

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

171860

7-70

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՆԵՐ

UNIVERSITY OF TORONTO

LIBRARY

17
uy

ԲԱՐՈՅՈՒԿԱՆ

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՆԵՐ

ՆՈՐԱՀԱՆ ԱՆՁԱՆՑ

ԵՒ ԺՆՈՂԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏՔ ԵՒ ՕՐԻՆԱԿՔ

ԳՐԵՑ

Հ. ՀԱՄԱԶԱՍՊ Վ. ԶԱՄԱՆԵԱՆ

ՄԻՒԹ. ՈՒՆԻՏԵՆ

ՄԻՒԹԱՐԵԱՆ ՏԿԱՐԱՆ

1878.

9085-UR

406-UR

75-5569

Յ Ա Ռ Ա Չ Ա Ր Ա Ն

Մարդկան ազգին աճող սերունդըն ու ապագային գեղեցիկ ակնկալութիւնը, այսինքն Երիտասարդութիւնը, շատ հարկաւորութիւն ունի իր հոգին լուսաւորող, սիրտը, միտքն ու կամքն ազնուացրնող զանազան օգտակար գրոց, սրճնցմէ սորվի իր ժամանակաւոր ու յաւիտենական երջանկութեան միջոցները:

Աս միջոցներուն մէջ առաջին տեղին ունի Առաքինութիւնը, որ զԵրիտասարդութիւնն իր անմեղութեան մէջ անխախտ պահելով՝ փառօք ու պատուով կը պսակէ: Ինչ որ է արեւն իր լուսովն ու ջերմութեամբը բովանդակ տիեզերաց, աղբիւրներն երկրին պտղաբերութեան ու գեղեցկութեան եւ հոգին ալ մարդուն մարմնոյն համար, ճիշդ նոյնն է Առաքինութիւնն ալ Երիտասարդաց համար: Առանց արեւու՝ բնութիւնը կը ցամքի,

առանց աղբիւրներու՝ դաշտերը կը
տոչորին, առանց հողւոյ՝ մարդկային
մարմինը կը լուծուի, նոյնպէս առանց
առաքինութեան՝ Երիտասարդութիւնը
մոլութեան գերի կ'ըլլայ եւ ապա-
գային ակնկալութիւնն ի դերեւ կ'ել-
լէ: Առանց առաքինութեան մարդ-
կային ընկերութիւնն իր հիմէն կը
խախտի ու վերջին վախճանէն կը խո-
տորի, վանզի առանց առաքինու-
թեան՝ երկրի վրայ ո՛չ բարոյական
կեանք եւ ո՛չ ճշմարիտ բարիք կրնայ
ըլլալ:

Արդ առաքինութիւնը վաստը-
կելու համար բարոյական ընտիր գրոյ
ընթերցումը խիստ կարեւոր միջոցնե-
րէն մէկն ըլլալուն համոզուած ըլլա-
լով՝ յորդորամիտ եղանք աս փոքր
գիրքը գրելու, որ իր համառօտ զանա-
գան նիւթերովն ու շինիչ պատմու-
թիւններովն Երիտասարդաց մեծապէս
շահաւոր ու պաղարեր կրնայ ըլլալ,
ինչու որ ասկէ կրնան սորվիլ երիտա-
սարդք առաքինութեան ազնուութիւնն
ու յարգը, մոլութեան չարութիւնն
ու սղբալի հետեւութիւնները:

Բայ ասկէ՛ ծնողաց իրենց որ-
դիքը լաւ դաստիարակելու օգնիչ դա-
սագիրք մըն է, զոր եթէ անդադար
անոնց առջեւը կարդան՝ անոնց փա-
փուկ մտացը մէջ Աստուծոյ խօսքերը
դրոշմուելով՝ մոլութենէ կը պահպա-
նուին եւ առաքինի, բարեկիրթ ու
պատուաւոր մարդիկ կ'ըլլան:

Ար յուսանք որ սոյն փոքրիկ աշ-
խատասիրութիւնն աղէկ ընդունելու-
թիւն կը գանէ Երիտասարդներէն,
Պատանիներէն եւ Ծնողացմէ, որոնք
սիրով ու մտադիր կարդալով՝ առա-
քինութեան մէջ կը յառաջանան ու
կը հաստատուին, եւ աշխարհքի նեն-
գաւոր վայելչութիւններէն ու ապա-
կանութիւններէն պատսպարուելով,
թէ երկրի վրայ ու թէ երկինքը զԱս-
տուած կը փառաւորեն, որ է մեր մի
միայն փափագն ու այս փոքր աշխա-
տութեան վարձքը:

Ի տօնի Ս. Սարգսի Զօրավարի .
Վիէննա 1878.

ԲՆՐՈՅԱԿԱՆ

Ը Ն Թ Ե Ր Ց Ո Ւ Ա Ժ Ն Ե Ր

1. Առաջինս թեան է իւր յարկս թեանց վրայ :

Ա. Ամէն մարդ առաքինութիւնը կը յարգէ ու կը սիրէ, եւ շատ իրաւամբ : Ասիկայ է մարդուն ստոյգ ու միակ ազնուութիւնը, իր ժամանակաւոր ու յաւիտենական երջանկութեան հիմնադիրը, իրեն համար՝ օրհնութեան եւ ուրախութեան անսպառ աղբիւր մը : Բայց միայն քիչերն ասոր կը հետեւին եւ աս պատուական բարիքն իբրեւ ստացուածք իրենց շահելու կ'աշխատին, որ միայն կը մնայ՝ աշխարհքիս բոլոր բարութիւնները կորսուելէն ետեւ : Ամէն բանէ յառաջ պէտք է՝ մարդ առաքինութիւնը ճանչնայ, եւ սուտն ալ ստոյգ առաքինութենէ որոշել կարենայ : Շատ մարդիկ առաքինութիւնն իրենց յօժարութեան համաձայն կը կազմեն : Ոմանք կը կարծեն թէ արդէն առաքինութիւն է, եթէ մէկը յայտնի մեղքերէ, ծանր յանցանքներէ հեռու կենայ. բայց չեն ուզեր իրենց վրայ տիրած յանցանքներն ու պակասութիւնները ճանչնալ : Ոմանք ալ կը կարծեն որ առաքինութիւնն ստացած են,

որովհետեւ ամենայն ճշդութեամբ քանի մը ջերմեռանդ կրթութիւններ կ'ընեն՝ սակայն անդին իրենց օրաին ներքին որպիսութիւնն եւ վիճակին պարտքերը թող կու տան: Աս սխալման մէջն են ան ողբալի մարդիկ՝ որոնք կը կարծեն թէ երկինքը տանող նեղ ճամբուն վրայէն կը քայլեն, եւ սակայն դժոխոց լայն ճամբուն վրայ կը գտնուին: Է Զանապարհ որ Խաչի Թարգման Թեոզոլոգիք, Բայց Կաթարած նորա երկայ Երասի Գրքոց: (Առակ, ԺԳ. 12:)

Առաքինութիւնն, որդեակ, մարդէն կախում չունի, որն որ չի կրնար որոշել թէ ինչպէս Աստուծոյ պիտի ծառայէ. միայն Աստուած կրնայ որոշել թէ ինչպէս մենք պէտք ենք իրեն ծառայել: Սուրբ Գրոց մէջ Աստուած անձամբ մեզի կը սորվեցընէ, որ առաքինութիւնն ու իմաստութիւնն իրմէ եւ իրեն անհաճոյ եղած բանէն վախնալուն վրայ կը կայանայ: Աստուած Յովբին բերնովը մարդկան կ'ըսէ. Ահա երկեւ Տեարն է Իմաստութիւն, է Թիմեւ է շարեւ է հանձար: (Յոր. ԻԸ. 28:) Ս. Հոգին ալ իմաստնոյն ձեռքով մեզի կը սորվեցընէ. ՅԱստուծոյ երկեր է զպատարհանս նորա պահեա. զի այս է Թարգման Թեոզոլոգիք: (Ժող. ԺԲ. 13:) Ասոր վրայ հաստատուած է մարդուն բովանդակ առաքինութիւնը, պարտքը, կատարելութիւնն ու երջանկութիւնը: Մարդն ասոր համար ծնած է, աս է իր պանդխտութեան վախճանը եւ ասով կը հասնի

Ճշմարիտ երջանկութեան: Անոր համար
 Աստուծոյ Երկիւղը՝ Ս. Գրոց մէջ երբեմն
 Սկիզբն ի՛մաստութեան, երբեմն նոյն իսկ ի՛մաս-
 տութեան, երբեմն ալ Լրո՛ւմն եւ պատճա՛հ
 տութեան կը կոչուի:

Բ. Աստուծոյ Երկիւղը՝ որն որնոյն իսկ
 առաքինութիւնն ու իմաստութիւնն է,
 ան ծառայական վախը չէ, որն որ պատ-
 ժէն կը վախնայ, առանց մեղքէն խորշելու.
 Հապա ան որդիական վախն է, որ Ս.
 Հոգիէն կու գայ եւ զմեզ զօրաւոր կեր-
 պով մեղքէն կը հեռացընէ եւ կը սար-
 սափեցընէ, աչուրներնուս առջեւը դնելով
 Աստուծոյ պատժող արդարութիւնն եւ
 անոնց խեղճ վիճակն, որոնք մեղքով Աս-
 տուծմէ բաժնուած են:

Պէտք ենք Աստուծմէ վախնալ, որով-
 հետեւ մեր Տէրն է եւ ամէն դատաւորներէն
 աւելի զարհուրելին, որ կրնայ մարմինն ու
 հոգին դժոխքն իջեցընել: Ախնանք իր
 բարկութիւնը գրգռելէն եւ իր սրբութիւնը
 վշտացընելէն: Ախնանք մեր ստեղծողին,
 մեր ամենասիրելի Հօրն անհաճոյ ըլլալէն
 եւ զինքը տրամեցընելէն: Արովհետեւ անի-
 կայ մեր ծայրագոյն Բարին է, պէտք է
 հոգ տանինք, որ իրմէ չբաժնուինք եւ
 զինքը չկորսընցընենք: Մինակ մեղքն է,
 որ իրեն անհաճոյ է, զինքը կը տրամեցընէ,
 իր բարկութիւնը կը գրգռէ, զմեզ իրմէ
 կը բաժնէ եւ զինքը կորսընցընելնուս պատ-
 ճառ կ'ըլլայ: Մեղքէ վախնալ, Աստուծմէ
 վախնալ է, եւ ճիշդ աս երկիւղին վրայ

կը կայանայ ճշմարիտ առաքինութիւնը: Ուրիշ ամէն առաքինութիւն, որ աս երկիւղէն կը հեռանայ, սուտ առաքինութիւն է: Ով որ զԱստուած վշտացընելէն չի վախնար՝ առաքինութիւն չունի, կամ իր առաքինութիւնը միայն արտաքին երեւոյթ մըն է — մինակ կեղծաւորութիւն:

Ո՛րդեակ, ջանա որ աս սուրբ երկիւղը սրտիդ մէջ տպաւորես, որ ստանաս առաքինութիւնը, վայելես Աստուծոյ շնորհքն, օրհնութիւնն ու ճշմարիտ երջանկութիւնը: Մարդկան եւ նոյն իսկ դժոխական թըշնամեոյն չարութիւնը քեզի չի փնասեր: Աստուծմէ վախցողն երբեք բանէ մը չի վախնար, կ'ըսէ Ս. Հոգին: Հետագայ օրինակներն աս ճշմարտութիւնները կը հաստատեն:

Օրինակներ:

1. Բարեւոյնական գերութեան ատենը Շուշան անունով բարեպաշտ կին մը կար, որ շատ անգամ իր պարտէզը հովանաւոր ծառերուն տակ մինակ կը պտրտէր: Անգամ մը ժողովրդեան դատաւորներէն երկու ծեր ծածուկ պարտէզը մտնելով՝ անոր իրենց չար դիտաւորութիւնը յայտնեցին: Բայց Աստուծոյ սուրբ երկիւղովը սնած Շուշանը ծերոց ամօթալի առաջարկութիւնը մերժելով մահուան դատապարտուեցաւ: Իսկ Աստուած՝ որ անմեղութեան պաշտպանն է, զՇուշան Գանիէլ

մարգարէին ձեռքովը մահուանէ՞ազատեց՝
անոր անմեղութիւնը յայտնելով, եւ
ծերերը պատժեց իրենց չարութիւնը խայ-
տառակելով :

2. Ասորեստանեայց գերութեան ժա-
մանակ՝ Իսրայելի ժողովրդեան մէջ Տո-
բիթ անունով բարեպաշտ մարդ մը, զԱս-
տուած մեղքով վշտացրնելէ եւ ամէն
անիրաւութենէ սաստիկ կը վախնար, ժո-
ղովրդեան անօրէնութեան վրայ արտաքոյ
կարգի կը ցաւէր. երբ ուրիշները պղծա-
լից հեշտութեանց եւ ամօթական կռա-
պաշտութեանց կը հետեւէին, ինքն Աս-
տուծոյ տաճարը կ'երթար իր աղօթքն ու
զոհը նուիրելու : Աստուած իրեն զաւակ
մը տուաւ, որուն անունը Տուբիա դրաւ,
եւ սրտին մէջ տպաւորեց առաքինութիւնն
եւ Աստուծոյ երկիւղը : Տոբիթ Նինուէ
գնաց գերիններուն հետ եւ հոն սկսաւ իւր
առաքինի գործքերը : Մեռելները կը թա-
ղէր, աղքատները կը կերակրէր եւ ամե-
նուն բարիք կ'ընէր, աս պատճառաւ ալ
կոյրցաւ :

Սակայն Տոբիթ Աստուծոյ աս թոյլ-
տուութեան դէմ ամենեւին չարտըն-
ջեց : Թէպէտ կոյր, իր բարեկամներէն երեսէ
ձգուած, օտար երկիր քշուած եւ իր հա-
րըստութիւններէն կողոպտուած էր, բայց
ոչ երբեք ասոր համար յուսահատեցաւ,
այլ զուարթութեամբ զԱստուած կ'օրհ-
նէր : Բան մը չէր կրնար խախտել իր

Աստուծոյ վրայ ունեցած վստահութիւնը,
 հատցընել իր համբերութիւնն եւ վրդովել
 իր սրտին խաղաղութիւնը: Իր աղքատու-
 թիւնն երբեք իրեն անիրաւութիւն մ'ընել
 չտուաւ: Իրիկուն մը երբ աստուին մէջ ուլի
 մը ձայնը լսեց, սրտի ցաւով եւ տազնապով
 կնոջն ըսաւ. Ո՛հ, նայէ, չըլլայ թէ գողունի
 բան մ'ըլլայ, վասնզի երբեք օրինաւոր չէ
 գողցուած բան մը ուտել եւ կամ նոյն իսկ
 պահել: Մահուան մօտ ծերունի հայրն
 իւր որդին կանչեց ու ըսաւ. որդեակս,
 կենացդ բոլոր օրերը յիշէ զԱստուած եւ
 իր պատուիրանները պահէ եւ մեղք գոր-
 ծելէն զգուշացիր: Սիրէ, պատուէ մայրդ,
 որչափ որ կ'ապրի, եւ մի մոռնար ատոր
 քեզի համար քաշած վշտերն ու խնամքը:
 Ունեցածէդ սղորմութիւն տուր, երեսդ
 աղքատէն մի դարձըներ: Շատ ունիս, շատ
 տուր. քիչ ունիս, քչէն ալ սիրով տուր:
 Ողորմութիւնը մեղքէ ու յաւիտենական
 մահուանէ կը փրկէ: Մեծ փութով զգու-
 շացիր ամէն անսրբութենէ: Հպարտու-
 թիւնը սրտիդ եւ խօսքերուդ մէջ չտիրէ:
 Չընես ուրիշին, ինչ որ չես ուզեր որ
 ուրիշը քեզի ընէ: Քու վրայ մի վստա-
 հիր, սիրով խորհուրդ հարցուր իմաստ-
 նոյն: Միշտ Աստուծոյ հաւատարիմ եղիր
 եւ փառք տուր իրեն ամէն դէպքերու
 մէջ, եւ բոլոր գործքերուդ մէջ իր խոր-
 հուրդն ու օգնութիւնը խնդրէ: Բանէ
 մը չվախնաս: Ստուգիւ մենք խեղճ ենք.
 բայց ամէն բարիք կ'ունենանք, եթէ Աս-

տուժմէ վախնանք ու մեղքէն ետ կենանք : Տորիթ երկար ապրեցաւ եւ Աստուծմէ ի փոխարէն իր կրած վշտերուն, շատ մըխիթարութիւններ ընդունեցաւ : Աստուած օրհնեց զինքն ու իրենները . զարմանալի կերպով իր աչքին լոյսն նորէն ետ տուաւ , եւ իր զաւկին առաքինութեանց գեղեցիկ պտուղները աեսնելով՝ խործերութեան մէջ մեռաւ : Ասկէսորվինք , որդեակ , թէ ինչպէս Աստուծմէ պէտք ենք վախնալ տղայութեան ատեննիս , որ մեր բովանդակ կենաց երջանկութեան ու յաջողութեան հիմնը լլայ : Աստուած կ'օրհնէ ու կը պաշտպանէ ամէնքն , որոնք իրեն հաւատարմութեամբ կը ծառայեն ու իրմէ կը վախնան : Երանելի է այր , որ երբնչէ է Տեառնէ : (Սաղմ . ՃԺԱ . 1 :

3. Ս . Ա ինկենախոս Յիսուսի Քրիստոսի նահատակն՝ առաքինութեան ու կրօնից ունեցած անյաղթ սիրովը շատ նշանաւոր է : Ինք համարձակ խոստովանեցաւ իր քրիստոնեայ ըլլալը , սպառնալիք , տանջանք , խոստմունք եւ շողոքորթութիւնք չկրցան զինքը խախտել եւ իր հաւառքն ու աստուածսիրութիւնը փոխել : Սաստիկ տանջանաց տակը միշտ մնաց Քրիստոսի անուան հաստատուն խոստովանող : Գաւկիանոս դատաւորին հնարած խոշտանգանքը չկրցան հաւատարիմ վկան ուրացութեան շարժել : Գաւկիանոս հրամայեց որ մարմինն երկաթով քերեն , անկէ ետքը

հրաշէկ կասկարայի վրայ պառկեցընել ու
 վէրքերն աղով շփել տուաւ: Բայց ամէն բան
 պարապէր. Ս. Վինկենտիոս միշտ իր Փրկիչին
 հաւատարիմ մնաց: Անտեն անգութ
 դատաւորը զինքը մութ բանտ մը դնել
 տուաւ, որուն յատակը կարծր կեղեւ-
 ներով ու ապակւոյ կտորներով ծածկուած
 էր, որպէս զի Սուրբն հոն անօթի եւ ցաւ-
 երէն մեռնի: Սակայն պէտք է միտ դնել
 որ առաքինութիւնը միշտ իր վարձքը կ'ըն-
 դունի, իսկ մոլութիւնն ալ իր պատիժը:
 Աստուծոյ՝ հաւատարիմ վկան իր ցաւոց ան-
 կողնոյն վրայ իբրեւ փափուկ մահճաց վրայ
 հանգչած փռուեցաւ եւ անոյշ քուն մը
 քնացաւ. արթըննալէն ետեւ ան կարծր
 կեղեւներուն տեղ գտաւ սիրուն եւ անու-
 շահոտ ծաղիկներ, եւ պայծառ լուսով շրջա-
 պատած՝ իրեն երեւցան աստուածային
 Փրկիչն ու հրեշտակները, որոնք Աստուծոյ
 գովութեան երգեր կ'երգէին, ինքն ալ հե-
 տերնին սկսաւ երգել: Աս հրաշքին լուրը
 շուտ մը ամէնտեղ տարածուելով, ամէնքը
 հոն վազեցին սուրբ Վկան տեսնելու եւ
 վրան զարմանալու: Աստուած իր հաւա-
 տարիմ ծառան երկրի վրայ հրաշալի
 կերպով փառաւորելէն ետքը, անմիջապէս
 յաւիտենական փառաց օթեւանը կան-
 չեց, կենաց պսակը գլուխը դնելու եւ
 զինքն իր առաքինութեան համար վար-
 ձատրելու:

Իսկ իր անգութ դահիճը Գակիանոս՝
 հեթանոս եւ Աստուծոյ անուանն հայ-

հոյիչ մեռաւ, յամառելով ճշմարտութեան դէմ, որն որ մեծապայծառ իր աչացն առջեւ կը շողար: Իր յիշատակն անէծքով ու անունն ալ նախատանօք ծածկուած է: Առաքինութիւնն ու բարեպաշտութիւնը, ճշմարտութիւնն ու արդարութիւնն Աստուած երկայն ժամանակ անյայտ կը թողու՝ իրենները արհամարհանօք եւ հալածանօք փորձելու համար. բայց ետքէն անոնց կը յաջորդեն յաւիտենական եւ անանց հանգիստ ու մըշտատեւ երանութիւն: Ուրեմն, սիրելի որդեակ, պէտք չէս դուն ամէն բանէ վեր յարգել Առաքինութիւնն ու Աստուածապաշտութիւնը:

2. Աստուծոյ սիրոյն վրայ:

Ա. Յիշե՛ա զարարելն ⁺ յաստուծոյ ⁺ ինչ ⁺ սիրոյ: (Ժող. ԺԲ. 1:) Աստուծոյ ընծայել կենացդ առաջին պտուղը, հոգւոյդ առաջին շարժումներն ու յօժարութիւնները: Ի՞նչ, մի՞թէ մէկն իր կենաց ամենագեղեցիկ օրերն որ բոլորովին Աստուծոյ կը վերաբերին, աշխարհքի զուարճութեանց եւ ունայնութեանց պիտի նուիրէ: Աստուած միայն կրնայ սիրաբար գոհ ընել: Անիկայ մինակ բովանդակ սիրոյ արժանի է: Անիկայ է ծայրագոյն բարին, կատարելագոյն սէր եւ սիրելի քան բոլոր արարածները մէկտեղ: Ամենակատարեալ հոգւոց բոլոր գեղեցկութիւնք եւ սիրելութիւնք իր գեղեցկութեանց ու սիրելութեանց քով խաւար

ու ստուեր են: Անոր համար սրբոց բովանդակ երանութիւնն եւ ուրախութիւնն իր դէմյանդիման տեսութեան ու սիրոյն վրայ կը կայանայ: Եթէ դատապարտեալք բիւրամեայ չարչարանքներէն ետեւ կարենային մինակ վայրկեան մը զինքը տեսնել ու սիրել, ո՛հ, որչափ պիտի մսիթարուէին եւ ուրախանային. զինքը պիտի սիրէին եւ ստանալու պիտի ցանկային. բայց երբեք չեն կրնար՝ եւ ահա աս է իրենց բուն դժոխքն ու տանջանքը: Գուն, սիրելի որդեակ, կրնաս զինքը սիրել. փափուկ եւ անմեղ սիրտ մը ունիս, եթէ զինքը չսիրես, դատապարտեալ հրեշտակներէն աւելի անզգայ եւ խիստ կ'ըլլաս:

Բ. Աստուած Երեմիա մարգարէին բերնով կ'ըսէ. Չ+է՛ւ յո-էրէն-ակոն սիր-ւ սիրեցի: Այո, նախ Աստուած զքեզ սիրեց. դուն դեռ ծնած չէիր, երբ Անիկայ զքեզ սիրեց: Աւրիշ այնչափ կարելի արարածներուն մէջէն զքեզ ստեղծեց, որոնք գուցէ քեզմէ աւելի փութով իրեն կը ծառայէին: Չքեզ մեղքէ եւ յաւիտենական մահուանէ փրկելու համար իր միածին Արդւոյն չխնայեց, որնոր իր կեանքը քեզի համար խաչին վրայ զոհեց. ամէն օր սուրբ պատարագին զոհին մէջ աս անսահման սէրը կը նորոգէ, որպէս զի շնորհք ու յաւիտենական կեանք ստանաս: Հոգւոյդ ու կենացդ բոլոր բարիքներն իր պարգեւներն են եւ իր վրադ ունեցած անբաւ սիրոյն ցոյցերը: Իր սէրը զքեզ կատարելապէս երջանիկ

կ'ընէ: Աշխարհքիս երեսն երբեք մայր մը իր զաւկին համար այնչափ բան ըրած չէ, որչափ որ անիկայ քեզի համար ըրած է. երբեք մօրդ սիրտը դ.քեզ այնչափ սիրել չի կրնար, որչափ Աստուած գ.քեզ կը սիրէ: Անիկայ իր սիրոյն փոխարէն քեզմէ մինակ սիրտդ կ'ուզէ, ըսելով. Ո՛րդեակ, սիրտդ որո՞ւր էն՞ի եւ աշուճներդ ի՞նչ մասերս (օրէնքներս) պահպանեն. մնչեւ մահ հասարակի՞ եղեր. Ինչո՞ւ պատել տեղի ինչ որո՞ւմ: Իւր փառաւորութիւնը քեզի կը խոստանայ, եթէ զինքը սիրես եւ հաւատարմութեամբ իրեն ծառայես:

Գ. Ո՛րդեակ, պէտք ես դուն զԱստուած սիրել, չէ թէ քեզի տուած շնորհացն ու բարերարութեանց եւ քեզի խոստացած ուրախութեանց ու փառաւորութեանց համար, հապա պարզապէս իր անսահման կատարելութեան ու սիրելութեան համար: Անիկայ է նոյն իսկ սէրն ու բարիքը, անոր համար մեր սիրոյն յանսահմանս արժանի: Իրմէ աւելի սիրոյ գեղեցիկ եւ արժանաւոր առարկայ մը կայ: Ա՛նչ որ մենք զինքը սիրենք: Բայց, որդեակս, Աստուծոյ սէրը պէտք է որ ըլլայ սրտանց ու գերազանց: Եթէ այս անկեղծ ճշմարիտ սէրը չունենաս, եթէ զինքն ուրիշ ամէն բանէ աւելի չսիրես, եթէ իր բարեկամութիւնը պահելու համար ամէն հաճոյքներէ չճրատարիս, եթէ ծանր մեղքով զինքը չվշտացընելու համար մահն յանձն չառնուս, սէրդ ճշմարիտ ու գերազանց սէր

չէ: Պէտք է որ դուն ալ Ս. Պօղոս առաքելոյն հետ գոչես. Ո՞վ պիտի բռնէ զձեզ Քրիստոսի սերին. նեղութիւն, անյօթութիւն, սով, մերկութիւն, վեշտ, հալածանք, սուր: Որովհետեւ ապահովեմ որ ոչ մահ, ոչ կեանք, եւ ոչ ինչ սորիչ արարած մը կրնայ զձեզ Աստուծոյ սերին մեկնել, զոր անկնք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. (Հռովմ. Ը. 35:) Դոյն Առաքելոյն սորվեցուցածին համեմատ՝ առանց սիրոյ երբեք օգուտ չունի ոչ հաւատք, ոչ գիտութիւն, ոչ լեզուի պարզեւ եւ ոչ ալ մարդու որ եւ իցէ բարի գործք: Առանց սիրոյ ամենեւին արդիւնաւոր գործք չկայ. միայն զԱստուած սիրողներուն ամէն բան կը յաջողի եւ կենաց պսակը կը տրուի: Եթէ Աստուծոյ սիրոյն մէջ մեռնիս, ընտրեալ մըն ես: Երջանիկ մահուան շնորհքն ընդունելու համար պէտք է որ ստեպ սիրոյ շնորհքը խնդրես եւ աս սիրոյս մէջ զքեզ կրթես: Եռանդով ասիկայ խնդրէ եւ քեզի կը տրուի: Յաճախ Աստուծոյ սէրը մտածէ, որ սիրտդ նոյնով բորբոքի:

Օրինակ:

Երկու ճգնաւոր սատտիկ եռանդով Աստուծոյ շնորհք կը խնդրէին իրեն կատարեալ ծառայելու: Անգամ մը ձայն մը իրենց ըսաւ. Աղէքսանդրիա քաղաքը գացէք, ուր կը գտնէք Եւքարիստ անունով մարդ մը եւ իր Մարիամ ամուսինը, որոնք Աստուծոյ կատարեալ կը ծառայեն. ա-

նոնցմէ կը սորվէք զԱստուած սիրել ու
 իրեն ծառայել: Ճգնաւորք քաղաք հաս-
 նելէն եւ զԵւքարիսոգ դանելէն ետեւ՝ աղա-
 չեցին որ իր ապրելու կերպն իրենց պատմէ:
 Ես խեղճ հովիւ մըն եմ, ըսաւ անոնց:
 Աս մեզի մի պատմեր, կրկնեցին ճգնաւորք.
 հապա ըսէ թէ դուք երկուքնիդ ինչպէս
 Աստուծոյ կը ծառայէք: Ասիկայ դուք
 պիտի սորվեցընէք մեզի, հարք իմ: Ես
 տգէտ մարդ մըն եմ, եւ չեմ գիտեր թէ
 ինչպէս պէտք է զԱստուած սիրել ու իրեն
 ծառայել: Մենք Աստուծոյ հրամանաւն
 եկանք քեզմէ սորվելու թէ ինչպէս դուք
 Աստուծոյ կը ծառայէք, կրկնեցին ճգնա-
 ւորք: Որովհետեւ դուք կը բաղձաք գիտ-
 նալ թէ ես ինչպէս Աստուծոյ կը ծա-
 ռայեմ, լսեցէք: Աստուածավախ մայր մը
 ունէի, որն որ իմ տղայութեանս փափուկ
 հասակին սրտիս մէջ անջինջ տպաւորեց
 ամէն բան Աստուծոյ սիրոյն համար ընել
 եւ կրել: Տղայութենէս մինչեւ ցայսօր իր
 տուած պատուէրը կատարեցի: Աստուծոյ
 սիրոյն համար համբերութեամբ ընդու-
 նեցայ յանդիմանութիւններու պատիժներ,
 հրաժարեցայ ամէն կերուխումներէ եւ
 մեղանչական հաճութիւններէ ու զուար-
 ճութիւններէ: Աս կրթութիւնները բոլոր
 կենացս մէջ շարունակեցի: Ամենայն ինչ
 Աստուծոյ սիրոյն համար բրի եւ կ'ընեմ:
 Աստուծոյ սիրոյն համար առտու
 կ'ելլեմ, առաւօտեան աղօթքս կը մատու-
 ցանեմ եւ գործքիս կ'երթամ: Անոր սիրոյն

Համար կը քնանամ եւ կ'ուտեմ, կը զու-
 արճանամ, շունչ կ'առնում, կը համբերեմ
 անօթութեան, ցրտութեան, տաքու-
 թեան, աղքատութեան ու հիւանդութեան:
 Ժամանակաւոր բարիք միայն աս քանի մը
 ոչխարներս ունիմ, զորոնք ինձի ժառան-
 գութիւն թողուցին իմ հանգուցեալ
 ծնողքս: Աստուած օրհնեց իմ ինչքս, եւ
 հարուստ եմ: Ունեցածս երեք մաս կը
 բաժնեմ. մէկ մասն եկեղեցւոյ կու տամ,
 մէկ մասն ալ աղքատներու, իսկ երրորդ
 մասէն ես ու կինս կ'ապրինք: Աերակուրց
 քիչ ու խեղճ է, բայց ես Աստուծոյ սիրոյն
 համար անօվ ալ գոհ եմ վասնզի ինք այս-
 պէս կ'ուզէ: Երբ որ ճգնաւորք հարցու-
 ցին թէ արդեօք թշնամի ալ ունի՞. Եւ-
 քարիսդ պատասխան տուաւ. Ո՞վ թըշ-
 նամի չունի: Ես սաստիկ կը զգուշանամ
 մէկուն չարիք ընելէն, մէկը վշտացընելէն
 ու մէկուն վրայ գէշ խօսելէն: Այսու
 ամենայնիւ թշնամի ալ ունիմ եւ նախան-
 ձող ալ: Բայց ես իրենց չար չեմ բաղձար,
 զիրենք կը սիրեմ եւ կը ջանամ իրենց
 բարիք ընել: Աս է մեր ապրելու կերպը,
 այսպէս կը ծառայենք Աստուծոյ: Երկու
 ճգնաւորք ասոր վրայ սաստիկ ապշած ու
 զարմացած՝ սրտի մեծ ուրախութեամբ
 ու գոհութեամբ տեղերնին դարձան՝ կա-
 տարելու թեան հասնելու շատ դիւրին
 միջոց մը գտնելնուն համար:

3. Երիտասարդութեան աստիճանը կենաց մեջ
Յիսուսի նմանելուն շնորհ:

Սրբութեան հասնելու համար պէտք է Յիսուսի Գրիստոսի նմանիլ ու հետեւիլ: Անիկայ է սուրբերուն սուրբն եւ սրբութեան կատարելագոյն օրինակը: Ամէնքը սրբացընելու համար ուզեց զանազան հասակներէ անցնիլ, որպէս զի կարենայ ամէնքն իրեն նմանելու քաջալերել, ուզեց ամէնուն հաւասար ըլլալ, բաց ի մեղաց: «Աս պատճառաւ, կ'ըսէ Իրենէոս, տղայ եղաւ՝ տղաքը սրբացընելու համար: Մինչեւ պղտիկներուն խոնարհեցաւ, պղտիկներն իրեն բարձրացընելու համար: Երիտասարդ եղաւ՝ երիտասարդաց իմաստութիւն սորվեցընելու համար, միեւնոյն միջոցին զանոնք իրեն նմանելու հրաւիրեց:» Արդ երիտասարդք պէտք է որ իրենց զգածմանց ու գործոց կերպն աս աստուածային պատկերին համեմատ ուղղեն: Աստուծոյ Որդին՝ իր երիտասարդութեան ժամանակն երկրի վրայ չորս բանի գլխաւորաբար օրինակ տուաւ:

Առաջինն է իւր խոնարհ սածածուկ կեանքը: Յիսուս երեսուն տարի անձանօթ կեանք անցուց Նազարեթի մէջ: Աս կեանքը գիտէին մինակ իր մայրն ու անուցիչ հայրը: Ասով երիտասարդաց սորվեցընել ուզեց, որ փախչին ընդունայն պատուէ, աշխարհքի փառաց ու գովութեանց ետեւէ չըլլան, հապա միայն ջանան ծածուկ Աստու-

ծոյ հաճելի ըլլալ, ծնողք եւ առաջնորդք ուրախացընել խոնարհութեամբ, պարկեշտ ու բարի խօսքերով ու գործքերով:

Երբ որդի է իր սորոսած պաշտօն-բիւն օրինակ: Իր հասակին տասուերկուերորդ տարին Իսրայելի ուրիշ ամէն աստուածապաշտներուն պէս Երուսաղէմ գնաց տաճարն Աստուծոյ իր Հօրն երկիր պագանելու, Աստուծոյ խօսքն — արդէն ամենագէտ ուսուցիչ — քահանայից ու գիտուններուն բերնէն լսելու եւ ժողովրդեան զոհին ներկայ գտնուելու: Յիսուսի օրինակին համաձայն պէտք է որ երիտասարդք Աստուծոյ տունն երթան, որպէս զի հոն նոր ուխտին սուրբ զոհին — պատարագին — ներկայ գտնուին, Աստուծոյ խօսքը լսեն քարոզի եւ քրիստոնէական վարդապետութեան մեկնութեան ձեռքով, փրկուելու հարկաւոր գիտութիւնները սորվին քահանայիցմէ, եւ տօնի օրերը սրբութեամբ, առաքինութեամբ եւ արդարութեամբ անցընեն:

Երբ որդի է իր զարմանալի հնազանդութիւնը: Անոնց հետ իջաւ — սուրբ փնտրեալ փնտրեալ հնազանդ եր, կ'ըսէ Ղուկաս աւետարանիչը: Ի՞նչ գեղեցիկ օրինակ կուտայ Յիսուս այնչափ որդւոց եւ օրիորդաց, որ իրենց ծնողաց՝ որոնց պատական են Աստուծմէ ետքը կեանքերնին եւ ամէն ունեցածնին ու եղածնին, անհնազանդ չըլլան ու զիրենք յարգեն: Ի՞նչպէս այնչափ անհնազանդ որդիք իրենք զիրենք

պիտի արդարացրնեն Քրիստոսի՝ իրենց ապագայ դատաւորին առջին՝ որ իրենց հնազանդութեան օրինակ տուաւ: Ա՛յլ քրիստոնեայ զաւակք, Աստուծոյ Արդիէն սորվեցէք ձեր ծնողաց հնազանդ ու հպատակ ըլլալ: Հնազանդութիւնը զոհէն շատ աւելի պատուական ու Աստուծոյ հաճելի է:

Զորորդն է իր Աստուծոյ ու մարդկան առջեւն ի մասսանքն ի մասքն ու շնորհօք զարգանալը: Յիսուս զարգանայր ի մասսանքն ի մասքն ի հասակաւ, եւ շնորհօք յԱստուծոյ եւ ի մարդկանէ (Ղուկ. Բ. 52): Ասիկայ շինչանակեր որ իրօք Աստուծոյ Արդին կատարելութեան մէջ կ'աճէր, որ ամենակատարեալ էր, հապա միայն մարդկան առջին օրըստօրէ միշտ աւելի կ'ըլլային, յայտնէր ու կ'ըցուցրնէր իր աստուածային կատարելութիւնը, ինչպէս արեւը միշտ նոյն լոյսն ունի, սակայն միշտ աւելի լուսաւոր կ'ըլլայ որչափ որ կէսօրւան կ'ը մօտենայ: Ինք ուզեց երիտասարդաց գեղեցիկ դաս մը տալ, որ տարիքնին մեծնայուն համեմատութեամբ, բովանդակ ճգերնին ի գործ դնեն իմաստութեամբ եւ առաքիհնութեամբ զարգանալու, եւ կենաց գարունն օգտիւ սերմանելու, որպէս զի աշնան հունձքն առատապէս ժողվեն: Ա՛յլ երիտասարդք եւ օրիորդք, կեանքերնիդ մի նուիրէք մեղաց ու անառակութեանց, այլ ընծայեցէք անմեղութեան ու սրբութեան: Չեր պատիւն է սուրբ ու անմեղ կեանքը, որով Աստուծոյ ու մարդկան հաճոյ եւ սիրելի կ'ըլլաք:

Բայց ո՛հ քանի քանի երիտասարդներ այնչափ տարիներու մէջ իմաստութեամբ եւ առաքինութեամբ զարգանալու տեղ, մեղքով ու չարութեամբ կը մեծնան, արդարութեան պատմութեանը զոր մկրտութեան ժամանակն Աստուծոյ ընդունեցան, մեղքերով կը կորսընցընեն: Ով քրիստոնեայ երիտասարդ, նայէ, քու փրկիչդ, Աստուծոյ Որդին, տղայ եղաւ, որպէս զի քեզի օրինակ տայ թէ դուն ալ ինչպէս պէտք եւ տղայութենէդ զքեզ նուիրել Աստուծոյ, առաքինութեան եւ անմեղութեան: Որչափ քիչ կը նմանիս քու Փրկիչդ, եթէ կենացդ գեղեցիկ տարիները մեղքերով եւ գէշութիւններով անցընես, առաքինութեան տեղ ամպարչտութիւն սորվիս, որով քու ապագայ դժբախտութեանդ — յաւիտենական դատապարտութեանդ — հիմը կը դնես: Գարձուր աչքդ ադ աստուածային պատկերին վրայ, սորվէ իրմէ հնազանդութիւն, պարկեշտութիւն, բարեպաշտութիւն ու իմաստութիւն: Իրեն նմանէ, որ երանութեան հասնիս, զոր քեզի խոստացեր է: Նոյնպէս վերջի տարիներուդ մէջ ալ անիկայ ըլլայ քեզի օրինակ ու պատկեր: Մինչեւ մահդ հետեւէ իր խոնարհութեան, սրբութեան, հնազանդութեան, առ Աստուած եւ առ ամէն մարդիկ ունեցած սիրոյն, եւ նեղութեանց մէջ ունեցած համբերութեան: Եթէ երկրի վրայ Յիսուսի պէս ապրիս, Աստուծոյ եւ մարդկան առջին քեզի փառք, պարծանք ու

պատիւ կ'ըլլայ: Ինչպէս պիտի մտնենք իր արքայու թիւնը, եթէ մեր չար կիրքերուն հետեւինք, աս աշխարհքիս ուրախութիւններն ու հաճոյքները խնդրենք, անիրաւութեամբ եւ մեղքով ապրինք, եւ չհամբերենք այս կենաց անցաւոր վշտերուն: Պէտք է որ մեր վարքը Քրիստոսի վարուց համեմատ ըլլայ: Անոր համար մեզի կը գոչէ. Ո՛վ որ է՝—դէ է՛ մշակերս՝ ըլլաւ, էն՝ ղէն՝ն ուրանայ, իր իւրն աւանդ է՝ է՛ էրէտէ՛ գոյ: Ուր որ է՛ է՛, կ'ըսէ Քրիստոս, հոն պիտի ըլլայ է՛ Ժառանգաւ: Մենք քրիստոնեայ կ'անուանուինք, որպէս զի Քրիստոսի վարուց հետեւինք, աս անունը պարապ տեղ վրանիս չկրենք:

Օրինակ:

Թէ որչափ օգտակար եւ ազդու է Յիսուսի սէրը տղոց սիրտը տպաւորել եւ իր օրինակին նմանելու յորդորել, հետեւեալ պատմութիւնը կը ցուցնէ: Որբեւարի աղքատ կին մը իր խեղճութեան շնայելով՝ մեծ հոգ ունեցաւ իր Գորոթէա աղջկանը վրայ որն որ տասը տարեկան հասակին մէջ սաստիկ կայտառ ու ցրուած էր: Մայրը վախնայով որ իր աղջիկն ընկերացը հետշարունակի աղալով կրնայ ապականիլ, անոր կրթութիւնն յանձնեց դաստիարակուհւոյ մը, որովհետեւ ինքը ժամանակ չունէր: Պզտի Գորոթէան երկու տարւան մէջ իր կրթիչին քով ոչ միայն ամէն կերպ գիտութիւն սորվեցաւ, այլ նաեւ գլխաւ-

որաբար առաքինու թեան մէջ շատ յառաջ
գնաց: Իր սիրելի դաստիարակուհւոյն
բոլոր խրատները սրտին մէջ տպաւորեց, եւ
մասնաւոր կերպով փոյթ տարաւ իր
բոլոր գործքերուն մէջ Յիսուսի Քրիստոսի
նմանելու: Իր մօրը տունը դառնալէն ետեւ
բոլոր ընտանեաց մեծ ուրախութիւնն
եղաւ: Իր անմեղ սրտին ամենագեղեցիկ
առաքինութիւններն էին հեղութիւն, հնա-
զանդութիւն, ամօթխած պարկեշտու-
թիւն, աշխատութեանց մէջ զուարթու-
թիւն ու յարատեւութիւն, խոնարհութիւն
աղօթասիրութիւն, եւ Աստուծոյ հետ
մշտնջենաւոր միութիւն: Ասիկայ գրգռեց
իրեն դէմ շատ թշնամիներ ու նախանձորդ-
ներ: Իր նախանձորդ ընկերներէն ոմանք
զինքն իբրեւ կեղծաւոր ու դրսէն սուտ
սուրբ ձեւացող բամբասեցին: Բայց
Գորոթէա իր Փրկչին սիրովն ասոնց համ-
բերեց: Իր անմեղութիւնն ամէնքը ճանչ-
նալով թշնամեաց չարախօսութիւնն ու
բամբասանքն իրենց անպատուութիւն ու
խայտառակութիւն եղաւ:

Յարգելի քահանայ մը՝ որնոր Աստուծոյ
շնորհօք անոր օրինակին ուրիշներուն վրայ
յառաջ բերած ազդեցութիւնն ու պտուղն
ուրախութեամբ կը տեսնէր, հարցուց տե-
ղեկացաւ անոր վարուց ընթացքը: Գորո-
թէա իրեն այսպէս պատասխան տուաւ:
Իմ դաստիարակուհիս, ըսաւ, ինձի միշտ
կը պատուիրէր որ ամէն բանի մէջ զՅիսուս
Քրիստոս ինձի օրինակ առնում: Ես անոր

խրատին հետեւելով՝ արթընցած ատենս մը-
տացս առջին կը բերեմ՝ աստուածային մա-
նուկ Յիսուսն, որ արթըննալուն պէս ինք
զինքն Աստուծոյ կը նուիրէր: Իր
օրինակին համաձայն օրական բոլոր գործ-
քերս Աստուծոյ կ'ընծայեմ: Աղօթած
ատենս կը մտածեմ զՅիսուս, որ իր երկ-
նաւոր Հօր կ'աղաչէ, եւ սիրտս իր եռանդ-
նալից սրտին հետ կը միացընեմ: Գործքիս
ժամանակ կը մտածեմ՝ որ Յիսուս իմ
փրկութեանս համար գործեց, եւ իմ գործ-
քերս ու աշխատութիւններս իրենին հետ
կը միացընեմ՝ եւ ամէնն ալ առ սէր իւր
կը կատարեմ, զիս իր սուրբ կամացը
նուիրելով: Եթէ մէկն ինծի բան մը
հրամայէ, մէկէն մտքս կը բերեմ՝ թէ
ինչպէս Յիսուս երկրի վրայ իր մօրը
Մարիամայ եւ իր սնուցչին Յովսեփայ
հրամանները կը կատարէր եւ իմ հնազան-
դութիւնս ալ իրենին հետ կը միացընեմ:
Եթէ ստիպուիմ ծանր ու դժուարին բան
մ'ընել, կը մտածեմ՝ որ իմ Տէրս առ իմ
սիրոյս մինչեւ իմաստ խաչի հնազանդեցաւ, եւ
այսպէսով այն խիստ պատուէրը կը կա-
տարեմ: Զրպարտութեանց ու վշտացուցիչ
խօսքերու երբեք պատասխան չեմ տար,
իմ Յիսուսիս նայելով՝ որ չարախօսու-
թեանց ու նախատանաց ամենեւին բերան
չբացաւ:

Յիսուսի օրինակին համեմատ կերակրոյ
մէջ ալ չափաւոր եմ, անոր համար կ'ու-
տեմ միայն որպէսզի զօրութիւն առնում՝

Աստուծոյ փառաց համար աշխատելու,
 անոր սիրոյն համար զգայական ախորժակս
 կը մահացընեմ եւ անհամ ու գէշ
 կերակուրներու ատեն միտքս կը բերեմ
 լեզին ու քացախն, որոնցմով իր թշնա-
 միները խաչին վրայ իր պապակիչ ծարաւն
 անցուցին: Երբ անօթենամ եւ ուտելու
 բան մը չունենամ, կը մտածեմ որ Յի-
 սուս առ սէր իմ քառասուն օր ու
 քառասուն գիշեր ծոմ ու պահք պահեց
 շատակերու թեանմեղքերը քաւելու համար:
 Եթէ զուարթ ընկերու թեանմէջ գտնուիմ,
 Յիսուսի իր աշակերտաց հետ ունեցած ու-
 ըրախ եւ սուրբ վարմունքը միտքս կը բերեմ:
 Եթէ լսեմ անվայել խօսակցութիւններ,
 թողութիւն կը խնդրեմ եւ կը մտա-
 ծեմ Յիսուսին սրտին զգացած ցաւն, որ
 կը վշտանայ իր երկնաւոր Հօրը դէմ
 եղած արհամարհանաց պատճառաւ:
 Ապաշխարութեան սուրբ խորհուրդն ըն-
 դունելու գացած ժամանակս կը մտածեմ
 Յիսուսի խոր տրտմութիւնը Գէթսեմանի
 պարտէզն ու խաչին վրայ: Սուրբ պատարագի
 ատեն՝ սիրտս Յիսուսի հոգւոյն հետ կը
 միացընեմ եւ կը փափագիմ ասոր ներկայ
 գտնուիլ ան դիտաւորութեամբ, որով
 Յիսուս Քրիստոս քահանային ձեռքով
 ինք զինքը հացի ու գինւոյ կերպարանաց
 տակ մեր խորաններուն վրայ իր Հօրն
 երկրպագութեան, մեր մեղաց թողութեան
 ու մարդկան փրկութեան համար կը նուիրէ:
 Իրիկունը հանգչելու գացած ատենս կը մըտ-

մտամ թէ որչափ տարբեր է անկողինս խաչի
անկողնէն, որուն վրայաստուածային անմեղ
Գառնուկն իր հոգին ու կեանքը զոհեց,
եւ կը քնանամ իմ հոգեվար Փրկչիս
խօսքերն ըսելով. Հայր, հոգիս Յիսուս
հոգիս: — Աս կերպով ապրիլս սրտիս
անպատում ուրախութիւն ու մխիթարու-
թիւն կը պատճառէ: Սիրով կը համբերեմ
ամէն նախատանաց, կը յաղթեմ գէշ բաղ-
ձանքներուս եւ փորձութեանց, որոնք
ինծի սաստիկ տազնապ ու աշխատութիւն
կու տան եւ շատ անգամ տրամուծութիւն,
ցամաքութիւն ու զարհուրանք կը պատ-
ճառեն. ան ատենն ալ անմիջապէս հոգւոյս
առջին կը բերեմ զՅիսուս որ Գէթսեմանի
պարտեզը մահուան հետ կը կռուէր, եւ
իրեն հետ կ'ըսեմ. Հայր, «չ եմ կոտոր», «չ
կոտոր ըլլայ»: Երբ ընկերութեանց, այցելու-
թեան եւ անպատշաճ զրօսանաց երթալու
սաստիկ բաղձանք ունենամ, մէկէն կը մտա-
ծեմ որ իմ սիրելի Փրկիչս ինծի կը գոչէ.
Աղօթիս, ինչպէս կ'ըսէս զիս ինչպէս
«Երբ ես իր անցաւոր սրտիս ինչպէս
զայն լիւր համար: Ինչպէս ինչի ընծայած
սիրտիս ինչպէս տրանսլիւստան, մեղաց
սրտանայի ինչպէս»: Ես ալ իմ սրտիս
խորքէն իրեն կը պատասխանեմ. ոչ, Աս-
տուած իմ, երբեք զքեզ պիտի չթողում,
մինչեւ մահ կ'ուզեմ քեզի հաւատար-
մութեամբ ծառայել: Ուր պիտի երթամ,
եթէ քեզմէ հեռանամ, դուն ունիս
միայն կենաց խօսքերը: Աս մտածութիւն-

ներով խրախոյս եւ ոյժ կը զգամ իմ Յիսուսին հաւատարիմ մնալու: Ո՛հ Յիսուսին մանեղէն բարձրագոյն, գեղեցկագոյն եւ իրեն ծառայելէն քաղցրագոյն բան չկայ: Ո՛րչափ երջանիկ է հոգիս, որ աս կերպով կենարարին կը հետեւի:

Երանի թէ մեր ժամանակին աղջիկներն ալ ասոր հետեւէին, ո՛րչափ մեղքեր կը խափանուէին:

4. Ծնողաց պարտւած յարգութեան ու սիրոյն վրայ:

Որ երեւելի է Տեառնե՛ր՝ մեծարե՛ք զձնու իւր իւր իբրեւ Տեառն շարայե՛ նոցա, կ'ըսէ Սիրաք: Որդեակ, եթէ կը վախնաս Աստուծմէ, կը պատուես հայրդ, մայրդ ու ամէն մեծերդ: Բայց Աստուծմէ կը վախնաս, եթէ իր պատու իրաններն ու սպառնալիքները բանի տեղ չես դներ: Միտդ իր, ինչպիսի պատիժներ անհնազանդ որդւոց սպառնացուած են. Որդի՛ որ անարգե՛ր զհայր իւր մեծե՛ր զհայր, ասօրն իրե՛ր նախապէս լինի. (Առ ԺԹ. 26:) Ան՛ որ շողորմե՛ր զհայր իւր անարգե՛ր զնախնոր իւրոյ. ինչոցն զնա արտաւեր յորոց իւր իբրեցին յարգութեաց (— Լ. 17:) վարանան է, որ ինչոց զհայր, իւր անի՞նչալ է ի Տեառնե՛ր, որ ցառուցանե՛ր զհայր իւր. (Սիր. 4, 18:) Թող խորունկ մտմտան աս զարհուրելի սպառնալիքներն ամէն իրենց պարտքը մոռցող զաւակները: Լսենք նաեւ Աստուծոյ խիստ օրէնքը. Եթէ իցէ ուր ուր ուրդի իւր իւր անարգե՛ր իւր ու լինի իրարու հօր

Է- Վեր ի-րոյ, Է- իրապիցին զնա Է- ոչ ան-
 ուայցե նոցա. Իաւցին զնա հայր Է- հայր նոր-
 Է- որացին զնա ար թերախոյսր + աղաւթն ի-րեանց
 Է- ի որո-րն որաբա-որաց ի-րեանց Է- ասո-
 ցին ցնոսա. Որդիս մեր այս իե-ր Է Է- անշքամ
 Է- ոչ Լե իրապո- մերամ: Ե- + արխնի-ցին
 զնա ար + աղաւթն նորա + արամբ + Է- մերցի:
 (Երկ. օր. ԻԱ. 18:) Աս խատագոյն
 օրէնքն որ դրուած է անհնազանդ զաւ-
 ակներու համար, պէտք է զմեզ զար-
 հուրեցրնէ Աստուծոյ արդարութենէն,
 որն որ ամպարիշտ որդւոց մեզաց համար
 սպառնացած պատիժները ճշդիւ պիտի
 կատարէ: Երանի՛ թէ աս սոսկալի պատ-
 ժոյն վախն անառակութեան մեզաց մէջ
 խատացած զաւկրներուն կամքն ու միտքը
 փոխէր եւ զիրենք շարժէր իրենց ծնողքը
 սիրելու, եթէ հնազանդութեան յորդորող
 խրատներն անպտուղ մնան: — Որդեակք
 իմ, լսեցէք ձեր ծնողաց, որոնք անդադար
 ձեզի կը կրկնեն եթէ մեզի հնազանդիք,
 Աստուծոյ հնազանդած եւ իր սուրբ
 կամքը կատարած կ'ըլլաք, իր հաճութիւնն
 ու սէրն անոր վրայ կը հանգչի, որ իր
 պատուիրանները ճշդիւ կը պահէ: Աս
 ազդարարութիւնն որչափներ առաքինի
 եւ սուրբ ըրած է:

Պարտ-էա զհայր + ո Է- զհայր + ո, զե եր-
 Է- յայնախեոյ Լենիցի Է վերոյ երկրի Է- Բարե Լենիցի
 + Է- Աստուած աս պատուիրանով չորս բան
 կը խնդրէ զաւկրներէն, այս ինքն յարժո-
 ինն, «եր, հնազանդութիւն Է- օքնութիւն:

Ա. Յարգեցե՛ք է- մեծարեցե՛ք զանան՝, ու-
րոնց Աստուծո՛վք էրէ՛ր՝ պարտախան է՛ք կեան-
տիւնիդ, հոյս-նիւնիդ է- աննի- բարիտնիւր։
Ծնողք՝ Աստուծոյ տեսանելի փոխանորդ-
ներն են. զանոնք չնախատէք չցաւցընէք
ոչ սրտերնուդ մէջ, ոչ խօսքով եւ ան-
պատշաճ վարմունքով։ Սիրով լսեցէք իրենց
խրատներն ու յանդիմանութիւնները, ո-
րովհետեւ կ'ըսէ ձեզի Ս. Հոգին. Լուր,
որդիւն, իրադրո՞ւ հօր + ոյ է- մե մերժելը զօրեմ-
հօր + ոյ։ (Առ. Ա. 18)։

Բ. Անանիին սիրով շնորհե՛ք սիրեցե՛ք։
Ուրախացէք անոնց վրայ եւ իրենց ուրա-
խութիւն պատճառեցէք։ Մասնէ, որ ան-
անն՝ զէ՛ր շնան. կ'ըսէ Իմաստունը, է-
տա մեծագոյն բարեաց համար՝ իրախոսութեամբ է՛ր։
Սիրով կը ցուցուի երախտագիտութիւնը։
Բայց զանոնք միայն բնական սիրով՝ ձեր
ծնողքն ըլլալուն, մի սիրէք, հապա սի-
րեցէք Աստուծոյ համար, որուն սուրբ
կամքը կ'ուզէ որ զիրենք սիրէք։ Աս սէրը
կը յայտնուի ծնողաց անոնց բաղձանքները
զուարթութեամբ եւ հաւատարմութեամբ
կատարելովը զիրենք տրամեցընող եւ վըշ-
տացընող ամէն բաներէն փութով խորշե-
լով, իրենց նկատմամբ քաղցր, եւ մարդասէր
ըլլալով, հեզութեամբ եւ հնազանդու-
թեամբ իրենց պակասութեանց համբերելով
եւ իրենց համար աղօթելով թէ՛ ողջ եղած
ատեննին եւ թէ՛ մահուանէ ետեւ։

Գ. Ո՛րդի՛ք, հնազանդ լիւրստ շնորհաց
յերոյ է՛ Տեր, կ'ըսէ Պօղոս առաքեալը,

զի այն է արժանն: (Եփես. 2: 1:) Ուրիշ
 տեղ մըն ալ. Ուրբի+, հնազանդ լէրո-+ ծնո-
 ղաց յերոց յամենայնի, զի այն է հաճոյ առա-
 ջի Տէառն: (կող. 9. 20:) Ճիշդ իրենց
 հրամաններուն համաձայն վարուեցէք, ի-
 րենց կամքն ուրախութեամբ կատարեցէք,
 որովհետեւ Առաքելոյն ըսածին պէս՝ Աս-
 տուած այնպէս կ'ուզէ: Եթէ դուք ծնո-
 ղաց հնազանդիք, Աստուծոյ կը հնազան-
 դիք. եթէ անոնց դէմ դնէք, Աստուծոյ
 կը հակառակիք: Միայն եթէ ծնողք Աս-
 տուծոյ օրինաց կամ խղճի հակառակ բան
 մը հրամայեն կամ լուզեն, ամենեւին մի
 հնազանդիք: Բայց այսպիսի դէպքերու
 մէջ պէտք է խոհեմութեամբ վարուիլ,
 եւ եթէ կը տարակուսիք, խելացի ու ար-
 դարադատ անձի մը խորհուրդ հարցէք:
 Սիրով եւ ուրախութեամբ եղած հնա-
 զանդութիւն մը ծնողաց հաճոյական է եւ
 զձեզ Աստուծոյ առջին կը պատուէ, իսկ
 ակամայ եւ դիմադարձ հնազանդութիւնն
 Աստուծոյ ալ ծնողաց ալ հաճելի չէ:

Գ. Ձեր ծնողաց օգնեցե՛ք: Երբեք չմոռ-
 նաք բարիքները, զորոնք ծնած օրերնէդ
 ծնողացմէ ընդունեցաք, եւ երբ որ կրնաք
 բարիք ստանալ, անոնց փոխարէնը հա-
 տուցէք: Երեսի վրայ մի թողուք ծնողք-
 նիդ. հապա իրենց օգնեցէք հիւանդու-
 թեան, աղքատութեան, ծերութեան եւ
 ամէն հոգեւոր ու ժամանակաւոր նեղու-
 թեանց մէջ: Ծնողաց չօգնելը ամենա-
 մեծ մեղք է: Աստուծոյ բարկութիւնն

այսպիսի զաւակներու վրայ կը հասնի ու արդար պատիժն ալ գլուխնին կու գայ: Ատա ապերախտութիւն մըն է, եթէ մէկն իւր ծնողքը կարօտութեան մէջ տանջուած տեսնէ եւ անոնց չօգնէ: Այո, որդեակ, կեանքդ զսհելով՝ անոնց պէտք ես օգնել:

Արբազան պարտքերնիդ սիրով կատարելու յորդորամիտ ըլլալու համար, կարգացէք Ս. Գրոց մէջ յիշատակուած չար ու բարի տղոց օրինակները: Նոյ իր Քամ որդին անիծեց զինքը ծաղրելուն համար: Աբիսողոմ իր հօրը՝ Գաւթին դէմ ապրտամբելուն համար սոսկալի վերջ ունեցաւ. նոյնպէս Հեղիին որդիքն ալ իրենց անհնազանդութեան եւ անառակութեանց չարաչար պատիժը գտան: Միշտ մտաց առջին ունեցէք Յիսուսի սքանչելի օրինակն, որն որ Աստուած էր ու բոլոր աշխարհքի տէր, սակայն հնազանդեցաւ իր մօրն ու սնուցիչ հօրը: Յիսուս Քրիոտոս ուզեց ամէն տղոց օրինակ ըլլալ իր ծնողաց ցուցած յարգութեամբն ու հնազանդութեամբը եւ զիրենք համոզել թէ որչափ պատժոյ արժանի է անհնազանդութիւնն ու անպատուութիւնը: Եթէ Յիսուս իր մօրը կամքը պատուեց, անկէ միայն իր ժամանակաւոր ծնունդն ընդունելուն համար, իսկ պէտք չէ որ մենք ծնողքնիս յարգենք, որոնց պարտական ենք Աստուծակէ տքըր կեանքերնիս եւ ամէն բան, ինչ որ ենք եւ ունինք:

5. Շարունակութիւն:

Ա. Չեր ծնողաց ու մեծերուն մի հա-
կառակիք ան բանին մէջ, զոր ձեզի կը
հրամայեն կամ կ'արգելեն: Իրենք պարտա-
կան են ձեր հոգւոյն ու մարմնոյն բարիքը
հոգալու, վրանիդ հսկելու. Աստուծոյ
հաշիւ պիտի տան ձեզի համար, եթէ դուք
իրենց անհոգութեան պատճառաւ մեղան-
չէք: Չեր ծնողքն ու մեծերը խղճիւ
կը պարտաւորին զձեզ արգելելու մեղաց
առիթներէ, վտանգաւոր ակումբներէ,
եւ գէշ ճանչուորութիւններէ: Եթէ
անոնք զձեզ աս ամենէն չղգուչացընեն,
ծանր մեղք կը գործեն Աստուծոյ առջին,
որ զանոնք ձեզի պահապան դրած է: Ո՛վ
քրիստոնէայ զաւակներ, ձեր մայրերն ու
դաստիարակները պարտաւոր են ձեր կենակ-
ցութեան, ընտանութեան ու վարմունքին
վրայ հսկել, զգեստուց եւ բոլոր ընթացից
մէջ ձեր ունենալու պարկեշտութեան հոգ
տանիլ, ունայնասիրութեան բաղձանքնիդ
զսպել եւ զձեզ արթուն եւ մտադիր
ընել անմեղութիւննիդ կորսընցընելու
ամէն վտանգներուն մէջ: Եթէ ասիկայ ի
գործ չդնեն, ծանր կը մեղանչեն: Եթէ
դուք ալ իրենց խրատներն ու արգելքներն
ոտքի տակ առնելով արհամարհէք, ան ա-
տեն մեղքը ձերն է եւ աւելի ծանր ու
պատժոյ արժանի: Չեր կրթիչներուն ալ
պարտական էք նոյն հնազանդութիւնը,
մեծարանքն ու սէրը նուիրել ինչպէս որ

ծնողաց, խղճի մտօք պէտք է որ հնազանդիք եւ ընէք ան ամէն բան, զոր ձեզի կը հրամայեն եւ չընէք՝ ինչ որ ձեզի կ'արգելեն, թէ զձեզ տեսնեն եւ թէ չտեսնեն: Ծնողաց եւ կրթիչներուն պատուէրներն ու արգելքներն Աստուծոյ պատուէրներն ու արգելքներն են, որն որ զձեզ ամէն տեղ եւ ամէն ժամանակ կը տեսնէ. եթէ դուք ձեզի հրամայուածը չընէք ու արգելուածն ընէք, Աստուծոյ կամացը հակառակ կը գործէք:

Բ. Եթէ ծնողք խօսքով կամ իրենց գործելու կերպերով, հպարտութեամբ, անառակութեամբ, անիրաւութեամբ, անէժքներով, եւ ուրիշ ասոնց նման անկարգութիւններով իրենց զաւկրներուն գայթակղութիւնտան, զաւկրներն երբեք անոնց գէշ օրինակին պիտի չհետեւին բայց երբեք ալ այնպիսի ծնողք պիտի չնախատեն ու չանարգեն: Այսպիսի ծնողք Աստուած կը պատժէ: Քրիստոս ալ վայ կու տայ այնպիսիներուն ըսելով. Այ՛նչ այ՛նչի՛ յոյր Յե՛ռն Բայցեք Բայ՛նս ի զո՛ւնս: Լա՛ւերն՛ս՝ թէ վե՛՛ս երկունս քար ի ինե՛ր զպարտանոցե ձորս եւ անխաներ ի թով: Նոյնպէս չարաչար կը պատժուին անտղաքնալ, որոնք իրենց ծնողաց ու մեծերուն մեղաց ու մոլութեանց կը հետեւին ու կը նմանին: Անոնք դժոխոց ճամբէն կը քալեն, բայց պէտք չէ որ հպատակներն ալ անոնց ետեւէն յաւիտենական դատապարտութիւններթան: Չաւկրներն իրենց չար ծնողաց համար անդադար Աստուծոյ

ջերմ աղօթքներով պիտի աղանչեն՝ որ անոնց դարձի շնորհք տայ, որ յաւիտենական կորստենէ ազատին: Չաւկրները պէտք չէ որ իրենց մեղանշող ծնողաց նկատմամբ պարտուպատշաճ՝ յարգութիւննին ու համարումնին կորսընցընեն. վասն զի անոնց անէծքը գլուխնին կը բերեն, ինչպէս որ յայտնի է Քամին օրինակէն, որն որ իր հայրը գինովութենէն մերկ պառկած տեսնելով՝ ծաղրելուն համար, իր հօրմէն անիծուեցաւ: Ամէն մարդ պարտական է ընկերին պակասութիւնները սիրոյ վերարկուած ծածկել, իսկ առանձին կերպով որդիք պէտք է որ իրենց ծնողաց պակասութիւնները ծածկեն ու գաղտնի պահեն: Բայց վայան զաւկրներուն, որոնք իրենց անառակ ընթացքովը ծնողաց բարկութիւնը կը գրգռեն եւ անոնց դատապարտութեան գործակից կ'ըլլան:

Գ. Ծնողք իրենց որդիները պատժելու իրաւունք ունին, ի խղճէ ասոր պարտաւորուած են. եթէ անպարկեշտ, անհնազանդ եւ անառակ զաւկրները պատժեն յանդիմանեն, շատ բարի ու գովելի են: Հեղի քահանայապետը մեղանչեց իր ժանտ որդիներուն մոլութիւնները չպատժելուն համար: Ծնողական սէրը որդւոց լաւութեան համար կը պահանջէ, որ երբեք յանդիմանութեան, պատժոյ եւ յարմար առթին ձեծի ալ չխնայեն: Արդեակք, երբ զձեզ ծնողքնիդ կը պատժեն օրելիցէ կերպով, զիրենք սրտանց սիրեցէք, ան

խիստ վարմունքը ձեր ուղղութեան ու
օգտին համար է: Իսկ եթէ երբեմն անիրաւ
պատիժ ընդունիք՝ համբերութեամբ կրե-
ցէք, մտածելով որ Յիսուս աշխարհքիս
վրայ ամենէն անմեղն՝ անարտունջ եւ
անդիմադարձ խաչին դառն մահուան
համբերեց:

Չաւկրներն իրենց ծնողքէն երբեք բան
մը պիտի չգողնան. Ո՛վ որ էր հօր՝ Են -
հօր՝ Են Ժածու - Ի Բան Են Ի՛ւրնու - ու Ի՛ւրե Բե
տիկոյ Եղէ շէ, Եւրդատուանի Երորդ է,
կ'ըսէ Ս. Հոգին: (Առ. ԻԸ. 24.) Պէտք
են միշտ մտքերնին պահել թէ ծնողք
որչափ աշխատութեամբ ու դառն քրք-
տինքով հազիւ քիչ մը բան ձեռք
կը ձգեն: Ի՛նչ աստիճանի անիրաւութիւն
է աս տաժանելի նեղութեամբ ստացուած
ինչքը թեթեւամտութեամբ մեղանշական
վարքով մսխել: — Կամնապէս Չաւկրներն
երբեք իրենց ծնողաց վրայ գէշ պիտի
չխօսին եւ անոնց արտունջ չընեն: Աստու-
ծոյ սիրոյն համար անոնց պակասութեանց
պէտք է որ համբերեն եւ ոչ թէ անոնց
յանցանքներն ու բիշներուն պատմեն: Կոյն
իսկ պէտք է որ ծնողաց խիստ վարմանց
սիրով եւ համբերութեամբ տանին:
Յիսուս Քրիստոս ինչպէս սիրով տարաւ
ապերախա Յուդային: Միթէ գէշ բան
մըն է ի սէր Յիսուսի՝ հակառակ բան
մը կրել ու լռել:

Որդեակք, երբեք չմոռնաք որեւիցէ
վիճակի, կոչման ու հասակի մէջ Աս-

տուժոյ պատուէրը. Պատուէր շնորհք + Ե-
 շնորհք: Սիրեցէք զիրենք, հնազանդեցէք
 իրենց: Չեր ամէն գործողութեանց մէջ
 իրենց խորհուրդ հարցուցէք. իրենք ձեր
 պատուական խորհրդատուներն են: Աս-
 տուած բարի զաւակները կ'օրհնէ ու
 կը վարձատրէ թէ երկրի վրայ եւ թէ
 երկինքը, որովհետեւ պատուիրանին քովը
 կը դնէ անմիջապէս իր խոստումն ալ.
 Երկնայեան լինելիքն է վերայ երկրի Բարի
 Լինելիքի + Ե: Աստուած իր խոստումներուն
 մէջ հաւատարիմ է: Բայց թէ որ աս
 պատուիրանը չպահէք, ձեր ծնողաց հետ
 խստութեամբ ու ապերախտութեամբ վա-
 րուիք, իրենց հոգ ու բարկութիւն պատ-
 ճառէք, զիրենք խեղճութեան ու կարօտու-
 թեան մէջ ձգէք եւ ծերութեան ատեն-
 նին ալ երեսէ թողլով արհամարհէք,
 գիտցած ըլլաք՝ որ երբեք գործքերնիդ չի
 յաջողիր եւ սպառնացուած պատիժները
 կ'ընդունիք:

Օրինակներ:

1. Փերդինանդ Բ. որն որ տասուերկու-
 երորդ դարուն Սպանիայի վրայ կը թա-
 գաւորէր, իր Ալփոնսոս որդին այնպէս
 սաստիկ կը սիրէր, որ իր կենդանութեան
 արքայական թագն ու գահն անոր շնոր-
 հած էր: Սակայն Ալփոնսոս ալ իր թա-
 գաւոր հօրը սիրոյն կատարեալ արժանի
 էր, վասն զի միշտ կ'ըսէր թէ մինակ հօրս
 համար կ'ապրիմ: Ամէն անգամ որ գործքի

Համար պալատէն պիտի հեռանար, հօրն
 առջին ծուներ դրած եւ օրհնութիւնը
 չինդրած չէր երթար, եւ տուն դառնա-
 լուն պէս՝ իր սիրելի հօրը կը ներկայանար:
 Շատ անգամ ալ գիշերները կ'ելէր
 անսնելու համար թէ իր հայրն աղէկ կը
 քնանայ: Իր հօրն առջեւն երբեք չէր նստեր,
 մինչեւ որ հայրն իրեն նստելու չհրամայէր:
 Անգամ մը Ալփոնսոս Մաւրիտանացուց
 վրայ փառաւոր յաղթութիւն մը կանգնած
 ետ կը դառնար, ծերունի հայրն ասիկայ լսե-
 լուն պէս փութաց պատգարակով մը (որով-
 հետեւ շատ տկար ու հիւանդոտ էր) իր
 դիւցազն որդին դիմաւորելու եւ ողջա-
 գուրելու: — Բժիշկն ու մանկլաւիկներն
 ամենայն յարգութեամբ զինքն արգելելու
 ջանացին, բայց որդեսէր ծերունին անոնց
 պատասխան տուաւ. Իմ առ Ալփոնսոս սէրս
 եւ ըրած յաղթութեանց վրայ ունեցած
 ուրախութիւնս զիս կը զօրացնեն: —
 Ալփոնսոս հազիւ թէ հեռուէն իւր ազնիւ
 հայրը նշմարեց, ուրախութենէն ինք իրմէ
 ելած՝ ձիէն ցատքելն ու հօրը գիրկն իյնալը
 մէկ ըրաւ: Ո՛հ գոչեց երիտասարդ դիւցազնը
 ոտքով հօրը պատգարակին քովէն եր-
 թալով՝ հօրս սէրն ու գգուանքը, կ'ըսէր,
 կանգնած յաղթութենէս շատ աւելի զիս
 ուրախութեամբ կը լեցընէ: Հայրն ի
 զուր կ'աշխատէր որդին համոզելու, որ ձի
 հեծնէ՝ պնդելով թէ անոյայել է թագաւորին
 ոտքով քայլել՝ մինչդեռ իր ծառանները կը
 ձիավարեն: Այո, կրկնեց Ալփոնսոս,

ասոնք քու զաւկրներդ չեն, ինչպէս որ կուզեն՝ այնպէս կ'ընեն: Երբ որ արքունիքը հասան, Ալփոնսոս հայրը պատգարակէն իր բազկաց մէջն առնելով սենեակը տարաւ, եւ երբ առանձին մնացին ըսաւ Ալփոնսոս. Ամենասիրելի հայր իմ, դուն քաջ գիտես թէ՛ որչափ սաստիկ է քու առ իս սէրդ, բայց չես գիտեր իմ առ քեզ սէրս: Իմ սէրս գոհ չէր ոտքով քովէդ քայլելուս վրայ, այլ սաստիկ կը նախանձէր պատգարակը կրող ծառաներուն: Սաստիկ փորձութեան մէջ էի որ զանոնք արգելեմ՝ եւ զքեզ, ազնիւ հայրս, ուսս առած տանիմ: Իսկ ծերունի հայրն ուրախութենէն կը դողար ու արցունքով հազիւ կրնար պատասխան տալ:

2. Ճարոնիկայսրը հրատարակած էր թէ ով որ այս ինչ գողը կը բռնէ ու տէրութեան կը յանձնէ ստակի մեծ գումար մը կ'ընդունի: Երեք եղբարք՝ որոնք սաստիկ աղքատ էին, եւ ծերունի մայրերնին ալ շատ կը սիրէին, կայսեր հրամանը լսելնուն պէս՝ մէջերնին որոշեցին որ իրենց մէջ մէկը գող ձեւանայ, իսկ միւս երկուքը զինքը բռնեն կապեն եւ դատաւորին յանձնեն, որպէս զի որոշեալ գումարն առնելով կարենան մօրերնուն վշտերը թեթեւցընել: Որդիական սիրոյ զոհ ըլլալով փիճակը՝ պզտիկին ելաւ, զոր անմիջապէս կապելով դատաւորին առջեւն հանեցին:

Ասիկայ խոստովանելով իւր գող ըլլալը, բանա դրուեցաւ: Իսկ միւս երկու եղբարքն որոշեալ գումարն ընդունեցան: Բայց դեռ ճամբայ չելած՝ դատաւորէն հրաման խնդրեցին, որ բանտարկեալ գողը տեսնեն: Աղաչանքնին ընդունուելով՝ իրենց եղբօրը գացին, եւ կարծելով որ զիրենք մէկը չի տեսներ, երեքն ալ ջերմ սիրով մէկմէկու փաթթուեցան եւ իրարմէ դառն ցաւով բաժնուեցան: Վատաւորը գաղտնի ծակէ մը ան տխուր տեսարանը դիտելով, չէր կրնար ըմբռնել թէ ինչպէս չարագործի մը եւ զինքը մատնողներու մէջ այնչափ սէր ու բարեկամութիւն կրնայ ըլլալ, անոր համար մահուան վճիռն ու շացրնելով, ծառային ապսպրեց որ ծածուկ ան եղբարց ետեւէն երթայ եւ իրենց բնակութիւնն ու ներքին յարաբերութիւնները լրտեսէ: — Եղբարք իրենց տունն հասնելէն ետեւ, եղածը մօրերնուն պատմելով՝ առած ստակնին ցուցին եւ ըսին որ ալ անկէ ետքը չի նեղուիր աղքատութենէն: Բայց մայրն որդւոյն դատապարտութիւնը լսելով՝ սկսաւ աղէկտուր ձայնով աղաղակել թէ Շատ սիրով անօթութենէն մեռնիլ կ'ուզեմ, քան թէ իմ սիրուն զաւկիս արեան գնովը կեանքս երկրնցընել: Վացէք, ըսաւ անոնց, առ իս սէրերնիդ զձեզ եղբօրնուդ դէմ անգութ ըրաւ, դրամն ետ տարէք, սուտ ամբաստանութիւննիդ խոստովանեցէք եւ զաւակս ինծի բերէք, եթէ տակաւին ողջ է.

խկ եթէ մեռած է, իմ դագաղս ալ պատրաստեցէք: Եղբարք սկսան վախնալ որ երկու պատուական կեանք մէկէն պիտի կորսընցընեն, վասնզի կը կարծէին թէ արգէն եղբայրնին գլխատուած է եւ մայրերնին ալ անմիջապէս անոր ետեւէն պիտի մեռնի: Սակայն դատաւորին ծառան՝ որն որ դրսէն ամէն բան լսած էր, փութով իր տիրոջը վազելով եղածը ճշդիւ անոր կը պատմէ: Գատաւորին սիրտը սաստիկ շարժելով՝ յանցաւորն առջեւը բերել կու տայ, ստոյգը կը հարցընէ: Ասիկայ առջի բերան ճշմարտութիւնը կը կեղծէ. բայց երբ դատաւորին ամէն բանի տեղեակ ըլլալը կը տեսնէ, ամէն բան կը պատմէ: Գատաւորն աս որդիական սիրոյ սքանչելիքն ու զոհը մէկէն կայսեր կը ծանուցանէ, որն որ երեք եղբարքն ալ կանչելով կը գովէ իրենց առ ծերունի մայրերնին ունեցած սէրը, եւ շատ մը ընծաներ տալէն զատ՝ 2,000 դահեկան տարեկան եկամուտ կը կապէ իրենց:

3. Աղեքսանդրինա անունով այրի մը երկու զաւակ ունէր: Առջինեկը՝ թէպէտ տասը տարեկան, շարունակ բերնէն աղտեղի խօսքեր դուրս կու տար: Մայրը զինքն ասոր համար յանդիմանեց, պատժեց եւ պատուիրեց, որ մէյ մըն ալ իր առջեւն այսպիսի խօսքեր բերնէն չհանէ: Տղան անկէ ետեւ մօրը առջեւն ան տգեղ խօսքերը բերնէն չէր հաներ, սակայն իր ընկերներուն հետ խաղացած

ատենը միշտ միեւնոյն խօսքերը կը
 կրկնէր: Մայրը ասիկայ լսելով խստիւ
 արգելեց եւ ծանրութեամբ ըսաւ. Չա-
 ւակա, չես գիտեր որ Աստուած ամէն
 տեղ է եւ զքեզ կը տեսնէ: Իմ առ-
 ջեւս գէշ խօսքեր չես խօսիր.
 ուրեմն ալ աւելի զարհուրէ Աստուծոյ
 առջեւ այդպիսի գէշ բառեր բերնէդ հա-
 նելու: Ախպիր իրմէ, վասնզի մարմինդ ալ
 հոգիդ ալ դժոխքը կ'իջեցընէ, անիկայ
 քու դատաւորդ է: Մինակ մեղանշական
 խօսք մը զքեզ երկնքէն կը զրկէ, որդեակա,
 ուղղէ զքեզ, աւելի կ'ուզեմ մեռնիլդ՝
 քան թէ աս գէշ սովորութեամբ
 ապրիլդ տեսնել, մէյ մըն ալ չխա-
 զաս ու չխօսիս ան տղոց հետ, որոնցմէ
 այսպիսի գարշելի խօսքեր կը լսես: Աս
 խօսքերը տղուն սրտին վրայ խորունկ ազ-
 դեցութիւն ըրին, որ անկէ վերջը մօրը հնա-
 զանդեցաւ: Աստուած ալ անոր հնազան-
 դութիւնը վարձատրեց զինքը վանք մը կան-
 չելով: Այրի կնիկը շատ կը սիրէր միւս
 որդին ալ, թէպէտ չարասիրտ էր: Մայրն
 ստէպ զինքը կը յորդորէր որ բարի ըլլայ
 երբեմն ալ խստիւ կը պատժէր: Սակայն
 անիկայ իր մօրը խրատները մտիկ չէր ըներ:
 Աս ընթացքն իր սիրան օրէ օր ապականեց:
 Ալ անկէ վերջը մինակ զուարճութեանց
 վրայ կը խօսէր եւ ամէն աշխատութիւն վար
 կը զարնէր: Իր մօրն ունեցած ամէն յար-
 գութիւն մէկդի դրաւ, եւ ինք զինքը խաղի
 եւ անառակ կենաց տուաւ: Մօրը խրատ-

ներն ու յորդորները եւ նոյն իսկ առատ արտառուները վրան աղդեցութիւն չկրցան ընել: Անոր հրամանին հակառակ՝ անունն աւրուած անձի մը հետ՝ կարգուեցաւ, եւ մօրը հետ սկսաւ իրաւունքի կռիւ մը: Ամուսնութենէն քանի մը օր վերջը կնկանը հետ զբօսանքի ելլելով եւ քաղքին դրան առջեւն ոտքը սահելով՝ գետինը կը փռուի եւ կառք մը վրայէն սուրալով կ'անցնի: Մայրն որդւոյն ցաւալի դժբախտութեան լուրն առածին պէս, երեսի վրայ ինկած սրտանց կը գոչէ. Ով Աստուած իմ, այսպէս կը պատժես որդւոյ մը իր մօրը գէմբրած անհնազանդութիւնն ու արհամարհանքը: Ա՛աղաչեմ, տուր խեղճին շնորհքու ապաշխարութեան ժամանակ: Իրեն ճանչցուր մեղքերն ու ներէ: Եւ շտապով որդւոյն կ'աճապարէ զինքը մխիթարելու եւ օգնելու համար: Բայց ողորմելին քիչ մը ետքը մօրը գիրկը կը փչէ հոգին առանց խօսք մը խօսելու, առանց սուրբ կրօնից մխիթարութիւնն ու սուրբ խորհուրդներն ընդունելու: Ով որ եր մայրը կը Բարեպետ, անի-
 քսանք է Առարկայի: (Սիր. Գ. 18):

6. Հնազանդութեան վրայ.

Հնազանդութիւնն է խոնարհարար ինք զինքն եւ իր անձնական կամքը բոլորովին անոր կամաց տակը ձգել, որն որ իր վրայ օրինաւոր իշխանութիւն ունի: Արչափ հազուագիւտ է աս առաքինութիւնը, եւ սակայն ինչչափ ալ կարեւոր է: Ա-

ուանց հնազանդութեան եւ անձնական
 կամքն ուրանալու՝ երբեք մարդ չի կրնար
 սրբութեան հասնիլ: Անհնազանդ որ-
 դին բիրտ մարդ մըն է բազմադիմի մոլու-
 թեանց պատճառաւ, որոնց մէջ զինքը
 կը կործանեն անհնազանդութիւնն ու
 դիմադարձութիւնը: Ս. Պօղոս առա-
 քեալն որդւոց անհնազանդութիւնը ծանր
 մեղաց թուոյն մէջ կը դնէ: Ուրեմն,
 զաւկրներ, սիրեցէք հնազանդութիւնը,
 սիրով հպատակեցէք ձեր ծնողաց եւ ամէն
 մեծերու: Սոսկ վախէ եղած հնազան-
 դութիւնը ծառայի հնազանդութիւն է,
 ոչ առաքինութիւն է եւ ոչ ալ արդիւնք
 ունի: Հնազանդեցէք Աստուծոյ հաճելի
 րլլալու եւ պարտքերնիդ կատարելու
 համար: Աձնական կամքը կատարելն
 ամէն նեղութեանց աղբիւր է եւ ապա-
 կանութիւնն ու կործանում: Ասիկայ գէշ
 առաջնորդ մըն է, որ վտանգաւոր ան-
 դունդներ կը տանի: Հնազանդութեան
 յարմարութիւնն ինչ է, կ'ըսէ Ս. Հոգին,
 այս ինքն՝ եթէ հնազանդութիւն ընես՝
 յաղթութեան պտուղները վտանգաւոր
 թշնամեացդ ու անկարգ բաղձանացդ
 եւ նոյն իսկ անձինդ վրայ կը վայելես:
 Սիրտդ քաղցր խաղաղութեամբ ու երկնաւոր
 մխիթարութեամբ կը լեցուի: Հնազան-
 դութիւնն Աստուծոյ շնորհքն էլ օրհնու-
 թիւնը վրայ կ'իջեցրնէ եւ ստուգիլ կը
 նմանիս Անոր որ մինչեւ խաչին մահը
 հնազանդ էր: Եթէ հնազանդութեան մէջ

իրեն նմանիս, յաւիտենական կենաց ուրախութեան եւ երանութեան մէջ ալ իրեն կը նմանիս :

Օրինակ.

Որպէս իրենց ծնողաց ցուցած հնազանդութիւնն Աստուծոյ առջեւ միշտ բարի եւ արդիւնաւոր է. սակայն շատ աւելի արդիւնաւոր եւ հաճոյ կ'ըլլայ՝ երբ նոյնը խիստ չարասիրտ ծնողաց կը ցուցուի: Յովակիմ աղքատ բայց նաեւ անգութ եւ գէշ ծնողք ունէր, որոնց բերնէն մինակ անէծք, կծու եւ նախատական խօսքեր կը լսուէր: Յովակիմ բարեբախտաբար եռանդուն խոստովանահօր մը ձեռք ինկաւ, որ զինքը խրատեց ազգու կերպով որ միշտ իր ծնողաց սէրու յարգութիւն ցուցնէ եւ իր որդիական պարտքերը կատարէ անոնց հնազանդ ըլլալով: Հազիւ տասնուհինգ տարեկան՝ հօրը հրամանաւ ծառայութեան մը մտաւ, որ ալ անոնց բեռ չըլլայ: Բախտով ալ հարուստ եւ բարեպաշտ անձի մը ձեռքն ինկաւ: Ալ այնուհետեւ ինք զինքը բոլորովին իր ծառայութեանը նուիրեց, այսու ամենայնիւ իր ծնողքն ալ ջերմ սիրով կը սիրէր: Ինչ որ կը վաստակէր, անմիջապէս տունը կը խաւրէր իր ծնողաց աղքատութիւնը թեթեւցընելու համար: Երբ որ ութ տարի ետքը քոյրն ամուսնացաւ, ծնողքն՝ որոնք ալ ծերացեր գացեր էին եւ օգնութեան ալ կարօտ, իրեն աղաչեցին որ նորէն տուն դառնայ: Յո-

վակիմ մէկէն իր ծառայութիւնը թողուց
 խեղճ ծնողացը կամքը կատարելու համար:
 Տէրն առատ վարձք խոստացաւ եթէ
 քովը մնայ: Բայց անիկայ հօրն ու մօրն հնա-
 զանդիլը վարձքէն վեր համարելով ըսաւ.
 Ես կրնամ առանց վարձուց մնալ, բայց ծնող-
 քըս առանց ինծի չեն կրնար մնալ: Երբ որ
 տէրն անոնց յառաջուան վարմունքը յի-
 շատակելով՝ ըսաւ, որ ալ չեն արժանի
 սիրոյդ եւ օգնութեանդ. Յովակիմ պա-
 տասխան տուաւ. Թէեւ ծնողքս արժանի
 չըլլան, սակայն Յիսուս ֆրիստոս արժանի
 է, որուն սիրոյն համար կ'ուզեմ ես
 անոնց հնազանդիլ եւ իրենց ծերութեան
 ատենն ալ քովերնին ըլլալ: Ուրեմն գնա՛,
 գնա՛, սիրելի Յովակիմ, ըսաւ տէրը, ալ
 զքեզ չեմ ստիպեր՝ որ քովս մնաս, Աստուած
 վարձատրէ սէրդ ու հնազանդութիւնդ: Յո-
 վակիմ իր ծնողաց քովը դառնալով
 անդադար կ'աշխատէր զանոնք հոգալու եւ
 ամէն նեղութեանց մէջ իրենց օգնելու:
 Իսկ ծնողքն իրեն շնորհակալ ըլլալու
 տեղ՝ ապերախտութեամբ ու վշտացուց-
 մամբ իր սիրոյն փոխարէն կ'ընէին, բայց
 ինք աս ամէն բաներուն հեզութեամբ կը
 համբերէր: Աս իր անօրինակ հնազանդու-
 թիւնը, յարատեւ սէրը, հեզութիւնն ու
 համբերութիւնն անվարձ չմնացին: Իր
 գեղեցիկ առաքինութեանց համար ամէնքը
 զինք կը սիրէին ու կը յարգէին. Աստուած
 ալ զինք օրհնեց՝ իրեն առատ ժամանա-
 կաւ որ բարիքներ տալով: Աւերջապէս խոր

ձերութեան հասակի մէջ հիւանդացաւ, եւ մահուան դուռը հասած՝ կանչեց զաւակները քովն եւ ըսաւ անոնց. Սիրելի որդեակք, բովանդակ կենացս մէջ եւ հիմակ ալ մահուանս կէտին, ամենամեծ մխիթարութիւնս՝ խղճիս վկայութիւնն է, որ հօրս մօրս միշտ հնազանդ եղած եւ իմ սէրս իրենց ցուցած եմ. եւ որովհետեւ Աստուծոյ սիրոյն համար այս ամէն բան բրի, յուսամ որ Աստուած ալ զիս երկիրնքը կը վարձատրէ: Որդեակք, ձեր հոգեվար հօր այս խօսքերը սրտերնուդ մէջ տպաւորեցէք. մօրերնուդ հնազանդ եղէք, զինքը պատուեցէք ու սիրեցէք, ինչու որ աս է Աստուծոյ կամքը:

7. Ծնողաց իրաւունքն ընդունելու է ի գործ դնելու վրայ:

Ա. Անհրաժեշտն է, կ'ըսէ Ս. Հոգին, որդւոյն որդին մեզ հասարակած է, բայց իրաւունքն հաւանել զանիւայ անիւ իւ հաւածէ: (Առ. ԻԲ. 15.) Իմաստութիւնը հազուադիւտ է երիտասարդաց քով. բայց ինչ որ բանաւորութիւնը չ'ըներ, վախը կրնայ ընել: Աղէկ չեն ան ծնողք, որ իրենց զաւակաց ամէն բան կը շնորհեն եւ անոնց կամաց ետեւէն կ'երթան, զանոնք չեն խրատեր, չեն պատժեր եւ չեն սաստեր: Ո՛վ որ հաւանիւն իւ ինչու, կ'ըսէ Ս. Հոգին, իր որդին ի՞նչու, ինչ ո՛վ որ շնորհ իւ իրե, ինչ իւ իրաւի ինչու: (Առ. ԺԳ. 24.) Չաւակաց պակասութիւնները պզտիկուց

պէտք է ուղղել ինչու որ ծուռ մեծցած
 ծառը կարելի չէ ետքէն շտկել: Պարապ
 աշխատութիւն է լաւութեան ճամբան
 թողուցած երիտասարդն առաքինութեան
 ճամբան բերելու աշխատիլ: Խորունկ
 արմատ ձգած մոլութիւնները գիւրաւ չեն
 փրցուիր: Չափազանց դիվազան-բիւնը, կ'ըսէ
 Իմաստունը, ուրախները դժուար է
 ինչ իսկիս իւրաքանչիւր - ու ուրախները
 ինչ իսկիս ինչ ինչ էլ ինչ:

Բ. Սիրելի որդեակ, երբ ծնողքդ կամ
 վարպետներդ զքեզ պատժեն կամ յան-
 դիմանեն, համբերութեամբ եւ սիրով ըն-
 դունէ ան խրատները, պատիժներն ու յան-
 դիմանութիւնները: Ս. Հոգին ծնողաց
 խրատներն Օրէնք կ'անուանէ, զորոնք դուն
 երբեք պէտք չես արհամարհել: Եթէ
 իրենց յանդիմանութիւններէն պտուղ
 չքաղես եւ չուղղուիս ի հարկէ անոնց
 պատիժն ու սաստը կը յաջորդեն: Եթէ
 քեզի կ'երեւայ որ աս կամ ան պակասու-
 թեան համար պատժոյ արժանի չես,
 մտածէ որ արժանի ես ուրիշ անգամ
 գործած յանցանքներուդ համար, եւ
 գիտցիր որ միշտ լաւագոյն է Ս. Պետրոս
 առաքելոյն ըսածին համեմատ, անպարտ
 վիշտ կրել քան թէ մեղաւոր կամ յանցաւոր
 պատժուիլ: Քրիստոսի օրինակին նայելով
 վարժելու է համբերութեամբ տանիլ ամէն
 նախատանաց ու հակառակութեանց:

Որդեակ, եթէ ծնողքդ կամ վերա-
 կացուններդ զքեզ պատժեն կամ յանդի-

մանեն պակասութեանցդ ու յանցանացդ
 համար, գիտցիր որ ասով միայն իրենց՝ ծանր
 պարտքը կը կատարեն: Պատիժ ու կշտամ-
 բանք ընդունելուդ համար մի տրտնջեր, մի
 մրմնար, մանաւանդ ուրիշներուն առջեւը.
 հապա Աստուծոյ շնորհակալ եղիր որ քեզի
 աղէկ, հսկող ու հոգւոյդ փրկութեան մտա-
 դիր ծնողք տուած է, որոնք պատժով ու
 կշտամբանքով զքեզ մեղքէ եւ յաւի-
 տենական դատապարտութենէ պահել կ'ու-
 ղեն: Բարի տղաքն երբ յանցանք գործեն,
 ծնողացմէ պատիժ կը խնդրեն: Եթէ յան-
 դիմանութեան ու պատժոյ յարգը ճանչնա-
 յիր, աւելի անոնց վրայ կ'ուրախանայիր՝ քան
 թէ ներողամտութեան ու աչք գոցելուն
 վրայ: Թերեւս օր մը դառն արտունքներ
 թափես՝ տղայութեանդ ատեն հետդ խտիւ-
 չվարուելնուն համար: Քանի քանի յանցաւ-
 որներ կախաղանին վրայ ըսած են. Եթէ
 մանկութեանս ատեն պատժուած ըլլայի,
 հիմակ աս նախատանաց տեղը չէի ըլլար:
 Հարք, մարք զաւակնիդ պատժեցէք:

Օրինակ:

Ս. Օգոստինոս մինակ աստուածային
 շնորհաց զօրութեամբը դատապարտու-
 թենէ ազատեցաւ: Իր հայրը Պատրիկիոս
 իրեն ամէն ազատութիւն տուաւ տղայու-
 թեան ժամանակ: Անոր պակասութիւն-
 ները չէր պատժեր, հապա անոնց վրայ
 կը ծիծաղէր, երբէք հոգ չէր տանիր անոր
 տղայական յանցանքներուն, արտաքին

կրակոտութեան եւ ցրուածութեան ու-
 նեցած բերմանն, ինչպէս այսօրուան օրս
 ալ շատ ծնողք իրենց որդւոց վրայ ունե-
 ցած կոյր ու մեղանչական սիրոյն պատ-
 ճառաւ կ'ընեն: Թէպէտ մայրը Ս. Մոնիկա
 անդադար զինքը կը խրատէր, ու կը պատ-
 ժէր, բայց իր խօսքերն ու խրատներն
 անպտուղ կը մնային, որովհետեւ հօրն
 ազդեցութիւնն անոնց չէր օգնէր: Պատրի-
 կիոս մեռաւ. ազատութիւնն ու սանձար-
 ձակութիւնն՝ որոնց մէջ Օգոստինոս
 զարգացած էր, զինքն ամէն տեսակ ան-
 առակութեանց մէջ ընկղմեցին, նոյն իսկ
 Մանիքեցւոց պիղծ մոլորութիւնը կոր-
 ծանեցին: Բայց Աստուած անտես չըրաւ
 մօրն արտասուախառն աղօթքը, զոր ան-
 ընդհատ որդւոյն դարձին համար կը մա-
 տուցանէր, եւ իր շնորհաց ճառագայթները
 Օգոստինոսին միտքը լուսաւորելով ցուցին
 իրեն գացած մոլոր ճամբան եւ անոր
 զարհուրելի վախճանը: Ս. Ամբրոսիոս
 ազդու խօսքերով աչքին առջեւը բացաւ
 անդունդն, ուր զինքը կործանած էին իր
 մոլութիւնները, եւ փրկութեան ճամբան
 անոր սորվեցուց: Օգոստինոս սուրբ եպիս-
 կոպոսին խօսքերուն անսալով՝ խելքը
 գլուխը ժողովեց: Իր դարձէն ետեւ շարու-
 նակ կ'ողբար իր տղայութեան մեղքերը:
 Ո՛հ, Աստուած իմ, կը գոչէր, որչափ
 անմիտ ու կոյր էի տղայութեանս
 ատեն: Ո՛հ Տէր, քեզմէ հեռացայ եւ
 իմ կրիցս հետեւեցայ. հայրս զիս իմ

յանցանքներուս համար պատժելու տեղ,
մեղքերուս եւ պակասութեանցս վրայ կը
ծիծաղէր: Բոլոր մոլութիւնները սրտիս
մէջ արմատ ձգեցին, ինչպէս խոտն ան-
մշակ գետնի վրայ, եւ ցաւակցող ձեռք
մը զանոնք չմաքրեց չփրցուց:

Սիրելի որդեակ, եթէ ծնողքդ կամ
վերակացուքդ վրայ հսկեն, պակասու-
թիւններդ երեսդ զարնեն եւ զանոնք
ուղղելու ջանան, Աստուծոյ առանձին
շնորհք մը համարէ: Այո՛, որչափ զքեզ
պատժեն, այնչափ աւելի պէտք ես զիրենք
սիրել:

8. Խոնարհութեան է — Հպարտութեան վրայ:

Ա. Խոնարհութիւնն ամէն առա-
քինութեանց հիմն է, զանոնք հաստատուն
կը բռնէ եւ կ'աճեցընէ: Երբեք առաքինու-
թիւն մը մարդուն սրտին մէջ չի կրնար
արմատ ձգել, եթէ հպարտութիւնն անոր
վրայ տիրած ու բռնացած է: — Հպար-
տութիւնն է՝ իր անձին անկարգ յարգու-
թիւն մը տալ, իր վրայ մեծ համարում
ունենալ, իր առաւելութեանց ընդունայն
հաճութիւն մ'ընծայել եւ սաստիկ բաղ-
ձանք մը ուրիշներէն գովուուելու ու
պատուուելու: Աս դիւական մոլութիւնն
անզգալապէս պատանեկի մը սիրտը կը
գրաւէ, որն որ իր առաւելութեանց ու
ձրիցը վրայ մտածելով՝ ինք զինքն ուրիշէն
խելացի, հարուստ, ազնուական ու կա-
տարեալ կը կարծէ: Հպարտութիւնը

բարի կրթութիւնը կը խափանէ, ամէն
խրատներն անպտուղ կ'ընէ, շնորհաց գոր-
ծունէութիւնը կ'ոչնչացընէ եւ Աստուծակ
կը հեռացընէ: Աստուած հպարտին հա-
կառակ է եւ անոր սրտէն հեռու: Հպար-
տութիւնը կը կոյրցընէ եւ կորստեան
կ'առաջնորդէ: Երբեք հպարտութիւնը սրտիդ
— խոտերդ — մէջ չտէրէ, ըսաւ Տորիթ իր
որդւոյն, «բովիտի — մէն շարիք հպարտու-
թիւնի կը — լի: Ամբարտաւանութեան դէմ
դնելու համար պէտք է ինք զինքը խոնար-
հութեան մէջ կրթել: Սակայն ամենեւին
խոնարհութիւն չէ ինք իր վրայ արհամար-
հանօք ու անարգանօք խօսիլ: Այսպիսի
խօսքեր զուտ կեղծաւորեալ խոնարհու-
թիւն են, ինչու որ այսպէս վարուող
մարդիկ արաքուստ մինակ խոնարհ երեւալ
կ'ուզեն, բայց ներսէն հպարտութեամբ ու
բարձրամտութեամբ լի են: Խոնարհու-
թիւնը պէտք է որ անկեղծ ըլլայ, սրտին
մէջ բնակի եւ Աստուծոյ ու ընկերին
հետ վարուելու մէջ յայտնուի:

Խորհարդներդ մէջ Բարձրադիմացի
կ'ըսէ Իմաստունը: Այո, զքեզ բարձր մի
համարիր: Հարստութեանդ, վիճակիդ,
գիտութեանդ, կարողութեանդ, գեղեց-
կութեանդ եւ պարկեշտութեանդ վրայ
մի հպարտանար մի պարծիր: Պատիւը
զոր մէկն աս բաներուն մէջ կը փնտռէ,
ոչինչ է: Երբեք չպարծիս ձրիցդ, իմաս-
տուն խորհուրդներուդ ու սրամտու-
թեանդ վրայ: Ասոնք ամէնն ալ Աստուծոյ

պարգեւներն են. իրեն կ'անիրաւիս եւ
 ապերախտ կ'ըլլաս, եթէ իր պարգեւներուն
 մէջ պատիւդ խնդրես: Աոյնպէս իրեն
 մեծապէս կ'անիրաւիս, եթէ առաքինու-
 թեամբդ հպարտանաս, որ քեզմէ չէ:
 Առաքինութեան վրայ պարծիլն, ինք զինք
 վտանգի մէջ դնել է զանիկայ կորսընցը-
 նելու: Եթէ մէկը կարծէ որ առաքինու-
 թիւն ստացեր է, գլխաւոր առաքինու-
 թեանմէջ կրպակսի, որ է Խոնարհութիւն:
 Ով որ կը համարի թէ առաքինութիւն
 մը շահեր է, ստուգիւ բան մը չէ ստացեր:
 Դուն զքեզ կը մխիթարես քանի մը
 երեւակայեալ բարի յատկութիւններով,
 մինչդեռ իրաւամբ պէտք ես զարհուրիլ
 որ առաքինութենէ զուրկ ես: Միթէ
 ծածկեալ պակասութիւն մը չի կրնար
 երեւակայեալ ամէն առաքինութիւններդ
 աղօտացընել, բովանդակ արդարութիւն-
 ներդ ու բարեգործութիւններդ Աստուծոյ
 առջեւ Եսայի մարգարէին ըսածին համա-
 ձայն ~~արիւնիւնիւնիւն~~ ~~կրտսի~~ մը հաւասար-
 ցընել: Որդեակ, վրադ բարի բան մը կը
 գտնես նէ՛ փառքն ու պատիւն Աստուծոյ
 ընծայէ, որովհետեւ անոր պատճառն ինքն
 է, իսկ քու բաժինդ են՝ տգիտութիւն,
 մեղք ու խեղճութիւն:

Բ. Խոնարհ եղիր Աստուծոյ առջին,
 որուն մեծութեան ու մեծվայելչութեան
 առջեւ մենք փոշի եւ ոչինչ ենք: Խոնար-
 հինք Աստուծոյ մեծամեծ կատարելութեանց
 առջին, ճանչնանք մեր անկարողութիւնն եւ

իր մեզի տուած շնորհքներն՝ առանց որոյ երկնից համար բան մը չենք կրնար գործել . խոնարհինք Աստուծոյ առջին, որուն աչքը մեր խորքը կը դիտէ եւ խեղճութիւննիս կատարեալ կը ճանչնայ :

Գ. խոնարհ եղիր ընկերիդ առջեւ : Բնութեան օրէնքն է, որ Աստուծոյ առջին խոնարհինք : Պէտք չէ որանպիտան արարած մը՝ իւր արարչին ու դատաւորին առջին հող եւ փոշի ըլլայ : Սակայն մեզի խիստ ծանր կու գայ մեր ընկերին առջեւ խոնարհիլը : Ընկերներնէս ոմանք մեզմէ վեր են, ինչպէս են վերակացուները կամ ուրիշ առաւելութիւններով մեզմէ վեր եղողները . ոմանք ալ մեզի հաւասար են վիճակով, կոչմամբ եւ ուրիշ ձիրքերով . ոմանք ալ մեզմէ վար են, ինչպէս են մեր հպատակները :

Առաջիններուն պէտք ենք ունենալ յարգութիւն ու մեծարանք, եւ վրանիս իշխանութիւն ունեցողներուն հնազանդութիւն ալ : Մտադիւր ընդունինք, եթէ պակասութիւննիս առջեւնիս գնեն, զմեզ յանդիմանեն ու խրատեն, որովհետեւ մեզի հրամայելու իրաւունք ունին : Զամէնքն ալ պատուենք, որոնք հասակաւ, գիտութեամբ եւ ուրիշ առաւելութիւններով մեզմէ վեր են : Աւելորդ գլխու մը ու զեպտէս եւ որոնք չեն զրոյսէ Ս. Գիւրգը : Ուրեմն, սիրելի որդեակ, ծերունոյ մը առջին ակնածութեամբ ու շնորհօք կեցիր, զինքը շնախատես եւ չժաղրես իր տկարութեան ու պակասութեանց համար :

Նոյնպէս մեզի հաւասար եղողները,
պէտք ենք յարգել ու սիրել: Պատժ
Ֆելչեի տնչե+, կը գրէ Ս. Պողոս առաքեալը:
Աստուած չընէ որ մեր աստիճանին ու
վիճակին վրայ պարծինք, գոռոզանանք,
ակամայ ընենք ուրիշին պարտուպատշաճ
պատիւն ու մեծարանքը: Մարդ իր պա-
տիւն՝ եթէ անիրաւ կերպով ոտքի տակ
առնուի, պէտք է պաշտպանէ, բայց ա-
ռանց կռուոյ ու դառնութեան:

Ծնողք, զաւակք, ընտանիք ու ազ-
գականք, որոնք մէկ գերդաստան կը կազմեն,
գլխաւորաբար իրարու նկատմամբ պիտի
ըլլան զիջանող, մէկզմէկ պիտի պատուեն,
մէկմէկու պակասութեանց պիտի համբերեն,
երբեք իրարու դէմ պիտի չտրտնջեն:
Մեծերն ու ծնողք պզտիկներուն հետ
սիրով պիտի վարուին, պզտիկներն ալ
պէտք է որ մեծերն ու ծնողքը յարգեն
ու սիրեն: Հեռու ըլլայ իրենցմէ նախանձ
ու ատելութիւն, որոնցմով ընտանեաց մէջ
անմիաբանութիւն կը ծնանի եւ զիրենք կը
կործանէ: Ընտանեաց մէջ երիտասարդները
մանաւանդ պիտի ըլլան հաճոյակատար ու
կամարար, գործքի ատեն՝ ուրախ զուարթ,
տնական գործողութեանց մէջ՝ ժիր ու փու-
թաջան, երբեք չնային թէ ուրիշներն ինչ
կ'ընեն եւ ուրիշներուն անհոգութեան դէմ
չտրտնջեն:

Անոնց նկատմամբ ալ՝ որոնք մեր
իշխանութեան տակ ու մեր հպատակներն
են, մարդասէր եւ արդար ըլլալու ենք:

Չիրենք իբրեւ մեր եղբայրներն ու քոյրերը մտածելով՝ հետերնին անուշութեամբ ու բարեկամութեամբ վարուելու ենք: Գուշու, ու՛ր արեւը, կ'ըսէ Ս. Պօղոս առաքեալ, յեր ապարհանիսն ու պատիժը մեկտի դրեմ, քիչցեմ որ թէ անոնց (հոգարարաններուն) թէ յեղե երկնէն Տեր ՚ը իւր, եւ անոր արջեւ ինչորոշութիւն չիւր: (Եփ. Չ. 9:) Չեզմէ պղտիկներուն սիրալիր, մեծանձն ու մարդասէր եղէք, գլխաւորաբար աղքատներուն: Անոնք թերեւս ձեզմէ աւելի մեծ են Անոր առջեւ, որն որ սիրան ու երիկամունքը կը քննէ:

Գ. Որդեակ, հպարտութիւնն ու գոռոզութիւնը քեզմէ հալածելու համար՝ մտածէ թէ ինչ ես ու ինչ պիտի ըլլաս մահուանէդ ետքը: Չի՞ հոգարարանայ հող եւ մոխիր. ինչորոշ որ այսօր եւ եւ լաղիւ լախի՜նք անիւցի: Չի ի մերանել մարդայ՝ խորանգիւցե զուրանն եւ զմե՛ն եւ զորդանն. (Սիր. Ժ. 10—13:) Մի նայիր արտաքին բարեաց: Ունեցած հարստութիւններդ, հագած փառաւոր զգեստներդ, քեզի պարծանաց նիւթ ըրած գեղեցկութիւնդ, վարած պաշտօնդ քեզմէ չեն, դքեզ աղնուագոյն ու առաքինի չեն ըներ, եւ թերեւս օր մը դժբախտութեանդ ու դատապարտութեանդ պատճառ ըլլան: Գիտէ քուներքին բարիքներդ, քննէ ներքին յարգդ ու արդիւնքդ: Լսէ Ս. Բեռնարդոսի խօրհրդածութիւնը. «Եթէ մարդ, կ'ըսէ, ինք զինքը մտադիր եւ ճիշդ հայեցումաւ

քննել ուզէ, իր վրայ խոնարհութեան ան-
 թիւ պատճառներ կը գտնէ: Մեղաց մէջ կը
 յղանայ ու թշուառութեան մէջ կը ծնանի.
 իր կեանքը ձախողանաց շղթայ մըն է, մահն
 անխուսելի է, մահուանէ վերջն ալ իր բա-
 ժինն է ապականութիւն ու փոշի: Ահա աս
 կենաց մէջ մարմնոյն վիճակը: Իսկ հոգին ալ
 խիստ դատաստանի պիտի ելլէ, որուն մէջ
 բովանդակ յաւիտենականութեան համար
 իրեն տխուր վիճակը պիտի որոշուի, եւ
 աս դատաստանը նոյն իսկ սուրբ հոգւոց
 ալ սոսկալի պիտի ըլլայ, 1:

9. Ընկերութեան վրայ:

Քրիստոնէութեան գլխաւոր առա-
 քինութիւնն ընկերութիւնն է: Քրիս-
 տոսի բովանդակ բարոյական վարդապե-
 տութիւնն երկու պատուիրանի վրայ
 կ'ամփոփուի, այս է. Սիրէ զԱստուծոյ ան-
 փոքի վեր, ընկերոջ ալ՝ քան անչոր պէ: Եւ
 սակայն աս առաքինութիւնը շատ ցանցառ-
 ի գործ կը դրուի, եւ յաճախ ալ աղէկ
 չի հասկցուիր ու կատարուիր: Շատերը
 կը կարծեն որ ընկերութեան պատուի-
 րանը կատարած կ'ըլլան՝ եթէ ծնողք, ազ-
 գականք, բարեկամք եւ բարերարք սիրեն,
 իսկ մնացած մարդկան նկատմամբ անտար-
 բեր կենան: Ասիկայ կը նշանակէ աւելի
 ինք զինքը սիրել՝ քան թէ ընկերը:
 Ոմանք՝ տղաք ալ աս մոլորութեան մէջ
 կը կրթեն եւ կը սորվեցընեն անոնց՝ միայն
 զանոնք սիրել, որոնք իրենց բարիք կ'ընեն,

իսկ իրենց դէմ չարիք ընողներուն նկատմամբ հակառակութիւն կը թելադրեն: Ծնողք շատ անգամ իրենց զակերներուն ու ծառաներուն առջեւ իրենց դրացիներուն կամ այնպիսի մարդկան մոլութեանց, պակասութեանց վրայ կը խօսին, որոնց կը նախանձին եւ հակակրութիւն ունին: Աս խօսակցութիւններով իրենց տղոց սրտին մէջ ընկերսիրութիւնը կը խղդեն. եւ աս սիրոյ պակասութեան ողբայի հետեւութեան վրայ շէն մտածեր: Ընկերսիրութեան պակասութենէն յառաջ կու գայ իրարու դէմ հակառակութիւն ու ատելութիւն, նոյն իսկ դերդաստանաց մէջ՝ տրտունջ ու անմիաբանութիւն, ազգականաց ու բարեկամաց մէջ՝ կռիւ ու նենգութիւններ, աղքատաց ու կարօտելոց դէմ՝ խստասրտութիւն ու անգթութիւն:

Աս սիրոյ պակասութենէն այնպիսի անկարգութիւններ կը ծնանին, որոնք քրիստոնէութիւնը կ'անպատուեն ու քրիստոնեաները մոխրոյ վրայ կը նստեցընեն: Արդ շատ կարեւոր է՝ ամէն բանէ յառաջ ճշմարիտ ընկերսիրութիւնը տղոց սիրտը տնկել՝ զիրենք սուտ ու մոլար ընկերսիրութենէ պահելու համար, որ երեք տեսակ ազիտութենէ յառաջ կու գայ, այս ինքն՝ նախ չգիտնալ թէ ով է ընկերը, երկրորդ՝ թէ ինչ շարժառթէ պիտ'որ յառաջ գայ ընկերսիրութիւնը, եւ երրորդ՝ թէ ինչ է աս սիրոյն էութիւնը: Արդ ճշմարիտ ընկերսիրութեան

կրթութիւնը կը սորվեցընէ թէ ով է ընկերը, զով պէտք է սիրել, ինչու համար պէտք է սիրել եւ ինչ բանի վրայ կը կայանայ աս սէրը:

Ա. Ընկերը՝ զոր պիտի սիրենք, է ամէն մարդ, աղքատ ու հարուստ, բարի ու չար, բարեկամ ու թշնամի, նոյն խեղ մեղի անիրաւութիւն ընողը: Այսպէս մեղի կը սորվեցընէ Աստուծոյ Որդին խօսքով ու օրինակաւ: Ամէն ընկերնիս սիրելու պարտքն այնպէս խիտ է, որ առանց նոյնն ի գործ դնելու՝ մէկը չի կրնար փրկութեան հասնիլ: Եթէ երկրի վրայ միայն մէկ հոգի գտնուէր, զոր չսիրէինք եւ կամ ատէինք, ասիկայ բաւական էր զմեզ յաւիտենական դատապարտութեան մատնելու:

Բ. Ընկերը պէտք է որ սիրենք, որովհետեւ Աստուծոյ որդի է, ըստ պատկերի նորա ստեղծուած, Յիսուսի Քրիստոսի անգին արեամբը գնուած եւ Ս. Հոգիէն սրբուած: Եթէ կ'ուզենք զԱստուած հայր ունենալ, պէտք է որ մէկ-զմէկ իբրեւ եղբայր ու քոյր սիրենք: Մեկուեկ՝ «եբեցե», ըսաւ Փրկիչը, ինչպէս որ է՝ «չեչ» «եբեցե»: Ասով «ձեռքս չեմ բռնանք ձեռքս» ի՞նչպէս որ «ձեռքս չեմ բռնանք ձեռքս»: Չեչն նոր պատուիրանն ի՞նչպէս որ «ձեռքս չեմ բռնանք ձեռքս»: (Յովհ. ԺԳ. 34.): Ո՛րչափ յիմար ենք, եթէ չսիրենք զանոնք, զորոնք Աստուած իր կեանքէն աւելի սիրեց, որոնց համար մեռաւ:

Գ. Աս սէրը յայնմ կը կայանայ որ մենք մեր ամէն ընկերին բարիք բաղձանք, երջանիկներուն՝ ուրախակից, դժբախտներուն՝ ցաւակից ըլլանք, ամէնուն բարիք ընենք, անոնց պակասութիւններն արդարացընենք ու ծածուկ պահենք: Աս է ճշմարիտ ընկերսիրութիւնը, առանց որոյ ամենեւին չենք կրնար Աստուծոյ հաճոյ ըլլալ:

Ընկերնիս կը սիրենք, եթէ իրեն հետ մարդասիրութեամբ, հեղութեամբ ու ներողամտութեամբ վարուինք. աղքատներուն ու վշտացեալներուն ողորմած ըլլանք, հարուստներուն դէմ սրտերնուս մէջ նախանձ չարծարծենք. բարիներն առաքինութեան պատճառաւ սիրենք, չարերն ալ իրենց մեղաց պատճառաւ չատենք. եթէ ուղենք որ առաջիններն առաքինութեան մէջ յարատեւեն, իսկ վերջիններն իրենց մեղքերէն դառնան: Մինակ մեղքն ու մոլութիւնը պիտի ատենք, որ մարդուն գործքն է, բայց ոչ թէ անձը՝ որ Աստուծոյ գործքն է: Ընկերնիս կը սիրենք, եթէ մեր սէրը գործքով ալ ցուցընենք, մեր կարողութեան համեմատ իրեն բարիք ընենք:

Երեք տեսակ բարիք կայ. բարիք մարմնոյ, բարիք պատուոյ եւ բարիք հոգւոյ, որոնց մէջ պէտք է որ մեր սէրը ցուցընենք: Մարմնոյ բարեաց նկատմամբ երբեք մէկու մը փնաս պիտի չընենք, անիրաւութիւն պիտի չընենք: Աս տեսակ մեղաց թողու-

Թիւն չի տրուիր, մինչեւ որ վնասը
 չհատուցուի եւ անիրաւութեան փոխարէն
 չըլլայ: Պատանիք աւելի հակեալ են
 գողութեան: Ով որ փոքր եւ չնչին բան
 մը ծածուկ առնելու կը յանդգնի, այն-
 պիտին շուտով մեծ բաներու ալ ձեռքը
 կ'երկընցընէ: Եթէ մարմնոյ բարեաց կող-
 մանէ ունեւոր ենք, պէտք է որ ուրախու-
 թեամբ ընկերներնուս օգնենք իր կարօ-
 տութեան մէջ: Ողորմածութիւնն ու
 բարերարութիւնը՝ պատանեաց գեղեցիկ
 զարդն է: Երջանիկ են, եթէ կարենան
 ըսել Յորայ հետ. Ողորմածութիւնն է
 զարգացումը: Ընկերներնուս պատուոյն նը-
 կատմամբ երբեք պիտի չընենք բան մը,
 որ անոր նուազութիւն կը պատճառէ:
 Երբեք առանց հարկաւորութեան իրեն
 վրայ գէշ պիտի չխօսինք, թէեւ մեծ
 մեղաւոր եւ մեզի ալ սատտիկ անիրաւու-
 թիւն բրած ըլլայ: Չգուշանանք ընկերին
 անունը կոտրելէն. կարելի եղածին չափ
 ջանանք խափանել իրեն պատուոյն վնա-
 սակար ամէն տեսակ խօսակցութիւնները:

Առանձին կերպով գործակից ըլլալու
 ենք ընկերներնուս յաւիտենական եր-
 ջանկութեան: Եթէ ընկերներնուս հօգւոյն
 փրկութիւնը կը խնդրենք, ճշմարտապէս
 զինքը կը սիրենք. եւ ասիկայ կ'ըլլայ, եթէ
 զինքն ի բարին յորդորենք, մեղաց ու
 մոլութեանց գէշ ճամբաներէն ետ կեցը-
 նենք, առաքինութեան եւ իր պարտուցը
 կատարման խրախուսենք, տգիտութեան

մէջ եղողը ուսուցանենք, տարակուսի
 ատեն խորհուրդ տանք: Բայց գլխաւորա-
 բար է թէ առաքինութեան բարի օրինակ
 տանք: Աս սէրը մանաւանդ պիտի ցու-
 ցրնենք մեր բարեկամներուն, ընտանեացը,
 հպատակներուն եւ ամէն մերձաւորներուն:
 Իսկ ասոր ներհակ ընկերին ամենամեծ
 անիրաւութիւն ըրած կ'ըլլանք՝ եթէ մեր
 խօսքերովը կամ գործքերովը զինքն ի չարն
 խտտրեցրնենք, կամ իրեն գայթակղու-
 թեան առիթ ըլլանք: Ծնողք որչափ
 յաճախ կը մեղանշեն եւ ինչչափ անգթու-
 թեամբ կը վարուին իրենց որդւոց հետ,
 եթէ անոնց գէշութեան ճամբայ բանան,
 եթէ անոնց պակասութեանց աչք գոցեն:
 որովհետեւ ծնողաց էական պարտքն է՝
 զաւակնին խրատել ու ապականութենէ
 զերծ պահել: Աւ զարհուրելի չարիք է
 եթէ տղաք մեղաց զաղտնիքները մէկմէկու
 սորվեցրնեն, իրարու մեղաց առիթ տան,
 մէկմէկու հետ անվայել կերպով վարուին:
 Իրարու գէժ ամենամեծ անիրաւութիւն
 կը գործեն, իրարմէ շնորհաց բարիքները
 կը կողոպտեն եւ մէկզմէկ հոգեւոր կեր-
 պով կը սպաննեն. հոգւոյ սպանութիւնը
 մարմնոյ մահէն շատ աւելի մեծ մեղք է:

Գարձեալ ընկերին սէրը կը պահան-
 ջէ որ իւր թերութեանց հեղութեամբ
 համբերենք, իր վրայ միայն բարի խօսինք
 եւ զինքն իր սխալմանց մէջ արդարացը-
 նենք: Զգուշանանք յանդուգն դատողու-
 թենէ ու արհամարհանքէ, մանաւանդ երբ

ըլլալով, ալ չէր կրնար քալել ու իր կերակուրը գտնել: Ճգնաւորը վրան գլխաւով՝ զինքն իր խրճիթը տարաւ եւ հոն սկսաւ դարմանել: Աս սիրալիւր հոգացողութեամբ աղքատը քիչ մը ետքն առողջացաւ: Ա՛ռ զէս քովս մնալ, հարցուց իրեն ճգնաւորը, ես ուտելիքդ կը հոգամ, մէկտեղ Աստուծոյ կը ծառայենք: Ամենայն սիրով, պատասխանեց աղքատը, խիստ երջանիկ եմ՝ որ այս աղքատութեան մէջ քու օգնութիւնդ ու մխիթարութիւնդ կրնամ վայելել:

Սակայն շատ չանցաւ՝ աղքատն անոր հոգացողութեան վրայ սկսաւ տոգոհալ եւ իր բարերարը նախատել: Ա երջապէս ճգնաւորին դէմ ունեցած հակառակութիւնն ան աստիճանի հասաւ, որ չէր ուզեր ալ զինքը տեսնել ու քովը մնալ. ուստի ճգնաւորին բաւ որ զինքն իւր առաջին տեղը տանի: Ճգնաւորն իրմէ թողութիւն խնդրելով՝ խոստացաւ որ զինքն աւելի աղէկ կը հոգայ, եւ հարուստ քաղաքացւոյ մը դիմեց, որ իր սեղանէն ամէն օր իրեն կերակուր կը խաւրէր: Աղքատն առջի բերան գոհ եղաւ. բայց քանի մը շաբաթ վերջ նորէն սկսաւ իր յանդիմանութիւնները: Ճգնաւորին երեսնի վեր՝ Գուն կեղծաւոր մըն ես, կ'ըսէր. ինծի համար ոչորմութիւն կը ժողվես ու լաւ պատառը դուն կը կլլես, մնացածն ինծի կու տաս: Ճգնաւորը պատասխանեց. Բարեկամ, դուն ինծի անիրաւութիւն

կ'ընես, ես անձինս համար բան մը չեմ ուզեր, եւ ինչ որ քեզի համար կու տան՝ պատառիկ մըն ալ անկէ չեմ առնուր: Եթէ իմ ծառայութեանս վրայ գոհ չես, քանի մը օր ալ սպասէ, աւելի կ'աշխատիմ ալ աղէկ քեզի ծառայելու: Ես քու խրատիդ կարօտ չեմ, պոռաց աղքատը, եւ բարերարին վրայ քար մը նետեց. եւ սաստիկ բարկութեամբ գաւազանովը զինքն աղէկ մը ծեծեց: Աստուած քեզի ներէ, գոչեց ճգնաւորը, ինչպէս որ ես ալ սրտանց կը ներեմ: Գուն թողութիւն տալ կը ձեւացրնես, պոռաց աղքատը, բայց իրօք մահս կ'ուզես: Ոչ, եղբայր, կրկնեց ճգնաւորը, սրտանց քեզի կը ներեմ: Եւ երբ ի նշան հաշտութեան զինքը գրկել ուզեց, աղքատն անոր վզէն բռնելով՝ խեղդել կը ջանար: Ճգնաւորը ձեռքէն պրծելով՝ փախաւ. իսկ աղքատն ետեւէն կ'աղաղակէր. Չեռքէս չես պրծիր, պէտք է որ զքեզ մեռցրնեմ: Երեք չորս տարի ճգնաւորն ապերախտ աղքատին այս ամէն կոպտութեանց համբերեց, որ անգաղար իր բարերարին կը կրկնէր թէ զինքը գտած տեղը տանի. Աւելի կ'ուզեմ, կ'ըսէր, անօթութենէ ու ցրտէ մեռնիլ, քան թէ քովդ բնակիլ:

Ողորմած ճգնաւորն ալ ընկելքը չէր գիտեր. մէկ կողմանէ կը վախնար որ եթէ աղքատը քովէն հեռացրնէ, խեղճութեամբ կը կորսուի, իսկ միւս կողմանէ կը մըտամտար որ ալ իր համբերութեան վերջն

Հասեր է: Արդ ասոր վրայ Ս. Անտոնին
 խորհուրդ հարցրնելու դնաց: Աս Աս-
 տուծմէ լուսաւորեալ սուրբն անոր ըսաւ.
 Ո՛րդեակ, լաւ միտ դիր, աղքատը թող
 տալու մտածմունքը սատանային փորձու-
 թիւնն է, որ քեզմէ պակիդ յափշտակել կը
 ճգնի: Եթէ դուն թողուս, Աստուած չի
 թողուր: Երբ ճգնաւորը կրկնեց որ համբե-
 րու թիւնը կորսնցրնելէն կը վախնայ, սուրբը
 պատասխանեց. Ինչու պիտի կորսնցրնես.
 չես դիտեր որ զմեզ վշտացրնողներուն ալ
 աւելի սէր պէտք ենք ցուցրնել: Այդ
 ծերունին քովդ պահէ, որչափ չար է,
 այնչափ ալ ողորմութեան արժանի: Ինչ որ
 Աստուծոյ սիրոյն համար անոր կ'ընես,
 Փրկիչդ՝ իրբեւ իրեն եղած կ'ընդունի:
 Համբերութեամբդ ցուցուր որ Յիսուսի
 աշակերտ ես եւ գիտցիր որ սէրն ու
 համբերութիւնը քրիստոնէի նշաններն են:
 Ճգնաւորը Ս. Անտոնին խորհրդոյն հետեւ-
 ելով, աղքատին յառաջուրնէ աւելի մեծ
 սէր սկսաւ ցուցրնել, եւ անոր համար
 Աստուծմէ դարձ, իսկ իրեն համար ալ
 համբերութեան շնորհք խնդրեց: Աստուած
 ալ իր աղօթքը լսեց: Աղքատը փոխուե-
 լով՝ մինչեւ կենաց վերջը ապաշխարողա-
 կան կեանք անցուց:

10. ՈՂՉԱԽՈՐՀՈՒԹԻՒՆՆ ԿՐԱՅ:

Խոնարհութիւնն ու հնազանդու-
 թիւնը մտաց ու սրտին մեղքերը կը
 խափանեն, ողջախոհութիւնն ալ մարմնոյ

ախտերը կը սանձէ: Ողջախոհութիւնն առարկինութիւն մըն է, որ մարմնոյ անվայել հաճոյքները, պիղծ ցանկութեան մտածմունքները, բաղձանքներն ու զգացումները կը ճնշէ, որովհետեւ Աստուծոյ անհաճոյ են եւ հոգին կ'արատեն ու կը պղծեն: Ողջախոհութիւնն ամէն հասակի կարեւոր է, բայց գլխաւորաբար երիտասարդաց: Ասիկայ զմարդիկ Ս. Հարց բաժին պէս՝ մահկանացու մարմնոց մէջ հրեշտակաց հաւատար կ'ընէ: Իսկ առանձինն երիտասարդները, որոնք տակաւին մեղքէ ազատ են, բոլորովին հրեշտակաց կը հաւասարեցնէ:

Ի՛նչ երջանիկ ու ցանկայի վիճակ: Ս. Յերոնիմոսի բաժին համեմատ՝ ողջախոհութիւնը մարտիրոսաց փառաւոր պատկները ձեռք բերած է, վասն զի միայն սաստիկ պատերազմներով կը ստացուի: Աս մարտիրոսութեան մրցանակը դարձեալ մասնաւորապէս երիտասարդաց կ'ընծայուի, որոնք մոլեգին փորձութեանց մէջ բուռն պատերազմներ պիտի մղեն: Ս. Բեռնարդոս բուն մարտիրոսութենէն զատ՝ երեք կերպ մարտիրոսութիւն ալ կը դնէ, այսինքն Չափաւորութիւն՝ առատութեան մէջ, զոր Գաւիթ եւ Յորի դործ դրին. Իմաստութիւն՝ աղքատութեան մէջ, զոր Տովբիթ ցուցուց. Ողջախոհութիւն՝ երիտասարդութեան մէջ, զոր Յովսէփ Եգիպտոս պահէց: Սուրբ Հարց ողջախոհութիւնը կ'անուանեն Չարդ բարուց, Պատիւ

մարմնոյ եւ Հիմն սրբութեան: Աստուծոյ
 հոգին աղտեղի սրտին մէջ բնակիլ չի
 կրնար, բայց սուրբ հոգիներու մէջ իր ու-
 բախութիւնը կը գտնէ եւ իր պարզեւաց
 առաստութիւնն անոնց կը հաղորդէ:

Արդ պահէ, որդեակ, սրտիդ մաքրու-
 թիւնը. մեծապէս յարգէ ողջախոհութիւնն
 ու խնդրէ ասիկայ Աստուծմէ: Ասիկայ
 առաքինութեան պսակին շքնաղ մարգա-
 րիան է, հոգւոյդ գեղեցիկ զարդը, կենացդ
 ամենաքաղցր երջանկութիւնը: Առանց
 ասոր ոչ սէր, ոչ Աստուծոյ երկիւղ եւ
 ոչ խղճի հանդարտութիւն կրնաս ստանալ:
 Բայց աղէկ միտ դիր. շատ փափուկ է եւ
 շուտով կը կորսուի: Արնայ խորհրդով ու
 բաղձանքով՝ ինչպէս նաեւ խօսքով ու գոր-
 ծողութեամբ կորսուիլ: Բաւական չէ
 մինակ ըստ մարմնոյ ողջախոհ ըլլալ, հապա
 ըստ հոգւոյ ալ ըլլալու է: Աւել խորհէ որ
 մահուան անկողնոյն մէջ՝ ամենամեծ մտի-
 թարութիւն պիտի զգաս, եթէ ստոյգ
 գիտնաս որ բովանդակ կենացդ օրերը
 սրբութեամբ անցուցած ես: Իսկ ար-
 տասուք, ցաւ ու խղճի դառն յանդի-
 մանութիւն հոգեվարի մը բաժինն են,
 որն որ անառակութեամբք մարմինն ու
 հոգին կորուսած է:

Օրհնւի:

Թէ ինչպիսի խնամով սրտի սրբութիւնը
 փորձութեանց ու վտանգաւոր առթից մէջ
 պիտի պահուի, երկիւղած Յովսէփայ պատ-

մու թիւնը մեզի կը ցուցնէ : Այս սրբասէր պատանին իր եղբայրներն Իսմայելացի վաճառականաց, իսկ անոնք ալ Եգիպտոսի Փարաւոն թագաւորին դաճապետին ծախեցին, որուն կինը սրտին մէջ Յովսէփայ նկատմամբ չար ցանկութիւն մը անուցանելով, ուզեց մաքրասէր պատանին մեղաց մէջ ձգել : Սուրբ պատանին Աստուծոյ ներկայութիւնն ու երկիւզը մտածելով, հաստատութեամբ դէմ կեցաւ : Էւ երբ կինը զանիկայ բռնութեամբ մեղաց հրապուրելու կ'աշխատէր եւ արդէն վերարկուէն բռնած էր, պատանին զգեստը թողլով տնէն փախաւ : Աինը բարկացած ու կատղած գոչեց թէ Յովսէփ զինքը բռնարարել ուզեց, եւ չարագործութիւնը հաստատելու համար՝ անոր վերարկուն ցուցուց . Պետափրէս դաճապետը կնոջը հաւատալով՝ անմեղ պատանին բանտ դրաւ, ուր քանի մը տարի մնաց : Բայց Աստուած զանմեղն երեսէ չձգեց : Փարաւոն թագաւորն անոր համբաւը լսելով՝ բանտէն հանեց եւ իր երկրորդն ընելով՝ բովանդակ երկրին կառավարութիւնն անոր յանձնեց :

2. Սրբութեան գեղեցիկ օրինակ է Ս. Ազնէս՝ տասուերեք տարեկան օրիորդը, որն որ իր կուսութիւնը պահելու համար՝ ամէն խոստում ու սպառնալիք արհամարհեց, եւ հասակէն վեր զարմանալի քաջասրտութեամբ մահն ալ սիրով յանձն առաւ, մինակ իր սրտին անարատու-

Թիւնն ու ճշմարիտ հաւատքը պահելու համար: Ազնէս մահուան դատապարտուեցաւ եւ գլխատուածեան տեղը դահիճը տեսնելուն պէս՝ գոչեց. Աստուած իմ, ուրախուածեամբ կը տեսնեմ որ մարմինս հող եւ մոխիր պիտի դառնայ, վասն զի ասիկայ, Տէր, քու աչացդ հաճոյ ըլլալէն զատ, ուրիշներուն աչքն ալ իրեն ձգեր է:

Որդեակ, աս օրինակները պէտք են զքեզ յորդորել որ ամէն չարիք կրես անմեղուծիւնդ պահելու համար: Աշխարհքիս բովանդակ խոստմունքը, բարիքն եւ ուրախուծիւնը պիտի օտքի տակ առնուս, եթէ սիրող՝ որ Աստուծոյ տաճարն է, արատեն: Ամէն արտաքին զարդ, փառք ու ճոխուծիւն մերժէ քեզմէ, որոնք աշխարհքի աշուրները կրնան վրագ դարձնել եւ իրենց սիրոյն զքեզ կապել: Այնչափ սրբասէր ու զգաստ օրիորդաց քով, որոնք ծաղիկ հասակի մէջ Աստուծոյ ու առաքինուծեան սիրոյն համար՝ դառն տանջանաց համբերեցին, որչափ պիտի ամրջնան մարմնոյ հաճոյից ծառայողները, աշխարհք եւ իւր փառքն անմեղուծենէ աւելի սիրողները, որով իրենց հոգւոյն դեղեցկուծիւնը կը պղծեն: — Օր մը մարմնասէր հոգիք ամօթոյ զգեստով պիտի ծածկուին, Աստուծոյ քաղցր տեսուծեանէն պիտի զրկուին եւ խաւարի ու յաւիտենական տանջանաց գուբը պիտի թափին. իսկ անմեղ հոգիք շքեղ պատմուճանօք զարդարուած՝ Քրիստոսի ան-

սպառ փառաց բնակարանը պիտի բնդու-
նուին: Ինչ տարբեր վիճակ. աղէկ մտմտա,
որդեակ:

11. Ողջութեանն յարեալս ժամանակս
վրայ:

Ողջախոհութիւնը պահպանելու առա-
ջին միջոցն է՝ անմիջապէս փորձութիւն-
ներն ու պիղծ խորհուրդները մերժել,
որպէսզի անոնց ձեռքով սատանան մեր
սրտին չտիրէ: Ով որ անմաքուր մտած-
մունքները թուլութեամբ կը մերժէ,
կամաց կամաց անմաքութեան գարշելի
ախտը կ'ընայ, եւ շատ անգամ այնպէս
խորունկ, որ ալ անկից չազատիր, կամ
սաստիկ դժուարութիւն կը կրէ ազատելու:
Ինչպէս՝ եթէ մարմնոյ հիւանդութեան
առջեւ շուտ չառնուի, աւելի յառաջ
կ'երթայ, այսպէս ալ անմաքութեան
մեղքը՝ եթէ անմիջապէս առջեւը չառնուի,
մեծագոյն չարեաց աղբիւր մը կ'ըլլայ:
Սոսկա աս ամօթալի ախտէն, մահուանէ
աւելի՛ ասկէ դողա: Անձինդ վրայ հսկէ.
զգոյշ կեցիր անպարկեշտ նկարներէ, որոնց-
մով սատանան եւ աս ախտին ունեցած
միտութիւնդ գքեզ որոգայթի մէջ կը
ձգեն, կամ երեւակայութիւնդ գրգռելով
գքեզ կը տանջեն: Այսպիսի փորձութեանց
ժամանակ՝ զԱստուած օգնութեան կան-
չելով՝ միտքդ ուրիշ բաներու զբաղեցուր:
"Գէշ խորհուրդը ծնանելուն եւ հոգւոյդ
առջեւը գալուն պէս՝ մեռցուր, կ'ըսէ Ս.

Բեռնարդոս: Նոյնը մերժէ, եւ մէկէն
 զքեզ կը թողու. բայց եթէ զքեզ չձգէ,
 գոնէ զքեզ չի պղծեր, ցորչափ իրմէ կը
 խորշիս: Մտածութիւնն՝ եթէ չմերժուի,
 հաճութիւն կը ծնանի, հաճութենէն՝
 հաւանութիւն յառաջ կու գայ, հաւա-
 նութեան կը յաջորդէ գործք, որն որ
 սովորութիւն կ'ըլայ. սովորութենէ ալ
 հարկաւորութեան տեսակը կը ծնանի, որ
 զհոգին յամառութեան ու յուսահատու-
 թեան կը տանի: Ինչպէս իժն իր փորին
 մէջի ձագերէն կը սպաննուի, այսպէս ալ
 պիղծ խորհուրդք զմեզ կը սպաննեն, եթէ
 զանոնք մեր սրտին մէջ սնուցանենք: —
 Ս. Յերոնիմոս ալ կ'ըսէ. Անմաքրութիւնն
 օձի կը նմանի, որուն գլուխը տեսնելուն
 պէս՝ պէտք է ջախջախել. կը ճգնի սիրտը
 մտնել, ուր բարակ՝ բայց մահացու թոյն
 մը կը տարածէ: Աս զգուելի ախտը ցրուած
 սրտի մէջ այնպէս կը բռնկի, ինչպէս
 կրակը չոր խոտի մէջ. եթէ մէկէն չմարի,
 բոպէի մը մէջ ահագին հրդեհ կը պատ-
 ճառէ, որուն առջեւն ալ չ'առնուիր: Աս
 կրակը վառելու համար շատ անգամ լոկ
 կամուռը մտածմունք մը, համարձակ նայ-
 ուածք մը, խօսք մը, երգ մը, ազատութիւն
 մը, ճանչուորութիւն մը բաւական է:
 Այլ որ պիղծ փորձութեանց ատեն ծանր
 կը շարժի, արդէն կէս մը յաղթուած է:
 Եթէ մէկն անհոգ կենայ ու հաճութեամբ
 չարութեան վրայ մտածէ, հոն չի կենար.
 Հոգին ու սիրտը կարծածէն աւելի արագ

կ'ընթանան: Առջի բերան տկար յօժարու-
թիւն եղածը՝ մէկէն զօրաւոր կիրք կ'ըլլայ,
նուազ չար կարծուածն ալ՝ մեծագոյն
ֆնաս յառաջ կը բերէ: — Աս ախտին միակ
զօրաւոր դեղն անմիջապէս Աստուծոյ դի-
մելն ու քաջութեամբ մերժելն է:

Երկրորդ միջոցն է Գատարկութենէ
փախչիլ: Գատարկութիւնն ամէն մեղաց՝
բայց առանձինն անմաքրութեան աղբիւրն
է: Ասիկայ սրտին մէջ գէշ խորհրդոց
ճամբայ կը բանայ, որոնք պարապ մտաց
մէջ շուտով կ'աճին: Ս. Բեռնարդոս
ասիկայ Գուբ պիղծ փորձութեանց կ'ա-
նուանէ: Ո՛հ, որչափներ գատարկութեան
պատճառաւ անմաքրութեան մեղքը կոր-
ծանելով կորսուած են: Մինակ մէկ դա-
տարկ ժամը չէր, որ զԳաւիթ այր ըստ
սրտին Աստուծոյ՝ աս մեղաց մէջ ձգեց:

Երրորդ միջոցն է՝ կերուխումի մէջ
չափաւորութիւն: Առանց ասոր՝ ողջա-
խոհութիւնն եւ ոչ հասակի մը մէջ կրնայ
անարատ պահուիլ, իսկ երիտասարդական
հասակին մէջ՝ գրեթէ անկարելի է: Աս
հասակին՝ արդէն ջերմ արիւնը բորբոքած
է, եթէ ըմպելեօք եւ ուտելեօք ալ ան-
դադար արծարծի, անշէջ կրակ մը կը
բռնկի: Մասիս, Ետնա, Աեսուվ եւ
Ողիմպոս լեռները, կ'ըսէ Ս. Յերոնիմոս,
որոնք միշտ կրակ կը շնչեն, այնչափ սաս-
տիկ չեն կատղիր, ինչպէս երիտասարդաց
արիւնը՝ եթէ առատ սննդեամբ գրգռի:
Վաղաչեմ, կը գոչէ նոյն Աարգապետը,

ով երիտասարդք, հաւատացէք իմ ան-
 ձնական փորձիս. եթէ կ'ուզէք սուրբ ու
 քրիստոսի շնորհաց մէջ ապրիլ, գինիէն
 իբրեւ մահացու թունէ փախէք: Սատա-
 նային զձեզ կործանելու առաջին զէնքն
 աս է. գինին ձեր սրտին մէջ զգայական
 հեշտութեանց լուցկին կը բորբոքէ: Ինչո՞ւ
 աս վառած մարմնոյն վրայ իւղ կը թա-
 փէք: Սողոմ անբարեխառնութեան պատ-
 ճառաւ մոխիր դարձաւ. Իսրայելի ժողո-
 վուրդը կերուխումով ոսկեղէն հորթին
 երկիր պագանելով չարաչար պատժուեցաւ.
 ամպարիշտ Հերովդէս կոչունքի ու պարա-
 հանդիսի ատեն հարբած զՅովհաննէս
 Մկրտիչ գլխատել տուաւ:

Չորրորդ միջոցն է Փախչիլ չարքնկերու-
 թիւններէ, գիշերային ակումբներէ ու լիբբ
 խօսակցութիւններէ: Յաճախ աս որոգայթ-
 ներէն կը բռնուին բազմաթիւ երիտասարդք
 եւ աղջկունք: Շատերը միայն մէկ պատ-
 ճառաւ ծանր մեղանչած են. որչափներ
 գիշերային հանդիսի մը, անառակ անձի
 մը տեսութեան, համարձակ ու անպար-
 կեշտ խօսքերու պատճառաւ մեղք սորված
 են: Ինչպէս որ բոցը յարդի մէջ կը բռնկի,
 այսպէս ալ անվայել խօսակցութիւնք
 երիտասարդաց սրտին մէջ պիղծ կրակ մը
 կը բորբոքեն: Մե՛ ի-բ-ի-ս, կ'ըսէ Ս.
 Պօղոս, քեզ ի-ո-տ-ի-ր-ը ք-ո-ր-ի լ-ու-ր-տ-ն-ի-ց-ո-ղ-ն-ի-ր-ը
 ի-պ-ի-մ-ն-ն-ն:

Հինգերորդ միջոցն է՝ Խորշիլ այլասեռ
 անձի մտերիմ յարաբերութենէ: Ասոր մէջ

ստէպ կը խորտակի ողջախոհու թիւնը, թէ
 եւ ուրիշ վտանգներէ պրծի: Չգայական
 ցանկու թիւնն՝ այլասեռի ներկայութեամբը
 շուտով սիրտը կը սպրդի: Անոր համար
 Ս. Հոգին կ'ըսէ. Մե՛ հոյեր է գեղեցիկ-
 մեծայն հարգոյ, է- է մե՛ իմանց տ' նորոյն,
 ղէ է հանդերձից շնանիցի ցեց, է- է կն-վէ՛ շար-
 թի-ն: (Սիր. ԽԲ. 12:) — Եթէ այլասեռից
 տեսու թիւնն այնչափ վտանգաւոր է, որ-
 չափ եւս կ'աւելնայ վտանգը, երբ մեծ
 ընտանու թիւն, երկդիմի խօսքեր ու բարե-
 կամական ցոյցեր ալ վրայ գան, որոնք
 միշտ մեղանչական են, վասնզի գէշ ցան-
 կու թե՛նէ յառաջ կու գան: Երեւելի
 վարդապետ մը ճանչուորու թիւնները՝
 Դժսի-հան օյի խա՞ն-ա՞ք + ս- շար- մեղաց,
 կ'անուանէ: Ուրիշ մըն ալ կ'ըսէ. Հոգի-
 վար ողջախոհ-թիւնն հոգո-ան ճգո-անքն էն:

Անմաքրութեան մեղաց զօրաւոր գրգիռ
 են անպարկեշտ ու հետաքրքիր նայուածք-
 սիրտը մաքուր պահել ու զողն Աշուց ու ին
 դի-թի հոյե, որոնցմով զգայական ցանկու-
 թիւնը սիրտը կը մանէ. լսի հետաքրքիր
 առանց չարամտութեան այլասեռի մը
 վրայ ուղղուած հայեցուածք մը որչափներ
 կորուսած է. Չիտան տ' շնի-եր. կ'ըսէ Ս.
 Հոգին, Բո-ցե Բոյն-ի ղե-ցի-ն է գեղ նորո:
 Դորձն ղախոր է կն-վէ գեղեցիկ է- տ' ղնի-
 ղգեղ օրար: Ի գեղեցիկ-թիւնէ կն-վ Բո-ղ-մ
 հուրիցան է- սորի սեր (ցանկ-թիւն) իբրե-
 ղհո-բ Բորբո-քէ: (Սիր. Թ. 5—9:) Աս
 յաւիտենական ճշմարտութիւնները մը-

տացդ մէջ դրոշմելով՝ աչացդ հսկէ եւ երբեք վտանգաւոր առարկայից վրայ չբեւեռես :

Աղջիկ մը՝ եթէ չուզեր տեսնել, երբեք պիտի չտեսնուի ալ, ոչ տան դուռն եւ ոչ ալ պատուհանին առջեւ կամ անկէ գլուխը դուրս տնկած : Յակոբը նահապետին Վինա աղջիկն, իր լոկ հետաքրքրութեան եւ տեսնուելու բաղձանքէն, իր մաքրութիւնը կորսնցընելէն զատ՝ քաղքի մը կործանման ալ պատճառ եղաւ :

Չգուշացիր Գեշ — անգարիէշո Գրեթե Կարտէ, որոնք զգայասիրութիւնը կը գրգռեն, ամօթխածութիւնն ու հաւատքը կը յափշտակեն, եւ հոգին կոյրցընելով՝ զմարդը մեղաց խոր անդունդները կ'ընկղմեն : — Հեռու կեցիր անվայել զարմարեմէններէ, որոնց տակը մահաբեր թոյն ծածկուած է : Ասոնք որչափ որ քեզի սիրելի, քաղցր ու հաճոյական երեւան, այնչափ ալ դառն ցաւերով լի վերջ ունին : Չուարձութիւնդ չխնդրես այնպիսի խաղերու մէջ, որոնց հետանպատշաճ ծիծաղներ, լիրբ գործողութիւններ եւ ցոփ կատակներ խառն են : Չերթաս բնաւ այնպիսի անձանց քով, որոնցմէ մեղք կը սորվիս : այնպիսի տեղեր ու հանդէսներ, ուր հոգւոյ վտանգ կայ, վասնզի հոն միայն մեղաւորք ու ամպարիչտք կը ժողովին. Եթէ հրեւոյսիցիս զգեալս Գրեթե Կարտէ Ս. Հոգին, Գեթե Կարտէ զգեալս... զի որտեւ զարեւ ընթանան Կարտէն Կեղու զարեւն : (Առ. 5. 15.)

Արդեակ, եթէ կրօնք ու պարկեշտու թիւն կը մեծարես, ընդ միշտ խորշէ զգուէ թատերական տեսարաններէ ու կաքաւներէ: Եթէ մէկը՝ սուրբ հօն երթայ, ազտեղած ետ կը դառնայ, կ'ըսէ Ս. Կիպրիանոս: Ասոնք հէթանոսութեան մնացորդներն են. Յիսուսի կրօնին ու վարդապետութեան դէմ են, բովանդակ առաքինութիւնները կը տկարացնեն: Գուն ու բիշին օրինակին մի հետեւիք, Աստուած հոգիդ քեզմէ միայն կը պահանջէ: Աս տեսակ հանդիսից ժամանակ սատանան լաւ որսեր կ'ընէ. անոր համար Ս. Հարք աս ժողովները իրաւամբ կ'անուանեն՝ Ժանսպասիս Բարոսոյ, Ժողո ասեպոսոսանէ, հրոսոյս ասեպոսանէ որ ասանսեթան անմոսքսեթան, ասոյս քչսեթան է ժայրէսրըսորան էրէսոսոսրդոսոյ:

Եթէ Դաւիթ՝ այր ըստ սրտին Աստուծոյ, միայն զգայական առարկայի մը նայելով՝ չարաչար ինկաւ, տկար մարդ մը կրնայ սիրտն ու միտքը մաքուր պահել. ուր աչաց կը ներկայանան լկտի առարկաներ՝ անպարկեշտ գործողութեամբք ու հեշտական երաժշտութեամբք. ուր կը տիրեն լըբութիւն, հպարտութիւն ու տեսակ տեսակ անվայել գործքեր. ուր հոգին իր խաղաղութիւնը կը կորսընցընէ, սիրտը բոլորովին կը ցամքի, միտքը կը տկարանայ, զգայարանքները կը ցրուին, ամէն առաքինութեանց կը յաջորդեն բիւրաւոր մոլութիւնք: Միթէ ասոնք զու-

արձու թիւն են. ոչ երբէք, այլ միակ
աղբիւր այնչափ պատուական հոգւոց կորըս-
տեան: Ասոնք եկեղեցին կ'արգելէ, Աստուած
այլ կը դատապարտէ. ան տեղերը գացողն,
արդէն դժօխոց մէջ է: Ար պատմէ Տեր-
տուղիանոս թէ կին մը պարահանդէս
երթալով՝ ուր նոյն միջոցին եւ ոչ մէկ
քրիստոնեայ մը կը գանուէր, սատանան
վրան յարձակելով սաստիկ կը տանջէ
զինքը: Քահանայ մը կը կանչեն, որ դիւին
կը հարցընէ թէ Ինչո՞ւ քրիստոնէի վրայ
յարձակեր ես, որուն պատասխան կու
տայ. «Ասիկայ իմն է, վասնզի զինքն իմ
հողիս, երկրիս ու իշխանու թեանս սահ-
մանին մէջ գտայ:», Ան արդեւրեւ հե-
կեցի՞ր, կ'ըսէ Ս. Հոգին, «-բ մոլորելը + ին-
ժողովին, անոնց խեղճութեան մոռնակից մ'ըլլար,
որ անոնց հետ շխարհիս, որովհետեւ ին-
անոնք, ինչ անոնց հետեւողք է ինչ անոնց
հորժողովութեանց հասանողք մահաւան արժանի ին:

12. Ողջախոս հոգիները պահպանելու ուրիշ
փոփոխութիւն:

Ողջախոս հոգիներ՝ մեր հոգւոյն շքեղ
զարդն անվկանդ պահելու զօրաւոր միջոցն
է՛ Ազօր: Ժուժկալու թիւնն Աստուծոյ
մասնաւոր պարգեւն է, զոր շատ սրբոց
տուաւ Աստուած իրենց անդադար եռան-
դուն աղօթիցը համար. նոյնն ան ամենուն
ալ կը պարգեւէ, որոնք ջերմ պաղատանօք
իրմէ կը խնդրեն: Ուրեմն, որդեակ, ար-
տասուախառն աղօթքով դիմէ Աստուծոյ,

Ս. Առաքիլն, պահապան Հրեշտակիդ ու պաշտպան Սուրբիդ. հայցէ իրենց զօրաւոր պաշտպանութիւնն. եւ երբեք չես յաղթուիր փորձութենէ:

Երկրորդ ազգու միջոցն է Յանգիւստինիան, որով անկեղծութեամբ սիրտդ պիտի բանաս խելացի ու երկիւղած քահանայի մը, բոլորովին անոր հողեւոր առաջնորդութեանն յանձնուելով: Աղբալի վախճան կ'ունենաս, եթէ մեղքերդ ծածկես ու զքեզ կեղծես: Ս. Յերոնիմոս կը պատմէ թէ երիտասարդ մը սաստիկ փորձութեան ժամուն քահանային դիմելուն պէս՝ ազատերէ այն պիղծ խորհուրդներէն:

Երրորդ միջոցն է Սուրբ Նիկիտան, որոնք զհոգին՝ սուրբ խորհրդովք կը լեցնեն, մեղաց հակումները կը ջնջեն ու փորձութեանց կէտին ոյժ կու տան: Խորունկ մտածէ մեղաց ծանրութիւնն ու գարշութիւնը. վայրկենական ամօթալից հեշտութիւնն ու յաւիտենական ահագին պատիժը: Եթէ անդադար յիշես վերջինքդ, այսինքն մահ, դատաստան, արքայութիւն ու դժոխք, երբեք չես մեղանչեր:

Արջապէս աս հրեշտակային առաքիլութիւնը պահպանելու համար պէտք է անընդհատաշխատութիւն ու գործունէութիւն. ասիկայ հոգին գէշ մտածմունքներէ կը պատսպարէ եւ մարմնոյն ապստամբելու ժամանակ չի տար: Ս. Յերոնիմոս մարմնոյ

փորձու թեանց յաղթելու համար՝ խրստակեցու թենէ, ծումապահու թենէ ու անդադար աղօթքէ զատ, սաստիկ ծանր ու դժուարին գործոց ձեռք կը զարնէր, որոնցմով անոնց կը յաղթէր: Աստուծոյ շատ շնորհակալ եմ, կ'ըսէր, որ իմ դժընդակ աշխատու թեանցս ու ճգնու թեանցս վարձքը տուաւ: Սիրելի երիտասարդ, կ'ըսէ նոյն Ս. Արդապետը, նայէ որ սատանան երբեք զքեզ պարապ չգտնէ: Ախճակիդ համաձայն միշտ զբաղէ, կարդա, գրէ, սորվէ, աշխատէ, կար կարէ, աղօթէ, օգտակար նիւ թերու վրայ խօսէ՝ մտածէ: Ինչպէս ցանկու թեան վրայ մտածելու ժամանակ պիտի ունենամ, կ'ըսէր բարեպաշտ անձ մը, որ հազիւ ապրուստ գտնելու ատեն կը գտնեմ:

Օրինակներ:

1. Հերովդէս թագաւորը սաստիկ անմաքրու թեան մեղքն ընկղմած ըլլալուն՝ ապօրինաւորապէս իր եղբօր ամուսինն իրեն կին առաւ, եւ զՍ. Յովհաննէս Մկրտիչ՝ աս անօրէնու թեան համար զինքը յանդիմանելուն՝ բանտ դրաւ: Փառաւոր սեղանի մը ատեն՝ նոյն ապօրինաւոր կնոջ աղջիկը բազմականաց առջեւը կաքաւեց, որն որ թագաւորին սաստիկ հաճոյ ըլլալով՝ աղջկան որեւիցէ բաղձանքը կատարելու երդում ըրաւ: Աղջիկն տմբարտաւան ու հեշտասէր մօրը խորհրդովը Յովհաննու գլխատու մը խնդրեց, որ անմիջապէս կա-

տարուեցաւ : Նկատենք հոս իբրք պարի մը
 հետեւու թիւնը : " Ինչ կը մտածէք դուք
 քրիստոնեայ կանայք աս տեսարանաց
 ատենը, կ'ըսէ Ս. Ամբրոսիոս, աղէկ նայե-
 ցէք թէ ինչ կը տպաւորէք ձեր աղջկանց
 սրտին մէջ, որմէ զիրենք պիտի զգուշա-
 ցընէք : Հոս կը տեսնէք աղջիկ մը, որ պարի
 սէրէն բռնկած է եւ անօրէն մօր մը աղ-
 ջիկն է, վասնզի պարի զբօսանքը միայն
 այսպիսեաց կը վայելէ. վասնզի սատանայի
 կապիկներն են : Երկիւղած մայրերն իրենց
 աղջկանց՝ Աստուծոյ երկիւղն ու քաշուա-
 ծու թիւն կը սորվեցընեն : Պար խաղացող
 կանանց փ' յանձնիւր, կ'ըսէ Ս. Հոգին, է-
 անանց փ' լսիւր, որ անոնց անատանիս-
 թիւններէն շքանանի : (Սիր. Թ. 4 :) — Սակայն
 Հերովդէտին աղջիկը պատիժն Աստուծոյ
 սուաւ : Պատմութիւնք մեզի կ'ըսէ թէ
 երբ օր մը իր ընկերաց հետ սառոյցի
 վրայէն կ'երթար, սառոյցը կտորելով՝ աղ-
 ջիկը մինչեւ վիզը ջուրն ընկղմեցաւ, զգը-
 լուխը սառոյցը կտրեց, իսկ ոտուրները
 ջրին իբր պարի մէջ կը շարժէին :

2. Հռովմայեցի տիկին մը Ս. Զերոնի-
 մոսի գրեց թէ ոմանք իր բարոյական վար-
 դապետութեան չեն հաւնիր, վասնզի ինքը
 կը հաստատէր թէ աղջկունք այլասեռից
 յարաբերութիւններէն պէտք է որ ընդ
 միշտ խորշին. արդ իր հակառակօրդաց
 ինչ պատասխան տալը չի գիտեր : Սուրբն
 անոր գրեց. Այդպէս խօսող ու այդպիսի

ճանչու որու թեանց հաւանող անձինք, զՅիսուս Երուսաղէմ տանող իշուն կը նմանին եւ անոր հետ մտուր կապուելու արժանի են: — Չեմ գիտեր թէ Ս. Յերոնիմոս ինչ պիտի ըսէր մեր դարուն մարդիկներուն, որոնք այս տեսարանաց ներկայ չգտնուելին ու յաճախ յարաբերութիւն շքնելին անվայել գործք կը դատեն:

13. Սուրբ Ս. Պարմենիոսի դրոշմը
 ընդ իր հրդեհած ինքնին:

Աս Սուրբն իր Առաջնորդ Բարեպաշտ ինչոց գրքին մէջ գեղեցիկ ու բացայայտ կը ցուցնէ պարերու վտանգներն եւ աստեսակ զուարճութեանց մէջ երիտասարդաց ու աղջկանց նկատմամբ ծածկուած թոյնը. հաւատացեալքն ասոնցմէ խորշեցնելու համար զօրաւոր պատճառներ կը բերէ. «Պարն ըստ ինքեան անտարբեր գործք մըն է, սակայն յարակից պարագաներովը գէշ է ու հոգւոց շատ վնասակար: Պարը գիշերը կ'ըլլայ, որ լուսաւոր չէ. ասիկայ ինչչափ վտանգաւոր է երիտասարդաց: Այս զուարճութիւնք մինչեւ կէս գիշեր կը տեւեն, բայց շատ անգամ գրեթէ մինչեւ առտու կը շարունակուին, որով Աստուծոյ երկրպագութեան նուիրուած ժամերը սատանային կը նուիրուին: Ինչ մեծ անմտութիւն է գիշերն օրընել, օրն ալ գիշեր, եւ առ Աստուած պարաքերն անցաւոր զբօսանաց համար զանցընել: Պարահանդիսից մէջ իւրաքանչիւր

որ իր ունայնութիւնը կը ցուցընէ, որոնք
 մասնաւոր առիթ են անթիւ չարութեանց,
 ուր փնասակար բարեկամութիւնք կ'ըլլին,
 որոնց հիմը միայն զգայական ցանկութիւնն
 է: Պարի նկատմամբ ես ան կ'ըսեմ, ինչ
 որ բժիշկք սուսկին (Ֆանթա) համար կ'ըսեն:
 Լաւ սուսկերը բանի մը չեն գար, նոյնպէս
 անմեղ պարերն ալ բանի մը չեն գար:
 Սուսկերն իրենց մօտեցող օձերուն թոյնը
 կը ծծեն. աս գիշերային հանդէսներն ալ
 հազարաւոր մեղք կը շնչեն, նախանձ, զգայ-
 ական կատակներ, անվայել խօսակցու-
 թիւնք, կռիւներ ու յիմար սէրեր: Աս
 ակումբներուն յառաջաբանքն՝ աղաղակք,
 զուարճասիրութիւնք, փառք ու աղատու-
 թիւն, երեւակայութիւնը կը գրգռեն եւ
 սիրտը հեշտութեան կը հրապուրեն: Հոգին
 որ այսպիսի առիթներու մէջ կը գտնուի,
 շատ անգամ մինակ լոկ խօսքէ մը, շողո-
 քորթութենէ ու նայուածքէ մը կ'արատի:
 Ասոնք երկիւղած հոգին կը ցրուեն, բարի
 յառաջադրութիւնները կը ջնջեն, Աստու-
 ծոյ սէրը կը պաղեցընեն ու սրտին մէջ
 բիւր մեղանշական բերմունք կը զարթու-
 ցանեն: Արդ այսպիսի զբօսանաց պէտք չէ
 երթալ եւ ոչ ի հարկին, կամ ամենամեծ
 զգուշութեամբ: Գուն միշտ պիտի հրա-
 ժարիս ասոնցմէ, եթէ չխորշիս եւ անոնց
 ներկայ գտնուիլ ուզես, Աստուծայ աւ-
 ջեւը չես արդարանար. Որ «Էրե դէրմէ,
 Ի նֆն Իրեցե. կ'ըսէ Ս. Հոգին: Իսկ եթէ
 առ քաղաքավարութեան՝ ինչեւիցէ հան-

գէտներէ բոլորովին հրաժարիլն անկարելի
 է, աս կանոնները միտք առ ու գործածէ:
 Եթէ մէկը սունկ պիտի ուտէ, պէտք է
 որ աղէկ պատրաստէ ու քիչ ուտէ, ապա
 թէ ոչ՝ անոր գէշ հիւթն իրեն թոյն
 կ'ըլլայ. դուն ալ ան զուարճութեանց
 մէջ երկար մի կենար. մտածէ թէ որ-
 չափներ այդպիսի տեսարանաց ատեն գոր-
 ծած մեղքերնուն համար հիմայ դժոխքը
 կ'այրին. որչափներ Աստուծոյ առջևը գե-
 տին ինկած կուլան, կ'ապաշխարեն յան-
 ցանքնին. որչափներ ծանր հիւանդու-
 թեամբք կը չարչարին ու դառն ցաւերով
 կը մեռնին. դուն ալ նոյն կերպով պիտի
 մեռնիս օր մը. որչափ անհաճոյ կ'ըլլաս
 Յիսուսի, Ս. Աուսին, պահապան Հրեշ-
 տակիդ ու պաշտպան սրբոցդ: Ս. Եղիսա-
 բէթ թագուհին՝ երբ այսպիսի հանգեա-
 ներու ներկայ գտնուելու հարկադրէր,
 ահիւ ու դողութեամբ եւ երկիւղած
 հոգևով կ'երթար: Եսթեր թագուհին՝
 հանգիսաւոր առիթներու մէջ թագաւ-
 որին առջեւն ելած ատեն՝ ստիպուած էր
 շատ շքեղ զարդարուիլ, բայց աս ամէն
 բան իբրեւ գործիք ինք զինքն աւելի սեր-
 տիւ Աստուծոյ հետ կապելու համար կը
 գործածէր:

14. Խօսի՛ր ու գիտնալի՛սն ինչ:

Ոչ ոք երբեք գործածելու է ան-
 պատշաճ ու գէշ բաներ: Պօղոս առաքեալ

յանուն Յիսուսի կ'արգելէ գէշ բառ-
բերանն առնուլն անգամ: Ո՛վ որ գէշ
խօսքեր բերէն ինչ հանէ, կ'ըսէ Ս. Հոգին,
չէ իրմար իր յանցանքը ծածկել -- Աստուծոյ
դատարանէն պիտի դատուի: Գէշ խօսքեր, երգեր
ու բառեր՝ անմեղութեան ու պարկեշ-
տութեան շատ վնասակար են, խօսողներուն
ու լսողներուն հոգին աղտողելէն զատ՝
սրտերուն մէջ անօրէն սէր կը զարթու-
ցանեն: Աս պղծախօսութեանց վարժող-
ներն անոնց մէջ վնաս չեն տեսներ,
բայց գիտնան որ ասոնք ապականած սրտի
նշան են: Երկդիմի ու այլաբանական
խօսքերէ գգուշանալու է, որոնք ուրիշ-
ներուն չար մտածելու առիթ կ'ըլլան.
ասոնք որչափ որ միտին ըլլան, այնչափ
աւելի վնասակար են. ծաղկի տակ պահու-
տած օձէն աւելի վախնալու է՝ քան թէ
բաց տեղ գտնուողէն: Արարիտ խօսքեր,
անճոռնի ու նախատական բառերն ալ
երբեք բերան առնելու չէ, ասոնք միայն
անկիրթ ու բիրտ մարդիկ կը գործածեն:
Խելացին միայն իր խօսքերէն կը ճանչցուի:

Մարդ՝ միայն բարի, պատշաճ ու
հարկաւոր եղածը պիտի խօսի. սակայն
ասոնց մէջ ալ արագ ու անխոհեմ ըլ-
լալու չէ: Ոմանք միշտ կ'ուզեն խօսքի մէջ՝
առաջին, լուսութեան մէջ վերջինն ըլլալ,
գլուխնին ամէն բանի մէջ կը խոթեն,
ամէն բանի վրայ կը շողփաղփեն, այնպիսի
նիւթերու վրայ ալ անանկ մեծ մեծ կը
ձեւեն, զորոնք երբեք չեն հասկընար: Աս

ալ գոռոզ ու թեթեւամիտ հոգւոյ նշան է: Որդեակ, սա կանոնները միտք առ:

Ա. Քիչ խօսէ ու շատ լսէ: Խոհեմ ու խելացի ես, եթէ խօսքերդ չափել գիտես: Բոլորովին մունջ լռութիւնն ալ վախկոտութենէ ու սաստիկ տրամուլթենէ յառաջ կու գայ. պարկեշտ ու վայելուչ լռութիւնը խոհեմութիւն է, որով նոյն իսկ յիմարն ալ իմաստնոյ տեղ կը դրուի: Բ. Խօսակցութեանց ատեն՝ մի խօսիր, մինչեւ որ ըսուածը լաւ չհասկընաս: Աարծիքդ ըսելու չյանդգնիս, եթէ նիւթը չես գիտեր կամ իրը չես հասկընար: Խօսողը չընդմիջես: Ո՛վ որ իօ֊+ին մեջը ինչ նեղ֊+ե ու ըսած պարտախան կու գայ, անմիջ եւ արժանի իայ, արարախ֊+ն, կ'ըսէ Իմաստունը:

Ս. Հոգին խորհուրդ կու տայ, որ Նախ՝ մէկը քիչ խօսի ու միայն ան ատեն, երբ կը հարցուի, բայց կարճ պատասխան տայ: Երկրորդ՝ իմաստուն չձեւանայ, հապա ցուցընէ, որ քիչ բան գիտէ, ոչ կեղծաւորութեամբ, այլ պարզութեամբ ու վայելչութեամբ: Երրորդ՝ ուրիշները լսէ եւ անոնց կարծիքը հարցընէ, որ բան սորվի: Չորրորդ՝ երբեք հաճութիւն եւ ուրախութիւն չցուցընէ, եթէ Աստուած վշտացուի:

Օրինակ:

Ազնուական բարեկիրթ երիտասարդ սպայ մը՝ ուրիշ զօրականաց հետ սեղանի կը նստի, որոնք կը սկսին կրօնի վրայ

նախատանօք խօսիլ ու ծաղրել: Երիտա-
 սարդն երկար համբերելէն ետեւ՝ մեծ պար-
 կեշտու թեամբ անոնց կ'ըսէ. «Տեարք իմ,
 եթէ առջեւնիդ թագաւորին կամ տէրու-
 թեան դէմ մէկն անվայել խօսք խօսէր,
 ստուգիւ շուտ մը ան յանդուգին բերանը
 կը գոցէիք: Թէպէտ ես ձեզի լռութիւն
 հրամայելու իշխանութիւն չունիմ, բայց
 կը համարձակիմ ըսել թէ մենք թագաւ-
 որէն աւելի Աստուծոյ պարտական ենք:
 Եթէ մէկը թագաւորին հակառակ խօսե-
 լուն համար մեծ յանցաւոր ու պատժա-
 պարտ է, հապա որչափ աւելի Աստուծոյ
 ու իր սուրբ կրօնին դէմ ամպարշտու-
 թեամբ խօսողը,»: Ասոր վրայ խօսակցու-
 թիւննին փոխելով՝ կը սկսին ուրիշ ան-
 վայել բաներու վրայ խօսիլ, տգեղ բառեր
 գործածել ու անհամ կատակներ ընել:
 Ազնիւ սպան աս գարշախօսութիւններէն
 ամէնալով՝ սեղանէն կ'ելլէ: Այսչափ շուտ
 ուր կ'երթաս, կը կանչեն ետեւէն. Տեարք
 իմ, կը պատասխանէ, ես բան գործ չունիմ
 այնպիսեաց հետ, որոնք միայն սիրտ խառ-
 նող խօսքեր կը խօսին: Բայց ճիշդ այն-
 պէս առնելու չէ, կը կրկնեն մէկայնեքը,
 միայն զուարճանալու համար են: Պատուա-
 ւոր անձինք ոչ երբեք գարշաբանու-
 թեամբ կը զուարճանան, կը կրկնէ սպան,
 դուք փոխանակ հպատակաց բարի օրինակ
 ըլլալու, իրենց շարութեան ճամբայ կը
 բանարք: Եւ աս ըսելով՝ անոնցմէ հեռացաւ
 զնաց:

15. Անուանաւ յաւրարեան վրայ:

Ա. Անուանաւ յաւրարեան վրայ զամբաստանսն յաւրարեան վրայ զամբաստանսն յաւրարեան վրայ զամբաստանսն յաւրարեան վրայ: Մէկու մը վրայ ըստած անասոյց ու սուտ չարութիւնը՝ զբարտաբանութիւն է, իսկ եթէ սոսոյց ըլլայ, այլ դեռ անծանօթ, եւ մէկն յայտնելու ալ ամենեւին պատճառ չունենայ՝ եթէ յայտնէ, վատաճամբաւութիւն ըրած կ'ըլլայ: Անիրաւութիւն է ընկերին ծածուկ յանցանքները չգիտցողներուն յայտնել. իսկ արդէն ծանօթ յանցանքն աւելի տարածել՝ սիրոյ դէմ է: Աս մոլութիւնը մեր օրերն այնպէս ընդհանուր եղած է, որ բարեպաշտք իսկ ասոր վրայ բնաւ խիղճ չեն ըներ: Ասոր մէջ զանազան կերպով կը մեղանչէ մարդ. Ա. Եթէ ընկերին յանցանքները ճշդիւ յայտնէ ու առանց հարկի տարածէ: Բ. Եթէ ծանօթ յանցանքն յաւելուածներով ընդարձակէ ու մանրամասն պատմէ չգիտցողներուն: Գ. Եթէ վարմունքը, կենաց կերպն ու գերդաստանն ուրիշներուն ծագրելի ընէ, անոնց բովանդակ գործողութիւնները չար մեկնէ, որ ուրիշներուն քով անոնց համարումը կորսուի: Շատերն ասիկայ նախանձէ կ'ընեն: Գ. Արնայ մէկն ուրիշին անունը լռութեամբ ալ աւրել կամ չարախօսել, օրինակի համար, մէկը մեր աղէկ ճանչցած անձն առջեւնիս կ'անարդէ, իսկ մենք կը լռենք կամ ցուրտ

ու բռնի պատասխան կու տանք. աս մեր անտարբեր գործողութիւնն ընկերին վատահամբաւութեան պատճառ կ'ըլլայ: Ե. Ոմանք ալ յաճախ առ ցաւակցութեան ընկերին վրայ գէշ կը խօսին. զոր օրինակ. Արդէն գիտես տխուր դէպքը. ո՛հ ինչ փասս, ո՞վ կրնար կարծել, երեւելի ու պատուաւոր մարդիկ ալ, բարեպաշտ աղջիկ մը, հաւատարիմ ծառայ մը այսչափ պակասած ու սխալած են: Բարի անձանց բերնէն այսպիսի չարախօսութիւնք կը թափին, որոնք Սալէզեան Ս. Փրանկիսկոսի բռնածին պէս՝ կը նմանին թուեաւոր նետի մը, զոր մէկը դիտմամբ եղի մէջ կը թաթխէ, որ աւելի խորունկ ներս երթայ: Զ. Իմաց ծումըս կեցի մը, ծիծաղ մը, Բոյս մը, գլխոյ շարժում մը, կամ քանի մը բառ որչափ փասաներ յառաջ են բերած ուրիշին համբաւին նկատմամբ:

Բ. Վատահամբաւութեան ու չարախօսութեան հիմը մարդկան քով զանազան է: Ոմանք կը չարախօսեն ատելութենէ, չար դիտաւորութենէ, նախանձէ ու վրէժխրնդրութենէ, ընկերին փասս տալու համար: Ոմանք ալ անմտութենէ ու սովորութենէ, գիտցածնին չգիտցածնին առանց մտածելու դուրս կու տան: Առաջինները պատժոյ արժանի են, վերջիններն ալ պատուհասէ ազատ չեն, վասն զի ուրիշին պատուոյն կը դպչին: Ուրիշներուն յանցանքը յայտնելը մինակ ան ատեն մեղք չէ, երբ ընդհանուր բարիքը, կրօնի պատիւը, ուրիշներուն շի-

նութիւնը, յանցաւորին ուղղութիւնն, ուրիշին փնասին կամ նոյն իսկ յանցանաց խափանումը կը պահանջէ:

Եթէ բնկերին վրայ միայն թեթեւ պակասութիւն մը զրուցուի, որմէ փոքր հետեւութիւն մ'ըլլայ, լսկ ներելի մեղք է. իսկ եթէ ծանրակշիռ բան մըն է եւ մեծ փնաս ծնանի, ծանր մեղք է: Չարախօսութիւնը սէրը բոլորովին ոտքի տակ կ'առնու, վասնզի ուրիշին կ'ընէ՝ ինչ որ չ'ուզեր որ ուրիշն իրեն ընէ: Ար վշտանանք, եթէ մէկը վրանիս գէշ խօսի. արդ ինչու նոյնը մենք ուրիշին կ'ընենք. եթէ մենք մեր պատուոյն վրայ իրաւունք ունինք, միթէ բնկերնիս չունի:

Ատտահամբաւողն անխոհեմ բացբերան մըն է, որ լեզուն չի կրնար սանձել, առանց մտածելու դուրս կու տայ, մարդու մըն ալ չի խնայեր: Իւր խօսքերը նետեր են, զորոնք կուրութեամբ կ'արձակէ, առանց վէրքերուն միտ դնելու: Իր խօսքերուն հեղեղին մէջ ոչ խելք կայ, ոչ միտք, ոչ ալ համ ու հոտ, անտանելի շատախօս մըն է: Եթէ մէկը տղայութեան ատեն աս ախտին վարժի, երբեք չ'ուղղուիր: — Ատտահամբաւողը գոռոզ ու ամբարտաւան է: Արհամարհանօք ուրիշներուն վրայ կը խօսի, կրցածին չափ գլուխը բարձրացնելու կ'աշխատի, կարծէ որ ասով միայն կրնայ իր հանճարն ու անմեղութիւնը ցուցընել: Իր անպիտանութիւնն երբեք չի տեսներ: Ճանչցիր գքեզ,

ով ես դուն. անմեղ ես, որ ուրիշներուն
դէմ լեզուդ սրած ես: Ընկերիդ շնչին
շիւղը աչքէն չհանած, նախ աչքէդ ահա-
գին գերանը հանէ նետէ, ապա թէ ոչ՝
ուրիշներն ալ քեզի դէմ բերաննին կը
բանան:

Գ. Աւելի ծանր կը մեղանչէ մարդ՝
էթէ իւր ծնողացն ու ազգականաց պա-
կասութեանց վրայ խօսի ու զիրենք բամ-
բասէ, մինչդեռ յամենայնի անոնց սէր ու
յարդուութիւն պարտական է: Նոյնպէս ով
որ եկեղեցական ու Աստուծոյ նուիրեալ
անձանց վրայ կը խօսի, զիրենք կը նախատէ,
անուննին կ'աւրէ՝ սուտ ու անհիմն
յանցանքներ վրանին գնելով, ծանր կը
մեղանչէ. Քրիստոս կ'ըսէ. Ով որ Յէշէ իջ
լտէ, ինչի իջ լտէ. ով որ զՅէզ կ'անարգէ, զե-
ն կ'անարգէ. ե- ով որ զե- կ'անարգէ, զե-
ն-արդև կ'անարգէ: (Ղուկ. Ժ. 16:) —
Արդ, որդեակ, սրտիդ ու լեզուիդ տիրէ,
որ երբեք մէկը չվատահամբաւես, չզրպար-
տես ու չբամբասես:

15. Շարունակութիւն:

Ա. Չարախօսութիւնն իրարու դէմ
իրաւանց կռիւ ունեցողներուն մէջ կ'ըլլայ,
որոնք կըքէ, ատելութենէ ու շահախնդրու-
թենէ կուրացած՝ իրար կը նախատեն:
Քրիստոնէի մը չի վայելէր անցաւոր շահու-
համար սիրոյ պատուիրանն ոտքի տակ
առնուլ: Բարի քրիստոնեայք առանց մէկ-
զմէկ վշտացընելու՝ արդարութեամբ իրենց

դատերը պէտք է որ սրոշեն, առանց իրարու իրաւունքը յափշտակելու, որով մէկմէկու պատիւը կը պահեն:

Բ. Չարախօսութիւնը կը տիրէ թրշնամեաց ու նախանձորդաց մէջ: Շատ անգամ մէկն երդմամբ կը հաստատէ որ այս կամ այն անձին երբեք չարիք չ'ուզեր. բայց ինչէն անոնց վրայ գէշ կը խօսի, յայտնի է որ չարասիրտ է, վասնզի միշտ ընկերին անունը կ'աւրէ, կամ անոր կը նախանձի, կամ թշնամի է, վրէժ կ'ուզէ առնուլ, եւ կամ իր անմտութենէն իր սրտին ապականիչ նիւթերը դուրս կուտայ:

Գ. Չարախօսութիւնն ստէպ այնպիսի ընկերութեանց մէջ կ'ըլլայ, ուր միայն ուրիշը վատահամբաւելով ուրախութիւն կ'ըլլայ. ուր բովանդակ խօսակցութիւնք ուրիշին որպիսութեանց, խորհրդոց եւ գործողութեանց կերպերուն վրայ են: Ասակումբներուն մէջ ամէն մեղք կը գործուի, վասնզի չարախօս լեզուաց նետերը միշտ թիւնալից ու մահաբեր են, որոնք ուրիշներուն բոլոր սրոշումները պարապի հանելու կը ջանան. յաճախ ալ ոմանց բրած ընտրութիւնը կամ կոշումը կը խափանեն: Սակայն այսպիսիք ալ երբեք իրենց վախճանին չեն հասնիր. Մարտոյ վերջնայ, Գ' յովնդէնցի է վերայ երեւի կ'ըսէ Գաւիթ:

Դ. Չարախօսութիւնն ու բամբա-
սանքն աւելի բարեկամաց ու ծանօթից մէջ

կը թագաւորէ, որոնք առհասարակ Բորտ-
 ֆոն- Գալտի Բոն շտեմի՛ ըսելով, ինչպէս
 որ պէտք է՝ լեզունին կը սրեն, բերաննին
 կը բանան, սրտերնին բիւր անգամ պար-
 պելէն ետեւ, դեռ վերջը չի գար: Ասիկայ
 բարեկամութիւն չէ, այլ ատելութիւն.
 վասնզի ամէն մարդ ինչ որ ընկերին նկատ-
 մամբ լսեր է կամ գիտէ, պարտական է
 գաղտնի պահել: Եթէ ընկերիդ նկատման
 չը լսեցիր, է՛ տեղ ուղանէ. կ'ըսէ Ս. Հոգին:
 — Որդեակ, ըսէ մարդարէին հետ. Գիշ, Տեր,
 ուհապան բերանոյ իմոյ. է- դո-ման ո-
 մո-ր շտեմնոյ իմոյ, զէ մի ի-դորե-ցի սերտ է՛
 Բոնի- շտեմն-ութիւն: Արթնութեամբ ու մտա-
 դրութեամբ զգուշացիր չարախօսելէ, զըր-
 պարտելէ, բամբասելէ, վատահամբասելէ,
 յանդուգն դատելէ, խօսքով ու լեզուով
 մէկուն փնաս ընելէ: Չարախօսք ու բամ-
 բասողք, կ'ըսէ Ս. Բեռնարդոս, զստա-
 նան իրենց լեզուին վրայ կը կրեն, իսկ
 անոնց մտիկ ընողն՝ ականջին մէջ: Աս
 մտութիւններէն սոսկալի փասաներ կը
 ծնանին, որոնց համար մարդ շատ հեղ-
 չուղելով հատուցում ընել, ալ աւելի
 ողբալի հետեւութեանց դուռ կը բացուի.
 անոր համար միշտ լուազոյն է լուել քան
 թէ խօսիլ:

Օրինակ:

Այրի մարդ մը աղջիկ մը ունէր, զոր
 իր բարեկամաց յանձնելով ու աշխարհք
 թողլով՝ անապատ գնաց, ուր շատ խաղաղ

կ'ապրէր: Սակայն իր աղջկան վրայունեցած
 հոգն ու սէրն երբեմն իր քաղցր ժամերը
 կը դառնացընէին: Աբբան իրեն ըսաւ,
 ս'ըրելի եղբայր, ինչէն կը տանջիս: Ո՛հ,
 կրկնեց ճգնաւորը, մէկհատիկ զաւակս
 քաղաքը թողի եւ անոր կըթու թեան հոգէն
 կը տազնապիմ: Աբբան ենթադրելով որ
 մանչ զաւակ է, ըսաւ անոր. գնա հոս
 բեր, եւ ուղածիդ պէս կըթէ: Ճգնաւորը
 մեծ ուրախութեամբ իր Մարիաննա աղ-
 ջրկան գնաց, որուն անունը փոխելով՝
 Մարինոս դրաւ, խստիւ ալ պատուիրեց որ
 իր սեռը մէկուն չյայտնէ. վանքը տարաւ,
 ուր սկսաւ զինքը կըթել: Մահուան ժա-
 մուն ալ աղջկան կրկին կրկին հրամայեց
 որ իր սեռը լռութեամբ ծածուկ պահէ:
 Մարիաննա իր հօրը մեռած ծամանակը
 տասնուեօթը տարեկան էր. մէկն իր սեռը
 չէր ճանչնար, ամէնքը եղբայր Մարինոս
 կը կանչէին. եւ զինքը շատ կը յարգէին
 իր սաստիկ խոնարհութեան ու բարե-
 պաշտութեան համար: Սակայն չարախօսու-
 թիւնն իր առաքինութիւնը խիստ փորձի
 տակ ձգեց: Աննեցիք հեռու շուկայէն
 որոշեալ ատենին ուտելիք կը գնէին. աս
 պատճառաւ հարկ էր գիշեր մը պանդոկն
 անցընել: Անգամ մը՝ ալ եղբայր Մարինոս
 իր ուրիշ քանի մը եղբարց հետ շուկայ
 գնաց ու գիշերն ալ անոնց հետ մէկտեղ
 անցուց: Պանդոկապետին աղջիկը զինուորէ
 մը խաբուած էր. սակայն յանցանքն եղբայր
 Մարինոսին վրայ ձգեց: Պանդոկապետն

Աբբային բողոքեց, որն որ Մարինոսին
 հարցընելով, անիկայ սիրտն առ Աս-
 տուած վերցուց, եւ Մեղաւոր մըն եմ,
 ըսաւ, ու պատժոյ արժանի. չուզեց պան-
 դոկապետին անամօթ աղջկան անունն
 հրատարակելով աւրել: Իսկ Աբբան ա-
 ռանց մանր քննելու՝ խիստ պատիժ մը
 տալէն ետեւ՝ վանքէն վռնտեց: Մարինոս
 երեք տարի վանաց դրան առջեւը նստաւ՝
 առանց իր անմեղութիւնը պաշտպանելու,
 դուրս ելլող մտնող եղբարց ոտքը կ'իյնար.
 անոնց աղօթքն ու կտոր մը հաց կը խընդ-
 րէր: Չարախօս աղջկան տղան քովն ա-
 ռաւ եւ երկու տարի ամէն կերպով խնա-
 մեց: Անականք Մարինոսին սաստիկ խո-
 նարհութենէն ու անտրտունջ համբերու-
 թենէն ի գութ շարժելով՝ միաբան
 Աբբային աղաչեցին, որ զինքը նորէն
 ընդունի: Աբբան Մարինոսին ըսաւ, քեզի
 ներուեցաւ, բայց մեղացի քաւութեան
 համար ցած պաշտօն պիտի կատարես ու
 միւս եղբարց ծառայես: Մարինոս ուրա-
 խութեամբ ու մեծ եռանդով ամէն բան
 կը կատարէր: Իր աշխատութեանց բեռան
 ու խիստ ծովապահոց տակը մաշելով՝
 կարճ հիւանդութենէ մը ետքը մեռաւ:
 Մահուանէն ետեւ իր սեռն յայտնուելով՝
 ամէնքը պաղեցան մնացին անոր դիւցազ-
 նական առաքինութեան վրայ, որով այն-
 չափ տառապանաց ու ան զարհուրելի
 շարախօսութեան համբերած էր, մինչդեռ
 մէկ խօսքով ինքզինքը կրնար արդարա-

ցրնել : Արբան լսելուն պէս՝ գոչեց . ով սուրբ անմեղու թիւն , ներէ անգիտութեամբ քեզի բրած թշնամանացս : Պանդոկապեան ալ եղածը լսելով՝ շատ զարմացաւ . իսկ իր աղջիկն՝ որ զրպարտութիւնն բրած էր , շփոթած Ս . կուսին գերեզմանը գիմելով իր չարախօսութիւնը խոստովանեցաւ ու անոր բարեխօսութեամբը սատանային բռնութենէն ազատեցաւ :

16. Նախապատկան խօսութեան , կոտորած , շարժանք , յանդիմանութեան ու շաղբաշտութեանց վրայ :

Ա . Նախատական խօսք ու կռիւք չար մտքէ կը ծնանին , ազգականաց ու բարեկամաց մէջ անմիաբանութիւն ու բաժանում կը ձգեն , սրտին խաղաղութիւնը կը խռովեն , ատելութիւն , վրէժխնդրութիւն ու յաճախ ալ շատ ընտանեաց կործանում կը պատճառեն : Ասոնք կրակի կը նմանին , որ գիւրաւ կը բռնկի , բայց շատ դժուարաւ կը մարի : — Ասոնք բանաւոր մարդն անպատիւ կ'ընեն : Ոչինչ բանի , անխորհուրդ բառի մը , չնչին կորուստի մը պատճառաւ բարկասիրտ ու կռուասէր մարդիկ կատաղի կռիւներ կը հանեն եւ բերաններնէն գարշելի , բիրտ ու կծու խօսքեր կը թափեն : Ա երջին աստիճանի յիմարութիւն է այնչափ չնչին բաներու համար գազան դառնալ , բարկանալ , սէրը քակել , իր հոգին կորսնցրնել , ընկերը վշտացրնել ու գայթակղեցրնել , իրեն-

ներն ալ ցաւցընել : Ա՛վ մարդ, միթէ
 ասով քնասը տեղը կու գայ, եղածը՝ չե-
 ղած կ'ըլլայ, յանցաւորը կ'ուզղուի :
 Առիւն ի՞նչ օգուտ ունի : Բարկանալ, նա-
 խատել, հայհոյել, թշնամանքը թշնամա-
 նօք հատուցանել՝ երբեք ազնիւ զգածում
 ու մեծանձն հոգի ունեցող մարդու գործ-
 քեր չեն, ասիկայ աղտը թանաքով լուալ
 է, ներելի մեղաց տեղ՝ մահուչափ մեղք
 գործել է : Այրկեան մը համբերելը բազ-
 մագիմի չարիք կը խափանէ : Ասոնք քրիս-
 տոնէի մը չեն վայելեր : Քրիստոս Տէրն
 մեր սէր, հեզու-թիւն, քաղցրու-թիւն ու
 խաղաղու-թիւն սորվեցուց, պատուիրեց
 ըսելով. Չձեզ անիծողներն օրհնեցէք,
 զձեզ հալածողաց ու բամբասողաց համար
 աղօթեցէք, որպէս զի ձեր երկնաւոր Հօրն
 որդիքն ըլլաք, որ իր արեւը բարիներուն
 ու չարերուն վրայ կը ծագէ, իր անձրեւն
 արդարոց ու մեղաւորաց վրայ կ'իջեցընէ :
 — Օրհնեցե՛ք զհաւածիչս յեր, օրհնեցե՛ք է-
 ֆ անիծանէ՛ք. Մի՛ ս-մէք շար հասարացանէ՛ք,
 ֆ զանձանց վրեժ խնդրե՛ք, սիրելե՛ք, այլ
 քո՛ք որդի բարիութեան. ֆ յաղթիք է շարե՛ք,
 այլ յաղթե՛ք բարեամն շարին. կը գրէ Ս.
 Պօղոս : Մարդ բարկութեան ատեն հրէշի,
 անասնոյ հաւասար է, որ սէրն ու խաղա-
 զու-թիւնը կոխկրտելով իր ընկերին ու իր
 ազգականաց դէմ կը բռնկի՝ կծու եւ
 պիղծ խօսքերով, աչքերէն կրակ կը թա-
 փէ. իսկ բերանն ալ կատարեալ դժոխք
 է : Քրիստոս անդադար կ'աղաղակէ Ա-ս-

բառքս յինն, զի հեղ եմ եւ խոնարհ որդիս :
 Իսկ մարդիկ կը գազանանան : Որդեակ,
 դուն որը կ'ընտրես :

Բ. Նոյնպէս տղեղ մնլութիւն են
 անպատշաճ շատխօսութիւնք ալ : Աս
 ախտին գերի եղող անձինք բան գործ
 չունենալով՝ տնէ տուն կը պտրտին, կը
 բամբասեն, բերաննին եկածը դուրս կու
 տան առանց աջ ու ձախ նայելու, կատ
 ղած շան մը պէս, որ մնլեզնութենէն
 կուրացած՝ առջեւն ելողին վրայ իր թիւ
 նաւոր փրփուրը կը թափէ : Այսպիսի ան
 ձինք հասարակութեան մէջ ճիշդ ախտ են
 եւ ապականիչ փոխադրական հիւանդու
 թիւն, անոյշ խօսքերու տակ խառնա
 կութեան թոյնը կը ծածկեն : Աս շաղ
 փաղփութիւնք միշտ մեղանչական են, վասն
 զի շարունակ խռովութեանց պատճառ
 կ'ըլլան. անոր համար հոգին սուրբ կ'ըսէ :
 Ձգուան եւ զերկիւօտն արհասարակ անիծանիջիր,
 զի Բաղդա՛ խաղաղակեացս իորոյս : (Սիր. ԻԸ.
 15 :) — Մինակ չար լեզուներն ու ամ
 պարիշտ սրտերը գժտութիւն կը սերմա
 նեն : Քրիստոս երանի կու տայ խաղա
 զարարաց, վասնզի Աստուծոյ որդի պիտի
 կոչուին : Ապա ուրեմն, կ'ըսէ Ս. Գրիգոր,
 խռովարարք ալ սատանայի զաւակ պիտի
 ըլլան, եթէ խաղաղարարք Աստուծոյ որդի
 են : Որդեակ, այսպիսի մարդկան երեսն
 իսկ մի տեսներ, որ ան ախտէն չբռնուիս :

Գ. Ուրիշ պակասութիւն մըն ալ է
 յանդիմանութիւնը (մէկուն պակասու-

Թիւնն երեսը զարնելը), որ կ'ըլլայ այլեւայլ
 պատճառաց համար: Առաջինն է, որ մէկը
 մէկուն կ'ընէ բնական պակասութեան,
 տգեղ կերպարանաց, ստորին ցեղին, ծնու-
 ղաց ու ազգականաց յանցանաց ու սխալ-
 մանց առթիւ. այս տեսակը տմարդու-
 թենէ, անկրթութենէ ու ատելութենէ
 յառաջ կու գայ: Երկրորդ յանդիմանու-
 թիւնն ալ՝ բրած ծառայութեանց պատ-
 ճառաւ կ'ըլլայ, ասայ պատշաճութեան ու
 պարկեշտութեան դէմ է, յանդիմանողը
 ծանր չի մտածեր եւ տակաւին կրթու-
 թիւնը պակաս է: Երրորդն ալ կ'ըլլայ
 գործուած մեղաց ու մոլութեանց պատ-
 ճառաւ. ասիկայ երբեմն աղէկ է, երբեմն
 ալ գէշ: Եթէ մէկը պարտք ու իրաւունք
 ունի յանցաւորը յանդիմանելու, զանիկայ
 ուղղելու դիտմամբ ու քաղցրութեամբ
 պիտի ընէ, որն որ սիրոյ գործք է: Իսկ
 եթէ բարկութեամբ ու նախատական խօս-
 քերով կամ վրէժխնդրութեամբ ըլլուի,
 յանցանքն երես զարնելն, օգտակար չըլլա-
 լէն զատ, մեղք ալ է: Երբեք ալ հրա-
 պարակաւ պիտի չըլլայ:

Գ. Ծաղրածութիւնք եւ դառն կա-
 տակք ալ միշտ փնասակար են: Այն մար-
 դիկ, որ ամէն բան ծաղրելի ընել կ'ուզեն,
 սիրտը կը վիրաւորեն եւ ամենուն ահաւոր
 ու խորշելի կ'ըլլան: Միայն ան կատակա-
 խօսութիւնք մեղք չեն, որոնցմով մէկը
 կ'ուզէ ուրիշի մը բարի ազգարարութիւն
 ընել, կամ յանցանքն ուղղել, ընկերու-

Թիւն մըն ալ անմեղ ու հաճոյական կերպով զուարճացրնել՝ առանց մէկը վշտացրնելու : Արօնի ճշմարտութեանց եւ խորհրդոց, կամ եկեղեցին կատարուած սուրբ արարողութեանց վրայ եղած ծաղրածութիւնք ու կատակք սպականած սրտի նշան ու հայհոյութիւն են :

Եթէ մէկն ուրիշ մը նախատած կամ կատակով ցուցուցած է, կամ անունն աւրած ու զինքը սաստիկ յանդիմանած է, պէտք է որ նախ թողութիւն խնդրելով՝ հետը հաշտուի ու յետոյ իր գործոց զբաղի. եթէ «սարսուռանիցեա» զպարտաբեկ + « է վերայ սեղանայ, է-անդ յիշեցեա՝ եթէ եղբայր + «-նի ինչ խեղճ զէն, իող զպարտաբեկ + «-մէի սեղանայն, էրէ նախ հաշտեաց ընդ եղբօր + «-մ. կ'ըսէ Յիսուս Քրիստոս : (Մատթ. Ե. 23.) Արդեակ այսպիսի առիթներու մէջ ամենայն զգուշութեամբ ու խորունկ մտածելով գործէ, կրթով, նեղսրտութեամբ ու վրայ տալով չխօսիս, գլխի ծաղրողին կծու պատասխան չտաս, այլ լռէ կամ անուշութեամբ խօսէ : Պարտախանի սղոթ, կ'ըսէ Ս. Հոգին, որդեանցանի զորդորդութիւն : Ինչ որ պիտի խօսիս աղէկ մտածէ, ինչ որ ալ գիտես մի պատմեր, ամէն բանի չհաւատաս, լսածդ ալ ծածուկ պահէ : Խօսքերդ վարձէ, կ'ըսէ Ս. Օգոստինոս, այս ինքն՝ մէկ անգամէն շատ աւելի խորհէ, ցորչափ բերնէդ դուրս չես հանած : Միշտ երջանիկ ես, եթէ բերնիդ բանալիս Աստուծոյ երկիւղը բնես :

17. Բարեկամութեան շրջան :

Ա. Բարեկամութիւնն զմարդն առաքինութեան կը տանի՝ եթէ բարի է, եթէ չար է՝ մեղաց : Նորահաս անձինք այնչափ տեղեակ չեն բարիները զանազանելու, եւ այնչափ ալ արթուն չեն չարերէն զգուշանալու . ուղիղ ճամբայ մը ասոր անհրաժեշտ հարկաւոր է : Սիրոյ եւ բարեկամութեան մէջ տարբերութիւն կայ : Սէրը բովանդակ մարդկան վրայ պիտ'որ տարածի . սակայն ամէն մարդու հետ բարեկամութիւն չի կրնար բլուել . ասիկայ փոփոխակի, անկեղծ ու մէկմէկու հաղորդուող սէր մըն է : Բարեկամութեան մէջ երկու սիրտ՝ որոնք զիրար առանձին կերպով կը սիրեն, մէկմէկու կ'օգնեն, կը ծառայեն, խորհուրդ կու տան, կը մխիթարեն : Հիմն՝ որմէ բարեկամութիւնը կը ծնանի, եւ նպատակն՝ որուն համար կը ստացուի, նոյնը բարի կամ չար կ'ընեն : Մէկն անձ մը կը սիրէ անոր մէկ գէշ յատկութեան կամ սովորութեան, զոր օրինակ՝ անոր փառաւոր զգեստուց, խօսքերուն մէջ ունեցած բարակութեան, լըբութեան կամ ուրիշ մեղանչական բաներուն համար . ասիկայ գէշ բարեկամութիւն է : Մէկն ուրիշի բարեկամութիւնը կը խնդրէ՝ անոր գեղեցկութեան, հարստութեան, ճարպկութեան եւ ասոնց նման բաներու համար . աս ալ անցաւոր ու խախուտ է : Իսկ եթէ մէկն

ուրիշ մը կը սիրէ՝ անոր բարեպաշտութեան, գիտութեան եւ ուրիշ օգտակար յատկութեանց համար, ան ատեն բարեկամութիւնը բարի ու գովելի է: Աստուծոյ միայն առաքինութեան վրայ հիմնուած ըլլալով՝ հաստատուն ու օգտակար է, վասնզի իր շահը չի խնդրեր, զմարդը զԱստուծոյ վշտացընելու չի տանիր: Հազարին մէջէն միայն մէկն ընտրելու է: — Որդեակ, անառակաց ու անկրօնից բարեկամութեանէն բացէ ի բաց փախիր, ինչ որ անոնց կապակցութիւնը սրտի ապականութիւն է, եւ զքեզ ալ նոյն ախտից կը հրապուրէ: Ա՛հ Բարեպաշտ անոնց ուր « ԷԼԼԵՍ », կ'ըսէ Իմաստունը: Խորշէ անոնցմէ, որոնք միայն զքեզ կը շողորթեն, բնաւ որութիւնդ ու վարմունքդ կը գովեն. լաւ գիտցիր, այնպիսիք բուն թշնամիք են, զքեզ դժբախտ կ'ընեն՝ հոգևով ալ մարմնով ալ: Այնպիսի բարեկամ խնդրէ, որ քեզի յամենայնի առաջնորդ ու բարի խորհրդատու ըլլայ, տեղւոյն համաձայն քեզի ազդարարութիւն ընէ, պակասութիւնքդ յայտնէ, որ ուզողուիս: Այսպիսւոյն համար Ս. Հոգին կ'ըսէ. Բարեպաշտ հաւատարի՛մ աշտարի՛ մահար. իսկ որ գրանդ զնա, էգիտ գանձ: Հաւատարի՛մ Բարեպաշտ ոչ գոյ, գիտանա՛ի, է- ոչ իշխ- նորա լաւ-ս-խեանն: (Սիր. Ձ. 14:) — Այսպիսի բարեկամը չնչին պատճառաց համար մի թողուր. քչիկ մը բան ալ դուն պիտի կրես, ան ալ մարդ ըլլալով՝ պակասութիւն ունի:

Որ է Տե՛ռնէ երկնէ՛ Բարեկամ՝ Բարի յազուէ
 նա, կ'ըսէ Ս. Հոգին: Բարեկամ՝ գտնելը
 սիրով կ'ըլլայ, վասնզի սիրուելու համար,
 պէտք է սիրել. աս սէրն ալ պիտի ըլլայ
 սուրբ, անարատ ու առաքինութեան վրայ
 հիմնուած:

Բ. Այլասեռ անձի հետ եղած բարեկամութիւնն ամէն անգամ դատապարտելի չէ, բայց միշտ խիստ վտանգաւոր է, չար կասկածանաց գրգիռ ու մեղաց առիթ է: Ամէն մտութիւն բարի չէ, շատ հեղցաւալի վերջ կ'ունենայ: Աս տեսակ բարեկամութիւնը սատանայէն է, որ դրսէն անմեղ կ'երեւայ, բայց չար է: Աս վտանգէն ու սրողայթէն փախչելու ամենէն կարելոր միջոցն է արթնութեամբ հսկել աչաց, սրտին ու բերմանց վրայ, առանձին կերպով զգուշանալ սաստիկ մտերմութենէ եւ ընտանութենէ, յաճախ յարաբերութենէ, խորշիլ առանձին գտնուելէ ու ստէպ իրարու հանդիպելէ: Առանց այս նախազգուշութեանց այլասեռից հետ եղած բարեկամութիւնը միշտ փաստակար է: Ամենէն լաւագոյն ու ապահովն է անոնց հետ ծանօթութիւն չընել:

Օրինակ:

Շուշան անուկով օրիորդ մը՝ պատանւոյ մը հետ ծանօթութիւն ունէր. իրենց առաջին տեսութիւնները բոլորովին անմեղ էին, բայց շատ չանցաւ՝ պատանին սկսաւ իր վարմանց մէջ ընտանի ու հա-

մարձակ ըլլալ: Օրիորդն ասոր վրայ գոհ
 չէր, թէեւ իր պատիւն ու առաքինու-
 թիւնը կը պահէր: Բայց իւր մէկ երկիւ-
 ղած բարեկամուհին անմիջապէս անոր վրայ
 եղած փոփոխութիւնը տեսաւ: Շուշան
 ալ քաշուած ու պարկեշտ չէր. սկսած էր
 ունայնութիւն հոտիլ: Մայրն ալ վրան
 գոհ չէր: Բարեկամուհին անոր աս վտան-
 գաւոր վիճակը տեսնելով, որ մը իրեն ըսաւ.
 Սիրելի Շուշանս, զքեզ սրտանց սիրելուս
 պէտք է որ զքեզ բանի մը մտադիր ընեմ.
 դուն ան պատանւոյն հետ յաճախ տես-
 նուելովդ մեծապէս կը սխալիս, զքեզ մե-
 ղաց վտանգի մէջ կը դնես: Մտիկ կ'ընես
 անոր շողոքորթութիւններն ու հրապու-
 ըիչ խօսքերը, քեզի նկատմամբ համարձակ
 վարմունքին կը զիջանիս: Խիղճդ քեզի
 ի՞նչ կ'ըսէ: Եւ ոչ բան մը, կրկնեց Շու-
 շան. պատանին խոհեմ ու պարկեշտ է,
 չար միտք չունենալուն վրայ զիս ապահով-
 ցուց, նոյնպէս ես ալ գէշ բան չեմ
 մտածեր: Թէեւ ըսածներդ ստոյգ ըլլան,
 ըսաւ բարեկամուհին, սակայն դուն թե-
 թեւ ու ընտանի վարմունքովդ զինքը չա-
 րութեան չե՞ս մի գրգռեր: Երիտասարդ
 մը՝ որն որ այլասեռ անձի հետ յարա-
 բերութիւն կը խնդրէ, երբեք անմեղ
 բարեկամութիւն չ'ըներ, իր դիտաւորու-
 թիւնները սուրբ չեն. իսկ աս համարձակ
 ու ընտանի վարմանց աչք գոցող օրիորդը
 յանցաւոր է: Ես տարիքս առած ու փորձ-
 առու եմ. շատ լաւ կը ճանչնամ մեր

սեռին տկարութիւնն ու դիւրաւ խա-
բուիր: Աստուծեանց ու խօսակցու-
թեանց ատեն հոգին փնասակար ազդեցու-
թիւններ կ'ընդունի, Աստուծոյ երկիւղն
ու սէրը մեր սրտէն կամաց կամաց կը հե-
ռանայ. վախճանն ողբալի կ'ըլլայ: Շուշան
աս ամէնը մտմտալով եւ Աստուծոյ շնոր-
հօքը լուսաւորուելով, խոստովանահօքը
խորհուրդ հարցուց: Քահանան ալ՝ պա-
տանւոյն իր պատճառաւ գործած բազմա-
գիմի յանցանքներն եւ օրիորդին բրած
մեղքերը մէկիկ մէկիկ աչքին առջեւը
դրաւ: Շուշան ասկէ սոսկալով գոչեց.
ով Աստուած, որչափ մեղք եմ գործեր:
Այո, կարծածէ՞ք շատ աւելի, ըսաւ քա-
հանան. եթէ ան երիտասարդը սրով
զքեզ սպաննէր, միայն ժամանակաւոր
կեանքէ՞ք կը զրկէր, իսկ հիմայ հոգեւ-
որ կեանքդ յաւիտեանս կորսնցնելու
անդունդը տարեր է: Շուշան՝ սաստիկ
զղջմամբ եւ ցաւով ողբաց իր մեղքերը,
եւ Աստուծոյ հետ հաշտուելէն ետքը
փութով իր բարեկամութեան գնաց, որուն
շատ շնորհակալ եղաւ զինքն ան կործան-
մանէն ազատելուն համար, եւ աղաչեց որ
այնուհետեւ ամէն բանի մէջ իր վրայ
հսկէ:

Երբ որ պատանին նորէն իրեն եկաւ,
քաջութեամբ անոր ըսաւ Շուշան. Ինձմէ
հեռու գնա, ալ բարեկամի չեմ եւ ոչ
ալ պիտի ըլլամ, այսուհետեւ մեր աստու-
ծեանց ժամերը պիտի լամ ու ապաշխա-

րեմ: Պատանին ալ չերեւցաւ, եւ Շու-
չանին խօսքերէն շինուելով՝ իր վարքը փո-
խեց ու առաքինի մարդ եղաւ: Շուչան
ալ իր յառաջադրութեան մէջ հաստա-
տուն մնաց. քանի անգամ որ գտնուած
վտանգը միտքը գար, աչուրներէն յորդ-
արտասուք կը թափէր ու իր ապաշխա-
րանքները կը շատցընէր:

18. Սրբաբանութեան վրայ:

Ստախօսութիւնը միշտ մեղք է. Աս-
տուած ճշմարտութիւն է, ստութիւնը
կ'ատէ: Սուտը հակառակ է խղճմտանաց
Աստուծոյ ի մեզ ձայնին. եթէ միշտ ալ
ծանր մեղք չըլլայ, սակայն սուտ զրու-
ցելը թեթեւ բան չէ, այլ անթիւ չա-
րեաց ու անկարգութեանց պատճառ: Սուտ-
զրոյցքնենգութեամբ ու խարդախութեամբ
լի են, ուրիշ կերպ կը մտածեն քան զոր
կը խօսին, կը գործեն. երբեք պարզ չեն,
չնչին բաներու մէջ ալ կը կեղծաւորին,
անդադար ծուռ ճամբաներով իրենց նպա-
տակին հասնելու կ'աշխատին: Խաբեբայ
են, խօսքերնուն մէջ անհաւատարիմ, կաս-
կածոտ են, վասնզի կեղծաւորութեան
ծառայ են, որով ուրիշին վրայ միշտ չար
կը մտածեն. ամէն բանի մէջ խաբէու-
թիւն կ'ընեն. տեղւոյն համաձայն ալ
սուտ երդումը յառաջ կը քշեն: Աս-
տուած ստախօսները կ'ատէ. Պիղծ էն սրտ-
լի Տեառն շրթսն + ստար: Արքասանիս զու-
թնիւն, ոյ + խօսին ստար: Լաւ է գողն + ան

չհանապապաստան, եւ երկոտեանն զխորհոր
 թորանքիւն: — Ստախօսութիւնը դիւա-
 կան ախտ մըն է, զոր առջի անգամ
 սատանան գործածեց, որուն հայրն ու
 սկիզբն է: Ինչպէս որ ճշմարտութիւնն
 Աստուծմէ կու գայ, կ'ըսէ Ս. Օգոս-
 տինոս, նոյնպէս ստութիւնն ալ սա-
 տանայէն: Ս. Ամբրոսիոս ալ կ'աւելցընէ.
 Իրենք զիրենք ստութեան տուողներն սա-
 անիծեալ հօր՝ սատանային որդիքն են:

Դուն, որդեակ, աս սատանային մեղ-
 էն ընդ միշտ խորշէ եւ մասնաւոր երկու
 բանի մէջ: Ա. Ընկերին ծանրալէն գործոց
 ՏՂ. ծանր մեղք է առուտուրի մէջ ըն-
 կերը խաբել, պարտատեարց պահանջն
 ուրանալ, ընկերին վրայ ստութեամբ ու
 չարախօսութեամբ ծանր յանցանքներ դի-
 ցել: Ասոնք ընողը վերջին աստիճանի ան-
 զգամ ըլլալու է: Բ. Իշխանութեան արջի-
 Գատաստանի առջին ստախօսութիւնն ալ,
 սուտ երդումն ալ ծանր մեղք են, ասով
 թէ պարտուպատշաճ յարգութեան մէջ
 կը պահսուի եւ թէ ցաւալի չարիք յա-
 ռաջ կու գան: Ո՛րդեակ, ամէն խօսքերուդ
 սւ գործոցդ մէջ ճշմարտութիւն ու ան-
 կեղծութիւն գործածէ: Պատուաւոր անձ
 կ'ըլլաս, եթէ ճշմարտութիւնը սիրես, եւ
 ոչ իսկ չնչին բանի մէջ պղտի սուտ մըն
 ալ զրուցելու համարձակիս: Սողոմոն թա-
 գաւորին հետ ըսէ. Ձէան զոր է ուսոր
 հերի արա յինին: (Առ. Լ. 8:) — Արդարը
 ստախօսութիւնը կը նզովէ:

Օրինակներ:

1. Ս. Փիրմաս՝ իրեն ապաւինած մահապարտ մը պահէց: Թագաւորական խընդրակք եպիսկոպոսին՝ անոր ուր ըլլալը հարցուցին: Չեզի չեմ կրնար պատասխան տալ, բաւ, վասնզի պէտք չէ, որ ոչ սուտ խօսիմ եւ ոչ ալ փնտռածնիդ տամ: Անգութ տանջանօք եւ մահուան սպաննալեօք զՓիրման խոտովանցընելու ջանացին, որուն ինք միշտ պատասխան կու տար. Արնամ տանջուիլ ու մեռնիլ, բայց ոչ երբեք ճշմարտութեան ու սիրոյ դէմ խօսիլ: Չինքը կայսեր տարին, որն որ առաքինութեանը վրայ զարմանալով զինքն ազատ թողուց, նոյնպէս մահապարտին ալ ներեց: Արդ լաւագոյն է մահ ընտրել քան թէ ճշմարտութեան ու ընկերսիրութեան դէմ գործել:

2. Քանի մը աղքատ Ս. Յակոբ Մըծբնայ հայրապետէն ողորմութիւն ու զեցին մեռել մը թաղելու համար: Ասիկայ լիբրատութիւն էր, մեռելը սուտ մեռած ձեւացեր էր: Սուրբն ողորմութիւնը տուաւ, բայց Աստուած ալ անոնց խաբէութիւնը պատժեց: Երբ մեռելն օտք հանելու վրայ էին, անիկայ հոգին փչեց մեռաւ:

Անտարակոյս, որդեակ, գիտես Անանիայի ու Սափիրայի ողբալի դէպքը, որոնք զՍ. Պետրոս առաքեալը խաբել ու ստել ուզելնուն համար, յանկարծական մահուամբ պատժուեցան:

19. Բարի խոսքովանահօր մը հարկաւորութեան վրայ:

Որդեակ, փրկութեան ճամբան վտանգով լի է. ապահով քալելու համար խոհեմ առաջնորդի մը կը կարօտիս. կոչուի՞նք յորժամ որովորեք՝ սխալե, է՛ւ էրէ՛ն է խորհրատ անխնայն: Անծանօթ ճամբէն զացող կցըր՝ միշտ կը գլորի: Ան՛չ անոր, որ փնտի է, կ'ըսէ Ս. Հոգին, ինչ որ է՞նէ ինչոյ, շնորհաբար մը՝ որ զինքն սրտ հանէ: (Ժող. Գ. 10:) Ուրեմն խելքիդ ու անձնական գիտութեանդ մի վստահիր. եր իելէն վարահողը իննի է, անորին յարստի է իրին տղատելի. ին իելուցին խոհեմ մարդոց մը խորհրդոյն հաստատոյն ինք զինքն է՛ւ զընէ: Ընտրէ իմաստուն խոստովանահայր մը, որ քեզի փրկութեանդ միջոցները սորվեցընէ եւ զքեզ կառավարէ՝ առաքինութեան մէջ յառաջացընելով ու մեղքէ խորշեցընելով: Եթէ ըստ պատահման թշնամւոյն որոգայթն իյնաս, զքեզ շուտով ազատէ: Բոլոր սրտովդ զինքը մեծարէ, որ քու տեսանելի հրեշտակդ է, որուն ձեռքով Աստուած սրտիդ կը խօսի: Իր խրատներն ու քեզի տուած գեղերն օգտիւ գործածէ. որդիական վստահութեամբ իրեն յանձնուէ, բաց սիրտդ իրեն՝ իր բոլոր յօժարութիւններովն ու չարութիւններովն, երբեք չամհնաս որեւիցէ մեղք ու փորձութիւն պարզութեամբ իրեն յայտնելու: Խոստովանութեան մէջ ա-

մօթը, քաշուիլը չ'արժեր. հոն քահանան հայր է, պէտք է որդւոյ անկեղծութեամբ իրեն երթալ, մեղաւորն ալ հիւանդ է, հոն, ուրեմն պէտք է հոգւոյն բժշկին ամէն հիւանդութիւն ու մահացու վերք ճշդիւ յայտնել:

Ս. Փրանկիսկոս Սալէզեանին խորհրդոյն համաձայն՝ տասը հազարին մէջէն ընտրէ հոգւոյդ առաջնորդ, որ հոգեւոր կարօտութեանցդ դարմանները լաւ հոգայ. ուրիշներուն մտիկ չընես, որոնք ներողամիտ ու իրենց հաճոյակատար քահանայ գտնելով՝ խղճմտանքաւորները վար կը զարնեն: Բարի, գիտուն ու խոհեմ խոստովանահայր մը գտնելէդ վերջը՝ ալ զինքը չփոխես. բայց երբեմն իր խորհրդովն ուրիշի մը խոստովանիլդ ալ աղէկ է: Խոստովանահօրդ յանդիմանութիւնները, ինչպէս իր քաղցր խրատները՝ սիրով ընդունէ: Եթէ իր խստութեանը վրայ տրանջելով ցաւիս, անիրաւութիւն կ'ընես: Բժիշկն եթէ հիւանդաց ուզածին պէս գործէ, երբեք զիրենք չի կրնար առողջացընել: Քահանային ամէն ըսածը քու օգտիդ համար է: Եթէ գեշ յօժարութեանցդ ներողամիտ ըլլայ, մեղանշական սովորութեանցդ չհակառակի, մեղաց առիթներու մէջ յարատեւելուդ աչք գոցէ նէ, զքեզ ոչ միայն նպատակիդ չի հասցըներ, այլ կործանումդ կը փութացընէ. եթէ աս վախճանաւ երբեմն ալ քեզի արձակում չտայ, իրեն հնազանդէ ու շնորհակալ

եղիր՝ որ այս ամէնը զքեզ ուղղելու եւ
 հոգիդ փրկելու համար կ'ընէ: — Ս. Գրոց
 մէջ կը կարդանք որ Յովաս [Թագաւորը՝
 ցորչափ որ իրեն առաջնորդ ունէր Յովա-
 դաս քահանայապետը, բարի ու առաքինի
 էր, որ միշտ զԹագաւորը կը խրատէր,
 երբեմն ալ խստիւ կը յանդիմանէր:
 Սակայն անոր մահուանէն ետեւ՝ Յովաս
 իր խելքին վստահելով՝ անառակութեանց
 անդունդը գլորեցաւ ու խեղճութեամբ
 մեռաւ:

20. Թէ սրչափ օգորտիար է յաճախ խոստովա-
 նաւիւնն է հոռոտորի էրիտաւորդոսիւնն
 ժամանակը:

Ապաշխարութեան սուրբ խորհրդոյն
 յաճախ մերձենալը շատ օգտակար է ամէն
 քրիստոնէի, բայց առանձինն երիտասար-
 դաց: Քրիստոս աս խորհուրդը մեր հոգ-
 ւոյն սրբութեան ու փրկութեան համար
 հաստատեց: Միայն զղջալից ու խոնարհ
 սրտով յաճախ աս խորհրդոյն մերձեցողք
 կը փրկուին, իսկ տարին մէկ անգամ, ան
 ալ՝ վերի վերոյ պատրաստութեամբ մեր-
 ձեցողք՝ դժուարաւ կը փրկուին: Արդ
 ստէպ ամենայն դողութեամբ ասոր մեր-
 ձեցիր, որ երջանկութեան միակ միջոցն է:

Ա. Եթէ երկար ատեն առանց ծանր
 մեղանչելու բարի կեանք անցընես, մեղք
 չունիմ՝ ըսելով՝ չխոստովանիս, կը խա-
 բուիս: Գիտցիր, որդեակ, որ թեթեւ մեղ-
 քերը մեծամեծաց ճամբայ կը բանան: Բ. Ա-

ռանց յաճախ խոստովանութեան՝ մեղան-
 չական սովորութեանց ու վտանգաւոր
 առթից մէջ կ'իյնաս. ասոնցմէ՝ ինչպէս նաեւ
 ուրիշ ծանր մեղքերէ կը պահպանուիս
 միայն անկեղծ խոստովանութեամբ: Գ.
 Երիտասարդութեան ժամանակն աւելի
 փորձութեանց՝ գլխաւորաբար օղջատհո-
 թեան դէմ եղածներուն մէջ կ'իյնաս,
 առանց հոգեւոր առաջնորդի ու դեղի կը
 գլորիս. Ո՛վ որ Գեղեց շանց կ'ընէ, հի-
 անդ կ'ըլլայ: Ս. Հոգին, հի-անդ-
 յաւրութեան խորհուրդն ու շացրնելնուն
 համար անմաքրութեան մեղքն են կոր-
 ծաներ: Գ. Ապաշխարութեան խորհուրդը
 մեղաց ամենազօրաւոր դեղն է, որուն
 ձեռքով մարդն Աստուծոյ շնորհք կ'ըն-
 դունի հոգւոյն թշնամեաց դէմ քաջու-
 թեամբ պատերազմելու. նոյն իսկ անկեղ-
 ծութիւնն ու խոնարհութիւնն՝ որոնցմով
 խոստովանահօրը կը դիմուի, մեղքն իր բո-
 վանդակ յօժարութիւններովը կը խափա-
 նեն: Յաճախ խոստովանողք իրենց խիղճը
 մաքուր պահելով՝ ամէն հոգեւոր մխիթա-
 րութիւնները կը վայելեն եւ մարմնով ալ
 զուարթ ու առողջ կ'ըլլան. անոր համար
 Քրիստոս սրտով սուրբ ու խաղաղ եղող-
 ներուն երանի տուաւ:

Սաստիկ փորձութիւնները, մարմնոյ
 մեղանչական բերմունքը նուաճելու եւ ա-
 ռաքինութեան ճամբուն մէջ յառաջ եր-
 թալու համար, պէտք է ստէպ խոստո-

վանութեամբ զՔրիստոս ընդունիլ ու
 զօրանալ : Խենթ է ան, որ առողջու-
 թեան դեղն այնչափ կ'ուշացրնէ, մինչեւ
 բուն մահացու հիւանդութիւնը վրան
 յարձակի, որուն առջեւն առաջին դեղերով
 առնուլն անկարելի է : Որդեակ, չնմանիս
 անոնց՝ որոնք մեղանչելէն ետեւ անմիջա-
 պէս Աստուծոյ հետ հաշտուելու տեղ,
 նորէն կը մեղանչեն եւ խոստովանու-
 թիւննին կ'ուշացրնեն՝ անհողութենէ կամ
 ամօթէ, եւ կամ մօտաւոր մեծ տօնի մը
 ձգելով : Սատանան միշտ արգելքներ կը
 հանէ մեղաւորին դարձը խափանելու :
 Խոստովանութիւնն իրեն տաղտկալի բան
 մը կը ցուցրնէ, թող չի տար որ լաւ
 պատրաստուի, երբեմն ալ կը թելադրէ
 թէ հարկաւոր չէ առ այժմ, դեռ ժամա-
 նակ կայ. եթէ մեղաւորն յորդորի խոս-
 տովանելու, յանկարծ ուրիշ արգելք մը
 մէջ տեղը կը քչէ, երբեմն ալ սրտին մէջ
 անտեղի ամօթ կը զարթուցանէ. վերջա-
 պէս բիւր հնարքներ կը գործածէ զմար-
 դիկ խոստովանութենէ ետ կեցրնելու :

Եթէ առջի անգամ Աստուծոյ սուրբ
 սեղանոյն մերձենաս կամ նոր վիճակ մը
 մտնես, նայէ որ ընդհանրական խոստովա-
 նանք ըլլաս, որ շատ օգտակար է : Եթէ
 խոստովանութեանցդ մէջ վախէ կամ
 ամչնալէ՝ գիտութեամբ ծանր մեղք մը
 պահած ես, ան ցաւալի վիճակին մէջ
 եղած խոստովանութիւնքդ պիտի կրկնես,
 մեղաց թուերն ու տեսակները ճշդիւ պի-

տի խոստովանիս, վասնզի անոնք ամէնն
 ալ անվաւեր են, եւ ամէն մէկ անգամին
 ալ ծանր մեղք գործեր ես, միայն մէկ
 մահուչափ մեղք պահելուդ համար: Նոյն-
 պէս ով որ երկար տարիներով մեղան-
 չական յարաբերութեանց, ատելութեանց,
 հայհոյութեանց եւ ուրիշ չար սովորու-
 թեանց մէջ ապրած է, շատ օգտակար ու
 մանաւանդ հարկաւոր է որ մէկիկ մէկիկ
 ու անունով նոյն միջոցին մէջ գործած
 մեղքերը կրկնէ. վասնզի առանց ուղղու-
 թիւն մը ցուցընելու եղած խոստովանու-
 թիւնք անվաւեր են:

Որդեակ, ապաշխարութեան խոր-
 հուրդն արժանապէս ընդունելու համար
 ամէն բանէ յառաջ պէտք է որ ճանչնաս
 մեղքերդ ու դիտնաս, որ անոնցմով զԱս-
 տուած վշտացուցեր ես: Ուրեմն մտա-
 դրութեամբ խիղճդ քննէ, մտածէ թէ
 ինչ տեսակ մեղքեր ու յօժարութիւններ
 աւելի սրտիդ տիրած են: Աս խղճի
 մտաց քննութիւնն աղէկ ընելու համար
 եռանդով Ս. Հոգւոյն լոյսը, Ս. Աս-
 տուածածնի օգնութիւնը, պահապան Հրեշ-
 տակիդ ու պաշտպան Սրբոցդ բարեխօսու-
 թիւնը խնդրէ: Քննութենէն վերջը բո-
 վանդակ մեղացդ վրայ սրտանց զղջալով
 ու ցաւելով եւ մէյ մ' ալ չգործել յա-
 ռաջադրելով, ամենայն խոնարհութեամբ
 ու պարկեշտութեամբ քահանային՝ Աս-
 տուծոյ տեսանելի փոխանորդին գնա: Խոս-
 տովանէ անկէ՞ առանց մեղք պահելու

եւ զքեզ արդարացընելու. իւրճ՝ առանց պարագաներն երկայն բարակ պատմելու. որչ՝ հասկըցընելու բառերով եւ լսեցընելու ձայնով. իւրաբեւ՝ բոլոր յանցանքներդ ու մեղքերդ խոստովանելով, ծանր մեղքերը՝ թուով ու տեսակով, որ քահանան չստիպուի երկար հարցումներ ընել: Ով որ գիտութեամբ, վախէ կամ ամչնալէ ծանր մեղք մը կը պահէ, սրբապղծութիւն կ'ընէ: Խենթութիւն է Աստուծոյ գիտցած բանն իր փոխանորդէն ծածուկ պահելով զինքն ալ աւելի վշտացընել:

Մեղքերդ ցաւով խոստովանելէդ ետքը քահանային խրատները լաւ միտք առ, ջանա որ միտքդ ամփոփ պահես: Եթէ մէկը խղճահար, կասկածոտ ու շփոթող է, խոնարհ հնազանդութեամբ խոստովանաս որ խորհրդոյն հետեւի: Ով որ կը մտածէ թէ Մեղքերն ճիշտ չխոստովանեցայ, Կահանան հոգեւոր վեճակը լաւ չի ծանշար, ըլլալով Ինչ որ Կորցած ըլլալով է այն. ինք զինքը չխաբէ, ասոնք սատանայի փորձութիւնք են, որ ասոնցմով հոգին կը չարչարէ ու միտքը կը շփոթէ, որ ապաշխարութեան պտուղները պարապի հանէ: Գուն իբրեւ մարդ ձեռքէդ եկածն ըրէ, մնացածն ալ որդիական վստահութեամբ Աստուծոյ յանձնէ՝ Յիսուսի անհուն արդեանցն ապաւինելով:

Քահանային քեզի տուած ապաշխարանքը սիրով ընդունէ, եռանդով ու ցաւով կատարէ. մտածէ որ այնչափ

մեղացի համար դառն պատժոց արժանի
 ես: Եթէ սրտանց ու մեծ զղջմամբ եղած
 խոստովանանքէդ վերջը մեղքեր յիշես,
 որոնք խիղճդ նեղեն ու զքեզ չարչարեն,
 զղջա ու ցաւէ անոնց վրայ առանց խոս-
 տովանութիւնդ կրկնելու. իսկ եթէ ծանր
 մեղքեր են, խոստովանէ: Միտքդ բեր
 Գաւիթ մարգարէն, Մագդաղէնացին ու
 Ս. Պետրոս առաքեալն, որոնք մեղաց
 թողութիւն ընդունելէն ետեւ, անդադար
 զանոնք կ'ողբային ու կ'ապաշխարէին մա-
 հացուցմամբք եւ ուրիշ բարեգործու-
 թեամբք. դուն ալ անոնց հետեւէ:

Օրինակներ:

1. Զօրանոցի մը մէջ ծանր հիւանդ պաշ-
 տօնակալ մը տեղւոյն քահանան կանչել
 տալով կ'ըսէ. Երեսուն տարիէ վեր մեղաց
 վիճակի մէջ կ'ապրիմ, միշտ կամացս հա-
 մաձայն խոստովանահայրեր գործածեցի,
 որոնք թոյլ տուին որ անառակութիւնքս
 շարունակեմ՝ առանց զիս կշտամբելու եւ
 ուզղելու: Ես աս իմ բոլոր խոստովա-
 նանքներս անվաւեր կը համարիմ, ճշմարիտ
 զղջմամբ չընելուս համար: Թող ան
 ներողամիտ քահանայք Աստուծոյ պատաս-
 իան տան: Քեզի շատ կ'աղաչեմ, որ զիս
 աղէկ ընդհանրական խոստովանանքի պատ-
 րաստես եւ բովանդակ կեանքս քննելու
 օգնես. խիղճս տակնուվրայ եղած է. աս
 վիճակիս մէջ մեռնիլն ինձի յաւիտենական
 դատապարտութիւն է: Քահանան զինքը

կը հանդարտեցրնէ՝ անոր անկեղծ ու զրզ-
ջայից խոստովանութիւնը լսելով :

2. Տասն'ութ քսան տարեկան աղջիկ
մը, կը պատմէ Ս. Անտոնիոս, իր
խոստովանութեանց մէջ միշտ ամօթէն
գէշ մարմնական մեղք մը կը պահէր,
որուն մէջ ձգեր էր զինքն իր մէկ լիբբ
բարեկամուհին: Գիշեր ցորեկ խիղճը զին-
քը սաստիկ կը տանջէր, եւ միշտ ալ խոս-
տովանելու կ'ամբշնար: Խիղճը հանդար-
տեցրնելու դիտմամբ՝ վանք կը մտնէ,
յուսալով որ հոն ծանր մահացումամբք
ու ապաշխարանօք նոյն մեղքը կը ջնջուի,
Աստուած իրեն կը ներէ: Սակայն մա-
հուան անկողնոյն մէջ նոյն մեղքն աւելի
զարհուրելի կերպով իր հոգւոյն կը ներ-
կայանայ, սաստիկ տառնապէն կ'ուզէ խոս-
տովանիլ, բայց նորէն ամէնալով կը պա-
հէ, մահն ալ վրայ կը հասնի: Անականք
վրան մեծ սուգ կը բռնեն՝ սրբութեան
ու առաքինութեան կենդանի օրինակ մը
կորսնցրնելնուն համար: Բայց երեք օր
ետքը իր մէկ բարեկամուհւոյն երեւալով՝
կ'ըսէ. Ինձի համար աղօթք մ'ըներ, ամէն
անգամ մէկ անպարկեշտ մեղքս ամօթէս
պահէլուս եւ սրբապղծութեամբ զՅի-
սուս առնելուս համար, դատապար-
տուեցայ յաւիտենական տանջանաց:

3. Գաղղիայի Աուդովիկոս Թ. Թա-
գաւորն ամէն ուրբաթ օր կը խոստովա-

նէր, անկէ ետքն ալ ինք զինքը սաստիկ կը ձաղկէր. մտածելով ալ՝ որ իր թագաւորական մեծվայելչու թիւնն իւր խոստովանահայրն ետ կեցընէ իրեն խիստ ապաշխարանք տալէն, միշտ խոստովանահօրը կ'ըսէր. Աստուծոյ, դուն հոս հայր ու դատաւոր ես, իսկ ես քու որդիդ ու հպատակդ եմ: Այն թագաւորը Պաղեստինէն դարձած ատեն՝ ծովու վրայ ինքնին իր նուիրական պարտքը կատարելէն ետեւ, նաւաստիքը խոստովանանքի կը յորդորէր ըսելով, մի վախնաք ասով ձեր ծառայութեան փնաս չ'ըլլար. խոստովանանք ըլլողին պաշտօնն ես կը կատարեմ. թի ալ կը քաշեմ, ղեկն ալ կը կառավարեմ: Աս խօսքերէն շարժելով՝ ամէնն ալ սաստիկ ցաւով ու զղջմամբ կը խոստովանէին:

21. Հաղորդութեան է- նայնն արժանաւորութեան ընդհանրութեան վրայ:

Ա. Քրիստոս իր անսահման սիրովը մեղաց թողութեան համար ապաշխարութեան խորհուրդը հաստատեց. բայց ասով գոհ չեղաւ, այլ հաղորդութեան ամենասուրբ խորհրդոյն մէջ իր մարմինն ու արիւնը մեր հոգւոյն՝ կերակուր թողուց: Աս խորհուրդը բովանդակ շնորհաց ու առաքինութեանց անսպառ աղբիւրն է: Հոն է իմաստութիւն, սրբութիւն, գիտութիւն, երջանկութիւն, յաջողութիւն եւ ամէն բարիք. հոն է մեղաց

վտանգները նուաճելու զօրութիւնը, հոն է ինքն Յիսուս Քրիստոս, բոլոր արարածոց Արարիչը. միթէ իրեն դիմողը կը մերժէ, ինք որ կ'ըսէ. Որ քայ արեւ, ոչ հանից արբատոս: Եկայտ արեւն ամենայն վաստակելու է բերնատարտ. եւ ես հանգուցից զՅիւ: Աստուծոյ մը մերձեցողն ամենայն խոնարհութեամբ ու դողութեամբ լի պիտի ըլլայ:

Բ. Չէ որոշուած թէ որչափ յաճախ անգամ Ս. Հաղորդութիւնն ընդունելու է. ասիկայ հոգւոյն վիճակէն կախում ունի: Սուրբ վարդապետաց խորհուրդն ու կանոնն է՝ ամէն ամիս կենաց հացն ընդունիլ ու զօրանալ: Հոգւոց առաջնորդք՝ խոստովանահարք իրենց խոստովանորդւոց հոգւոյն վիճակին ու պատրաստութեան համաձայն հրաման կու տան: Որչափ որ մէկը ջերմ բաղձանք, եռանդուն սէր ունի եւ սրբութեամբ ապրելու մեծ փոյթ, կրնայ յաճախ հաղորդուիլ. վասնզի Քրիստոս Եկայտ ըսելով՝ ամէն որ կը հասկցընէ, եւ միայն ասոր համար հացի կերպարանաց տակ հաստատեց այս սուրբ խորհուրդը, որ ամէն որ ուտուի. Չհոց մեր հոնապաշտութեան մեր մեզ այսօր բառերուն ներքեւ շատ Հարք այս խորհրդական հացը կ'իմանան: Սուրբ եկեղեցին ալ իր որդիքն ամենայն մեծարանօք ստէպ այս երկնաւոր հացը ճաշակելու կը յորդորէ: Ս. Ամբրոսիոս կ'ըսէ. Այնպէս ապրեցէք, որ ամէն որ աս հոգւոյ կերակուրը կարենաք ճա-

չակել: Պէտք է գիտնալ թէ ինչպէս որ մարմնոյ առողջութիւնը ստէպ կերակուր ուտելու վրայ չի կայանար, այլ կերածն աղէկ մարսելու վրայ. այսպէս ալ հոգւոյն սրբութիւնն ու փրկութիւնը յաճախ հաղորդուելու վրայ չի կայանար, այլ միայն զանիկայ աղէկ պատրաստութեամբ ու արժանաւորութեամբ ընդունելու վրայ: Ով որ գաղջութեամբ, վերի վերոյ պատրաստութեամբ կամ մեղանչական յօժարութեամբ ու մեղօք ամենասուրբ Հաղորդութեան կը մօտենայ, թող յիշէ Առաքելոյն զարհուրելի խօսքերը թէ Որ ուրիշ է շրջէ անարժանութեամբ, որ ուրիշ անձին իբրև ուրիշ է շրջէ, զի ոչ իբրիշ շարժինն Տեառն: (Ա. կոր. ԺԱ. 28:)

Գ. Որդեակ, եթէ կ'ուզես ստէպ աս ահաւոր սեղանոյն մօտենալ ու շնորհօք հարստանալ, նախընթաց իրիկունն ու առտուն կանուխ սիրտդ առ Աստուած վերցուր, զղջմամբ խոստովանէ, որ աս խորհուրդը քեզի դատապարտութիւն չըլլայ, այլ յաւիտենական կեանք: Աստուծոյ սիրովը վառէ սիրտդ, մտքդ ու հոգիդ, որոնք անոր տուն պիտի ըլլան: Ի՞նչ սքանչելի գործք, Աստուած մը որդերու պարկի մը մէջ գայ հանգչի. Գործն թէ է, վառնդի ոչ մարդոյ է շինութեամբ, այլ Տեառն Աստուծոյ, կ'աղաղակէր Գաւիթ տաճարը շինելու պատրաստուած ատենը: Սրտիդ մէջ Յիսուսին սրբութեամբ զարդարուած տուն մը պատրաստէ:

Ս. Հաղորդութենէն յառաջ կէս ժամ հոգւով ամիսփուէ. Աստուծոյ առջին խոնարհէ, իր մեծ վայելչութիւնն եւ քու անարժանութիւնդ ու ոչնչութիւնդ մըտածելով: Հաւատքդ կենդանացուր, սէրդ բորբոքէ, յոյսդ հաստատէ, եւ ալ զինքն որեւիցէ կերպով չվշտացընելու յառաջադրութիւնդ նորոգելով՝ մօտեցիր միաւորած ձեռուրներով, խոնարհ աչուրներով, մեծ յարգութեամբ ու ջերմեռանդութեամբ եւ ընդունէ բովանդակ արարածոց Տէրն ու քու ստեղծողդ ու հայրդ: Յետոյ ծանրութեամբ ու պատկառանօք առանձին տեղ մը քաշուելով՝ ծունր դրած որդիական վստահութեամբ սիրելի Յիսուսիդ հետ խօսէ, սիրտդ իր բոլոր կարօտութեամբքն իրեն բաց եւ զքեզ ողջ բովանդակ իրեն նուիրէ: Երկէ ուր իրեն, վասնզի տէրդ, փրկիչդ, լոյսդ, կեանքդ ու երանութիւնդ սիրտդ հանգչած է. թշուառութեանդ չնայելով քեզի այցելութեան եկած է: Եւ որչա՛հ է իր անսահման սիրոյն ու բարութեան, որ զքեզ ճշմարիտ հաւատոյ մէջ ծնանելէն ու կրթելէն եւ անչափ բարիք ընելէն ետեւ, հիմակ ալ անձամբ քեզի կու գայ: Ի՞նչ է բովանդակ մեղացդ թողութիւնն եւ ամէն հոգեւոր բարիք որ ալ զինքը չցուցընես: Նոյնպէս մարմնոյդ հարկաւոր եղածներն ալ ջերմ պաղատանօք հայցէ: Ըսէ կենդանի հաւատով. Մէն է՝ որ զե՛ս լօրհնէ՛ս, զէ՛զ շէ՛մ Ի՛նչ է: Յիսուս առած օրդ՝ որն որ բոլոր

կենացդ ամենէն փառաւոր, գեղեցիկ ու շնորհալից օրն է, սրբութեամբ ու առանձնութեամբ անցուր, հոգեւոր գիրք կարգա, աշխարհքի աղմկալից զուարճութիւններէն ու ընկերութիւններէն խորշէ, բարեպաշտական գործքեր գործէ եւ նոյն օրը միայն Աստուծոյ համար ապրէ:

Օրինաբեր:

1. Ս. Կիպրիանոս կը պատմէ թէ կին մը ծանր մեղք մը գործելէն ետեւ՝ առանց խոստովանելու Ս. Հաղորդութիւն առնելու յանդգնեցաւ, սակայն ճիշդ ճաշակման բոպէին սոսկալի դող մը՝ զինքը մեռած գետինը փռեց: Ուրիշ կին մըն ալ, կ'ըսէ նոյն սուրբը, որ դից նուիրուած կերակուրներէն կերած էր, առանց նոյն մեղքը քաւելու հաղորդուելուն պէս, բոլորովին կատղելով լեզուն պատառ պատառ բրաւ եւ մատնիչ Յուդային պէս յուսահատութեամբ հոգին փչեց:

2. Ս. Մարգարիտա Հունգարիայի Բէլլա Գ. թագաւորին աղջիկը, ամէն օր պատարագի ատեն առէք կերէքէն մինչեւ ճաշակում սաստիկ բորբոքած սէրէն կը յափշտակուէր. իսկ Յիսուս առած օրերը, նախընթաց ամբողջ օրը միայն հացով ու ջրով կ'անցընէր, ամբողջ գիշերն ալ աղօթքով ու մտածականով: Հաղորդութեան օրը ամէն երկրաւոր կերակուր մոռցած՝ Յիսուսի հետ կ'անցընէր, հազիւ երկրորդ

օրը կտոր մը բան կը ճաշակէր: — Նոյն-
պէս Գաղղիայի Լուդովիկոս թագաւորն
ալ ամէն օր արտաքոյ կարգի եռանդով
ու խոնարհութեամբ կը հաղորդուէր. շատ
անգամ ալ օրւան մեծ մասը հաղորդու-
թեան առջեւը կ'անցընէր: Ս. Թերեզիա
կը խոստովանէր թէ իր հալածանաց, վըշ-
տաց ու դառն հիւանդութեանց մէջ
միակ քաջալերութիւնը, միսիթարութիւնը,
զուարթութիւնը, հանգիստն եւ ոյժը Ս.
Հաղորդութեան մէջ գտեր էր:

3. Հնդկաստանի քարոզութեանց
տարեգրութեան մէջ կը կարդանք, որ
աեղւոյն նորագարձ ժողովուրդն իրենց
Հաղորդութեան օրը մեծ ջերմեռանդու-
թեամբ եւ ուրախութեամբ կը կատարէին,
իրենց ողորմելի տնակներուն մէջ ծաղիկ-
ներով զարդարած ու ճրագներ վառած
խորանի մը առջին աղօթքով ու մտածա-
կաններով կ'անցընէին:

22. Թի Ինչպէս վարուելու է սուրբ, Իրիւն
է- օրւան մէջ:

Ա. Օրւանդ առաջին վայրկեանն Աս-
տուծոյ նուիրէ. անօրէն ես, եթէ զանիկայ
մեղաց ու սատանային ընծայես: Աստուած
սիրտդ կը խնդրէ, նոյնը կը պահանջէ սա-
տանան ալ. ով որ սիրտդ կը ստանայ,
օրդ ալ անորն է: Չափաւոր հանգչելէդ՝
եօթը ութը ժամ քնանալէդ վերջը, անմի-
ջապէս անկողնէդ ել, առանց ասդին անդին

դառնալու : Լսէ, Աստուած զքեզ կը
 կանչէ ըսելով . Ո՞րդեակ, ել իմ սիրոյս,
 բաւական հանգչեցար, մարմինդ զօրացաւ :
 Իրեն պատասխան տուր . Ահա պատրաստ
 եմ, Աստուած իմ, սուրբ կամքդ կատա-
 րելու : Ել, հոգի իմ, Աստուած քեզի օր
 մըն ալ շնորհեց իրեն ծառայելու, ասի-
 կա թերեւս վերջին օրդ է, որ կրնաս երկնից
 համար արդիւնք շահիլ : Չքեզ խաչակնքէ
 եւ օրհնած ջրով ցօղէ ըսելով . Տէր,
 սիրաս, հոգիս ու զիս բոլորովին քեզի
 կ'ընծայեմ, զիս մեղքէ պահէ, քնոյս մէջ
 ըրած յանցանացս ալ ներէ : Առաւօտեան
 աղօթքդ եռանդով ըրէ : Անպատին մէջ
 Աստուած Հրէից մանանայ կու տար, զոր
 առտու կանուխ պիտի ժողվէին, ասկէ
 սորվէ որ երկնից շնորհքներն առտու
 պէտք է խնդրել՝ հոգին փորձութեանց
 ու մեղաց դէմ զինելու համար : Աստուծոյ
 երկիր պագ ամենայն խոնարհութեամբ ու
 շնորհակալ եղիր քեզի տուած բարեաց
 ու ցուցած խնամոցը համար : Իւր շնորհքն
 ու օգնութիւնը խնդրէ, բոլոր զբաղմանցդ
 ու գործոցդ վրայ իր օրհնութիւնը հայցէ
 եւ հաստատուն յառաջադրութեամբ զքեզ
 իր հայրական խնամոցը յանձնէ, որ երբեք
 չմեղանչես : Յանձնէ զքեզ Ս . Աստուա-
 ծածնի պաշտպանութեան, պահապան
 հրեշտակիդ ու պաշտպան Սուրբիդ առաջ-
 նորդութեանը : Չքեզ բովանդակ գործ-
 քերովդ յանձնէ Աստուծոյ : Ամէն առտու
 գոնէ քառօրդ մը հոգեւոր գիրք մը կարդա

Հոգւոյդ փրկութիւնն ու յաւիտենական ճշմարտութիւնները մտածելով եւ մեղքէ խորշելու միջոցները սորվելով :

Բ. Աստուած Հին օրինաց մէջ առաւօտեան ու երեկոյեան զոհ պատուիրելով, մեզի կը սորվեցընէ որ թէ առտու եւ թէ իրիկուն մեր երկրպագութիւնն ու մեծարանքն իրեն մատուցանենք: Արդ երեկոյեան աղօթքդ ալ երբեք զանց չընես: Երանի՛ թէ աս աղօթքը միշտ բոլոր ընտանիքի միասին ընէին: Ո՛ր որ է՛ անանձն, կ'ըսէ Տէրն մեր Քրիստոս, երբեք երբեք հոգի չսղլամք էն, էս հոն անոնց մէջ է՛: Արտի ցաւով կ'ըսեմ թէ շատ ընտանիք աս երեկոյեան աղօթքը մէկտեղ ընելու բարի սովորութիւնն՝ ուստի եւ շատ անգամ բուն աղօթքն ալ թողլով, զուարճութեանց կը զբաղին, անոր համար ալ Աստուծոյ օրհնութիւնը հետ զհետէ իրենց վրայէն կ'երթայ:

Ո՛րդեակ, խիղճդ քննէ՛ թէ օրդ ինչպէս անցուցիր: Ո՛վ անձն իմ, ըսէ, ահա օր մըն ալ անցաւ: Ի՞նչ գործեցի, զրուցեցի, մտածեցի ու լսեցի, փորձութեանց մէջ մեղանչեցի՞. մէկը խօսքով, գործքով գայթակղեցուցի՞, մէկուն մեղանչելու առիթ տուի՞. մէկը վշտացուցի՞, սուտ խօսեցայ՞. մէկուն անիրաւութիւն ըրի՞ եւ այլն: Յետոյ զզմամբ Աստուծմէ թողութիւն խնդրէ. ծոցը թիւնաւոր օձ մը ունենայէն աւելի զարհուրելի է մահու չափ մեղօք քնանալ. վասնզի անով մեռնողը

դժոխոց մէջ կը զարթնու: Չքեզ յանձնէ
 Աստուծոյ, Ս. Կուսին, պահապան հրեշ-
 տակիդ ու պաշտպան Սուրբիդ: Քանի
 մը վայրկեան ալ հոգեւոր գիրք մը կարդա,
 որ հոգիդ բարի մտածմունքներով զբաղի,
 որ գիշերային երազներէ ազատ ըլլաս:

Չպառկած՝ ծնողացդ օրհնութիւնն եւ
 զիրենք վշտացընելուդ համար թողու-
 թիւն խնդրէ: Չգետներդ հանելու ա-
 տենդ պարկեշտ ու զգոյշ եղիր: Անկո-
 ղինը՝ մտածէ իբրեւ դագաղդ ու գերեզ-
 մանդ, վերմակը՝ պատանքդ, քունն ալ
 իբրեւ մահուան պատկերը: Չքեզ խա-
 չակնքելէդ ու օրհնած ջրով ցօղելէդ
 ետեւ՝ ըսէ. Աստուած իմ, հոգիս քու
 ձեռքդ կ'աւանդեմ: Ամէն անգամ որ
 կ'արթըննաս, Աստուծոյ շնորհակալ եղիր:

Գ. Օրւան մէջ բարեպաշտ կրթու-
 թիւնքդ, վիճակիդ ու կոչմանդ պարտ-
 քերը զանց չընես: Ամէն օր ի պատիւ
 Յիսուսի ու Ս. Կուսին որոշեալ աղօթք-
 ներ ըրէ: Գործքի եւ աշխատութեան
 ատեն միտքդ ստէպ ստէպ առ Աստուած
 վերցուր. համառօտ աղօթք մ'ըրէ, Աս-
 տուծոյ փառք տուր. անձնդ ուրացիր.
 կամքդ կոտրէ, խոնարհէ, սիրած կերակուր-
 ներէդ քիչ կեր, որեւիցէ զուարճութենէ
 հրաժարէ. ողորմած եղիր ուրիշներուն.
 մէկը չվշտացընես. վնաս, անիրաւութիւն
 ու խաբէութիւն չընես. սուտ չխօսիս,
 զքեզ վշտացընողին ներէ: Բոլոր գործ-
 քերդ ու պարտքերդ կատարէ սրտի մտօք,

անձանձրոյթ եւ սիրով : Այսպէս ապրին՝
Աստուծոյ համար ապրիլ է :

Օրին-իներ :

1. Ս. Անտոն աղօթքով մեծ սուրբ
էղաւ, որն որ ամբողջ գիշերները զԱս-
տուած մտածելով կ'անցընէր : Առտու
արեւն իր ճառագայթներն անոր խղիկն
արձակած ատեն՝ Ո՛վ գեղեցիկ լոյս, կը
գոչէր, ինչո՞ւ զիս մտածութեանցս մէջ
կը շփոթես : Բովանդակ տիեզերք մեծ
գիրք մըն է, կ'ըսէր, որուն մէջ տգէտք
կը կարդան զԱստուած ճանչնալ ու պաշ-
տել, ինչու որ ամէն տեղ իր սքանչելի գործ-
քերը կը տեսնենք, որոնք հոգինիս առ
Աստուած պիտի բարձրացընեն : Բոլոր
արարածք զԱստուած մեզի կը քարոզեն,
բայց մենք մեր չարութենէն ու կուրու-
թենէն անոնց ձայնը չենք լսեր : Սատանան
ամէն ճիգը կը թափէր, որ անոր աղօթքն
ու մտածականները խափանէ ու միտքը
ցրուէ, բայց սուրբը միշտ կը գոչէր. Ո՛վ
դժոխական հոգիք, ես զձեզ կը ծաղրեմ՝
երբ աղօթք կ'ընեմ, որով ձեզմէ շատ
զօրաւոր ու անյաղթ եմ :

2. Գաւիթ մարգարէն կ'ըսէ որ Աս-
տուծոյ երկրպագութիւնն ու սուրբ ծա-
ռայութիւնը՝ մարդուն առաջին պարտքն
է : Ամէն առտու կը հրամայէր որ ոչ որ
թէ իր անէն եւ թէ տէրութենէն զԱս-
տուած վշտացընէ. եթէ լսէր որ իր ընտա-

նեացմէ կամ հպատակներէն մէկն Աստուծոյ օրինաց հակառակ յանցանք մը գործեր է, կ'արտասուէր ու կ'ողբար: Աղօթքն իր սիրելի ու առաջին զբաղմունքն էր: Ամէն գիշեր կ'ելլէր Աստուծոյ առջեւն իր մեղքերը կու լար, առտուն ալ անկողինը կը թրջէր արտասուօք: Մարմնոյն վրայ մազէ զգեստ մը կը կրէր, ամէն օր պահք ու ծոմ կը բռնէր, եւ իր անհամար ողջակէզներէն զատ, օրը եօթն անգամ իր աղօթքներն Աստուծոյ կը մատուցանէր, առանց իր թագաւորութեան գործքերը զանց ընելու, եւ ոչ իսկ պատերազմի ժամանակ զանոնք կը թողուր: Գաւթի այս օրինակն սրչափ կը խայտառակէ զանոնք, որ գործ չունենալով ալ՝ անչափ քիչ ժամանակ կու տան աղօթից:

23. Չգիտո՞ւ հոգու՞նք արեւ ըլլալու՝ աղօթից է՝ գիտո՞ւնք դարձելու՞նք զրայ:

Ա. Չգեստ հագնելու ատեն՝ բարի մտածմունք ունենալու է: Չգեստք մեղաց հետեւութիւնն են, մեր մեղքերը մեզի կը յիշեցընեն. արդ պէտք է ասոնք ալ ապաշխարող հոգւով զգենուլ: Ասոնք ըստ մասին անասնոց մորթերէն շինուած են, անոր համար պէտք է որ մեզի մեր մեղաց վրայ խոնարհութիւն ու ամօթ ազգեն: Բայց նաեւ Աստուծոյ սղորմութեան պարգեւներն են, որոնցմով զմեզ կը ծածկենք, ցրտէ ու տաքէ կը պահպանուինք, զորոնք

շատ աղքատ մարդիկ չունին: Մենք Աստուծոյ շնորհակալ ըլլալով ասոնք հագնինք, աղքատաց ալ օգնենք:

Որդեակ, զգեստաւորուէ Աստուծոյ ամէն տեղ ներկայ ըլլալը մտածելով, զգուշացիր ամէն անպատշաճ նայուածքէ, առանց բոլորովին հագուելու երբեք մէկուն անջեւը չէլէս: Ս. կարօլոս զգեստ հագուելու մէջ այնպէս պարկեշտ ու ամէկոտ էր, որ ծառան անոր ոտքերը մերկ տեսած չէր: Նոյնպէս զգեստուցդ մէջ ընդունայն ու կարգէ դուրս չըլլաս, աշխարհքիս զարդասէր սիրամարդներուն չըհետեւիս, որոնք մինակ մարմինը կը դարմանեն աւելորդ զարդերով ու անուշահոտ իւղերով: Պատշաճ ու պարկեշտ սովորութեանց հետեւէ. իսկ անոնց հետեւելու երբեք հրաման չկայ, որ անառակութեան ու զեղխութեան պատճառ կ'ըլլան:

Իսկ դուք, օրիորդք, նայեցէք որ պարկեշտ ու կոկիկ հագուիք: Ձեր գեղեցիկ զարդերը պիտի ըլլան պարկեշտութիւնը, մաքրութիւնն ու կարգաւորութիւնը: Անհոգութիւնը, թափթրփածութիւնն ու աղտոտութիւնը ծուլութեան նշան են: Յիսուս աղքատները կը սիրէ, կ'ըսէ Ս. Բեռնարդոս, ոչ թէ անհոգներն ու աղտոտները: Համեստութիւնն ու քաջուածութիւնը կանանց մեծապայծառ պսակն է. իսկ ունայնութիւնը, զարդարկոտութիւնն ու կոտորտովն անկարգութիւն է եւ մեղանչելու գրգիռ: Աղջիկ,

որչափ մարմինդ զարդարելու ետեւէ կ'ըլլաս,
այնչափ աւելի հոգիդ երեսէ կը ձգես.
որչափ աշխարհի հաճոյ ըլլալու կը ջանաս,
այնչափ աւելի Աստուծոյ երեսէն կ'իյնաս:
Անպատշաճ զգեստով պտրտող աղջիկը
պատժոյ արժանի է. իսկ մայրն ալ՝ որ
անոր աչք կը գոցէ, անմեղ չէ: Թէեւ
չար միտք չունենայ, սակայն աս տեսակ
գործքն օրինաւոր չէ, այլ մեղանշական,
վասնզի ուրիշներուն աչքերն իր վրայ կը
ձգէ եւ անոնց սրտին մէջ ցանկութեան
կրակը կը բորբոքէ: Խորունկ մտածէ,
աղջիկ, թէ Աստուած ինչ ծանր համար
պիտի պահանջէ քեզմէ: Անպարկեշտ հա-
գուած աղջիկ մը, կ'ըսէ Ս. Բեռնարդոս,
սատանային ձեռքը գործիք մըն է հոգիներն
ապականելու: Սատանան անոր աչաց, կեր-
պարանաց ու անձին կը տիրէ՝ ուրիշներուն
աչքերն անոր վրայ բեւեռելու եւ անկարգ
ցանկութիւնք գրգռելու համար: Ինչ ծանր
յանցանք կը դիզէ իր խղճին վրայ, եթէ իւր
չարութիւնը չճանչնայ: Ինչ խիստ համար
պիտի պահանջէ Աստուած մայրերէն եւ ու-
րիշ հոգ տանելու պարտական եղողներէն,
եթէ այսպիսի այլանդակութեանց առջեւը
չեն առնուր:

Քեզի ալ ճիշդ ան կը հանդիպի,
ինչ որ Մովսէս մարգարէին մարմնայն
նկատմամբ հրեշտակին ու սատանային
մէջը պատահեցաւ: Հրեշտակը կ'ուզէր որ
Մովսէսին մարմինն անյայտ մնայ, որպէս զի
Հրեայք զինքն իբրեւ Աստուած չպաշտեն.

իսկ սատանան կ'ուզէր որ անոր գերեզմանին տեղը յայտնի ըլլայ, որ ամէնքը մարմնոյն տեղը գիտնան ու պաշտեն: Ա'ղջիկ, պահապան հրեշտակդ կ'ուզէ որ քաշուած ապրիս եւ աշխարհքի չէրեւաս. բայց սատանան հոգւոյդ թշնամին, կ'ուզէ որ աշխարհքի երեւաս, աչքերը քեզի քաշես եւ մարմնոյդ ամպարիշտ երկրպագութիւն մը հոգաս: Ս. Յերոնիմոս ողջակէզ մեղաց կ'անուանէ զանոնք, զորոնք սատանան կը գրգռէ որ իրենք զիրենք զարդարուած հրապարակական տեսութեամբ մեղանչական հաճութեանց տան, որպէսզի անմաքրութեան դելը մտածմունքներով ու նայուածքներով անոնց մէջ պաշտուի:

Պարկեշտ աղջիկն ամօթխածութեամբ պիտի ծածկուի, եթէ մէկն իր վրայ նայուածք մը ձգէ: Արդ որչափ պատժապարտ են անոնք, որոնք հագուած ձգուած այնպէս կը կոտորտին, որ ամէնքն իրենց նային ու զարմանան: Ավ որ իր մարմինն աշխարհքիս շքեղութեամբքն ու սատանայի գործովք կը զարդարէ, Յիսուսի Քրիստոսի հաւատքը կ'ուրանայ ու քրիստոնէի անունը կը պղծէ, վասնզի այնպիսին մկրտութեան ժամանակն ուխտ գրած է որ անոնցմէ հրաժարի: Բովանդակ ուխտից մէջ ամենամեծն աս է, կ'ըսէ Ս. Յերոնիմոս: Միայն աս պայմանաւ քրիստոնէայ օծուեցար ու եկեղեցւոյ մէջ ընդունուեցար: Քրիստոս ալ կ'ըսէ, եթէ տղու պէս չըլլաք, մարմիննիդ չմահացնէք, խաչը

չչալկէք, երկնից արքայու թիւնը չէք մաներ :
 Երբ աղջկունք ու կանայք փառաւոր եւ
 մանաւանդ անպարկեշտ զգեստներով, զար-
 դարուն մաղի հիւսուածքներով ու աչք
 շլացրնող զարդարանօք կը շրջին, կրնայ
 մէկը մտքէն անցրնել թէ այնպիսիք Քրիս-
 տոսի սրտին խոնարհու թիւնը, զգայա-
 րանաց մահացուցումն եւ հոգին ունին :
 Այնպիսիք ան վիճակին մէջ ալ Աստուծոյ
 արարած ու գործ չեն, հասպա զուտ սա-
 տանայի, վասնզի սոյնպիսի գործքերով
 միայն անոր խունկ կը ծխեն :

Բ. Զգեստուց ունայնու թեան ու
 անպատշաճու թեան առջեւն առնելու ա-
 ռաջին պարտքը մայրերուն, ամէն կրթ-
 թիչներու եւ դաստիարակաց է : Ասոր ա-
 լելի պարտաւորած են կուսանք, որոնց
 դաստիարակութեան կը յանձնուին աղ-
 ջրկունք : Արթնութեամբ պիտի հսկեն, որ
 իրենց աշակերտաց ունայնասիրութեան
 ու փառաւոր զգեստուց միտութիւնը
 ջնջեն, պարզութիւն ու պարկեշտ հա-
 գուիլ սորվեցրնեն : Աղջիկ մը ապագայ
 տարիները շատ աւելի ինքզինքն աշխարհքի
 նորամուտ սովորութեանց, անվայել զար-
 դուց ու լրբութեան կու տայ, եթէ քչիկ
 մը բան վանքին մէջ իրեն շնորհուի : Եթէ
 քաղքի մը սովորութեան հակառակ ուրիշ
 տեղեաց զգեստուց ձեւերուն ու հա-
 գուստներուն իրենց աշակերտները վար-
 ժեցրնեն կուսանք ու կրթիչք, խորունկ
 մտածեն որ նոյն տեղւոյն կանանց զգես-

տուց զանազան անպատշաճութեանց առիթկու տան: Ոչ երբեք աղջիկ մը՝ որեւիցէ վիճակէ ու աստիճանէ ալ ըլլայ, անձնատուր պիտի ըլլայ ունայնասիրութեան ու հպարտութեան, եւ ոչ ալ իր գեղեցկութիւնն ու դէմքը սնգուրով աւելի կենդանացրնէ: Ասիկայ Աստուծոյ սաստիկ ատելի է: Ս. Հոգին ալ առաքելոց բերնով կանանց ու աղջկանց կ'արգելէ մազի զարդարուն հիւսուածքներ, ոսկիներ, պատուական քարեր ու շքեղ կերպաններ, եւ իրենց կը պատուիրէ որ հաւատացելոց մէջ երեսնին քողով ծածկած երեւան. «Եւ այդպէս է՝ կանայք էլ զարդ խոնարհութեան, ասկէ առաջ է՝ կանայք էլ զարդարել զանձինս. մի է հիւսուածքներէն ընդելուցելու զարդարումը կամ է հանդերձ պատճառները: (Ա. Տիմ. Բ. 9:) Որոչ (կանանց) լինելոյ ոչ արդարութեամբ հիւսել է՝ ասկէ հետո ծախուած է կամ պատճառները զգիտարար զարդ: (Ա. Պետ. Գ. 3:) Աս փառաւորութիւնն ու զարդերը միշտ բարիներուն գայթակղութիւն կու տան եւ աղքատաց նախանձր կը գրգռեն, որոնք հազիւ ողորմելի լաթերով մերկութիւննին կը ծածկեն ու հարկաւոր ուտելիքնին կը ճարեն: «Թէեւ դուն իշխանուհի մըն ես, կ'ըսէ Ս. Հիլարիոս, սակայն քրիստոնէայ ըլլալէն չես դադրիր արդ պէտք է որ իբրեւ քրիստոնէայ կին հագուիս, ոչ թէ հեթանոս կնոջ պէս:», Օրիորդ մը միայն առաքինութեամբ, պարկեշտութեամբ ու անմեղութեամբ պիտի

զարգարուի, որ Աստուծոյ ու մարդկան
հաճոյ ըլլայ:

Նոյն վարդապետու թիւնք երիտասար-
դաց համար ալ կ'արժեն: Ս. Հոգին կ'ըսէ .
Գործն զմեզ + Ե Ինչե քեզեցիե (զարգարուի):
(Սիր. թ. 8:) Երկիւղած Գաւթին հետ
առ Աստուած աղաղակէ. Գործն զառ Ե,
զէ քեզ Ե Ենչ զմեզն Ենչ: Նոյնպէս երի-
տասարդք ալ իրենց զգեստներովը գայ-
թակղու թիւն տայէն զգոյշ պիտի կենան:
Ս. կղեմէս՝ Պետրոս ու Պօղոս առաքելոց
աշակերտը կը պատուիրէ երիտասարդաց
ըսելով. «Մի հազուիք ու զարգարուիք
այնպիսի կերպով՝ որ աղջկանց ու կանանց
սիրտը մնորեցընել կարենաք: Եթէ դուք
ձեր զուարթութեամբք, հաճութեամբն
ու գեղեցկութեամբն անոնց սրտերուն մէջ
գէշ խորհուրդ ու ցանկութիւն զարթու-
ցանէք, անոնց որոգայթ կը լարէք եւ
անոնց մեղք գործել տալու առիթ կ'ըլլաք:
Չեր արտաքին զարդն ու հազուստը զանոնք
կուրացուցած ու կործանած է:», Ս.
Յերսնիմոս մայրերուն կ'ապսպրէ՝ որ իրենց
աղջկանց խստիւ արգելեն որ ծիծաղերես,
զուարճախօս, խեղկատակ ու զարգարուած
երիտասարդաց հետ ամենեւին տեսութիւն
չընեն, վասնզի կրնան արտաքին ազդեցու-
թեանց ձեռքով խաբուիլ ու մնորիլ:

Օրինակներ:

1. Պտղոմայիս քաղքին քրիստոնեայ
աղջկունքն՝ որոնց մէջ շատ ազնուականք

ալ կային, ողջախոհութեան ու կուսութեան սիրով այնպէս վառուած էին, որ հալածանաց ժամանակն անպատում ուրախութեամբ մեռնիլ կ'ուզէին՝ քան թէ իրենց քողը մէկդի առնուլ: Իրենց ձեռօք պրկունքնին ու երեսնին կը վիրաւորէին, որ տղեղ կերպարանօք ատելի ու զզուելի ըլլան՝ գէշ մտօք իրենց նայողներուն ու մօտեցողներուն: Ան ատեն կատաղի գազանաց առջեւը նետուեցան ու անգութ դահճաց սրերուն զոհ եղան: Իրենց մարմիններն անպարկեշտ աչաց տակ չձգելու համար՝ աս դառն տանջանաց ուրախութեամբ համբերեցին. իսկ հիմայ երկինքը Քրիստոսի՝ իրենց փեսային փառքը կը վայելեն: Աս օրիորդաց օրինակն որչափ կը խայտառակէ անչափ անձինք, որոնք զարդասիրութեամբ մարդկան աչքերն իրենց ձգել կ'ուզեն:

2. Գոյէդդա օրիորդն ալ կուսութիւնն ու քաշուածութիւնը սաստիկ սիրելուն՝ մարդկան աչաց երեւայէն շատ կը վախնար: Անգամ մը մեծ ընկերութեան մէջ իւր գեղեցկութեան վրայ շատ գովութիւններ լսելով, սաստիկ ամօցաւ եւ արտասուալից հառաչանօք Քրիստոսի դիմելով, Ո վ Տէր իմ, ըսաւ, գեղեցկութիւնը՝ քու բարութեանդ պարգեւն՝ անմեղութեանս ու հոգւոյս կորստեան պատճառ պիտի ըլլայ: Ահա, թէեւ ես անմեղ մնամ, սակայն նայուածքներն ուրիշները քու առ-

ջեւոյ յանցաւոր կ'ընեն: Աւանկէ ետեւ
ընկերութեանց մէջ չմտաւ, սկսաւ խստու-
թեամբք ու մահացուցմամբք մարմինը ճըն-
շել: Աշխարհքի երեսը չտեսնելու համար՝
վանք մտաւ, ուր իր բոլոր քոյրերուն առա-
քինութեանց ընտիր օրինակը լլալով սրբու-
թեամբ մեռաւ:

3. Աննա օրիորդը մեծ հոգւոյ տէր
էր, բայց աշխարհասէր սիրտ մը ունէր:
Իւր հասակին տասնուվեցերորդ տարին
եկեղեցւոյ մը մէջ զգեստուց զարդերէն
յառաջ եկած անթիւ մեղքերուն վրայ
քարոզ լսելով, սիրտը սաստիկ շարժեցաւ,
եւ նոյն քարոզչին խոստովանելով՝ իր
շքեղ ու մեղանշական զգեստները վրայէն
նետեց, սկսաւ պարզ ու պարկեշտ հա-
գուիլ: Մայրն աս յանկարծական փոփո-
խութեան վրայ զարմանալով՝ պատճառը
հարցուց: Աննա պատասխան տուաւ, որ իր
նոր քարոզիչ խոստովանահայրն իրեն արգե-
լած է ան զգեստները: Մայրն անձամբ
կ'երթայ քահանային, որուն կ'ըսէ թէ
ստուգիւ Աստուած բոտ աշխարհի սովո-
րութեան հագուիլը չ'արգելէր, եթէ ան-
պարկեշտ չըլլան: Քահանան անոր բա-
ցայայտ կը նկարագրէ զարդարուն զգես-
տուց բազմադիմի մեղաց գրգիռը լլալը,
որով կինը շատ շինուելով մեկնած ատենը
կ'ըսէ. եթէ իմ խոստովանահայրս ալ
ինձի այսպէս խօսած ըլլար, երբեք ազ-
ջըկանս հրաման չէի տար որ այնպէս հա-

գուի. նոյն իսկ ես ալ շատ աւելի պարզ
 ու պարկեշտ կը հագուէի: Տունը հասա-
 ծին պէս՝ աղջկան ըսաւ. Աստուծոյ շնոր-
 հակալ եղիր, որ զքեզ այնպիսի քահանայի
 մը ձեռքը ձգեց. հետեւէ անոր խօսքերուն:
 Սակայն Աննա իր բարեկամուհիներէն
 չարաչար հակառակու թիւն կրեց: Ամե-
 նէն սաստիկ փորձն երկու տարի վերջը
 կանանց ընկերու թեան մը մէջ ունեցաւ,
 ուր ոմանք իւր միտքը փոխելու կը ջա-
 նային: Իրեն հարցուցին թէ ինչու իր
 զգեստներովն ուրիշին չի համաձայնիր:
 Պատասխան տուաւ թէ ես պարտական
 չեմ ուրիշին յարմարելու, միայն առա-
 քինեաց կը հետեւիմ: Ուրեմն մենք գէշ
 կ'ընենք, կրկնեց կանանցմէ մէկը, որ հի-
 մակուան սովորութեան համաձայն կը հա-
 գուինք: Այո, վասնզի ատով ուրիշներուն
 աչքերը վրանիդ կը դարձնէք ու անոնց
 փորձութիւն կ'ըլլաք: Բայց ես գէշ միտք
 չունիմ եւ ուղածիս պէս կը հագուիմ,
 ըսաւ կինը: Սակայն ատոր պատճառաւ
 եղած մեղաց համար Աստուծոյ ի՞նչ պա-
 տասխան պիտի տաս, ըսաւ Աննա. մենք
 ի խղճէ պարտաւոր ենք ուրիշին մեղաց
 առիթ ըլլալէն զգուշանալու: Եթէ այս-
 պէս ըլլայ, կրկնեց ուրիշ մը, եթէ ըստ
 սովորութեան չհագուիս չզարդարուիս,
 ալ հետդ չեն տեսնուիր բարեկամուհիքդ,
 չես կրնար հրապարակական հանդիսից
 երթալ, վասնզի այդ զգեստներովդ ծաղ-
 րելի կ'ըլլաս: Իմ սիրելի զքօսանքս,

բսաւ Աննա, տունս մօրս ու քոյրերսս
 հետ է: Միայն առաքինու թիւնն ու պար-
 կեշտու թիւնը պատուաւ որ կ'ընեն զմարդ,
 ոչ թէ զարդք ու զգեստք: Քանի մը
 ամիս յառաջ բողոքական կին մը ինծի
 բսաւ որ ձեր զգեստներուն ձեւը շատ
 գայթակղեցուցիչ է եւ կաթողիկէ կրօնից
 ճշմարտութեանց չի համաձայնիր: Այո՛ւ-
 սուհի մը աս խօսակցութիւնը լսելով՝
 զԱննան խիստ գովեց ու բսաւ անոր.
 «Օրիորդ, միշտ այսպէս ազնուական ու
 բարեպաշտ զգածմամբ մնացիր: Աւերջին
 աստիճանի խենթութիւն է մեղանշական
 ու անպատշաճ զգեստներով աշխարհի
 հետեւելը, եւ զԱստուած վշտացընել
 մարդկան աչքը մտնելու համար, որոնք շատ
 անգամ մտքերնուն մէջ զմեզ կը ծաղրեն:»

4. Աւնայնասիրութիւնն ու հետա-
 քրքրութիւնը Յակոբ նահապետին Գինա
 աղջիկը մեղաց մէջ ձգեցին, որն որ զըօ-
 սանաց ելաւ, եւ Միւքեմայ աղջկանց հան-
 դիպելով ու անոնց ինչպէս հագուիլը
 տեսնել ուզելով՝ անոնց հետ քաղաքին
 մօտեցաւ. ինք նոյն միջոցին գեռ տասն-
 ուհինգ տարեկան էր: Բնակիչք զԳինա
 բռնութեամբ քաղաքը տարին, զինքը մե-
 ղաց մէջ ձգեցին: Գինային եղբարքն աս
 անօրէն գործքը լսելով, բարկութեամբ
 Միւքեմայ վրայ յարձակեցան, քաղաքը
 քանդեցին ու բնակիչքն սպաննեցին: Ա-
 սոր համար Յակոբ ուրիշ երկիր գնաց: —

Գինային միայն մէկ հետաքրքրութիւնն այսչափ աղետից առիթ եղաւ :

24. Ս. Աստուածածնի ու Ս. Յովնայի վերջ-
խառնութեան վրայ :

Ա. Մեղքէ պահպանուելու, Աստու-
ծոյ սիրոյն ու շնորհաց մէջ հաստատուն
մնալու, առաքինութեան ու անմեղու-
թեան ճամբէն քայլելու եւ երանութեան
հասնելու գլխաւոր անհրաժեշտ միջոցը,
Ս. Աստուածածնի ջերմեռանդութիւնն
է : — Մեր Փրկչին Մայրն Աստուծակ-
ետքը մեր մեծարանաց արժանի է. վասնզի
Աստուած զինքը վերջի աստիճանի շնոր-
հօք հարստացուց իր անարատ յղութեան,
կենաց ու մահուան ժամանակը. հիմակ
ալ երկինքն ամէն փառօք կը պատուէ :
Մարիամ, իր անբաւ արդեամբքն ու միջ-
նորդութեամբն Աստուծոյ քով մեր հզօր
բարեխօսն է, եւ իր առաքինութեամբքը
մեր իրեն նմանելու մէկ հատիկ նախօրինակ
ու նախատիպ պատկերն է : Մենք իրեն
պարտական ենք ազնիւ մեծարանք՝ իր
մեծութեան ու փառաւորութեան համար,
զորոնք Աստուած իրեն շնորհած է իր
աստուածամայրութեան, բարձր արժա-
նաւորութեան եւ անղուգական սրբու-
թեան համար, որով բովանդակ արարած-
ներն անցաւ :

Մեր բոլոր վստահութիւնն ու յոյսը
իրեն վրայ պիտ'որ գնենք, վասնզի Ս.
Երրորդութեան քով ամէն բանի կա.

րող է: Արնայ՝ Աստուած անոր աղաչանքը մերժել, որ իւր սիրելի դուստրը, ամենասուրբ մայրն ու անարատ հարսն է: Արնայ՝ Մարիամ իր բարեխօսութիւնը մեղի զանալ, որ մեր սիրելի եւ ողորմած մայրն է եւ զմեզ ամէնքս իր մայրական ծոցն առած է: Մեր սրտին ամէն աղաչանքը հաճութեամբ կը լսէ ու Աստուծոյ առջեւ կը հանէ: Ս. Բեռնարդոս կ'ըսէ. Ոչ ոք աս ողորմութեան Մօրը դիմած է, առանց իր զօրաւոր պաշտպանութեան պառուղները վայելելու: Մարիամ մասնաւոր սէր ու գութ ունի եւ կը ցուցնէ պատանեաց ու աղջկանց. առաջիններուն վրայ կը մտածէ իր մանուկ Յիսուսը, վերջիններուն վրայ ալ ինքզինքը, ուստի անմիջապէս անոնց տկարութեանն օգնութեան կը հասնի: Այո՛, քաջ գիտէ դժոխական թշնամւոյն յարձակմունքը, որովք կը ճգնի պատանեաց ու օրիորդաց գեղեցիկ զարդն — անմեղութիւնն ու սրբութիւնն — ապականել եւ աս պատուական մարգարիտն անոնցմէ յափշտակել: Մարիամ աս գեղեցիկ առաքինութեանց զօրաւոր պաշտպանն է: Որչափ երիտասարդք ու օրիորդք իր պաշտպանութեամբն անմեղութեան մէջ յարատեւելով՝ սրբութեամբ մեռած են:

Աստուածամօր ճշմարիտ որդեգիր ըլլալու համար, բաւական չէ քանի մը աղօթք ու ջերմեռանդութիւն ընել, եթէ զանոնք ընողն անառակ կեանք կ'անցընէ:

եւ զինքը կը վշտացընէ: Ի՛նչպէս իրեն որդի կ'ըլլանք, երբ զանազան մեղօք իր ազնիւ Որդին զՅիսուս ամէն օր կը խաչենք: Որդեակ, որպէսզի աս ազնուական Մօր հաւատարիմ մեծարիչ ըլլաս, պէտք է որ:

Ա. ԶԱստուած մեղօք վշտացընելէն եւ ասով Ս. Կուսին անհաճոյ ըլլալէն վախնաս: Աստուծոյ սուրբ անունն արհամարհողը՝ Ս. Կուսին սիրտը սրով կը խոցէ: Եթէ ըստ պատահման մեղանչես, լի վստահութեամբ այս մէկհատիկ Միջնորդիդ ապաւինէ, որն որ մեղաւորաց ապաստանն է. խնդրէ իր բարեխօսութեամբը մեղացդ թողութիւն:

Բ. Մեծ ջանքով իր առաքինութեանց նմանէ, առանձինն սրբութեան ու խոնարհութեան, որովք Աստուծոյ այնչափ սիրելի եղաւ: Աս երկու առաքինութիւնն ի գործ դնողները՝ մասնաւոր կերպով իր սիրելի որդիքը կը կոչուին:

Գ. Ամէն օր սէրդ իրեն ցուցուր աղօթքով, ողորմութեամբ, անձնուրացութեամբ ու մահացուցման գործքերով. իր բոլոր տօներուն մեծ եռանդով խոստովանէ ու հաղորդուէ, եւ նոյն օրերը իւր պատուոյն համար աւելի բարեպաշտ գործոց զբաղէ:

Դ. Փորձութեանց ու մեղանչելու վայրկեաններուն իր սուրբ անունը կանչէ: Ս. Բեռնարդոս կ'ըսէ. «Եթէ վրադ յարձակին փորձութիւնք, եւ գէշ ցանկութեանց կատաղի պատերազմները զքեզ

խոսովն, զՄարիամ կանչէ: Արեւիցէ վտանգաց ու տարակուսանաց մէջ զՄարիամ կանչէ, սրտիդ ու բերնիդ մէջ զՄարիամ կրէ, զքեզ կը մխիթարէ, քեզի կ'օգնէ ու զքեզ կ'ազատէ:»

Եթէ առաքինաբար ապրիս, զքեզ իր որդւոց կարգը կ'անցընէ: Քու Մայրդ ու բարեխօսդ է Աստուծոյ քով. իր մայրագորով պաշտպանութեան տակը չես կորսուիր: Ս. Անսելմոս կ'ըսէ. «Ինչպէս որ զԱստուած չսիրողը կը կորսուի, այսպէս ալ զՄարիամ պատուողն ու սիրողը կը փրկուի:» Լսուած բան չէ որ Ս. Կուսին ջերմեռանդ մը կորսուած ըլլայ: — Ասիկայ հաստատելու համար բիւրաւոր օրինակաց մէջէն մինակ մէկով գոհ ըլլանք:

Ս. Բրիկիդա բանակը որդի մը ունէր, որ պատերազմի ատեն մեռաւ: Արբուհին որդւոյն մահը լսելէն ետեւ՝ անոր հոգւոյն փրկութեան վրայ սաստիկ նեղուելով՝ անդադար կու լար: Աստուած՝ որ միշտ անոր մեծամեծ շնորհքներ բրած էր, որդւոյն վիճակն ալ յայտնեց, ըսելով թէ Մարիամ զանիկայ իր պաշտպանութեան ու մայրական խնամոցը ներքեւն առած էր, անոր որդիական մեծարանաց եւ իրեն հաճոյ ըլլալու ունեցած ջանքին համար, եւ զինքն երկինքը վարձատրած է:

Բ. Ս. Յովսէփ Աստուածահօր ալ մեծ պատիւ ու յարգութիւն ընծայէ եւ շատ ջերմեռանդ եղիր, որ նոյնպէս գլխաւոր միջոց է երկրաւոր ու երկնաւոր երջան-

կութեանդ: Աստուած զինքն իր Որդւոյն
 հոգաբարձու եւ խնամակալ ընտրած էր՝
 արդար ու անարատ ըլլալուն համար:
 Յիսուս ալ իրեն երկրի վրայ հնազանդ
 էր, զինքը սաստիկ կը սիրէր ու կը պա-
 տուէր: Ինչ եռանդուն սիրով կը մեծարէր
 զՅիսուս մանուկն ու անոր ամէն պիտոյքը
 կը հոգար: Զինքը Հերովդեսին ձեռքէն
 ազատեց, սնոյց, կրթեց՝ ամէն աշխատու-
 թիւն յանձն առնելով: Աստուած ալ
 ասոնց փոխարէն զինքը կը զեղուր պէսպէս
 շնորհքներով: Աս Յիսուսի ու Մարեմայ
 սիրելի Նահապետն առանձին սէր ունի
 երիտասարդաց ու օրիորդաց, վանդի երկրի
 վրայ Յիսուսի տղայութիւնն ու երիտա-
 սարդութիւնը հաւատարմութեամբ պաշա-
 պանեց: Իսկ իւր ներքին սէրը կը ցուցնէ
 ան տղոց, որոնք մեծ սիրով ու ջանքով
 Յիսուսի տղայութեանն ու պատանեկու-
 թեան կը նմանին՝ անմեղութեամբ, հնա-
 զանդութեամբ ու բարեպաշտութեամբ,
 եւ ասոնց մէջ մինչեւ մահ կը յարատեւեն:

Որդեակ, ամենայն պատուով մեծարե-
 աս փառաւորեալ Աստուածահայրը, իրեն
 գիմէ կենացդ ամէն ծանր վտանգաց մէջ,
 ամէն օր ջերմ՝ աղօթքով իր օգնութիւնը
 խնդրէ: Առանձին կերպով ազաչէ որ քեզի
 բարի մահուան շնորհքը տայ, որ իրեն
 պէս Յիսուսի ու Մարեմայ բազկացը մէջ
 հոգիդ աւանդես: Ինչ որ իրմէ խնդրես
 քեզի չի զլանար: Ս. Թերեզիա կ'ըսէր թէ
 կենացս մէջ ինչ որ Ս. Յովսեփէն խնդրած

եմ, ընդուներ եմ. բայց օր մըն ալ չեմ
անցուցեր առանց զինքը պատուելու: Արդ,
կ'աւելցընէ նոյն Արքուհին, դուք ծնողք,
Ս. Յովսէփայ գացէք, անիկա ձեզի կը
չնորհէ ընտանեաց անոյշ կենօք ապրելու
զօրաւոր շնորհքը: Աստուածահօր գացէք,
դուք երիտասարդք եւ օրիորդք, անիկա
ձեր անմեղութիւնն ու սրբութիւնը կը
պաշտպանէ: Գուք ալ, հիւանդք ու
հոգեվարք, անոր դիմեցէք, զձեզ կը մխի-
թարէ ու կը զօրացընէ, եւ հոգինիդ իր
սիրելի Արդւոյն անոյշ գիրկը կը տանի,
զոր յաւիտեանս իրեն հետ կը վայելէք:

Ս. Յովսէփայ Աստուծոյ քով ունե-
ցած զօրաւոր բարեխօսութիւնն ոչ միայն
մեզի ու մեր ազգականաց՝ հապա սուրբ
եկեղեցւոյ համար ալ անդադար պիտ'որ
խնդրենք: Արպէսզի աւելի ջերմ եռանդով
ասոր յորդորուինք, Պիոս Թ. սրբազան
Քահանայապետը 1870ին Դեկտեմբերի 8ին
իւր կոնդակովը զՍ. Յովսէփ կաթողիկէ
եկեղեցւոյ մասնաւոր Պաշտպան անուանեց:
— Արդ որդիական վստահութեամբ մեր
սիրելի Փրկչին ազնիւ Հօրն աղաչենք, որ
Աստուած անոր բարեխօսութեամբն իւր
Եկեղեցւոյն պարգեւէ նպաստ, պաշտ-
պանութիւն ու յաղթանակ:

Օրինակ:

Ս. Վինկենտիոս Փէրարեան կը պատ-
մէ որ Սպանիայի Վալէնցիա քաղաքը, բա-
րեպաշտ վաճառական մը ամէն տարի

ծննդեան տօնին Յիսուսի, Մարեմայ ու Յովսէփայ պատուոյն համար առանձին ջերմեռանդութիւն մը կը կատարէր: Նոյն օրը երեք աղքատ սեղանի կը հրաւիրէր, ծեր մը, կին մը եւ տղայ մը: Ասանզի զօրաւոր հաւատքով կը հաւատար Քրիստոսի ան խօսքին, թէ ինչ որ մէկն աղքատին կ'ընէ, իրեն ըրած կ'ըլայ: Արդ յանձն երեք աղքատաց՝ կը դիտէր կերակրել զՅիսուս, զՄարիամ եւ զՅովսէփ: Բարի վաճառականն իր մահուանէն ետեւ քանի մը բարեպաշտ անձանց երեւալով, որոնք իրեն համար կ'աղօթէին, ըսաւ, որ իր մահուան ժամուն Յիսուս, Մարիամ ու Յովսէփ իր քովը գալով՝ աս հրաւերն իրեն ըրեր են. Որովհետեւ դուն կենացդ մէջ զմեզ երեքնիս տունդ ընդունեցար, ահա մենք ալ հիմակ եկանք զքեզ մեր տունն առնելու, եւ անմիջապէս երկինքը տարին զինքը:

25. Պահապան Հրեշտակին — Սրբոց Վերստանալու —
Դաստիարակ լրաց:

Ա. Աստուած իր հրեշտակացը պահապանութեւն ուր զտեղ Բուր Ծանապարհացի, Տեղ պահպանեն. զտեղ իրենց Բազմաց Տեղ կրեն. որ երբեք «որդ տարի չլորեն» (Սաղ. Ղ. 11:) Աստուած ամենայն ինչ մեր սրբութեան ու երանութեան որոշած է: Իւր անձառելի բարութեամբը՝ աս կենաց պանդրիստութեան վտանգալից ճամբուն մէջ զսուրբ հրեշտակները մեզի պաշտպան ու

առաջնորդ տուած է, որոնք մեր տղայու-
թեան առաջին վայրկենէն՝ մեզի պահապան
ու ընկեր կ'ըլլան, զմեզ կը պաշտպանեն,
միշտ մեր քովը կը կենան, որ երբեք Աս-
տուծոյ ճամբէն չխոտորինք, մեր թշնամիքն
զմեզ չխաբեն, Քրիստոսի շնորհքն ու ողոր-
մութիւնը չկորսնցընենք, եւ իրենց ձեռ-
քովն երկինքը մեր վախճանին հասնինք:
Գիշեր ցորեկ իրենց սիրալիբ խնամոցը տակն
ենք, Աստուծոյ առջին մեր բարեխօսն
են. միշտ մեր աղօթքներն ու բարի գործ-
քերն իրեն կը տանին, եւ մեր կենաց
վերջն ալ իրենց յանձնուած հոգինիս
յաջող պատերազմէ մը ետեւ յաւիտենա-
կան կեանք կը տանին: Արչափ մեծ շնոր-
հակալութիւն ենք պարտական Աստուծոյ
սիրոյն եւ որչափ սէր, յարգութիւն ու
երախտագիտութիւն աս մեր հաւատարիմ
բարեկամաց ալ:

Արդեակ, Ս. Բեռնարդոս կ'ըսէ. պա-
հապան Հրեշտակիդ երեք տեսակ պարտք
ունիս. Յարգութիւն՝ իր մօտաւորութեան,
Սէր՝ իր բարութեան, Արչափութիւն՝ փրկու-
թեանդ ունեցած խնամոց համար:

Իր առջեւը յարգութիւն ունեցիր,
զինքը մեծարէ. չըլլայ թէ մարդկան առ-
ջեւ ընել ամբչցածդ իր առջեւն ընես,
միշտ քովդ է ու ամէն ըրածդ կը դիտէ:

Սիրէ զինքը, վասնզի գքեզ կը սիրէ:
Վատ ապերախտ ես, եթէ իր բարերա-
րութիւնն ու սէրը չճանչնաս, եւ անոնց
փոխարէն չարիք հատուցանես: Ինք գքեզ

կենացդ ու հոգւոյդ այնչափ վտանգներէն կը պահէ, միշտ քեզի բարիք կ'ընէ :

Իրեն վստահէ բոլոր եւ առանձինն գլխաւոր գործոցդ մէջ, միշտ իրեն խորհուրդ հարցուր, որմէ աւելի իմաստուն խորհրդատու ու հաւատարիմ բարեկամ չունիս: Իրմէ լոյս խնդրէ, որ ամէն բան Աստուծոյ փառաց ու հոգւոյդ փրկութեան համար ընես: Առջմանդ ու վիճակիդ ընտրութեան ատեն ամենայն վստահութեամբ իրեն դիմէ, երբեք չկասկածիս բարի ելից ու երջանիկ յաջողութեան վրայ: Իրեն ապաւինէ փորձութեանց վայրկենին ու մեղաց վտանգներուն մէջ: Աղջախոհութեան դէմ փորձութիւն ունեցած ատենդ՝ առանձին կերպով կը վայելես իր պաշտպանութեան պտուղը: Հրեշտակք աս առաքինութիւնը սաստիկ կը սիրեն, որն որ զմարդիկ հրեշտակաց նման կ'ընէ. անոր համար ալ սուրբ ու մաքուր հոգւոց առանձին պաշտպանք ու բարեսօսք են հրեշտակք: «Պէտք չէ զարմանալ, կ'ըսէ Ս. Ամբրոսիոս, եթէ հրեշտակք սուրբ հոգիները կը պաշտպանեն, վասնզի ասոնք ալ երկրի վրայ սուրբ կեանք կ'անցընեն, ինչպէս իրենք երկինքը:»

Բ. Նոյնպէս ամենայն մեծարանօք պիտի պատուենք սուրբերը, առանձին Առաքեալները: Արչափ շնորհակալութիւն ու երախտագիտութիւն պարտական ենք աւետարանին այս աներկիւղ քարոզչաց ու Քրիստոսի սիրելի բարեկամաց, որոնք

իրենց կարողութիւնը, կեանքն ու արիւնը զոհեցին՝ ճշմարիտ հաւատքը քարոզելու համար: Առաւել սիրով պիտի յարգենք սուրբերը, որոնց անունը կը կրենք: Ճշմարիտ սէրն ու յարգութիւնն ալ ան է՝ որ իրենց օրինակին ու առաքինութեանց հետեւինք միշտ: Արդ, սիրելիս, անոր համար մկրտութեանդ ատեն Սուրբի մը անունն առիր, որպէսզի անդադար յիշես, թէ անիկա Աստուծոյ քով բարեխօսդ է, եւ քեզի համար շնորհք կը խնդրէ՝ որ իր օրինակին համաձայն մեղքէ խորշիս, առաքինութեամբ ապրիս. իր օրինակն ալ զքեզ կը քաջալերէ որ կրնաս Աստուծոյ պատուիրանները ճշդիւ պահել: — Կը հաւատանք մենք սրբոց հաղորդութեան, որ սիրոյ կապով մը իրարու հետ միացած են, եւ աս սէրը զմեզ ամէնքս յԱստուած եւ ի Քրիստոս կը միաւորէ, աղօթից ու արդեանց մասնակից կ'ընէ: Ի՞նչ միսթարական հաւատք:

26. Ազեի գրքի խորհուրդ — Վրոյ:

Ա. Առաջնորդաց ու դաստիարակաց խրատներն ու վարդապետութիւնները շուտով կը մոռնաս, եթէ զանոնք միշտ աղէկ գրքեր կարդալով մտքդ չբերես: Բարեպաշտութիւնն ու սէրը կրակի կը նմանին, զորոնք բարի մտածմունքներով ու զգածումներով պէտք է միշտ վառ պահել, ասոնք ալ լաւ գրքերէ կը քաղուին: Ս. Օգոստինոսի զարմանալի դարձին

պատճառն եղաւ Ս. Պօղոս առաքելոյն
 թղթոց ընթերցումը, որմէ անոր սիրտը
 սաստիկ շարժեցաւ. երկնից ձայնն ալ
 իրեն ըսաւ Ա. — — — — — : Թագաւորական
 ցեղէ երկու հոգի ալ Ս. Անտոն ճգնաւ-
 որին վարքը կարգալով՝ աշխարհքէ հրա-
 ժարեցան: Նոյնպէս Աստուծոյ շնորհքը
 դարձուց զՍ. Սրապիոն ալ, որ Աւետա-
 րանը կարգալով՝ սիրան այնպէս բորբոքե-
 ցաւ, որ իր բոլոր հարստութիւնները
 թողուց, զգետներն ալ աղքատաց տը-
 աւ, եւ քովը մինակ Աւետարանը պահե-
 լով՝ կ'աղաղակէր. Ահ՝ Յիսուսի Աւերարարն
 շին յովորակեց: Լաւ գրոց ընթերցումն որ-
 չափ որ օգտակար է ու սրտին վրայ ալ մեծ
 ազդեցութիւն կ'ընէ, այնչափ աւելի ծու-
 լութեամբ պանց կ'առնուի: Կարգահոգեւոր
 գրքեր, գլխաւորաբար Ս. Գիւրքը, սրբոց
 վարք, գիտնական եւ ուսումնական գրքեր:

Բ. Գէշ գրքեր չկարգաս. սատանան
 մեր սիրտն ու միտքն ապականելու այնչափ
 ազդու միջոց չունի, որչափ զմեզ գէշ ու
 ամպարիշտ գրքեր կարգալու գրգռել,
 որոնք ամէն լեզուաւ կը տպուին ու մարդ-
 կան ձեռքը կ'անցնին: Ասոնք կրօնք, ճշ-
 մարտութիւն ու սուրբ պաշտամունք կը
 ծաղրեն ու կը հայհոյեն, Ասոնք գրող
 ու տպող անձինք՝ չար ու անկրօն են: Աս-
 տեսակ գրքերը սովորաբար գեղեցիկ զար-
 դարուած, վառվռուն ու յափշտակիչ ոճով
 գրուած կ'ըլլան: Ոսկեղէն ծաղկապսակ
 բաժակով մը՝ անզգոյշ երիտասարդաց մա-

Հացու թոյն մը կը մատուցուի, որ հետ-
 ցհետէ՛ եւ երբեմն նաեւ անմիջապէս հոգւոյն
 ոյժը կը տկարացընէ, հաւատքն ու սրտի
 անմեղու թիւնը կը յափշտակէ: Երբեք
 ձեռքդ չառնուս սիրահարական վիպասա-
 նու թիւնք, բարուց ու պարկեշտութեան
 գէժ գրուածքներ: Աս անպիտան գրքերը
 կարդացողը միշտ մեղանչելու եւ ապակա-
 նուելու վտանգի մէջ է. սիրտը գէշ ազ-
 դեցու թիւն կ'ընդունի, խելքը կը խառնակի,
 երեւակայութիւնը կը գրգռուի ու պիղծ խոր-
 հուրդներով կը լեցուի. խկմիտքն ասոնցմէ
 սաստիկ յափշտակուած՝ ամէն ազնուական
 բանի անզգայ կ'ըլլայ: Գէշ գիրք մը՝ օձ մըն
 է, որ ծոցին մէջ կը սնուցուի. բայց մա-
 հացու հարուածներով կը վիրաւորէ:

Օրինակ.

Ազնուական կին մը՝ որ երկու մանչ
 ու մէկ աղջիկ զաւակ ունէր, խղճի մտօք
 չհսկելով զաւակներուն կարդացած գրոցը
 վրայ, ասոր ցաւալի հետեւութիւնը տե-
 սաւ: Մեծն՝ Աստուծոյ շնորհիւ իր տղայ-
 ութեան օրերը սրբութեամբ անցընելով
 վանք մտաւ: Եւ պրաքսիա աղջիկն ալ իր
 մինչեւ տասնութեաներորդ տարին շատ
 առաքինի էր, սակայն դժբախտաբար ուրիշ
 աղջկան մը հետ բարեկամանալով, անկէ
 ամէն տեսակ գիրք առաւ կարդաց, որոնք
 կրօնք եւ ամէն սուրբ բաներ կը ծաղրէին:
 Աղջիկն ասոնցմէ աւրուելով ու իր առա-
 քինութիւնը թողլով՝ սկսաւ հպարտ եւ

ունայնասէր ըլլալ : Մայրն աս փոփոխութեան մէկէն միտ չդրաւ : Օր մը իր տասնուչորս տարեկան պզտիկ որդին իր քրոջը մէկ գիւրքը կարդալով եւ շատ զարմանալով, գիւրքը ձեռքը՝ մօրը կը վազէ : Մայրը զանիկայ տեսնելուն պէս՝ կը գոչէ . Ո՛հ, ի՛նչ ամպարիշտ գիւրք աղջիկս գլխէ հաներ է : Զաւակս, անոր մէջէն կարդացածդ մտքիր, երբեք այդպիսի գրքեր ձեռքդ չառնուս . ատոնց մէջէն սատանան կը խօսի, ատոնք սիրտն ու հոգին կը մեռցընեն : Աղջիկն ալ նոյն միջոցին վրայ հասնելով՝ մայրը կ'ըսէ անոր . Ասոնք են գրքերդ, որոնցմէ գիտութիւն կը սորվիս . դժբախտ աղջիկ, ասիկայ զքեզ մոլորցուցեր է : Աս կ'ըսէ, ու գիւրքը կրակը կը ձգէ : — Բայց Եւպրատիա ուրիշ այսպիսի գրքեր ալ ունէր, զորոնք իր կրօնաւոր եղբօրը յանձնեց որպահէ : Անալ հետաքրքրութենէ զանոնք կարդալով՝ սիրտն ապականեցաւ ու վանքէն ելելէն զատ՝ հաւատքն ալ ուրացաւ : Իսկ Եւպրատիա ամէն տեսակ ախտերը թաւալեցաւ, եւ վերջապէս զզուելի հիւանդութենէ մը բռնուելով՝ ան դառնութեանց մէջ կը գոչէր . Երբ վարքս կը մտածեմ, վախէս ոսկրներս կը սարսին . կրօնքս իւր բոլոր ճշմարտութեամբք ծաղրեցի, որով հիմայ զարհուրելի ցաւոց մէջ եմ : Երանի՛ թէ ուրիշ կեանք վարած ըլլայի : Եւ այսպէս փչեց հոգին՝ առանց դարձի գալու : Իսկ այն գէշ գրքերն անոր տուողն աս ցաւալի

մահը տեսնելով՝ ապաշխարեց: — Որդեակ,
գէշ գիրք չկարդաս, քովդ չպահես, ուրիշին
ալ մի տար. հպատակներդ ալ աս մահա-
չունչ թոյնէն պահպանէ:

27. Ուրիշներն հեռու չարաքերն ինն զրայ:

Ա. Բարիներու հետ եղած յարա-
բերութենէն ու ընկերութենէն աւելի
բարոյական կենաց ու առաքինութեան
մէջ յառաջանալու մեծ ազդեցութիւն
ունեցող բան չկայ: Ճիշդ ասոր հակառակն
է ամպարչտաց ընկերութիւնը: Մարդն ի
բնէ ուրիշին օրինակին հետեւելու միտեալ
է. օրինակին զօրութիւնը սաստիկ մեծ է:
Բարիներու հետ մտնող ելլողը՝ միշտ բարի
կը մնայ, անոնց կաղապարին վրայէն կը
ձեւուի: Իսկ եթէ մէկն այնչափ ազդու
օրինակներէն ալ չուղղուի, այնպիսին ա-
պականեալ սիրտ ունի: Բարիները թե՛ զե-
բարեմբ ընթրէ, կ'ըսէ Ս. Հոգին, Իեւոյն-
ներն հեռու չարահրդուցէ, Իմաստնոց հեռու չար-
ելլողն Իմաստնն չըլլայ: — Որդեակ, միշտ
երկիւղած ծերունի անձանց ընկերութիւնը
խնդրէ. սորվէ անոնցմէ իմաստութիւն ու
փորձառութիւն. կապուէ անոնց հետ, որ
ըլլաս այր պատուաւոր ու հանձարեղ: —
Ամպարչտաց ընկերութիւնը՝ զմարդն անա-
ռակութեան կը տանի, որով անոնց գէշ
սովորութիւններն ու սկզբունքն առնելով՝
անբուժելի մոլութեանց խորքը կ'ընկղմի:
Դժոխք գանուող հոգւոց մեծ մասը կ'անիծէ
ան վայրկեաններն, որ աս կամ ան անձին

հետ մէկ անգամ՝ միայն տեսնուելով՝ ան սաստիկ տանջանաց մատնուած են. որչափ կ'ողբան բարիներուն օրինակին չհետեւելին:

Բ. Այլասեռից յարաբերութենէն ու ընկերութենէն միշտ խորշելու է, որչափ կարելի է. վասնզի մարդը տկար ըլլալուն՝ շուտով վտանգի մէջ կ'իյնայ: Այսպիսի ընկերութիւն մը միայն ան ատեն կը ներուի, երբ քաղաքավարութիւնը կամ բարեկամութիւնը պահանջէ, որ կարճ, պարկեշտութեամբ ու ամենայն զգուշութեամբ պիտի ըլլայ. իսկ առանց հարկի՝ այցելութիւն, ոչ երբեք: Այլասեռի յարաբերութիւն խնդրողը, վտանգը կը խնդրէ. Որ «իբե գլորանգ՝ ի նօն իորիցե, կ'ըսէ Ս. Հոգին: Աղջկունք՝ Ս. Բեռնարդոսի իր Ոմեղինա քրոջը տուած դասը մտուրնուն մէջ անջինջ դրոշմեն. «Սիրելի Քոյր իմ ի Քրիստոս, կ'ըսէ, երբեք էրիկ մարդու հետ յաճախ ու ընտանի յարաբերութիւն ունենալու ետեւէ չըլլաս, թէ՛ ծեր ըլլայ, թէ՛ երիտասարդ, թէ՛ աւելի արդար ըլլայ, թէ՛ աւելի սուրբ ըլլայ: Ընտանութիւնը զանոնք կործանած է, որոնց չէր կրցեր վնասել զգայական ցանկութիւնը, ինչու որ մեղաց առիթը նախ մտածութիւնը կ'արթնցրնէ, վերջէն ցանկութիւնը. : Խորշէ ու բեմն ամէն վտանգաւոր յարաբերութենէ ու ամպարչտաց ընկերութենէ: Աւազոյն է օձերու եւ առիւծներու մէջը բնակիլ, քան թէ անառակաց հետ:

Օրինակներ :

1. Ինչ որ հոգւով կը սկսի, միշտ հոգւով չի լմննար: Աբրահամ ճգնաւորն իր հազիւ եօթը տարեկան Մարիամ թուրքովն առաւ, որ զինքը կրթէ, վասնզի ծնողքը կանուխ մեռած էին: Ճգնաւորն անոր համար իր խրճիթին քով առանձին խղիկ մը շինեց, եւ իր խղիկին պատուհանէն զանիկայ կը կրթէր, որով Մարիամ մինչեւ իր քսաներորդ տարին շատ յառաջացաւ աստուածպաշտութեան մէջ: Բայց փորձութեան ժամը մէկէն զարկաւ: Աբրահամին մէկ ճգնաւոր երիտասարդ բարեկամն ան հոգեւոր խօսակցութեանց ներկայ գտնուիլ ուզելով՝ հրաման խնդրեց ճրգնաւորէն, ան ալ սիրով յանձն առաւ: Երիտասարդ ճգնաւորը կամաց կամաց իւր սրտին չարութիւնը Մարիամին յայտնեց, որն որ առջի բերան քաջութեամբ անոր հակառակեցաւ, բայց ասոր վրայօք իր սուրբ հօրեղբօրը բան մը չըսելով՝ վերջապէս մեղանչեց, եւ ըրպէական հեշտութեան համար՝ իր տասուիրէք տարուան աշխատութեամբ ժողոված արդիւնքը կորսնցուց: Խղճին ձայնն արթննալով՝ անօրէնութիւնն երեսը զարկաւ: Մարիամ սաստիկ ամօթէն ու վախէն շփոթած եւ յուսահատած՝ փախաւ գնաց իւր քաղաքը ուր ամէն մեղաց անձնատուր եղաւ: Աբրահամ երկու ասարի անոր համար անդադար աղօթելէն ու արտասուելէն ետեւ, անոր

տեղն իմանալով, ազնուական մարդու
 զգեստ հագուած՝ անոր բնակած տեղը
 գնաց ու զինքը լիբբ օրիորդի մը զգեստովը
 տեսնելով՝ շատ ցաւեցաւ: Անոր դարձին
 համար Աստուծոյ օգնու թիւնը խնդրելէն
 ետեւ, ինքզինքն անոր ճանչուց: Մարիամ
 ասկէ զարհուրած՝ սկսաւ դողալ. եւ սուրբ
 ճգնաւորին խօսքերէն քաջալերուած՝ նորէն
 անապատը դարձաւ բոկոտն, ուր տասնու-
 հինգ տարի զղջմամբ, ապաշխարութեամբ
 ու մահացուցմամբ ապրելէն ետեւ, մեռաւ
 մեծ սրբութեամբ: Աստուած երկուքն ալ
 զարմանալի հրաշքներով փառաւորեց:

2. Յուլիանէ օրիորդն իր մօրը խրա-
 տին համաձայն՝ միշտ բարիներուն հետ
 յարաբերութեան մէջ ըլլալով՝ առաքինի
 ու քաջուած կ'ապրէր, որուն առաքինու-
 թեան վրայ մայրը մեծ վստահութիւն
 ունէր: Սակայն Յուլիանէ զմայրը խաբեց:
 Անոնց դրացիներէն երիտառարդ մը Յու-
 լիանէի հետ բարեկամանալ բաղձալով,
 զանիկայ իր թերեզիա քրոջը ձեռքով իր
 տունը բերաւ: Յուլիանէ իր նոր բարե-
 կամաց հետ կապուելով՝ բոլորովին փո-
 խուեցաւ. անկէ վերջը միայն զքօսանաց
 ու գէշ ճանչուորութեանց վրայ կը խօսէր,
 ամպարիշտ գրքեր կը կարդար եւ ինքզինքը
 կը զարդարէր: Իր բուն խոստովանահայրը
 թողլով՝ ուրիշ մ'ընարեց, որ անոր բռնած
 գէշ ճամբուն աչք գոցեց: Մայրն ալ
 անկեղծ բարեկամաց բրած ազդարարու-

Թեանց ականջ չդնելով, աղջիկն իր կա-
 մացը ձգեց, զոր միշտ բարի ու առաքինի
 կը կարծէր. սակայն իր կուրուժիւնը շու-
 տով լալ ստիպուեցաւ: Յուլիանէ սկսաւ
 իր մօրը հետ դիմադարձութեամբ ու
 անվայել կերպով վարուիլ: Բայց Աս-
 տուած կանուխ կամ ուշ անհնազանդ ու
 ժանտ որդիքը չարաչար կը պատժէ: Յու-
 լիանէ երբ տօնի օր մը իր մօրը հրամանին
 հակառակ փառաւոր զարդարուած՝ իր
 բարեկամաց հետ զբօսանաց ելած էր,
 յանկարծ Թունաւոր որդի մը խայ-
 Թուածքէն երեսը սկսաւ ուռիլ, եւ ցաւը
 կուրծքին զարնելով՝ մարեցաւ ինկաւ:
 Բժիշկն անոր երեսը նշտրակով կտրեց՝
 հիւանդու թեան առջեւն առնելու համար.
 բայց ի զուր: Յուլիանէ իր տգեղ դէմքն
 հայելոյ մէջ տեսնելով՝ պոռաց. Աս ան
 կերպարանքն է, զոր կուռքի պէս պաշ-
 տեցի ու զարդարեցի աս ծաղիկ հասակիս
 մէջ ինչպէս պիտի մեռնիմ. բայց արժանի
 եմ իմ չարու թեանցս համար: Սիրելի
 մայրս, բաւ, ներէ իմ անհնազանդու-
 թեանցս ու միւս քոյրերուս վրայ լաւ
 հսկէ: Արօնի սուրբ խորհուրդները ցաւ-
 ով ու արտասուօք ընդունելէն վերջը՝
 բոլոր ազգականներէն ու ծանօթներէն
 թողութիւն խնդրելով՝ թերեզխային՝
 որ հոն էր, բաւ. Ահա ես քու պատ-
 ճառաւդ կը մեռնիմ. քու չար օրինակովդ
 դժբախտ եղայ: Բայց հիմայ եղածը
 չեղած չեմ կրնար ընել. քեզի ալ կը

ներեմ: Սակայն դուն ալ ինծմէ օրինակ առ ու վարքդ փոխէ. դուն ալ ինծի պէս մահկանացու ես, օր մը Աստուծոյ ահագին դատաստանը պիտի ելլես: Թերեզիա Թողուժիւն խնդրեց, եւ մինչեւ անոր մահը քովէն չբաժնուեցաւ, եւ անկէ վերջը վարքը փոխելով՝ ամենուն բարի օրինակ եղաւ:

28. Գործածելու թեան ու խաճախն ազելի գործածելու վրայ:

Գատարկուժիւնն ամէն չարուժեանց աղբիւրն է: Ս. Բեռնարդոս գատարկուժիւնը կ'անուանէ՝ Գոբ վանգոսոր խորհրդոյ, անոցիչ գարշելի մուսթեանց, մահարատիւսթեանց ու հոգոյ, գերեզման կենդանի մարդիան խորտարան ձգայ: Մարդուն սիրտը կտոր կտոր կ'ըլլայ՝ երբ երիտասարդք առ հասարակ գատարկուժեան մոլուժեան անձնատուր եղած կը տեսնէ: Ինչ ցաւալի բան է, որ անոնք այն ծաղիկ հասակն առանց զբաղման, գիտուժիւն կամ օգտակարարութեամբ մը սորվելու, առանց իրենց հոգւոյն ու մարմնոյն կարողուժիւնները գործածելու կ'անցընեն: Իրենց կենաց գեղեցիկ տարիները խաղի սեղաններու առջեւ, զուարճուժեանց, փաստակար ընկերուժեանց, կերուխումի, պարահանդիսից եւ ուրիշ անկարգուժեանց մէջ կը շռայլեն:

Ասկից է՝ որ բիւր ախտեր անոնց սրտին մէջ կ'արմատանան, այնպէս ինչ-

պէս խոտերը վայրենի երկրի մը վրայ,
 եթէ ժիր մշակը զանոնք չմաքրէ, ասկից
 է՝ որ փափուկ մաքերը բարեգործութեանց
 կրթութեան անզգայ կ'ըլլան. ասկից է
 կրօնից սուրբ ճշմարտութեանց տգիտու-
 թիւն, աստուածամուացութիւն եւ ամէն
 գոթախտութիւն: Եթէ աս ախտը մէյ մը
 երիտասարդական միտքը դրոշմուի, հոգին
 ու սիրտն այնպէս կ'ապականէ, որ ալ չի
 բժշկուիր: Ո՛վ դատարկապորտ անձ, լսէ
 Ս. Հոգւոյն վճիռները. Մինչէ՛- երբ ուր-
 րեք երկնոցացած ինչ որ-իւր, ո՛վ լաւ, ի՛մ
 երբ քեզի պէտք արեւնա՞ն: Քեւ ինչ
 քեզնա՞ն. քեւ ինչ ինչ, քեւ ինչ ու
 ինչ-քեզ ինչ-քեզ լաւ ինչ հանգչեցնէ՞ն. Ե-
 ՛րո՞ւ աղ-աղ-իւնը՝ լաւ ուր հանգ-ալի պէ- ինչ
 հան-ի, ի՛նչ-իւն ու զին-առ ճար-ա-
 ինչ պէ-: Ամէն մարդ ծնած է աշխատելու
 համար. Քրտմի՛ք երեսոց քոց իբրեցե՛ն զհոց
 քո. Դե՛ւն- քորոցե՛ն յերկր, ըսաւ Աստուած
 Ազամայ եւ իւր բովանդակ սերնդոցը.
 ապա ուրեմն դատարկապորտն Աստուծոյ
 օրինաց հակառակ կը գործէ: — Որդեակ,
 եթէ բոլոր կենացդ մէջ երջանիկ ու
 հանգիստ ըլլալ կ'ուզես, հիմակուրնէ
 օգտակար բան մը սորվէ եւ Աստուծոյ
 քեզի տուած ձիրքերը գործածէ, որ ծե-
 րութեանդ ատեն ուրիշ շատերու պէս
 չողբաս ու հառաչանօք չխնդրես երիտա-
 սարդութեանդ օրերը: Աս անգին ժամա-
 նակը փողոցները չափելով մ'անցըներ.
 մտածէ՛ որ ամէն մէկ վայրկենին համար

Քրիստոս քեզմէ հաշիւ պիտի խնդրէ. եթէ
 զքեզ պարապ գտնէ, ահա յաւիտենական
 բաժինդ ու վարձքդ՝ Ար անպիտան ծառան
 արքային խոտորը նեպոյցե՛, վասնչէ իր Բան-
 Բաները չէ շահեցուցած:

29. Սաբանային երկրորդները Տուրեցընելու
 արքայները:

Սատանան զմարդը խաբելու համար
 զանազան հնարքներ կը գործածէ. չարու-
 թեան մեծութիւնը մարդէն կը ծածկէ,
 մեղքն իւր հեշտութեամբն անոր կը ներ-
 կայացընէ քաղցր ու հաճոյական կերպով.
 փորձութեան հակառակելու դժուարու-
 թիւնն ալ կը մեծցընէ. երբեմն ալ ապա-
 զայ խոստովանութեան յուսով մեղաց կը
 գրգռէ, սա խորհուրդները թելադրելով.
 Աստուծոյ զգոյշ է, Տարրան արքային
 Բիտէ. վերջէն իւր խոստովանի՛ս ու Բանայի-
 րէ՛. . . : Եւ ուրիշ բիւր խաբէութեամբք
 ու ճարտարութեամբք մարդը մեղաց մէջ
 ձգելէն ետեւ, զինքը կը յուսահատցընէ
 զԱստուած իրեն անգութ դատաւոր մը
 ցուցընելով: — Բայց դուն, որդեակ,
 երբեք չխաբուիս հոգւոյդ ու կենացդ
 թշնամւոյն աս նենգաւոր արուեստներէն.
 մտածէ մեղաց ողբալի աղէտքը. արհա-
 մարհէ վայրկենական հեշտութիւնը, որուն
 ետեւէն անմիջապէս կու գան խղճի
 դառն խայթք եւ անվախճան տանջանք:
 Դուն ալ բազմաթիւ խենթերու պէս
 Աստուծոյ ողորմութեան վրայ յանդգնու

Թեամբ Վստահելով՝ մոլութեանց մէջ
 շարժուիս: Որչափ ցած եւ ամօթալի բան
 է Աստուծոյ թողութիւն յուսալով՝ զինքը
 թշնամանելու վշտացընել: Եթէ թա-
 գաւոր մը նախատողը՝ ծանր շրթայի զար-
 նուած մութ ու գարշահոտ բանտ կը
 դրուի, հապա թագաւորաց թագաւորը
 թշնամանողն ինչ տեսակ պատժոց ար-
 ժանի չէ: Եթէ մարդկային տկարութեամբ
 ու անզուշութեամբ կամ նոյն իսկ կա-
 մօք այլեւայլ առթից մէջ գտնուելովդ
 մեղանչած ես, մի վհատիր, այլ քաջու-
 թեամբ ել կանգնէ Յիսուսի դիմելով՝ որ
 խաչէն կախուած կը գոչէ. Որդեակ, սրբ-
 տանց ինծի դարձիր, ես քեզի կը ներեմ:

30. Փորձութեանց մէջ փորձուած սխալմանց
 լրաց:

Յաճախ կրկնուած փորձութեանց ա-
 տեն գործուած առաջին սխալմունքն է,
 անհանգստութիւն ու վախկոտութիւն:
 Ասոնք մարդուն միտքը կը շփոթեն, որն
 որ քանի մը անգամ փորձութեանց յաղ-
 թած է, վասնզի կը կարծէ թէ միշտ
 անոնց հետ պատերազմելու եւ զանոնք
 բոլորովին նուաճելու ոյժ չունի: Գիտ-
 նալու է որ թշնամին որչափ որ մարդուն
 վրայ վհատութիւն կը տեսնէ, այնչափ
 աւելի իր դարանները կը շատցընէ: —
 Երբ որ Հողովեռնէս Բետիղուա քաղա-
 քը պաշարեց, բոլոր քաղաքացիք ջերմ
 պաղատանօք Աստուծոյ օգնութիւնը խն-

դրեցին. երբ Աստուած մէկէն անոնց ա-
 զօթքը չլսեց, որոշեցին՝ որ եթէ հինգ
 օրէն պաշարմանէ չազատին, դռները
 թշնամւոյն բանան: Բայց Յուդիթ անոնց
 անվստահութիւնն յանդիմանելով ըսաւ.
 «Դուք ո՞վ էք որ զԱստուած կը փոր-
 ձէք. ասիկայ ողորմութիւն շարժելու խոր-
 հուրդ չէ, այլ մանաւանդ բարկութիւն
 գրգռելու. դուք ձեր հաճոյից համաձայն
 Աստուծոյ ողորմութեան օր որոշած էք,
 բայց անիկայ երկայնամիտ է. արդ ապաշ-
 խարենք եւ լալով իր գթութեանն ա-
 պաւինինք»: Ճիշդ նոյնք քեզի ալ կը հան-
 դիպի, վատասիրտ քրիստոնեայ: Եթէ
 փորձութեանց ատեն յուսահատիս, Աս-
 տուծոյ կ'անիրաւիս ու չարաչար մեղան-
 չելու վտանգը կը կործանիս: Նոյն ճգնա-
 ժամուն սիրտ առ, համբերէ, յուսա առ
 Աստուած, որ զքեզ կարողութենէդ վեր
 չի փորձեր, պատերազմելու շնորհքն ալ
 չի պակսեցրներ, բաւական որ դուն ալ
 քու կողմանէդ ամէն կրցածդ ընես: Յար-
 ատեւէ, յաղթութեան պահը մօտ է:
 Շատերը քեզմէ աւելի սաստիկ փորձեցան:
 Ս. Պօղոս առաքելոյն՝ որն որ Քրիստոսի
 շատ կ'ազաչէր որ զինքը փորձութենէ
 ազատէ, պատասխան տրուեցաւ: Ի՞նչո՞հ-
 րէս ի՞նչ է Բաւիան է, լատիներ զօրութիւնը
 որսորդութեան վրայ ինչ խորտորի: — Մար-
 դուն կեանքն անընդհատ փորձութիւն ըլ-
 լալով՝ անընդհատ ալ պատերազմ պէտք
 է, եւ միայն յարատեւ քաջութեամբ

պատերազմողն յաղթութեան պսակը
կ'առնու :

Երկրորդ սխալմունքն աս է՝ որ ոմանք
երբեմն սատանային յարձակումներէն
յաղթուելով, պատերազմէ ետ կը քաշուին
եւ թշնամւոյն գերի կ'ըլլան : Անմտու-
թիւն է քանի մը անգամ յաղթուելէն
ու վիրաւորելէն ետեւ, բոլորովին անձնա-
տուր ըլլալ եւ զԱստուած վշտացընել
նորանոր մեղքերով : Երբ որ Իսրայելացիք
Բենիամինի ցեղին դէմ պատերազմի ելան,
առաջին ու երկրորդ անգամ՝ թէեւ
թշնամիէն բազմաթիւ էին, ետ մղուեցան.
բայց ասոր համար չվհատեցան, այլ ա-
ղօթքով ու ապաշխարանօք Աստուծոյ
դիմեցին, Ուխտի տապանակին առջեւ
զոհ մատուցին, եւ սաստիկ պատերազմէ մը
վերջը թշնամին խորտակեցին : Գուն ալ
նոյն կերպով գործէ. եթէ անգամ մը
յաղթուեցար, քաջութեամբ ել, յԱս-
տուած վստահէ, ցաւդ զղջումդ նորոգէ,
որոնք զքեզ կը զօրացընեն. Աստուած ալ
քեզի ողորմելով՝ իր շնորհօքն օգնու-
թեան կը հասնի ու զքեզ կը մխիթարէ :

Օրինակ :

Ս. Յերոնիմոս իր երիտասարդու-
թեան ատեն սաստիկ փորձութիւններ
ունեցաւ. իր առաքինութիւնն ալ դժըն-
գակ փորձերու տակ ինկաւ : Աշխարհքիս
ազմկալից ուրախութիւններէն ու սիրտը
խայթող զբօսանքներէն գանելով՝ տնօրի-

նական սուրբ տեղերուն այցելութեան
 գնաց, եւ հաստատուն յառաջադրու-
 թեամբ անապատ քաշուեցաւ, ուր սաստիկ
 պատերազմներ կրեց: Լսենք իր գրածները.
 «Աս ամայի անապատին մէջ՝ ուր արե-
 ւուն սաստիկ տաքութենէն հազիւ կը
 բնակուի, քանի անգամ պիղծ խորհուրդք
 ու ցանկութիւնք հոգիս շարշարեցին,
 երեւակայութիւնս գրգռեցին ու արա-
 տեցին: Ցաւն ու դառնութիւնը՝ որոնցմով
 հոգիս լի էր, զիս վայրենի անապատներ
 քշեցին, որ աւելի դիւրաւ պատերազմիմ
 ու մեղքերս ողբամ: Հիւժած մաշած
 մարմինս քուրձով ծածկեցի. աշուրներէս
 յորդ հեղեղներ իջուցի, սիրտս անդա-
 դար հառաչելէ կը ճաթէր: Առշտ հողի
 վրայ կը պառկէի. ուտելիքս՝ նոյն իսկ
 հիւանդութեանս ատեն, կարծր խոտ էր:
 Աս սոսկալի անապատին, աս տխուր բան-
 տին մէջ՝ որուն զիս կամաւ դատապարտած
 էի դժոխքէն ազատելու համար, աս օձերու
 եւ վայրենի գազանաց ընկերութեան մէջ՝
 ստէպ հոգւով ու մտածութեամբ Հռոմ
 կանանց ժողովներուն մէջ կը գտնուէի:
 Անընդհատ խստակեցութենէս ու ժաթափ
 եղած էի. սակայն միտքս պիղծ ցան-
 կութենէ կ'այրէր: Այո, լոկ կաշի դար-
 ձած կիսամեռ մարմնոյս մէջ՝ անմաքուր
 բաղձանաց կրակը դեռ կը բորբոքէր:
 Աս դառն վիճակիս մէջ Յիսուսիս ոտքը
 կը փաթթուէի արտասուօք ու հառաչա-
 նօք: Ապստամբ մարմինս ծովերով զսպելու

կ'աշխատէի: Պիշեր ցորեկ կը գոչէի, երկնից օգնութիւնը կը խնդրէի, աղօթելէ, կուրծքս ծեծելէ ու մարմինս ձաղկելէ չէի գաղբիր, մինչեւ որ փորձութիւնք բոլորովին չանցնէին, Աստուած իր շնորհօքը հոգիս կը հանգչեցընէր: Աստուած ինծի վկայ է, այս ամենայն ընելէս վերջը քաղցրը հանդարտութիւն մը սրտիս մէջ կը ծաւալէր, զիս հրեշտակաց ընկերութեան մէջ կը կարծէի,:

31: Թե՛ Կրիստոսն է՛, ի՛նչ է՛ր Երեւոստարդոսն է՛, անորն է՛ անձն յամենայն ժամե ինչ բանե պիտի խորչէ՛ Ե՛նչ խորհի՛ ու վարդապետութեան պիտի հիտի՛:

Պէտք է զգոյշ կենալ մոլար վարդապետութիւններէ ու սկզբունքներէ, որոնք շատ դիւրաւ զմարդը կը մոլորեցընեն: Մարդ անգամ մը գէշ սկզբունքներով ու օրինակներով ապականելէն ետեւ՝ ալ գրեթէ անուղղայ կ'ըլայ: Եթէ, կ'ըսէ Հրէից Երեմիա մարգարէն, Բաբելոնի մէջ ոսկիէ եւ արծաթէ դիքեր տեսնէք, զորոնք զմարդիկ վախցընելու համար կը պտըտցընեն, զգուշացէք որ ուրիշներուն հետ անոնց երկրպագութիւն չընէք: Եթէ տեսնէք որ ամէնն ալ անոնց առջեւը ծունր կը դնեն, գուք ձեր սրտին մէջ այսպէս ըսէք. Տէր, քեզի միայն պէտք է երկիր պագանել, — Որդեակ, մարգարէին աս խօսքերը քեզի կրկնուած համարէ: Գուն ալ կը տեսնես որ աշխարհքիս մէջ

չատերը հարստութեան, ունայնութեան, հեշտութեան չատուածները կը պաշտեն, մոլութիւնը կը պատուեն, առաքինութիւնը կը ծաղրեն, կրօնքը կը նախատեն ու քրիստոսի ճշմարտութիւնները կը մերժեն. ասոնց մի հետեւիր, այլ մտացդ մէջ տպաւորէ Աստուածորդւոյն յաւիտենական վարդապետութիւնները, զորոնք իւր անգին արեամբը կնքեց, իր եկեղեցին հաւատարմութեամբ պահելով կը քարոզէ ամենուն, որոնց մէջ տղայութենէդ կրթութուեցար եւ զքեզ մինակ երջանիկ կ'ընեն: Որպէսզի աշխարհքիս ապականութեանց հեղեղը չընկղմիս, հետեւեալները ծանր քննէ:

Ա. Ա՞նչ շարեաց զե՞ստոյնը Մեղքն է:

Ծանր մեղքն՝ որ մահու չափ ալ կ'ըսուի, Աստուծոյ մեծվայելչութեան այնպիսի սաստիկ վշտացուցում ու ապերաստութիւն մըն է, որ բովանդակ մարդիկ եւ հրեշտակք չեն կրնար անոր փոխարէն արժանի հատուցում ընել: Մեղքն զմարդմամբով ու հոգւով կը սպաննէ, մարդուն հարստութիւնը կը կողոպտէ, զինքը դժնդակ աղքատութեան ու նեղութեան մէջ կը ձգէ, մարդուն առողջութիւնն ու կեանքը կ'առնու եւ իրեն սոսկալի հիւանդութիւններ ու կանուխ մահ կը պատճառէ: Մեղքը մարդուն պատիւն ու բարի անունը կը յափշտակէ եւ զինքն աշխարհքին առջեւը խաղք ու խայտառակ կ'ընէ:

Ասոնք տակաւին սչինչ են: Մեղքը մարդէն Աստուծոյ շնորհքն ու բարեկամութիւնը կը յափշտակէ, իր սրտին խաղաղութիւնն ու խղճին հանդարտութիւնը կը ջնջէ, վերջապէս զինքն ի մահուն՝ հոգւով, իսկ ընդհանուր դատաստանէն վերջը՝ նաեւ մարմնով դժոխոց անվերջ տանջանաց ու անշէջ կրակին կը մատնէ ընդ ամենայն յաւիտեանս, ցորչափ Աստուած՝ Աստուած է: Մինակ մէկ մահուչափ մեղքով կ'ոչնչանան մարդուն աղօթից, ողորմութեանց ու մահացուցմանց բոլոր արդիւնքներն եւ իր ամէն բարեգործութիւնները, ցորչափ մարդը ծանր մեղաց մէջ է, միշտ Աստուծոյ թշնամի է: Ի՞նչ անմտութիւն, բոպէական հաճոյքի մը համար Աստուծոյ թշնամի ըլլալ ու յաւիտենական դատապարտութեան ճամբէն քայլել:

Գաղղիայի Ս. Լուդովիկոս թագաւորին առաքինի մայրը Պլանդա, ծանր մեղաց դարչութիւնն աղէկ ճանչնալուն՝ իւր որդւոյն հետեւեալ խօսքն ըսաւ. «Պրդեակ, զքեզ սաստիկ գորովով կը սիրեմ, սակայն շատ աւելի սիրով զքեզ թագաւորութենէ ու կեանքէ զրկուած տեսնել կ'ուզեմ, քան թէ մահուչափ մեղքով աղտոցաւորեմ»: Մօրն այս խօսքերն որդւոյն անմեղ մտաց վրայ այնպէս ազդեցութիւն ըրին, որ երբեք կենացը մէջ մահուչափ մեղք չգործեց: Նոյնպէս Ս. Ետմունտ մահուչափ մեղքէ այնպէս կը սոսկար, որ իր հասակակցաց

ստէպ կը կրկնէր. էթէ ստիպուիմ՝ մեղաց
ու գժոխոց մէջ ընտրութիւն ընել, աւելի
սիրով յանձն կ'առնուիմ գժոխքն իջնալ
քան թէ մահուչափ մեղք մը գործել:

Որդեակ, աշխարհքիս մէջ չկայ չարիք՝
որ մեղաց հաւասարի: Արդ հոգւով չափ
սոսկա խորշէ անկէ, ոչ միայն մահուչափ,
այլ նաեւ թեթեւ ու ներելի մեղքէ ալ,
որն որ՝ ստոյգ է՝ զմարդ Աստուծոյ թշնամի
չ'ըներ, երկնքէն չի զրկեր, զհոգին չի
սպաններ. բայց կամաց կամաց սէրը կը
նուազեցընէ, շնորհքը կը պակսեցընէ ու
մահուչափ մեղաց ճամբայ կը բանայ. Ո՛ւ
որ +իւշէ!՝ արհամարհէ, կ'ըսէ Ս. Հոգին,
կամաց կամաց իջ կործանի:

Բ. Յիշէ վերջին վտիճանը, եւ երբեք չե՛ս
մեղանշէր:

Մարդուն վերջինքն են, Մահ՝ որ աս
կենաց վերջ կու տայ, Գատաստան՝ որ
մարդուն յաւիտենական վիճակը կ'որոշէ,
Արքայութիւն՝ որ բարի գործքերը կը
վարձատրէ, Գժոխք՝ որ մեղքերը կը
պատժէ:

Յաճախ ու խորունկ մտածէ. Պիտի
մեռնիմ, թերեւս այսօր. ան ճգնաժամուն
խիղճս ի՞նչպէս պիտի գտնեմ. երջանիկ
եմ՝ եթէ առաքինի կեանք եմ անցուցեր,
գժբախտ եմ, եթէ մեղքերով ու ան-
առակութեամբ ապրեր եմ: Աստուծոյ
գատաստանը պիտի ելլեմ, որ զիս ամէն
տեղ ու ամէն բոպէ կը տեսնէ, ըրածներս

գիտէ եւ խիստ հաշիւ պիտի խնդրէ ինծմէ կենացս ամէն վայրկեաններուն համար : Չիս ինչպէս պիտի արդարացրնեմ, եթէ ժամանակս դատարկու թեամք անցուցի, քրիստոնէական պարտքերս չկատարեցի, օրերս խաղերով, կերուխուամով, դրօսանքներով, մարմինս զարդարելով անցուցի, այնչափ խաբէութիւն, անիրաւութիւն, գողութիւն ու չարիք գործեցի, անէ՛ծք, նախատական խօսքեր ու ստեր զրուցեցի . . . :

Աստուած զիս ստեղծեր է միայն Արքայութեան համար, ուր ինծի կը սպասէ անթառամ պսակ, մշանջենաւորութիւն ու փառք : Աւարքս զիս անոր արժանի պիտի ընէ. եթէ երկինք իմ ճրջմարիտ հայրենիքս կորսնցրնեմ, իմ բաժինս պիտի ըլլայ Գժոխք, ուր են յուսահատութիւն, տանջանք եւ զարհուրանք, որոնց իմ ամպարչտութեանցս համար արժանի եմ, բայց Աստուած իր ողորմութեամբն ինծի ժամանակ կը շնորհէ որ ապաշխարեմ :

Գ. Աւարքս Գրիգորի օրինաց՝ ոչ թէ ուշիարհի
 « Կլբանց՝ համայն » :

Աշխարհքիս սկզբունքն է՝ Պէտք է որ իշներուն պէս ապրիլ : Մարդիկ իրենք զիրենք արդարացրնելու եւ ըստ քմաց ապրելու համար առհասարակ կ'ըսեն. Հիմակուան սովորութիւնն այս է. ամէնքն այսպէս կ'ընեն, ես ալ պէտք է որ անոնց հետեւիմ. եթէ անոնք գժոխք երթան, ես ալ կ'երթամ, փնաս չունի :

Ահա ժայռն՝ ուր շատերը կը խորտակին։
 Ոչ ըստ հաճոյից աշխարհի, այլ Աստուծոյ
 անփոփոխ օրինաց, իր սուրբ կամաց,
 Աւետարանին վարդապետութեան ու
 Քրիստոսի կատարելութեանց համաձայն
 պիտի ուղղենք զմեզ, մեր բոլոր խորհուրդ-
 ներն ու գործողութիւնները։ Աշխարհքի
 մէջ կը տիրէ մոլորութիւն ու խաբէու-
 թիւն. միայն յԱստուած է ճշմարտու-
 թիւն, սրբութիւն, արդարութիւն ու
 երջանկութիւն։ Իր օրէնքները յաւի-
 տենական են եւ ճշմարիտ առաջնորդ առ
 երանութիւն։ Քրիստոսի եւ բոլոր իր
 սրբոց օրինակները զմեզ առ այն կը յոր-
 դորեն։ «Երբեք չենք մոլորիր, կ'ըսէ Ս.
 Յերոնիմոս, եթէ Անոր հետեւինք, որ է
 ճանապարհ, ճշմարտութիւն եւ կեանք.
 անոր օրինաց հետեւողն երբեք չի խաբուիր
 եւ միշտ երջանիկ կ'ըլլայ, իսկ ուրիշ
 վարդապետութեան եւ օրինակի հետեւ-
 ողը՝ կը մոլորի կը կորսուի։»

Օրէնքի:

Չորրորդ դարուն մէջ Գոսիթէոս պա-
 տանին սուրբ կրօնի սկզբամբք ամրացած՝
 աշխարհքի սուտ սկզբունքները մերժեց։
 Տղայութեան ատեն կայսեր պալատական-
 ներէն մէկուն խնամոցը յանձնուեցաւ, որ
 զինքը կրթէ։ Գոսիթէոս արքունեաց մէջ
 ազնուական տղոց հետ կրթուեցաւ. սա-
 կայն այնչափ վտանգաց մէջ իր առաքինու-
 թիւնները պահեց։ Մեծնալէն ետեւ

հրաման խնդրեց որ Երուսաղէմ սուրբ տեղերուն այցելութեան երթայ: Խնդիրքը լսելի ըլլալով, անմիջապէս ճամբայ ելաւ: Գեթսեմանի պարտէզը դժոխոց պատկեր մը տեսնելով՝ սաստիկ վախցաւ, եւ նշանակութիւնը քովը կեցող կնոջ մը հարցուց. Ո՞վ են, ըսաւ, այդ դառն տանջանք կրող խեղճերը: Ասոնք, պատասխանեց կինը, Աստուծոյ պատուիրանները չպահողներն են, որոնք աշխարհի սկզբանց ու սովորութեանց համաձայն կեանք անցուցին, մոլութեան ու մեղաց մէջ ապրեցան. եւ ի պատիժ իրենց անզգամութեան՝ դժոխոց դատապարտեցան: Ուրեմն ի՞նչ պէտք է ընել, կրկնեց Գոսիթէոս, աս դժբախտութենէն ազատելու համար: Քրիստոսի սկզբանց հետեւէ, անձնդ ուրացիր ու բարիք գործէ, ըսաւ կինն ու աներեւոյթ եղաւ:

Գոսիթէոս մէկէն որոշեց որ վանք մը քաշուի, եւ սկսաւ Աստուծոյ լոյս խնդրել: Չինքն իւր դիտաւորութենէն ետ կեցընելու համար եղած ջանքերուն յաղթելով, իրօք վանք մտաւ, ուր Աբբան Ս. Գորոթէոսին ձեռքով պատանուոյն կոչումը փորձել ուղեց: Գորոթէոս հարցուց իրեն, թէ ի՞նչ բանէ շարժեալ՝ հոս եկար: Պատանին պատասխանեց. Միայն երջանիկ ըլլալու համար: Չես կրնար աշխարհքի մէջ երջանիկ ըլլալ, կրկնեց Սուրբը: Պատասխան տուաւ պատանին. կը վախնամ, որ աշխարհքի մէջ չեմ կրնար եր-

Չանիկ ըլլալ, ուր մեղաց առիթք ու
 փտանդք բազմաթիւ ու սաստիկ են: Ես
 իմ տկարութիւնս ճանչնալով աշխարհքէ
 կը հրաժարիմ: Սակայն արքունիքը զքեզ
 պիտի ծաղրեն, կրկնեց Ս. Գորոթէոս:
 Աս ամենեւին հոգս չէ, ըսաւ պատանին.
 Ես միայն հոգիս փրկել կ'ուզեմ: Բայց
 ինչպէս կրնաս ընդ միշտ հեռու մնալ
 ազգականներէդ, որ զքեզ ջերմ գորովով
 կը սիրեն: Գեռ պղտիկ ես, փափկու-
 թեամբ սնած ես, ճգնաւորական խստու-
 թեան կրնաս դիմանալ: Կրնամ Աստուծոյ
 զօրաւոր շնորհօքն, ըսաւ պատանին: Եկուք
 ուրեմն, որդեակ, ըսաւ Սուրբը, Աստուած
 օրհնէ որոշումդ: Աբբային հրամանաւ եր-
 կիւղած պատանին Գորոթէոսին առաջ-
 նորդութեանն յանձնուեցաւ, որ իր զար-
 մանայի հնազանդութեամբը բովանդակ
 վանականաց օրինակ եղաւ եւ շատ տարիներ
 առաքինութեամբ ու սրբութեամբ ապրե-
 լով մեռաւ:

Որդեակ, Գոսիթէոսին նշանաբանը
 մտքդ դրոշմելով ըսէ միշտ. Աշխարհք
 եկած եմ փրկութեանս համար գործելու:
 Երջանիկ ըլլալ կ'ուզեմ հոգիս փրկելով:

32. Միգրոսիտան Լրայ:

Ա. Աստուած հին օրինաց մէջ թփա-
 տութիւնը հաստատեց իր ընտրեալ ժողո-
 վուրդն ուրիշ ազգերէ որոշելու համար,
 որով Աբրահամու սերունդն Աստուծոյ
 խոստմանց հաղորդակից եղաւ. բայց

պարտաւոր էր Աբրահամու հաւատքն ու
հնազանդութիւնն ունենալ եւ անոր առա-
քինութեանց նմանիլ : Մկրտութիւնը սուրբ
ու բարձր գործողութիւն մըն է, զոր
Քրիստոս զմեզ սրբելու համար հաստա-
տեց : Ասով զմեզ իւր կենաց, չարչարա-
նաց ու մահուան անսահման արդեանց
մասնակից կ'ընէ, Աստուծոյ սիրոյն ու
մշտնջենաւոր բարեկամութեան մէջ կը
հաստատէ, սրբարար շնորհք կու տայ մեզի
եւ զմեզ եղինից ժառանգ կ'ընէ : Մկրտու-
թեան խորհրդոյն մէջ՝ Աստուծոյ անչափ
կարողութիւնն ու սէրը կը ականենք.
կարողութիւնը՝ որ քանի մը կաթիլ ջրով
զմեզ սկզբնական մեղքէ կը մաքրէ եւ
սկզբնական արդարութիւնը դարձեալ մեզի
կու տայ, սէրը՝ որ ջուրն բնորեց աս
կարեւորագոյն խորհրդոյն բնութենելու-
թիւնը բովանդակ մարդկան գիւրիցընելու
եւ զանոնք իր արքայութեան փառացն
արժանի ընելու համար, որ մէկուն կորուստը
չ'ուզէր :

Կը մկրտուինք Յանուն Հօր եւ Արդւոյն
եւ Հոգւոյն սրբոյ : Հօր անունով՝ որ
զմեզ ոչընչէ ստեղծեց, Արդւոյն անունով՝
որ զմեզ սատանային իշխանութենէն
ազատեց խաչին վրայ մեռնելով, Հոգւոյն
սրբոյ անունով՝ որ զմեզ սրբեց ու լու-
սաւորեց : Ուրեմն Ս. Երրորդութեան շնոր-
հօքը սրբուած ենք, ամէն ազգերէ աւելի
Իրեն կը վերաբերինք, ուստի եւ պար-
տաւոր ենք Իրեն սրտանց ծառայելու :

զինքը սիրելու եւ իր սուրբերն ըլլալու :
Եթէ քրիստոնեայ մը ողջախոհ, արդար ու
անշահախնդիր չապրի, դատաստանին օրը
հետեանոսէ մը աւելի դատապարտութեան
խիստ վճռոյ տակ կ'իյնայ :

Բ. Մկրտութեան ժամանակ սատա-
նայէն եւ իւր գործքերէն, աշխարհքի ու-
նայնութիւններէն ու փառքերէն հրա-
ժարեցանք, եւ աս պայմանաւ մեր հոգւոյն
վրայ Աստուծոյ որդի ըլլայնուս անջինջ
կնիքը դրոշմեցաւ : Բաւական չէ որ միայն
աս կնիքը կրենք, հապա ճշմարիտ քրիս-
տոնէի պէս պիտի ապրինք, մտածենք,
խօսինք ու գործենք : Եթէ կարենար մէկն
Աստուծոյ որդի ըլլալ ու փրկուիլ, թէեւ
սատանայի գործք գործէր, աշխարհքի ա-
պականութեանց հետեւէր, առանց մա-
հացուցման ու անձն ուրանալու ապրէր,
ան ատեն հարկ չէր ըլլար որ Աստուծոյ
Որդին աշխարհք գար, չարչարուէր ու
յաւիտենական ճշմարտութիւնները մեզի
աւետարանէր :

Որդեակ, հալածենք մեզմէ ամէն ան-
հաւատութիւն, աշխարհքիս խարերայ սո-
վորութեանց յարմարելով՝ զմեզ չխարենք,
մեր հոգւոյն աղնուութիւնն ու վիճակ-
ներնուս սրբութիւնը լաւ ըմբռնենք :
Քրիստոնեայ ենք, Աստուծոյ որդի, երկ-
նից ժառանգ, ի՞նչ փառք, ի՞նչ պատիւ :
Աստուծոյ օրինաց հակառակ ապրելով՝
աս առանձնաշնորհութիւնը չկորսնցընենք :
Ամէն օր Աստուծոյ մարդասէր ողորմու-

Թեանը շնորհակալ ըլլանք, որ զմեզ ճշմարիտ կաթողիկէ եկեղեցւոյ ծոցը ծնաւանչափներ հեթանոսութեան մէջ թողլով, որոնք թերեւս մեզմէ աւելի եռանդնոտ կ'ըլլային աստուած պաշտութեան մէջ: Մկրտութեամբ ընդունեցանք սրբութեան ու արդարութեան շնորհքը. արդ ասիկայ աշխարհքիս բոլոր հարստութիւններէն վեր ու պատուական է, ասիկայ պահելու համար ամէն ճիգ պիտի թափենք: Ասոր գլխաւոր թշնամին մահուչափ մեղքն է, որմէ խորշելու ենք, ի հարկին՝ կեանքերնիս անգամ զոհելով: Եթէ դժբախտաբար մեղանչենք, անկեղծ զղջմամբ ու ապաշխարութեամբ վերստին աս շնորհքը ձեռք բերելու ջանանք: Մկրտութեան սուրբ ու խտերնիս նորոգենք Չատկին եւ առանձինն մեր ծնընդեան օրը՝ երբ մկրտուելով՝ Աստուծոյ սիրելի սուրբերէն մէկուն անունն առինք: — Ծնողք միտ դնեն որ իրենց նորածին մանկանը սուրբի մը անունը դնել տան, ոչ թէ հեթանոսի մը՝ ինչպէս որ այսօրեան օրս դատապարտելի սովորութիւն մըն է եղեր:

Օրհնակ:

Ափրիկէ քրիստոնէից դէմ ելած սաստիկ հալածանաց ատեն Գիոնիսիա ազնուական կին մը իր միամօր մանկիկովը բռնուելով՝ բանտ դրուեցաւ: Հոն իր զաւկին՝ տանջանաց գործիքներէն սոսկալը տեսնելով, Մակաբայեցւոյ մօրը պէս այն-

պէս եռանդով խօսեցաւ, որ տղուն սրբ-
տէն ամէն վախ ու սարսափ փարատեցաւ,
եւ քաջասրտութեամբ գոչեց թէ ինքն
ալ իր մօրը հաւատքին մէջ ապրած է ու
կը մեռնի: Նոյն միջոցին դահիճք տղան
մօրն աչաց առջին մերկացրնելով՝ սաստիկ
ծեծեցին: Մայրը նոյն միջոցին կը գոչէր.
Յիշէ, ով աչքիս լոյսը, յիշէ որ յանուն
Ս. Երրորդութեան մկրտուած ենք: Այլ
մօտ է յաւիտենական փառքը, ալ մի
վախնար, միայն յարատեւէ: Մանուկ
դիւցազնը մինչեւ վերջը համբերեց, պա-
տերազմը լմնցաւ, յաղթութիւնը կանգ-
նուեցաւ, զոր երկինքը կը կատարէ իր
մօրը հետ, որ անմիջապէս սրոյ հարուածով
մը երկինքն իր տղուն քովը սլացաւ: —
Մարք, ձեր զաւկրները մկրտութեան ան-
մեղութեան մէջ պահելու համար խրատելէն
չդադրիք: Մօր մը սրտաբուխ խօսքերն
որդիական սրտերուն վրայ շատ ազդու են:

33. Գրուի իւր հրդոյն — Ս. Հոգւոյն դար-
ժեաց վրայ:

Ա. Առաքեալք Հոգեգալստեան օրը
խոստացեալ Ս. Հոգին ընդունեցան:
Առաջին հաւատացեալք Առաքելոց ա-
ղօթելովն ու ձեռք դնելովը Ս. Հոգին
կ'ընդունէին. իսկ հիմակուան քրիս-
տոնեայք եկեղեցւոյ եպիսկոպոսներէն*,

* Ըստ արեւելան սովորութեան քահանայք մկրտ-
ութեան ժամանակը դրոշմ կու տան, բայց սնկէ
գուրս չեն կրնար առանց հրամանի:

որոնք աղօթելով անոնց վրայ ձեռք կը
գնեն եւ զանոնք սուրբ մեռննով կ'օծեն :
Գրոշմը քրիստոնէին հաստատութիւնը,
զօրութիւնն ու լրումն է : Մկրտութեամբ
Աստուծոյ սրբւոց նշանը կ'ընդունինք .
գրոշմով՝ մեր հոգւոյն վրայ կնիք կը տը-
պաւորի, որ մենք Քրիստոսի զինուորներն
ենք : Նոյն միջոցին նոր պատիւ կ'առնուենք,
քահանայի ու թագաւորի պատիւ : Արդ
ամէն օր զմեզ Աստուծոյ պատարագ պիտի
մատուցանենք, պիտի նուաճենք մեր չար
յօժարութիւններն ու մեղքերը . նոյն իսկ
մեր անձն ու կամքը ամէն բանի մէջ պիտի
մահացընենք : Մկրտութեան ատեն Ս.
Հոգիէն սրբարար շնորհքը կ'ընդունինք .
իսկ գրոշմի ատեն Ս. Հոգին իւր պարգեւ-
ներովը կու գայ սրտերնիս կը բնակի եւ
զմեզ կը զօրացընէ, որ հաւատքնիս հաս-
տատութեամբ խոստովանինք ու սրբու-
թեամբ ապրինք :

Ս. Հոգւոյն պարգեւներն են՝ Իմաս-
տութիւն, հանճար, խորհուրդ, զօրու-
թիւն, գիտութիւն, աստուածպաշտու-
թիւն եւ երկիւղ Աստուծոյ : Մեր հոգին
մեղքէն սրբուելէն ետքը՝ աստուածային
գերբնական շնորհաց կը կարօտի ճշմարիտ
կատարելութեան հասնելու համար, ո-
րոնցմով Ս. Հոգին գրոշմի ատեն մեր հո-
գին կը զարգարէ :

Ա. Իմաստութեան պարգեւով Ս.
Հոգին մեզի կը սորվեցընէ Աստուծոյ բովան-
դակ օրէնքները, կարգաւորութիւններն ու

գիտաւորութիւնները, մեր կենաց վախճանն
 ու նոյնին հասնելու միջոցները: Մեզի կը
 ցուցնէ իրաց բնութիւնն, իրենց պատ-
 ճառներն, ազդեցութիւններն ու Աստուծոյ
 նկատմամբ ունեցած յարաբերութիւն-
 ները: Մեզի կ'ազդէ որ յաւիտենական
 ճշմարտութեանց, մեր հաւատոց ու խղճի
 մտաց համաձայն գործենք, առաքինու-
 թեան ճամբէն քալենք ու փրկութեան
 միջոցներն ի գործ դնենք: Ով որ մեզք
 չի գործեր, իմաստուն է:

Բ. Հանձարոյ պարգեւն ան լոյսն է,
 որ զմեզ առ Աստուած կը բարձրացնէ,
 մեզի կը ճանչցնէ անոր յատկութիւններն
 ու անբաւ կատարելութիւնները, զմեզ կը
 լուսաւորէ, որ ըստ կարի ուղիղ հասկրնանք
 բարձր խորհուրդներն ու յայտնեալ ճշմար-
 տութիւնները: Բայց աս ծանօթութիւնն
 աւելի խոնարհութեամբ, ջերմ աղօթքով
 ու յայտնեալ ճշմարտութեանց հոգւով
 հնազանդելով կը ստացուի, քան թէ
 ջանքով ու մտածութեամբ: Անոր համար
 շատ անգամ պարզամիտ ու մտադիր հոգիք
 աստուածային բաներուն մէջ աւելի հմուտ
 կ'ըլլան, քան թէ ամբարտաւան հոգիք,
 զորոնք Աստուած ի պատիժ իրենց ամբար-
 տաւանութեան՝ խաւարի մէջ կը թողու:

Գ. Խորհրդոյ պարգեւը զմեզ կը
 լուսաւորէ, որ միշտ խոհեմ զգուշութեամբ
 վարուինք, թշնամւոյն գաղտնի որոգայթ-
 ները ճանչնանք, մեզաց վտանգներէն ու
 առիթներէն զգուշանանք, տարակոյսներու

եւ խղճի շփոթութեանց մէջ ուղիղ
ընտրութիւն ընենք, կոչման գործոյն մէջ
Աստուծոյ կամքը հարցընենք, փրկութեան
ճամբէն քալենք եւ ուրիշներուն ալ ա-
ռաջնորդ ըլլանք: Առանց աս պարզելին՝
մարդ գիւրաւ կը մոլորի եւ ուրիշներն
ալ կը մոլորեցընէ:

Գ. Զօրութեան պարզելը կու տայ
մեզի քաջասրտութիւն եւ հաստատուք
յառաջադրութիւն՝ Աստուծոյ կամքը կա-
տարելու, ամէն արգելք, դժուարութիւնն
ու փորձութիւնք յաղթելու, շար օրինակաց,
մարդկային ակնածութեանց ու աշխարհքի
հրապուրանաց հակառակելու, շարշարանաց
ու վշտաց համբերելու, մարմինն իւր ցան-
կութեամբքը ճնշելու, մեր բերմանցն ու
կրիցը յաղթելու, հաւատոյ համար սիրով
կեանքերնիս իսկ զոհելու: Առանց աս պար-
զելին՝ մեր տկարութեամբք փորձութեանց
տակ կ'ընկճինք:

Ե. Գիտութեան պարզելով կը սոր-
վինք աստուածային իրաց, շնորհաց ու
առաքինութեան յարգը, կը տեսնենք
շնորհքը կորսընցընողներուն խեղճութիւնը,
մեր թշուառութիւնն ու տկարութիւնը:
Արմբռնենք երկրաւոր իրաց անցաւոր ու
ոչինչ ըլլալը, սուրբ իրաց ալ հարկաւո-
րութիւնը: Մարդն առանց աս պարզելին
կը նմանի անասնոյ: Աս գիտութիւնը
կ'անուանուի սրբոց գիտութիւն, վասնզի
ասով անոնք այնպիսի բարձր ու խորունկ
տեղեկութիւններ ընդունեցան, որ աշ-

խարհի գիտուններն անցան: Աստուած ասիկայ միայն խոնարհ հոգւոց կը բաշխէ: Իրօք ալ ստորին վիճակի մարդկան մէջ ո՞րչափներ փրկութեան գիտութեան մէջ աշխարհքիս իմաստունները խայտառակեցին:

Զ. Աստուած պաշտութեան պարգեւը մեզի կը սորվեցընէ որ զԱստուած մեր սիրելի հայրը պաշտենք, սիրենք եւ կրօնից բովանդակ կրթութեամբք պատուենք: Աս պարգեւով Աստուծոյ ծառայութեան մէջ մեզի պատահած ամէն վիշտ ու ծանրութիւն՝ քաղցր ու մխիթարական կու գայ: ասով մեր ընկերն յԱստուած կը ճանչնանք, զԱստուած ալ՝ մեր ընկերին, բարեկամին, հաւասարին ու առաջնորդաց վրայ: Այս կենաց բովանդակ յաջող ու դժբախտ դէպքերն իբրեւ Աստուծմէ խաւրուած կը մտածենք. յաջողութիւնները շնորհակալութեամբ, վիշտերն ալ՝ իր սիրոյն համար իւր ձեռքէն համբերութեամբ կ'ընդունինք:

Է. Աստուծոյ երկիւղին պարգեւը Ս. Հոգւոյն պարգեւաց պսակն է, եւ կ'ազդէ ի մեզ ատելութիւն ու զգուում ամէն բանի, որ Աստուծոյ կամաց հակառակ է եւ զինքը կը վշտացընէ: Ասիկա զմեզ մեղքէ կը ռոսկացընէ, մեզի քաջութիւն ու հաստատութիւն կու տայ, զմեզ Աստուծոյ սիրոյն մէջ կը բռնէ ու իր շնորհացը մէջ կը հաստատէ: Իմաստուններն Աստուծոյ երկիւղն է:

Բ. Արդեակ, գրոշմով Քրիստոսի
 բնարեալ զինուոր եղար, ուրեմն գործէ,
 կ'աղաղակէ Ս. Պօղոս. Աշտիկի լէր (Գոր-
 ծիւ) իբրեւ զբարստ զինսոր Յիսուսի Բրի-
 տան: Մարտիւր զբարստ Վարդն հասարաց, է-
 բարսն հար զինացն յառիպեմանաց՝ յոր
 իսկիցարն, էր քառանկիցիւր զբարստ քառ-
 նասիւնն առաջի բազում լիայից: Այն,
 դուն կաթողիկէ հաւատոյ դաւանութիւնդ
 ան միջոցին տուիր, երբ սուրբ մկրտու-
 թեամբ Աստուծոյ եւ եկեղեցւոյ որդի,
 Քրիստոսի արքայութեան ալ ժառանգ
 եղար: Իսկ գրոշմի ատեն տուած դաւա-
 նութեամբդ՝ Քրիստոսի բանակին ու պա-
 տերազմին քաջ ու հաւատարիմ զօրական
 եղար: Արդ մ'ամչնար բովանդակ աշ-
 խարհքի առջեւ կաթողիկէ հաւատքդ
 խոստովանելու, ոչ միայն խօսքով, այլ
 աստուածահաճոյ գործովք: Իբրեւ հարա-
 զատ կաթողիկէական քրիստոնեայ՝ կրօնից
 բոլոր պարտաւորութիւններն ամենայն
 համարձակութեամբ ու ճշդիւ կատարէ:
 Ճշմարիտ հաւատքիդ համար պիտի կրես
 հալածանք, վիշտ ու նախատինք. չըլլայ թէ
 դաւանութիւնդ ուրանաս. քեզի մեծ
 պարծանք ու պատիւ համարէ կաթողիկէ
 եկեղեցւոյ որդի ըլլալդ, որ միմիայն ճըշ-
 մարիտ եկեղեցին է, որմէ դուրս բնաւ
 փրկութիւն չկայ: Մտացդ մէջ անջինջ
 գրոշմէ Ս. Պետրոսի՝ եկեղեցւոյ Գլխոյն
 խօսքերը, որոնցմով առաջին քրիստոնեայքը
 կը քաջալերէր կը յորդորէր որ Յիսուսի

Համար ամէն թշնամանաց ու անիրաւու-
թեանց համբերեն. Իսկ եթէ նախադիցիք եւ
լաւն անստան Քրիստոսի, երանելի եք: Մի ու
է յեղ շարշարեացի երբեք չապանող, իմ երբեք
չգող, իմ երբեք չշարագործ, իմ երբեք
չօրորորեող: Այս եթէ երբեք չբերեալեաց,
թէ ինչ ահալեացի, այլ փառաւոր առնիցի
չԱստուած մնամքս այսուի. (Ա. Պետ.
Պ. 14:) — Քու բովանդակ տառապանացդ
ու հաւատարիմ ծառայութեանդ լիուլի
վարձքն Անկէ սպասէ, որ կ'ըսէ. Ահնայն
որ իստուանեացի յիստուանէ մարդիան, իստ-
ուանեացի եւ իստուանէ առաջի շօր եւոյ որ
յերկնն է: (Մատթ. Ժ. 32:)

Օրինակ:

Քրիստոնէութեան առաջին ժամանա-
կաց մարտիրոսները, ինչպէս նաեւ տասն-
ուեօթներորդ դարուն մէջ Ճարսնի վկայք,
կը ցնծային՝ որ միակ ճշմարիտ հաւատոյ
համար տանջանք եւ մահ կրելու արժանի
կ'ըլան: Անհամար օրինակաց մէջէն մէկը
միայն յիշենք: Յամի 1613 Հոկտեմբերի
7ին Արիմա քաղաքն երեք ազնուատոհմ
մարդ իրենց ընտանեօքը գլխատութեան
տեղը տարուեցան, ուր Քրիստոնէական
հաւատոյ դաւանութեան համար կրակի
մահուամբ պիտի մեռնէին: Իրենք ուրա-
խութեամբ Աստուծոյ շնորհակալ կ'ըլլային
մարտիրոսութեան շնորհքն իրենց պար-
գեւելուն համար. իսկ իրենց ետեւէն ու
առջեւէն գացող գրեթէ քսան հազար

Հոգւոյ չափ մարդիկ հոգեւոր երգեր երգելով եւ աղօթք ընելով, ձեռուրնին վառուած ճրագք բռնած ու գլուխնին ալ ծաղկէ պսակներ դրած կը քալէին: Անոնցմէ մէկուն Յակոբ անունով տասնումէկ տարւան տղան՝ ճամբան շատ երկար ըլլալուն յոգնելով, ոմանք զինքն ուղեցին գրկի վրայ տանիլ. սակայն մանուկ դիւցազնը յանձն չառաւ ըսելով. «Պէտք է որ մենք ալ մեր Տիրոջը նմանինք, որ ոտքով Գողգոթա ելաւ, ասկէ զատ՝ ծանր խաչն ալ շալկած էր: Հիմակ աշխատութեանց համբերենք, որ երկինքը հանգչինք»: Երբ որ մանուկ նահատակը փայտակոյտը տեսաւ, իր վրայ լացողներուն ցնծութեամբ ըսաւ. Ինչո՞ւ կու լաք, երջանկութեանս կը նախանձիք, մանաւանդ թէ դուք ալ ինծի հետ ուրախացէք: — Գլխատման տեղն որ հասան, ամէն մէկը ցիցին վազեց, որուն պիտի կապուէր, եւ ուրախութեամբ զանիկայ համբուրեց: Անոնցմէ մէկը փայտակուտին բարձունքէն ժողովրդեան ըսաւ. «Ար տեսնենք կրակը, որ զմեզ պիտի այրէ, բայց ամենեւին չենք վախնար, վասնզի աս կրակին ձեռքովն անմիջապէս երկինքը Բրիստոսի պիտի երթանք: Եղբարք, միայն կաթողիկէ կրօնին մէջ մարդ կրնայ երջանիկ ըլլալ. յարատեւեցէք հաւատոյ մէջ, տանջանքէն մի վախնաք, որ վայրկենական է, որուն կը յաջորդէ մշտնջենաւոր հանգիստ . . .»: Երբ որ ամէնքն ալ ամուր կապուեցան, քրիստոնէական Եղբայրու-

Թեան նախագահը դրօշ մը պարզեց, որուն վրայ Քրիստոսի մահուան դատապարտուելուն պատկերը նկարուած էր. «Ահաւասիկ ձեր Փրկիչն, ըսաւ խոստովանողաց, որուն սիրոյն համար դուք ալ հիմայ կը մեռնիք, որն որ երկինքը ձեզի կը սպասէ:», Նոյն միջոցին փայտերուն կրակ տրուեցաւ. քրիստոնեայք ծնկան վրայ սկսան արտասուախառն Աստուծոյ ու Ս. Կուսին աղաչել, որ Քրիստոսի զինուորաց օգնեն: Իսկ անոնք ձեռնամաժ ու աշուրնին երկինք ուղղած՝ իրենք զիրենք Աստուծոյ յանձնեցին: Յակոբ՝ երբ որ զինքը ցիցին կապող չուանը կրակէն սպառեցաւ, բոցերուն մէջէն իր մօրը գիրկը վազեց ու անոր վիզը փաթթուեցաւ: Բայց մայրն ըսաւ. Որդեակս, երկինք նայէ, Յիսուս եւ Մարիամ քեզի նշան կ'ընեն: Մանուկն երեք անգամ Յիսուս Մարիամ ըսելէն ետեւ մեռաւ. մայրն ալ անմիջապէս իր տղուն մարմնոյն վրայ հոգին աւանդեց: Յակոբայ Մագդաղենա քոյրը ծռելով բոցերուն մէջէն հրաշէկ փայտեր առաւ գլխուն վրայ դրաւ, յայտնելով թէ որչափ սիրելի են անոնք իրեն. եւ նոյն բոպէին մեռաւ: Բոլոր նահատակներն հոգինին աւանդելէն ետեւ, քրիստոնեայք անոնց սուրբ նշխարքը ժողովեցին, Նանկազագիի եկեղեցւոյն մէջ թաղեցին: — Քրիստոս այսպիսի յաղթանակներ կը կատարէ իր զինուորացը վրայ, զորոնք դրօշմի սուրբ խորհրդոյն մէջ Ս. Հոգւոյն զօրու-

Թեամբը կը զինէ, որ իր աստուածային վարդապետութեանց դաւանութիւնը կնքեն նա՛հատակութեամբ ու արեան մա՛հումամբ:

34. Եկեղեցւոյ պարզած յարգութեան, պարտաբաժի եւ անոր ներկայ գործուելու վրայ:

Ա. Եկեղեցին՝ Աստուծոյ տունն է, ուր պէտք է մտնել մեծ պարկեշտութեամբ ու գոզութեամբ: Եթէ ազնուականի մը տունը կը մտնուի ամենայն ակնածութեամբ, որչափ աւելի Աստուծոյ տաճարը: — Եկեղեցւոյ մէջ ամէն բան մեզի յարգութիւն կը հրամայէ: Օրհնած ջուրը կը յիշեցընէ մեզի՝ որ մեղքերնէս մաքրուինք ու սրտի զղջմամբ Աստուծակցութեան խնդրենք: Խոստովանարանը մտքերնիս կը բերէ որ Աստուծոյ հետ հաշտուելու տեղն է, ուր մեղքերնիս անկեղծ խոստովանութեամբ պիտի լանք: Սրբոց պատկերները մեզի կը յիշեցընեն, որ անոնք Աստուծոյ սիրելի ծառաներն են, որ իրենց պանդխտութեան ընթացքը կատարած ըլլալով՝ երկինքը զԱստուած կը փառաւորեն եւ մեզի համար բարեխօս են: Տապանակին մէջ՝ յամենասուրբ Հաղորդութեան՝ բազմած է Յիսուս Քրիստոս՝ մեր սիրելի Փրկիչն ու արդար Գատաւորը, մեր ազաւանքները կը լսէ եւ մեզի իւր շնորհքներն առատութեամբ կը բաշխէ: Խորանը կը յիշեցընէ խաչին վրայ մատուցուած արեան Ձօ՛հը, զորն որ Յիսուս Քրիստոս ամէն որ իր անսահման սիրովը քահանային

ձեռքը հացի ու գինւոյ տեսակաց ներքեւը
անարիւն կերպով կը նորոգէ: Ասոնցմէ
զատ՝ Եկեղեցւոյ մէջ տիրած լուսթիւնն
ու անուշահոտութիւնը սրտերնիս նուիր-
ական զգածմամբ կը լեցնէ ու զմեզ կը
պատկառեցնէ: Երբ այսչափ սուրբ առար-
կաներ կը տեսնենք, միանգամայն կը հաւա-
տանք որ ամենակալին Աստուծոյ սուրբ
տաճարն է, ինչպէս կրնանք յանդգնիլ
հոգւով ցրուելու, ասդին անդին նայելու,
խօսելու, ծիծաղելու եւ անպատշաճ կենալու:
Ով որ լրբութեամբ եւ անվայել վարմուն-
քով կը կենայ հոն, յայտնի է որ այն-
պիսին ամենեւին կրօնական զգածում չունի,
զորն որ կը խայտառակեն հեթանոսք եւ
այլակրօնք, որոնք իրենց կուտուեններուն
ու աղօթատեղիներուն մէջ սասաիկ մեծ
յարգութիւն կը ցուցնեն:

Բ. Ս. Պատարագը մեր կրօնին ամե-
նէն բարձր ու ամենէն սուրբ գործքն է: Այս
զոհ՝ որով Յիսուս Քրիստոս ինք զինքն
իր երկնաւոր հօրը կը նուիրէ, իր սուրբ
մարմնոյն ու արեան միւլնոյն զոհն է, զոր
ինքը Գողգոթա լեռը խաչին վրայ մեզի
համար մատոյց: Հոն արեամբ էր, իսկ
հոս անարիւն: Արդ ամենակարող Աս-
տուած մը՝ որ երկինք ու երկիր եւ բոլոր
արարածք ոչնչէ ստեղծեց, մեր սիրոյն
համար կը զոհուի, քահանային պարզ
խօսքերուն հնազանդելով՝ երկնքէն իսկոյն
կու գայ կը հանգչի մեր խորաններուն
վրայ: Գողանք ու զարհուրինք Աս

տուժմէ, որմէ բովանդակ հրեշտակք կը սարսափին:

Յիսուս Քրիստոս չորս դիտաւորութեամբ կը զոհուի: Ա. Որպէսզի Հօր Աստուծոյ իր պարտուպատշաճ երկրպագութիւնն ու մեծարանքն ընծայէ, որոնք հրեշտակաց, սրբոց ու մարդկան անդադար մատուցած օրհնութիւններէն սւ երկրպագութիւններէն յանսահմանս վեր են: Անոր համար Ս. Պատարագը Ձոհ Գրքի մէջ կ'ըսուի: Բ. Որպէսզի իր Հօրմէն մեր մեղաց թողութիւնն ու մեզի համար ալ հաշտութիւն խնդրէ: Անոր համար Ս. Պատարագը կը կոչուի Ձոհ Հաշտութեան: Գ. Որպէսզի իր մարմնոյն ու արեան զոհին միջնորդութեամբը մեզի ամենէն հարկաւոր շնորհքներն ընդունինք, որ կարող ըլլանք մեղքէ խորշիլ ու առաքինութեան մէջ յառաջանալ: Անոր համար Ս. Պատարագն ամենէն ազդու ու զօրաւոր Ազաշտաց Ձոհն է: Դ. Որպէսզի մեր բոլոր շնորհակալութեան օրհնութիւններն ու փառաբանութիւններն Աստուծոյ մատուցանէ: Անոր համար Ս. Պատարագը Ձոհ Շնորհակալութեան կը կոչուի: Որդեակ, աս դիտաւորութեամբ աստուածային զոհն Աստուծոյ ընծայէ. նոյն յարգութեամբ, եռանդով, սուրբ զգածումներով, որոնցմով Յիսուս Քրիստոս խաչին վրայ ինքզինքը մեզի համար իւր Հօրը նուիրեց:

Գ. Աս սուրբ Զոհին ներկայ գտնուէ
 աս կերպով: — Պատարագին սկիզբէն
 մինչեւ Աւետարանը մեղքերդ մտածէ,
 անոնց վրայ զղջա ու խոնարհութեամբ
 Աստուծմէ թողութիւն խնդրէ: Աւետա-
 րանէն մինչեւ Առէք կերէք հաւատքդ կեն-
 դանացուր, սէրդ բորբոքէ, զքեզ ողջ բո-
 վանդակ Աստուծոյ նուիրէ, սիրտդ ու
 հոգիդ առ Աստուած բարձրացուր, որն
 որ հրեշտակաց բազմութեամբ խորանին
 վրայ կը հանգչի, եւ անոնց հետ Յիսուսի
 Քրիստոսի մեծ վայելչութեան երկիր պագ,
 զինքն օրհնէ ու փառաւորէ: Առէք կե-
 րէքէն մինչեւ Ճաշակում կենդանի հաւ-
 ատքով, յուսով ու սիրով Յիսուսի
 հետ միացիր, իրմէ ամէն տեսակ շնորհք
 խնդրէ, իւր անբաւ ողորմութեանն ա-
 պաւինելով՝ աղաչէ ծնողացդ, ազգակա-
 նացդ, կենդանեաց ու մեռելոց համար:
 Ի Սուրբ ի սուրբին ատենը հոգւով Գող-
 գոթա լեռը գնա եւ զքեզ բոլորանուէր
 Աստուծոյ ողջակէզ մատո՛ Յիսուսի հետ,
 եւ խնդրէ համբերութիւն, որ սիրով
 տանիս աս կենաց ամէն վշտերուն ու
 չարչարանաց: Ճաշակման ատեն Յիսուսին
 հետ միաւորուէ, եւ ջերմ իղձերով ու
 բորբոքեալ սիրով զինքը հոգեւոր կերպով
 սիրտդ ընդունէ, որ զօրանաս ամէն բանի
 յաղթելու: Քահանային վերջին օրհնու-
 թեան հետ Աստուծոյ օրհնութիւնը խըն-
 դրէ բովանդակ գործոցդ ու աշխատու-
 թեանցդ վրայ: Արդեակ, չհետեւիս անոնց,

որոնք կամ պատարագին կէսին կու գան եւ կամ կէսին կ'երլեն կ'երթան. նոյնպէս անոնց ալ՝ որոնք եկեղեցի կ'երթան միայն իրենք զիրենք ցուցընելու, Աստուծոյ տան մէջ անզգամութեամբ կը կենան, ուրիշներուն ջերմեռանդութեան արգելք կ'ըլլան: Ասոնց համար է՝ որ կ'ըսէ Ս. Պօղոս. Եֆէս + շարժար Աստուծոյ, ապականել, ապականելոցի վնաս Աստուծոյ:

Օրինակներ:

1. Կը կարդանք Ս. Գրոց մէջ թէ երբ Հեղիոդորոս զօրապետը բռնութեամբ ուզեց Արուսաղէմի տաճարը մտնել ու կողոպտել, յանկարծ փառաւոր ձի մը երեւցաւ, որուն վրայ ոսկիէ զէնքերով սպառազինած մարդ մը կար, երկու կողմն երկու երիտասարդով, որոնք հրեշտակ էին եւ զզօրապետն այնպէս ծեծեցին, որ շնչասպառ գետինը փռուեցաւ, եւ հազիւ մահուանէ ազատեցաւ Ոնիա քահանայապետին աղօթքովը:

2. Յիսուս սուրբ բարկութեամբ տաճարէն դուրս հանեց հոն առուտուր ընողները, որոնք Աստուծոյ տունն աւազակաց այր ըրած էին: — Ս. Ամբրոսիոս ունայնասէր ու սաստիկ զարդարուած կնոջ մը՝ որ եկեղեցի կ'երթար, հարցուց. Տիկին, ո՞ւր կ'աճապարես: Եկեղեցի, ըսաւ կինը: Ո՛չ, կրկնեց Սուրբը, մարդ կը կարծէ որ պարի կամ աշխարհական հանդիսի

մը կ'երթաս այդ անպատշաճ զարգարուն
զգեստներովդ: Հեռու գնա ասկէ, գնա
ողրա անկարգութիւնքդ, մի գար հոս, որ
ունայնասիրութեամբդ զԱստուած չվշտա-
ցընես եւ ուրիշներն ալ չչփոթես: Հոս
մեղքերը լալու եւ զԱստուած փառաւո-
րելու տեղ է: Եթէ Աստուած Իսրայելի
Ժողովրդեան՝ Ի՞նչ արեւելիս ու արեւմուտիս մէջ
դուրսէ, քաւ, որչափ աւելի կ'ըսէ մեզի,
որ ինք հոս Տապանակին մէջ կը կենայ:

3. Յամի 871 Գանիացիք Անգղիայի
արեւելեան կողմն ապականելէն ետեւ՝
արեւմտեան կողմը յարձակեցան, որոնց
վրայ քալեց բարեպաշտ ու քաջ Եթելըէտ
Թագաւորն իր սակաւաթիւ՝ բայց կտրիճ
գնդովը: — Պատերազմին օրը Թագաւ-
որն ուզեց առտու պատարագ մը տես-
նել ու Ս. Հաղորդութիւնն առնուլ՝
աներկիւղ գիմագրաւ կռուելու համար:
Ս. Պատարագին ատենը փութով իրեն
ծանուցին թէ արդէն թշնամին պատե-
րազմի ճակատեր է, պէտք է որ անմիջա-
պէս իր ջերմեռանդութիւնը թողու եւ
զօրաց գլուխն անցնի. սակայն Թագաւորն
անխռով իր ջերմեռանդութիւնը շարու-
նակեց: Գարձեալ հետզհետէ պատգա-
մաւորք ծանուցին որ եթէ վայրկեան մը
միայն ուշանայ, բոլորովին կը յաղթուին:
Բայց Թագաւորը պատգամաւորին ձեռ-
քովը սպարապետին ծանոյց թէ ինք
մինչեւ որ Չօրութեանց ու Յաղթութեանց

Տէրը Ս. Հաղորդու թեամբ սիրտը չընդունի եւ Անոր զօրաւոր օրհնութիւնը չառնու, պատերազմ չի սկսիր: Եթե լրէտ սաստիկ եռանդով ու հոգւով հաղորդուելէն ու մինչեւ պատարագին վերջը մնալէն ետեւ՝ քաջասրտութեամբ իր զօրաց գլուխն անցնելով՝ քիչ ժամանակի մէջ թշնամւոյն յաղթեց: — Աս թագաւորին օրինակը որչափ կը խայտառակէ զանանք, որ շատ անգամ չնչին գործքերու համար կամ սուրբ պատարագ տեսնելու չեն երթար եւ կամ մէկէն կէսին կը ձգեն կ'երթան:

4. Ս. Լուդովիկոս Վաղղիայի թագաւորն ամէն օր երկու պատարագ կը տեսնէր, շատ անգամ ալ երեք կամ չորս: Երբ որ անգամ մը ականջը հասաւ թէ իր պալատականներէն ոմանք զինքը կը մեղադրեն այնչափ պատարագ տեսնելուն պատճառաւ տէրութեան գործքերը զանց առնելուն համար, անոնց պատասխան տուաւ թագաւորը. Որչափ խրղճմտանքաւոր են այն Պարոնայք. ոչ ոք մեղադրանաց բառ մը բերնէն կը հանէ՝ խաղով եւ որսով անցուցած ժամանակիս համար:

35. Քահանայից յարգութեան վրայ:

Ա. Երբ որ Հրեայք Սամուէլ մարգարէին հրամանին դէմ դարձան եւ երբ ինք Աստուծոյ առջեւն անոնց կուրու-

Թիւնք կու լար, Աստուած իրեն ըսաւ.
 Զիւր շէրտեցին, հապա շէն՝ որ ալ երեւոյ
 շրոյ շէշեի: Ամէն նախատինք ու վշտա-
 ցուցում՝ զորոնք մարդ քահանայից կ'ընէ,
 Աստուծոյ կ'ընէ. վասնդի քահանայք Աս-
 տուծոյ փոխանորդներն են, որոնց տուած
 է իր իշխանութիւնն եւ իր շնորհաց բաշ-
 խումը: Յիսուս Քրիստոս իր առաքելոց
 եւ անոնց յաջորդաց ըսաւ: Որ յիւր լե-
 ին լե. որ շիւր աւարտե, շէն աւարտե:
 Ս. Ոսկեբերան կ'ըսէ. «Քահանայք առ-
 անձին կերպով Աստուծոյ կը վերաբերին
 եւ իր իշխանութեան լիազօր պաշտօնեայքն
 են:», Քրիստոս է մեր հովիւն, ուսուցիչը,
 եպիսկոպոսն ու յաւիտենական քահա-
 նայապետը. քահանայք ալ ձեռնադրու-
 թեամբ կ'ընդունին իր հովուութեան,
 ուսուցչութեան ու քահանայութեան
 պաշտօնը: Որպէս աւարտե շէն շոյր, ե-
 ին աւարտե շիւր, ըսաւ Քրիստոս, եւ իր
 բովանդակ իշխանութիւնն անոնց տուաւ,
 այս ինքն՝ իշխանութիւն սորվեցընելու,
 սուրբ խորհուրդները մատակարարելու,
 մեղքերն արձակելու, սատանային իշխա-
 նութիւնը ջնջելու, սուրբ պատարագին
 մէջ իր մարմնոյն ու արեան զոհն Աս-
 տուծոյ նուիրելու եւ հաւատացելոց ա-
 ռաջնորդելու. իշխանութիւն մը, զոր ոչ
 երկնից հրեշտակք եւ ոչ երկրի թագաւ-
 որք ունին: Իւրաւան շիւր ու շիւր իւր
 իւր իւր հարցոց
 մարտիրոսը, կ'ըսէ Ս. Պօղոս առաքելայր:

Քաճանայից զօրութիւնը վատաստանին օրն աւելի եւս պիտի փայլի, որովհետեւ ընտրելոց թուոյն մէջ եղող քաճանայք՝ Քրիստոսի խօսքին համաձայն, աթոռի վրայ նստած՝ ազգերը պիտի դատեն. անոր համար կ'ըսէ Ս. Պօղոս. Չէ՛ք հիշեր դուք, որ հինգ տարեք հրեշտակները պիտի դատեն, որչափ եւս որոտել ժամանակատարն էրը:

Բ. Երբեք պէտք չէ քաճանայք, եւ ուրիշ Աստուծոյ նուիրեալ անձինքը՝ որ եւ իցէ բանի եւ նոյն իսկ անսուրբ ու մեղանշական վարմունքի պատճառաւ նախատել, թշնամանել ու բամբասել, վասնզի Աստուած Մարգարէին բնորոշ մեղի կը պատուիրէ. Մի՛ յերջնար յօծեալ է՛, եւ եմ՝ Աստուած արդար եւ խիստ վրէժխրնդիր: Քաճանայք Աստուծոյ կը վերաբերին, թող Աստուած զիրենք դատէ, որ ամենագէտ է: Մեր պարտքն է ընդհանրապէս ընկերին պակասութեանց վրայ չխօսիլ եւ սիրոյ քողով ծածկել, հապա որչափ եւս աւելի Աստուծոյ նուիրելոց թերակատարութիւններն ու յանցանքները պէտք ենք ծածկել: Քրիստոսի մեղի տուած գեղեցիկ դասը չմոռնանք, որն որ փարիսեցւոց պակասութեանց դէմ՝ յայտնապէս քարոզեց ու մեղքերնին առջեւնին դրաւ. իսկ քաճանայից մեղքերը լռեց, իր մեծարանքն անոնց ցուցուց եւ հրամայեց ժողովրդեան որ անոնց լսեն ու հնազանդին: Յուդայի անօրէնութիւնը գիտէր, բայց զինքը սիրեց ու պատուեց, նոյն իսկ զինքը

Համբուրիւ մատնած ատենն ալ, որպէսզի
 մեզի ցուցընէ, կ'ըսէ Ս. Ամբրոսիոս, թէ
 ինչ մեծ յարգութիւն ու պատիւ ընծայե-
 լու է քահանայի արժանաւորութեան:
 Քահանայք ալ ուրիշներուն պէս մարդ-
 են, սակայն իրենց բարձրագոյն պաշտօնովն
 ու նկարագրովն՝ որոնց արժանի կ'ըլլան
 ձեռնադրութեամբ ու սուրբ օժմամբ,
 ամէն մարդէ վեր են: Իրենց բոլոր կեանքը
 սուրբ պիտի ըլլայ. թէպէտ եւ սրբու-
 թեամբ չապրին եւ Յուդայի պէս իրենց
 վիճակն արատեն, կը մնան միշտ քահանայ
 եւ օժեալ Աստուծոյ. ով որ իրենց պա-
 տուոյն, պաշտօնին եւ անձին դէմ՝ դէշ
 կը խօսի, զԱստուած կը վշտացընէ. Ո՛վ
 որ ի՞նչ «հանայե» իւր գլխի, կ'ըսէ Ս. Հոգին,
 ի՞նչ «չի» բիւն իւր գլխի: Աստուած քահա-
 նայից դէմ եղած նախատինքն ու թշնա-
 մանքը միշտ կը պատժէ: Հրեայք իրենց
 քահանաները չյարգելնուն համար եօթա-
 նասուն տարի Բաբելացւոց ծառայեցին:
 Միթէ այսօրուան օրս ալ անչափ հա-
 րուածք ու թշուառութիւնք՝ որոնք երկիր-
 ներու, ժողովրդոց եւ ընտանեաց վրայ
 կու գան, Աստուծոյ քահանայից, իր
 եկեղեցւոյն, իր խօսքերուն ու ճշմարտու-
 թեանց դէմ եղած թշնամանաց ու
 նախատանաց պատիժները չեն:

Գ. Քահանայութիւնը թշնամանելն՝
 զմարդն անօրէնութեան, կրօնի ծաղրածու-
 թեան, հաւատոյ ուրացութեան, հերե-
 տիկոսութեան ու անհաւատութեան կը

տանի: Աստուծոյ նուիրեալ անձինքը ծաղրողներն ու նախատողներն առհասարակ ամբարտաւան ու անկրօն մարդիկ են. պատուաւորները միշտ կը մեծարեն ու կը յարգեն Աստուծոյ պաշտօնեաները: Ամէն մոլորեալք ու հերետիկոսք իրենց մոլորութիւնը տարածելու եւ իրենց հետեւող գտնելու համար՝ մեծ ջանքով կը սկսին քահանայապետը, եպիսկոպոսները, քահանայքն ու ամէն Աստուծոյ նուիրեալ անձինքը ծաղրել ու թշնամանել: Աստուած ալ զիրենք կը պատժէ իրենց չարութեան ու կուրութեան մէջ թողլով, եւ իր զարհուրելի արդարութեամբն այնպէս կը կարգադրէ՝ որ իրենց մահուան ժամուն առանց քահանայի ու սուրբ խորհրդոց մեռնին:

Որդեակ, քահանայք՝ հոգւոյդ առաջնորդներն եւ ամէն աստուածանուէր անձինքը պատուէ ու մեծարէ. ինչ որ քեզի կ'արգելեն՝ մ'ընէր, ինչ որ կը հրամայեն՝ սիրով ըրէ. ինչ որ ալ կը ոտրվեցրնեն՝ հաւատա: Աստուծոյ փոխանորդներն են եւ միայն Աստուծոյ խօսքերը կը քարոզեն: Իսկ երբ եկեղեցական մը իր վարդապետութեան մէջ կասկածելի է, եւ հռոմէական սուրբ եկեղեցիէն կը բաժնուի, ոչ միայն պարտական չենք անոր լսելու, այլ նաեւ իրմէ եւ իր վարդապետութիւններէն պիտի խորշինք:

Օրինակներ .

1. Մեծն Աղեքսանդր իր բանակովն Երուսաղեմի վրայ կ'երթար քաղաքը կործանելու եւ բնակիչքը սրէ անցրնելու մտօք : Ժողովուրդը սարսափած ու շփոթած ընելիքը չէր գիտեր . բայց Յադդոս քահանայապետն իր քահանայական շքեղ զգեստներովն անոր դիմացը գնաց : Աղեքսանդր զանիկայ տեսնելուն պէս՝ կառքէն վար իջաւ ու անոր առջեւ խոնարհեցաւ : Եւ երբ որ իր թիկնապահներն ասոր վրայ զարմացած՝ պատճառը հարցուցին, պատասխանեց թէ Ոչ Յարդոսին՝ այլ Տէրուհի Աստուծոյ՝ սրուն փահածն է անիկայ, երկրպագուելին ըրի, եւ յաւերելնական Աստուծոյն իր ծառային վրայ Տանչոյ եւ զինքն պարսեցի իբրեւ նոյն ինքն Աստուծոյ :

2. Մեծն Կոստանդիանոս երբ որ աստուածանուէր անձի մը յանցանքը կը լսէր, սաստիկ կը ցաւէր եւ կ'ուզէր նոյնը իր ծիրանուովը ծածկել որ մարդիկ չտեսնեն եւ զԱստուած չվշտացրնեն : — Թէոդոս կայսրը՝ թէեւ կաթուղիկէ եկեղեցւոյ շատ արդիւնաւոր էր, սակայն Ս. Ամբրոսիոսի հիստ հրամանին հնազանդելով՝ ծանր ապաշխարանքը սիրով կատարեց : — Ս. Անտոն ճգնաւորը՝ թէեւ ամենամեծ սուրբ ու թագաւորաց խորհրդատու էր, սակայն քահանայքն այնպէս կը յարգէր, որ անոնց հանդիպած ատեն՝ մէկէն ձեռք կը պազնէր

ու մեծարանօք օրհնութիւննին կը խըն-
գրէր: — Ս. կատարինէ Աիէնացին քահա-
նայքն յարգելու մէջ այնչափ յառաջ
կ'երթար՝ որ անոնց կոխած տեղերը ջեր-
մեռանդութեամբ կը համբուրէր:

3. Թէ Աստուած ինչպէս իր ծառայից
խրատներն ու արդար յանդիմանութիւն-
ները ծաղրողները կը պատժէ, հետեւեալ
գէպքը կը ցուցնէ: Գաղղիայի քաղաքի
մը մէջ երկու տղաք իրենց անկարգու-
թիւններովը ժողովրդեան մեծ գայթակ-
ղութիւն կու տային: Մեծարոյ քահանան
անոնց հայրերը յորդորեց, որ իրենց զաւ-
կրները զօպեն: Ասոնցմէ մէկն յանդգնու-
թեամբ քահանային պատասխանեց, թէ
Գուէն քու ժամագիրքդ մտածէ, ընտա-
նեաց գործքերու մի խառնուիր. որուն
ժողովրդապետն անուշութեամբ կրկնեց
թէ Ես իբրեւ առաջնորդ հոգևոց ու
հայր կը խօսիմ: Բայց քու խօսքերդ
քրիստոնէի չեն վայելէր: Խօսքը վերջա-
ցուց ըսելով. Երանի թէ Աստուած
զքեզ ալ չպատժէ տղուդ ամպարշտու-
թեանց աչք գոցելուդ համար: Կոյր հայրը
կը պարծէր թէ քահանային լաւ պատաս-
խան տուեր ու ճշմարտութիւնն է ըսեր,
որ իր խօսքը ետ պիտի առնու: Բանը
բոլոր ժողովրդեան մէջ հրատարակուե-
լուն՝ քահանան հետագայ կիրակին իր
քարոզին մէջ ամենայն զգուշութեամբ ու
խոհեմութեամբ փոքր ազդարարութիւն

մ'ընելէն ետեւ՝ աւելցուց թէ Աստուած շատ անգամ կը պատժէ իրենց հոգւոյն առաջնորդին խրատներն արհամարհողները: Ասկէ անմիտ հայրն աւելի եւս կատղելով, ալ քահանային դէմ ամէն կերպ նախատական խօսքեր կը խօսէր: Իսկ տղաք գինետունները թափառելով իրենց շարութիւնները կը շարունակէին: Օր մըն ալ ուրիշ բարեկիրթ տղոց հետ զրօսանքի գացած ատեննին՝ յանկարծ երկինքը կը սկսի սեւ ամպերով ծածկուիլ ու սաստիկ փայլատակել: Ան սոսկալի որոտմանց մէջ կայծակը նոյն երկու անառակները գետինը կը փռէ՝ անոնց միւս ընկերաց եւ ոչ մէկ մազին վնասելով: Աս աղէտալի դէպքին մէջ հայրերն աստուածային արդարութեան պատժող ձեռքը ճանհնալով, արտասուալից աչօք քահանային ոտքը կ'իյնան թողութիւն կը խնդրեն:

36. Խաղէ ու զբօսանայ վրայ:

Ամէն մարդ իր վիճակին ու կոչման համաձայն աշխատելէն վերջը, հանգիստ մը, անմեղ զուարճութիւն մը կ'ուզէ. ասիկայ շատ հարկաւոր է մանաւանդ զուարթ ու նորահաս անձանց, որոնք եթէ շարունակ գործոյ զբաղին, կը վնասին: Բայց որպէսզի խաղն ու զրօսանքն օգտակար ըլլայ, պէտք է միտ դնել անոնց խաղանքին, խաղին, եւ ինչպէս ու զիպտորութեան:

Ա. Խաղն ու զրօսանքը շատ երկար պիտի չըլլայ, եթէ հարկաւոր ժամանա-

կէն աւելի տեւէ, հանգիստ ու զուար-
 ճութիւն ըլլալէն կը դադրի ու զբաղում
 կ'ըլլայ: Անմիտ է ան մարդն՝ որն որ խա-
 ղէն ու զբօսանքէն իրեն գործք մը գտնել
 կ'ուզէ: Մարդը ծնած է աշխատելու եւ
 գործելու համար, որմէ երբեմն օրելիցէ
 կերպով հանգչիլ պէտք է: Միայն թէ
 կենաց բոլոր օրերը եւ ուսման եւ ուրիշ
 զբաղմանց, հոգւոյ ու մարմնոյ պիտոյից
 նուիրուելու բոլոր ատենները զուարճու-
 թեանց ու ընկերութեանց մէջ վատնելը
 շատ մեծ անկարգութիւն է: Ոմանք կի-
 բակի եւ տօն օրերը միայն զբօսանաց հա-
 մար կ'ընտրեն, մինչդեռ նոյն օրերն Աս-
 տուծոյ նուիրուած են, ուստի եւ աս-
 տուածահաճոյ գործքերով անցընելու է:

Բ. Խաղի կերպին նկատմամբ՝ երկու-
 բանէ զգուշանալու է, այս ինքն՝ Յար-
 մանէ ու Մեղքէ: Երբեք սիրտը սաստիկ
 խաղի կապելու չէ, ապա թէ ոչ՝ կիրք
 կ'ըլլայ, որ շատ վտանգաւոր է, վասնզի
 մարդուն բոլոր միտքը կը գրաւէ, հոգին
 ալ այնպէս կը զբաղեցընէ, որ այնու-
 հետեւ միայն զուարճանալու միջոցներ
 գտնելու կը ճգնի: Աս մոլութիւնը կ'ըն-
 կրդմին գլխաւորաբար երիտասարդք, որոնք
 զբաղմանց ատեննին իսկ զբօսանք կը խոր-
 հին: Խաղն ու զբօսանքն առանց մեղաց
 պիտի ըլլայ, ասոնց մէջ անէծք, երգում,
 բարկութիւն, կռիւ, սիրոյ դէմ նախա-
 տական խօսքեր ու խաբէութիւններ պի-
 տի չըլլան:

Գ. Արգելուած ու փնասակար խաղեր խաղալու եւ վտանգաւոր զբօսանքներ ընելու չէ: Այլասեռի հետ խաղալը միշտ վտանգաւոր է: Բարեկիրթ ու պարկեշտ օրիորդ մը միշտ պիտի զգուշանայ երիտասարդաց հետ նոյն իսկ անմեղ խաղ խաղալէն: Խաղն ու զբօսանքն ընտանեաց մէջ պիտի ըլլայ. վասնզի ուրիշ խաղերու ընկերութիւնք վտանգաւոր են:

Գ. Խաղի ու զուարճութեան նպատակը պիտի ըլլայ միայն աշխատութենէ հանգչիլ եւ առողջութիւնը զօրացընել, որպէսզի մարդ աւելի ուժով պատասխի վիճակին պարտքերը ճիշդ կատարելու եւ Աստուծոյ եռանդեամբ ծառայէ: Ուրեմն, որդեակ, զգուշացիր որ խաղը քեզի բան գործ չընես. մտածէ թէ որչափներ խաղով մեծ դժբախտութեան են հանդիպեր: Աս խաղի կիրքն ամէն հոգեւոր զգածումը կը խեղդէ եւ զարհուրելի անկարգութեանց ու մեղաց, հոգեւոր ու ժամանակաւոր բարեաց կորստեան եւ ուրիշ անթիւ չարեաց կը տանի: Խաղացող մը իր բովանդակ ընտանիքը կը կործանէ. ինք յուսահատութեան մէջ կ'իյնայ, ուրիշներուն ալ մեծ փնասներ կը հասցընէ: Ի՞նչ ողբալի անմտութիւն է իր պատիւը, պատուական ժամանակն, ինչքն ու հոգին կորսնցընել եւ սատանային գերի ըլլալ: Ս. Օգոստինոս կը պատմէ թէ խաղացող մը՝ որ սաստիկ խաղի զարնուած՝ ամէն տեսակ երդումներ ու հայհոյութիւններ բերնէն

դուրս կու տար, իր հօրմէն՝ սատանայէն,
ընկերութեան մէջէն դուրս տարուեցաւ:
Անչափ աղիողորմ խեղճութեանց պատ-
ճառը՝ խաղի սեղանները չէն:

Օրինակ:

Ողորմեցէք, ողորմեցէք խեղճ ու ան-
միտ մուրացկանիս, կ'աղաղակէր սրտա-
շարժ ձայնով Ա իէննայի փողօցներուն մէջ
աղքատ երիտասարդ մը. ով երիտասարդք
օգնեցէք ձեր ընկերակցին, եւ ինծմէ օրի-
նակ առէք, որ սաստիկ խաղի սէրէս ամէն
օգտակար գիտութիւն ու արուեստ ար-
համարհելով՝ կեանքս խաղով անցուցի.
Ծնողացս խրատներուն ու աղաչանաց շան-
սացի, իրենց արտասուաց ու ցաւոց շնայե-
լով՝ իմ մոլութիւնս շարունակեցի, զի-
րենք դառնութեամբ գերեզման իջուցի,
եւ ինծի թողած անբաւ հարստութիւննին
չորս ամսուան մէջ սպառելով՝ աս ողոր-
մելի խեղճութեան մէջ ինկայ: Ո՛հ շատ
կ'աղաչեմ, խղճացէք ինծի: Գուք ալ խաղի
չզարնուիք, որ ինծի պէս շատիպուիք փո-
ղօցներուն մէջ հրապարակաւ անմտու-
թիւննիդ ողբալ ու լալ:

37. Կերակրոյ, որիբա՛նու-նեան ու փինսվա-
նեան վրայ:

Ս. Պօղոս Առաքեալն իր թղթոց մէջ
հաւատացելոց կը պատուիրէ ըսելով. Ե՛նե
«արիցե՛, ե՛նե ը՛պիցե՛, զամենայն ինչ ի փառս
Աստուծոյ արտօնելի: Որովհետեւ ամէն հո-

գեւոր ու մարմնաւոր բարիք Աստուծոյ կ'ընդունինք, անոր համար յիշենք զԱստուած եւ իւր երկիւղիւր վայելենք մարմնոյ սնունդն իս իր անսահման ողորմութեան փառք ու գոհութիւն տալով :

Քրիստոսի Տեառն մերոյ օրինակը մեզի կը սորվեցընէ, որ կերակրէն յառաջ մեր սիրտն ու հոգին առ Աստուած բարձրացընելով, խնդրենք որ մեր կերակուրն ու ըմպելին օրհնէ, մարմնոյ զօրութիւն ու փողջութիւն պարգեւէ, եւ աս բարիքները չափով վայելելու շնորհք տայ :

Ո՛րդեակ, կերակրոյ եւ ըմպելեաց մէջ Զփոքիւնք էլէր : Ա. Որոշեալ ժամուն կեր, ասոր լաւ միտ դիր ու ճիշդ եղիր, չըլլայ թէ կոկորդիդ ցանկութենէն ամէն բոպէ որոճաս, որ անասնոյ գործ է : Զգուշացիր առանձին կերպով շատակերութենէ եւ մանաւանդ մեծերէն ծածուկ ուտելէ : Շատակերութեան եւ աղնիւ բաներ ուտելու վարժողը մէկէն չարութիւն կ'ընկղմի : Բ. Եթէ կերակուրներէն ոմանք ախորժակիդ համաձայն չըլլան, յաղթէ անձիդ յիշելով Քրիստոսի առ սէր մեր խմած լեղին, չհետեւիս անոնց, որոնք սեղանին վրայ իրենց կամացը հակառակ բան մ'որ տեսնեն, բարկութեամբ տունն իրար կ'անցընեն : Գ. Շատ չուտես, շատակերութիւնն առողջութեան շատ փնասակար ըլլալէն զատ՝ մարմնոյ զօրութիւնը կը թուլացընէ եւ հոգին ամէն բանի անզգայ

կ'ընէ ու սաստիկ կը բթացընէ: Շատա-
կերու թիւեր սրէն աւելի մարդ է սպան-
ներ, ընտանիք մոխրոյ վրայ նստեցուցեր,
տէրութիւններ ու քաղաքներ կործաներ:
Գ. Շուտ ու ցանկութեամբ չուտես, աս
կերպով ուտելն անկրթութեան եւ ան-
ձին չյաղթելու նշան է: Առողջութիւնն
ու վայելչութիւնը կը պահանջեն, որ բա-
նաւոր մարդը սեղանի վրայ ուտելեաց ու
ըմպելեաց մէջ՝ չափաւոր ըլլայ:

Աւելորդէն աղքատաց ալ մաս հանէ,
ինչպէս Ս. Լուդովիկոս Գաղղիայի թա-
գաւորն ամէն օր իր սեղանէն աղքատաց
առատ կերակուր կը բաշխէր. նոյնպէս
ուրիշ շատերն ալ: Երբեմն ալ մարմինդ
մահացուր քիչ ուտելով: Եթէ անօթու-
թենէ նեղուիս, մտածէ որ Քրիստոս
քառասուն օր ու քառասուն գիշեր անա-
պատին մէջ ծոմ անցուց, այնչափ վատ-
առողջ սուրբեր իրենց բոլոր կեանքը
խիստ պահքով ու ծոմերով անցուցին,
այնչափ հարուստներ ալ իրենց ինչքն
աղքատաց բաժնելով՝ խեղճութեամբ ու
մոլրալով ապրեցան: Մարմինդ շատ չգիր-
ցընես՝ որ հոգւոյդ դէմ կից չնետէ:

Խնջոյքներու եւ ընդհանրապէս ամէն
ժամանակ զգուշացիր շատ գինի խմելէ.
Շար գինի ի՞նչ, կ'ըսէ Ս. Հոգին, շարե-
րսն ի՞նչ, ինչո՞ւ. Բարիս-Ռիան ու ամէն ի՞նչ
անխորհուրդն ի՞նչ պարտաւոր, որով ի՞նչսրսն-
ներ ի՞նչ ինչո՞ւնին ու ի՞նչո՞ւնին յանցանոր

ԻՆՆՆՆ: Չափազանց գինի խմելն՝ էթէ սովորութիւն ըլլայ, առողջութեան կը վնասէ, պատիւն, ինչքն եւ Աստուծոյ վախը կը մոռցնէ: Ասոնք մտածողը պէտք է որ սոսկայ գինովութենէ ու որկրամոլութենէ: Աս մոլութեան մէջ ընկղմողը՝ դժուարաւ կրնայ ազատիլ, անոր համար ալ գինովին մէկ ոտքն արդէն դժոխոց մէջն է: Ս. Պօղոս այսպիսեաց կուրութեան վրայ լայով խօսելէն վերջը՝ կ'աւելցընէ թէ Գինովներն ու որկրամոլներն Աստուծոյ արքայութիւնը չեն ժառանգեր: Այս մոլութեամբ մարդ անասուններն ալ կ'անցնի: «Էշն ու շունը, կ'ըսէ Ս. Յովհանն Ռսկերբերան, գինովէն ու որկրամոլէն շատ պատուական ու խելացի են. թէ ասոնք եւ թէ ուրիշ ամէն անասունք հարկաւորէն աւելի ոչ կ'ուտեն եւ ոչ կը խմեն, թէ եւ հազարաւոր մարդիկ զիրենք ստիպեն,»: Մարդ մը որ միշտ իր որովայնը կը մտածէ, գինեւտունները կը յաճախէ, կերակրոց եւ ըմպելեաց գերի կ'ըլլայ, ալ բանաւոր մարդ չէ. վասնզի իր հոգին՝ որ Աստուծոյ պատկերն է, կը մասնէ ամէն տեսակ գարշելի մոլութեանց, եւ այսպէս կեանքն անդադար զԱստուած վշտացընելով եւ գերդաստանն ալ անարգելով կ'անցընէ:

Կերակրէն վերջը Աստուծոյ շնորհակալ պիտի ըլլանք, որ իր հայրական ողորմութեամբն զմեզ լիացոյց. մեր շնորհակալութիւնն ու երախտագիտութիւնն

Աստուծոյ աւելի եւս հաճոյական եւ ըն-
գունելի կ'ըլլայ, եթէ աս բարիքները վայ-
ելենք՝ միայն զօրութիւննիս աճեցընելու,
որ ուրախութեամբ ու գոհութեամբ իրեն
ծառայենք եւ յաւիտենական կենաց հա-
մար արդիւնք շահինք:

Օրինակներ:

1. Կը կարդանք Աւետարանին մէջ
թէ հարուստ մարդ մը ամէն օր փառաւ-
որ ընթրիքներ կ'ընէր եւ տեսակ տեսակ
համեղ կերակուրներով իր մարմինը կը
պարարէր, առանց աղքատաց կտոր մը
բան տալու: Աղքատ Ղազարոսն իր սաս-
տիկ խեղճութենէն անոր սեղանին փշրան-
քը խնդրեց, սակայն ան ալ իրեն զլացաւ:
Անգութ հարուստն իր առատ վայելմանց
մէջ մեռաւ ու դժոխոց մէջէն աղքատ
Ղազարոսն Աբրահամու գոգը տեսնելով
աղաղակեց. Հայր Աբրահամ, ողորմէ ինձի
եւ զՂազարոս խաւրէ, որ կաթիլ մը
ջրով աս տանջանքներէն պապակած լե-
զուս զովացընէ: Իրեն պատասխան տրուե-
ցաւ. Որդեակ, մտածէ որ կենացդ մէջ
ամէն բարիք վայելեցիր, իսկ Ղազարոս
միշտ խեղճ կեանք անցուց, հիմակ անիկայ
պիտ'որ մխիթարուի, իսկ դուն պիտի տան-
ջուիս: Ահա հատուցման երկրին մէջ որ-
կրամոյին ու աղքատին վիճակը:

2. Ս. Օգոստինոս կը պատմէ թէ
Կիւրեղ անունով գինեսէր ու որկրամոլ

երիտասարդ մը, օր մը բոլորովին հարբած ու կատաղի գազան դարձած՝ իր տունը կը դառնայ, մօրը վրայ կը յարձակի: Սակայն մօրն ու ժինն չկրնայով յաղթել՝ իր քոջը վրայ կը յարձակի. բայց ան ալ իր բոլոր զօրութեամբը գինով գազանին դէմ դնելով՝ վայնասուն մը կը փրցընէ: Նոյն միջոցին հայրը վրայ կը հասնի՝ զանոնք գինովին ձեռքէն ազատելու կը ջանայ. սակայն մոլեգին գինովն իր կատաղութիւնն ու զօրութիւնն աւելի սաստկացընելով՝ հայրն ու քոջը կը սպաննէ: Ինչ սոսկալի ոճիր ու դարշելի գործ: — Նոյն սուրբն ասոր վրայ միեւնոյն օրն երեք անգամ ժողովրդեան քարոզ կու տայ, կիւրեղին զարհուրելի ոճրագործութիւնը կը պատմէ, եւ այնպիսի ազդու ճարտարախօսութեամբ գինեմոլութեան ու գինովութեան տգեղութիւնը կը նկարագրէ, որ բոլոր ժողովուրդն աս սարսափելի գործքէն զարհուրած ու Սուրբին խօսքերէն շարժած՝ լայով տուն կը դառնայ:

38. Գիշերային հանդիպից, շքանայ -- դուրսի վրայ:

Ա. Ո՛վ որ խելս ին քորձե, Լուսնն ին քորձե -- Խառնուր ին քորձե. կ'ըսէ Ս. Հոգին: Որովհետեւ գիշերը՝ սատանային խորհուրդներուն կ'օգնէ, անոր համար գիշերային հանդէսները մարդկան վտանգաւոր են. ուր ազատ խօսակցութիւնք, անկարգութիւնք, լրբութիւնք, միտքն ու հոգին

ցրուող ու ապականող առարկաները սո-
 վորակտն բաներ են. ուր գէշ ճանչուորու-
 թիւններ, մեղանչական բարեկամութիւն-
 ներ, անվայել խօսքեր, անպատշաճ երգեր
 եւ ուրիշ բիւր անպատշաճութիւններ
 կ'ըլլան: — Երկիւղած մարդն աս երկ-
 սեռ անձանց ժողովքներէն պէտք է որ
 խորշի. ապա թէ ոչ՝ Աստուծոյ երկիւղը
 կամաց կամաց մտքէն կը հեռանայ,
 հոգին կը պաղի, պարկեշտութիւնը կը
 կորսուի ու բոլոր առաքինութիւնք անե-
 րեւոյթ կ'ըլլան: Աս ահուժներով բարե-
 կիրթ երիտասարդն անմիջապէս կը փո-
 խուի, յամառ, ցրուած, պաղ, անզգամ
 ու անհնազանդ կ'ըլլայ. շնորհալից համեստ
 օրիորդը կամապաշտ ու ինքնահաւան կ'ըլ-
 լայ, ծնողքը կ'անարգէ, անոնց հակառակ
 կը գործէ, պարկեշտութիւնն ու առա-
 քինութիւնը կը ծալէ եւ աշխարհի
 աչքը մտնելու կը ջանայ: — Ծնողք
 եթէ իրենց որդւոց լաւութիւնն ու տան
 խաղաղութիւնը կ'ուզեն, այսպիսի հան-
 դէսներ ոչ պիտի ընեն, եւ ոչ ալ իրենց
 զաւակաց այնպիսի տեղեր երթալու թող
 պիտի տան. խղճի մտօք անոնց ընթացքին
 վրայ պիտի հսկեն եւ ամէն վտանգաւոր
 բաներէ զիրենք պիտի արգելեն, որ վերջէն
 մշտնջենաւոր ողբերով անէժքներով իրենց
 կենաց օրերը չանցընեն: — Նոյնպէս աս
 խառն ընկերութեանց պէս վտանգաւոր
 են այլասեռից հետ եղող զրօսանքներն
 ալ. որոնց տխուր փորձը Ս. Յերոնիմոս

անձամբ առած ըլլալուն՝ ծնողաց եւ առանձինն մայրերուն խառիւ կը պատուիրէ, որ երբեք չլծողուն որ իրենց աղջիկներն երիտասարդաց հետ խօսակցին, ծանօթանան ու վտանգաւոր բարեկամութիւն ընեն: Աս զբօսանաց ատենն ալ անմեղութիւնն ու առաքինութիւնը կորուսանող առիթները շատ են: Աս Սուրբն ինչ պիտի ըսէ անոնց՝ որ իրենց զաւակաց ամէն կերպ ազատութիւն կու տան, անոնց անվայել ընթացքին կը հաւանին, եւ յաճախ իրենց անպատշաճ վարմունքովն անոնց չարութեան դուռ կը բանան: Չեմ գիտեր թէ այսպիսիք ինչ խղճով իրենց կրօնական պարտքերը կը կատարեն, եւ ինչ համար պիտի տան Աստուծոյ թող ծանր մտածեն:

Թեթեւամիտ ու հոգւոյ փրկութիւնը շատ դիւրին կարծող մարդիկ իրենք զիրենք արդարացընել կը՝ կարծեն՝ Հիմալանն սովորութիւնն ու է, ըսելով: Բայց ինչպէս մարդ այնպիսի սովորութեան կրնայ հետեւիլ, որ Քրիստոսի վարդապետութեան հակառակ է, եթէ Քրիստոսի կը հաւատաս, ինչու իր սկզբանց ու օրինակին չես նմանիր: Ս. Պօղոս Առաքեալը կ'ըսէ. Մէ կերպարանի + կերպարանօ + աշխարհիս այսօրիկ. այս ինքն՝ աշխարհքիս նորամուտ սովորութեանց, ձեւերուն ու անպատշաճութեանց մի նմանիք, մի հետեւիք, որոնց մէջ առաքինութիւնը շուտով կը խեղդուի: Աշխարհքի կարգն ու գէշ

սովորութիւնն երբեք զմարդն Աստուծոյ
 առջեւը չ'արդարացրնէր. որչափ աւելի
 մարդս աշխարհքի յարմարի, այնչափ աւելի
 իր հոգին կորսնցրնելու վտանգի մէջ կը
 դնէ: Աշխարհք չէ՞ որ շատերուն լայն
 ճամբէն առաջնորդելով՝ զիրենք կը կոր-
 ծանէ. աշխարհք չէ՞, որ շատերուն եր-
 ջանկութիւն, ուրախութիւն ու հանգիստ
 կը խոստանայ իր վայելչութիւններովը,
 սակայն անոնց միայն խայթ ու մտատան-
 ջութիւն կը պատճառէ. եւ վերջէն ա-
 նոնց դժբախտութեան՝ մանաւանդ թէ
 անմտութեան վրայ կը ծիծաղի: Յիսուս
 աշխարհքի միշտ վայ տուաւ, ուր միայն
 գայթակղութիւն, խաբէութիւն ու մեղք
 կայ: Ո՛վ որ աշխարհքն է՝ երբե՛ք երբե՛ք
 իննչեքն է՝ երբեքն է՝ Աստուծոյ իննչեքն
 է. կ'ըսէ Ս. Հոգին: Կրնայ՞ մէկը վտան-
 գաւոր ու ապականիչ զբօսանաց մէջ
 ճշմարիտ ու անմեղ զուարճութիւն եւ
 ուրախութիւն գտնել. ուր միտքն ու
 սիրտը կ'արատին, կը պղծին եւ ամէն
 օգտակար բաներու անզգայ կ'ըլլան: Զբօ-
 սանքն անմեղ պիտի ըլլայ, առանց ա-
 ռաքինութիւնը կորսնցրնելու վտանգի,
 առանց ուրիշին գայթակղութիւն տալու:

Բ. Այս գիշերային վտանգաւոր զբօ-
 սանաց, ընկերութեանց եւ առանձինն պարի
 վրայ Ս. վարդապետ մը այսպէս կը խօսի:
 «Պարը՝ միշտ մեղք գործելու առիթ է՝
 անթիւ չարեաց աղբիւր ու շատ հոգւոց
 յաւիտենական դատապարտութեան պատ-

ճառ : Գիշերուան խաւարին մէջ ինչ արուեստներ կը գործածուին, որչափ շողորորթութիւններ ու խոստումներ կ'ըլլան, որոնք սիրտը կ'աղտեղէն ու մեղօք կը բռնաւորեն : Իսկ գինի եւ օղի խմելուն ալ չափ ու կանոն չկայ, որոնցմէ գրգռուելով՝ շատերը բիւր չարիքներ կը գործեն. կռիւ, հայհոյութիւն, թշնամութիւն, իրարու գլուխ պատուելներ, մէկզմէկ ծեծելներ, երբեմն ալ ծանր վիրաւորելներ եւ ուրիշ անթիւ փնասներ : Այսպիսի ակումբներու եւ մանաւանդ պարի ատեն սատանան առատ հունձք կը ժողվէ, անհամար հոգիք՝ զորոնք ուրիշ կերպով պարապ տեղ աշխատած էր խաբելու, ոչինչ աշխատութեամբ իր որոգայթը կը ձգէ : Ուր որ պար կայ, հոն սատանան տօն կը կատարէ, կ'ըսէ Ս. Եփրեմ : Պարը, կ'ըսէ Ս. Աարոյոս Բորրումէոս, շրջանակ մըն է, որուն միջավայրը սատանան կեցած է : Ո՛հ, եթէ երիտասարդք ու աղջկունք կարենային տեսնել թէ պարի ատեն զիրենք կառավարողն ո՞վ է, վախէ ու սարսափէ կը մեռնէին : Սակայն կրնան մտածել թէ ինչպէս դժոխք կ'ուրախանայ, եւ սուրբ հրեշտակները կու լան : Ստոյգ է եւ տխուր փորձառութիւնն ալ կը հաստատէ, թէ շատ անմեղ անձինք այսպիսի տեղեր թշնամւոյն դարաններէն կը բռնուին, եւ եթէ չզգուշանան՝ իրօք կը մեղանչեն ու անմեղութիւննին կը կորսնցընեն : Անոր

Համար Ս. Ամբրոսիոս իրաւամբ պարերը
Գափաղ անձրոս-Նեան — գերեզման ասօնիս-
ձու-Նեան կ'անուանէ: Ա՛հ, պարը քանի
քանի ծնողաց հրեշտակի պէս զաւակները
սատանայ ըրած է: ,,

Սիրելի ընթերցող, ջանա որ դեռահաս
անձինք այսպիսի խառն ընկերութենէ
ետ կեցընես, որոնց համար ուրիշ շատ
անմեղ զբօսանքներ կան: Գուն տանու-
տէր, հպատակներդ զգուշացուր ու խրատէ.
Եթէ թեթեւամտութեամբ անոնց թոյլ
տաս, Աստուծոյ անէծքը գլուխդ կ'իջե-
ցընես: Գուք երիտասարդք, խորշեցէք այն-
պիսի առիթներէ, ուր կը սպասէ փորձիչն
ու անմեղութիւննիդ սպաննողը: Պահա-
պան հրեշտակնիդ հետերնիդ հոն չ'երթար,
Յիսուս եւ Մարիամ հոն չեն. հոն զԱս-
տուած՝ ձեր տէրը կը վշտացընէք, հոն
Քրիստոսի արիւնն ոտքի աակ կ'առնուք,
հոն յաւիտեանս կը կորսուիք: Աստուծոյ
ձեր սրտին ու խղճին խօսող անոյշ ձայնին
լսեցէք: Պար խաղացող Ինձ հազարդակցա-Նեան
չընե՞ս, կ'ըսէ Ս. Հոգին, երե՞ն մոխի չընե՞ս,
որպէսզէ եր զօրա-որ ճարտարա-Նեամբն զգեղ
չխորժանէ: Կիկերոն հեթանոս ճարտարա-
խօսն ալ կ'ըսէ. «Ոչ որ կը կաքաւէ,
եթէ խենթ կամ գինով չըլլայ»:

Օրինակներ:

1. Մարտիրոս անուանով երիտասարդ
մը իւր ծնողաց սաստիկ հնազանդ ու իր
ամէն պարտքերը կատարելու մէջ շատ

ճիշդ էր, իր զուարճութիւնն ու զբօսանքն
 ալ միշտ իր ծնողաց հետ կ'ընէր: Հայրն
 անոր առաքինութեան վրայ վստահ ըլլա-
 լով, անգամ մը հրաման տուաւ, որ
 դրացւոյն տունը պարահանդեսի մը ներ-
 կայ գտնուի. սակայն երիտասարդը մինակ
 երթալ չօւզելով՝ հայրն իրեն ընկեր կ'ըլ-
 լայ, զինքն երեք անգամ հոն կը տանի:
 Բարի երիտասարդն հոն յաճախալէն՝ ալ
 կը փոխուի, միտքն ու խելքն ան զուար-
 ճութեանց զբաղեցընելով՝ իր պարտքերը
 զանց կ'առնու եւ աղջկան մըն ալ սէր
 կը ձգէ: Հայրն ասիկայ տեսնելով, որ-
 դւոյն խստիւ կը հրամայէ որ ալ հոն ոտք
 չկոխէ: Սակայն ցանկութիւնն հնազան-
 գութեան յաղթելով, Մարտիրոս իր հօրը
 հրամանին հակառակ միշտ նոյն տեղը կը
 յաճախէ: Հայրն ասոր վրայ որդողելով,
 միանգամայն որդւոյն վրայ պտրտած գէշ
 համբաւն ալ լսելով, զինքը կը պատժէ,
 որմէ Մարտիրոս առնուելով ու դառնա-
 նալով՝ տնէն կը փախչի ու զինուոր կը
 գրուի, քանի մը ամիս վերջը կը մեռնի՝
 ձիէն կոխկրտուելով:

2. Պարահանդեսի մէջ մը երեք քոյր
 երկու ժամ առանց հանգչելու՝ պար կը
 խաղան, եւ ծնողքն ալ ներկայ գտնուե-
 լով՝ սաստիկ կ'ուրախանան այնպիսի
 ճարտար կաքաւոզ զաւակ ունենայնուն
 վրայ: Անձանօթ ազնուաբարոյ մարդ մը
 անոնց ծնողաց կը հարցընէ՝ առանց զիրենք

Ճանչնայու, թէ ով են ան օրիորդները: Կարծեմ երեք քոյր են, կը պատասխանէ հայրը: Ինծի ալ պնդէս կ'երեւայ, կ'ըսէ անձանօթ մարդը, երկու ժամ շարունակ խաղալնուն՝ ամենէն ծափահարութիւն կ'ընդունին. բայց սրտի ցաւով կ'ըսեմ որ երեքն ալ երեք տարուան մէջ պիտի մեռնին: Աս չար գուշակութեան ծնողք սաստիկ կը ցաւին, սակայն իրօք ալ երեք տարի վերջը դառն արտասուօք ու պարապ զղջմամբ մէկ գերեզմանի մէջ իրենց երեք աղջիկները կը թաղեն:

39. Ախիւսի ընդդէմ ինչու վրայ:

Մարդկան մեծ գերդաստանին մէջ զանազան վիճակներ ու կոչումներ կան: Աշխարհք մեղօք արտասուաց ձոր ըլլալէն ետեւ՝ մարդն իր բազմակերպ թշուառութեանց մէջ զանազան կարօտութիւններու տակ ինկաւ, անոր համար Աստուած զմարդիկ ընկերութեան մը ձուլեց, որպէսզի մարդկային հոգւոյն ու մարմնոյն իւր պարգեւած տեսակ տեսակ ձիրքերովն ու կարողութիւններովը՝ անթիւ խեղճութեանց օգնութիւն ըլլայ եւ հոգեւոր ու մարմնաւոր բարօրութիւնը ծաղկի ու յառաջանայ: — Երկնաւոր պարգեւաց լիութենէն մէկն աւելի, միւսը քիչ կ'ունենայ, անոր համար ալ մէկն այս ինչ գործքին, միւսն ուրիշ գործքի կը կոչուի իր Արարչէն. պէտք է որ իւրաքանչիւր ոք իր որոշումը կատարէ ու վախճանին հասնի.

սակայն իր վիճակն ու կոչումը ճշգիւ պիտի ճանչնայ ու ընտրէ, որ Աստուած ալ իրեն շնորհք ու զօրութիւն տայ, ձիրք ու գործունէութիւն պարգեւէ:

Մարդկային ընկերութեան մէջ երկու գլխաւոր վիճակ կայ՝ աշխարհական և հոգեւոր վիճակ. առաջինը ժամանակաւոր կարօտութիւնները հոգայու, իսկ երկրորդն հոգեւոր գործքերը մատակարարելու համար է: Աշխարհական վիճակին մէջ ոմանք կը կոչուին կառավարելու, ոմանք՝ ծառայելու, ոմանք՝ երկիր մշակելու, ոմանք՝ անասուն բուծանելու, ոմանք ալ՝ զանազան արուեստից ու վաճառականութեան: — Իսկ մարդկան հոգեւոր գործքերն հոգացողները կը կոչուին եկեղեցականք եւ ուրիշ ամէն Աստուծոյ ծառայող անձինք:

Մարդն իր Արարչէն առ կոչումներէն մէկուն որոշուած եւ ասոր համար ալ մասնաւոր շնորհք ու ձիրք ընդունած է: Երանի անոր, որ իր վիճակն ու կոչումն ուղիղ կ'ընտրէ. իսկ սխալ ընտրողը՝ միշտ թշուառական է: Ոմանք հոգեւոր վիճակ կ'ընտրեն, որուն չեն կոչուած, անոր համար միշտ ողբալի վերջ կ'ունենան, ոմանք ալ աշխարհական կ'ըլլան, որուն չեն կոչուած, ուստի եւ անոնք ալ միշտ դառն կեանք կը վարեն: Արդ աշխարհքիս վրայ պատանւոյ մը եւ աղջկան մը ամենահարկաւոր ու ծանրակշիռ գործքն է իր վիճակին ու կոչումն ուղիղ ընտրութիւնը: Ասոր

վրայ հիմնուած է իւրաքանչիւրին ժամանակաւոր ու յաւիտենական երջանկութիւնը:

Որդեակ, եթէ հոգեւոր վիճակի մէջ մտնել կ'ուզես, ամէն բանէ յառաջ մեծ եռանդով՝ ճշմարիտ աստուած պաշտութեան, գիտութեան ու սրբութեան ետեւէ եղիր. ուրիշ գիտաւորութիւն պիտի չունենաս, բայց եթէ եկեղեցւոյ ծառայութեան մէջ՝ Աստուծոյ փառքն ու պատիւր, եւ թէ քու հոգւոյդ ու թէ ուրիշներուն հոգւոց փրկութեան պարապիլ: Իսկ վանական կամ կրօնաւորական վիճակ ընտրողները՝ վերոյիշեալ առաքինութիւններէն զատ, եռանդնալից հոգւով ու փութով՝ առանձնասիրութեան, անձնական կամքն իր բոլոր յօժարութիւններովն ուրանալու, ամէն բանի մէջ ճիշդ հնազանդելու, եռանդուն աղօթից, կատարելութեան եւ սրբութեան հասնելու ետեւէ պիտի բլլան: Անոնք՝ որ թեթեւամիտ ու ցրուած են, գիտութիւն սորվելու բաղձանք չունին, իրենց կիրքերն ու բերութիւնները զսպել չեն ուզեր, առաքինի կեանք չեն անցըներ, կերուխումի մէջ չափաւոր չեն, երբեք հոգեւոր կենաց չփափագին, ապա թէ ոչ՝ վերջէն գայթակղութիւն կ'ըլլան եւ անթիւ չարեաց պատճառ:

Աղջիկ մը Աստուծոյ մասնաւոր շնորհաց պէտք ունի, եթէ վանք մտնել որոշած է. ինքզինքը լաւ քննէ, փորձէ ու

Ճանչնայ. առանց ծանր ու խորունկ մտա-
 ծելու եւ կամ իր հոգւոյն առաջնորդին
 խորհուրդ հարցրնելու, իր յառաջադրու-
 թիւնն անմիջապէս ի գործ դնելու ետեւէ
 չըլլայ: Ով որ տկար առողջութիւն ունի,
 կամնապաշտ, անձնասէր, նեղսիրտ, զարդա-
 սէր, իր ձրիցը վրայ պարծենկոտ է, ուրիշին
 բնաւորութեան համաձայնիլ չի կրնար,
 այլ միայն հրամայել ու տիրել կ'ուզէ,
 կամ ուրիշ պակասութիւններ ունի, կամ
 վանական վիճակէ հեռու կենայ եւ կամ
 օրրստօրեայ ջանքով ու Աստուծոյ շնոր-
 հօքն ինք զինքը բոլորովին ուղղելէն ետեւ,
 իր կոչման հետեւի եւ նոյնը բարի գործ-
 քերով հաստատէ: Առսութեան վիճակն
 ամէն վիճակէ բարձր, գերազանց ու կա-
 տարեալ է եւ Զիսուսի Քրիստոսի շատ
 հաճոյական: Անոր համար Ս. Պողոս
 Առաքեալ կը գրէ թէ՛ Աոյս մը միայն
 Աստուծոյ հաճոյ ըլլալու. պիտի աշխատի,
 մարմնով ու հոգւով սուրբ պիտի ըլլայ:
 — Որդեակ, դեռ վիճակդ չորոշած՝ ջերմ
 ու անդադար աղօթքով աղաչէ Ս. Հո-
 գւոյն, Ս. Աստուածածնի, պահապան
 հրեշտակիդ ու պաշտպան սուրբիդ, որ
 զքեզ լուսաւորեն ու քեզի օգնեն բուն
 կոչումդ ու վիճակդ ընտրելու, որ միշտ
 երջանիկ ու գոհ ըլլաս:

Օրինակներ:

1. Քսաւէրեան Ս. Փրանկիսկոս ամէն
 օգտակար գիտութիւնները սորվելէն ետեւ,

Փարիզի Լճամալսարանին մէջ բարձրագոյն գիտութեանց դասատու գրուեցաւ, ուր իր բազմաթիւ աշակերտաց գովութիւններէն ու ծափահարութիւններէն յափրշտակուած՝ ընդունայն փառաց ու պատուոյ անձնատուր եղաւ: Աս վիճակին մէջ իր ճշմարիտ կոչման բաւական ժամանակ հակառակելէն ետեւ, վերջապէս Աստուծոյ շնորհօքն իր վիճակը ճանչցաւ ու Յիսուսեանց կարգը մտաւ, ուր կրօնաւորական ուխտերը դնելէն ու քահանայ ձեռնադրուելէն վերջը, հոգւոյ փրկութեան սաստիկ եռանդէն ամէն արգելք ու դժուարութիւն արհամարհելով՝ դէպ ի Հնդկաստան ճամբայ ելաւ: Թէ հոն եւ թէ ճարոն դառն աշխատութիւններով քրիստոնէութիւնը քարոզելէն ու բիւրաւոր հոգիք փրկելէն ետեւ՝ իր արգիւնաշատ կեանքը կնքեց: Աստուած ալ աս իր սիրելի ծառան թէ կենդանութեան ատեն եւ թէ մահուանէն ետեւ անհամար հրաշքներով փառաւորեց:

2. Ս. Ագնէս շատ հարուստ ու բարեպաշտ ծնողաց զաւակ էր: Ընտիր կրթութիւն առնելով՝ ինք զինքը մշտնջենաւոր կուսութեամբ Աստուծոյ նուիրեց, եւ իր ծնողաց քով իբր վանք մը քաշուած՝ օրերն Աստուծոյ ծառայութեան մէջ կ'անցընէր, զանազան կրթութիւններով ու խիստ մահացուցումներով: Սակայն իր գեղեցկութեան, պարկեշտու-

Թեան ու ազնիւ վարմանց համբաւը տարածուելով, Հռոմայի ազնուական երիտասարդներէն մէկը կը բաղձար զինքն իրեն հարսնացընել, անոր համար շատ պատուական ընծաներ կը խաւրէր, որ սիրտն իրեն շահի: Սակայն առաքինի օրիորդը թէ՛ ընծաներն ու թէ՛ երիտասարդը մերժելով, Հեռու գնա ինձմէ, սատանայ, ըսաւ, շատոնց ուրիշ փեսայ մը զիս իրեն հարս ընտրած է, որն որ քեզմէ ազնուական է՝ թէ՛ ցեղով ու թէ՛ պատուով. զիս իր սուրբ սիրովն իրեն գրաւած ու ինձի անսպառ գանձեր խոստացած է. եթէ իր սիրոյն ու ծառայութեան մէջ հաւատարմութեամբ յարատեւեմ. ես ալ իմ սէրս ու կուսութիւնս իրեն նուիրած եմ: Աչ մարդիկ, ոչ բռնութիւնք, ոչ տանջանք եւ ոչ սուտ ու անցաւոր խոստմունք կրնան զիս իմ Աստուծոյմէս բաժնել. ամէն բանի պատրաստ եմ: Երիտասարդին հօրը հրամանաւ Ս. Ազնէս գլխատուեցաւ. եւ հիմայ երկինքն իր սրբութեան ու կուսութեան վարձքը՝ երանելեաց հետ կը վայելէ:

3. Եղիսաբէթ հաւատաւոր կոյսն իր ծնողաց բարի կրթութեամբն իւր տղայութեան տարիներն անմեղութեամբ ու սրբութեամբ անցընելէն ետեւ, կուսանաց վանքը մտաւ, զոր սաստիկ սիրելուն՝ երբեք վանքին դռնէն դուրս ելլել չէր ուզեր, անոր համար իր ընկերներէն Քոյր

փակեալ անուանեցաւ : Եղիսաբէթ աշխարհքի մէջ ամէն քրիստոնէական առաքինութեանց օրինակ էր, իսկ վանք մտնելէն ետեւ՝ կատարելութեան ընտիր պատկերն եղաւ. ամենափոքր մեղքէն իսկ սաստիկ կը դարձէր, իր ընկերսիրութեամբն աղքատութեամբը, հնազանդութեամբը, մահացուցմամբն ու սրբութեամբն ամենուն կատարեալ օրինակ էր : Երկայն ատեն իր ընկերակից քոյրերուն իրեն պատճառած դժուարութեանց ու վշտացուցմանց սիրով ու հեղութեամբ համբերեց : Իր ամենամեծ ուրախութիւնն էր վանքին ստորին ծառայութիւններն ընել ու կամքն ամէն բանի մէջ կոտրել : Անդադար Յիսուսի Քրիստոսի դառն չարչարանքներն ու մահը կը մտածէր, երբեմն ալ խիստ ապաշխարանքներ կը կատարէր իր տղայութեան ատեն աս խորհրդոց վրայ չմտածելուն համար : Աս ամէն աշխատութեանց փոխարէն Յիսուս իր հաւատարիմ աղախնոյն սիրտն երկնաւոր շնորհքներով ու մխիթարութիւններով կը լեցընէր եւ արքայութեան սիրով կը բորբոքէր, որուն ալ իր խրատամբեր մաշած մարմինը չկրնալով դիմանալ՝ ուրախութեամբ հոգին իր սիրելի փեսային ձեռքն աւանդեց :

40. ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԻ ԱՆ ՎՐԱՅ :

Աստուած դրախտին մէջ Ամուսնութիւնը, երկան ու կնկան մէջ այն անլուծանելի կապն, սուրբ եւ հաւատարիմ

բարեկամութեան մէջ հաստատեց, որ մարդկային սերունդն երկրի վրայ բազմանայ: Աստուած մարդն իր պատկերին համաձայն ստեղծեց, որհնեց ու ըսաւ. Աճեցե՛ք, բուսեցե՛ք — երկրը լցե՛ք: Աս անլուծանելի կապով միացած երկու անձինք՝ կենաց նեղութեանց, աշխատութեանց, ցաւոց, գործոց եւ ամէն հոգոց մէջ իրարու պիտի օգնեն, մէկզմէկ պիտի մխիթարեն, հաւատարմութեամբ ու սիրով իրարու պիտի ծառայեն: Աս յարգելի վիճակին ձեռքով մարդկային ընկերութենէն պիտի հեռանան մեղք, անկարգութիւն ու անառակութիւն. ասով պիտի ծաղկին ու յառաջանան կարգաւորութիւն, միաբանութիւն ու ամէն առաքինութիւն: Աս Աստուծմէ հաստատուած ու սրբուած վիճակը՝ մարդուն չար կամքն իր սկզբնական մաքրութենէն ու ազնուութենէն հեռացուց, չարութեան ու անկարգութեան մէջ ընկզմեց: Սակայն Քրիստոս Տէրն մեր նորէն իր սկզբնական անարատութեան բերաւ եւ իր սուրբ Եկեղեցւոյն մէջ անլուծանելի հրատարակեց, ըսելով՝ Ձոր Աստուծ զոգեալ, մարդ Քրիստոս, միանգամայն խորհրդոյ աստիճան բարձրացուց: Քրիստոս ուզեց որ ամուսնական կապն, եկեղեցւոյ հետ իւր ունեցած միաւորութեան հաւատարիմ պատկերն ըլլայ: Ինչ որ Քրիստոս իր սուրբ Եկեղեցւոյն, եւ եկեղեցին իր աստուածային հիմնադրին նկատմամբ է, ճիշդ

նոյնը պիտի ըլլան իրարու նկատմամբ երկու ամուսնացեալք փոփոխակի սիրով: Ինչպէս որ Քրիստոս իր հարսին՝ եկեղեցւոյ հետ անբաժանելի կերպով կապուած է, այսպէս ալ մշտնջենաւոր անլոյծ կապ մը պիտի կապէ ամուսնացեալները: Ինչպէս որ Քրիստոս իր հարսը սուրբ եկեղեցին երբեք չի թողուր, զինքը կը հոգայ՝ հալածանաց, նեղութեանց ու ամէն ծանր վշտաց մէջ, այսպէս ալ ամուսնացեալք երբեք մէկզմէկ պիտի չթողուն՝ որեւիցէ տառապանաց, ձախորդութեանց ու հիւանդութեանց մէջ: Տարակոյս չկայ որ Աստուած ալ իրենց իր ձեռնտուութիւնն ու շնորհքը չի զլանար, որ կարենան իրենց վիճակին ծանր պարտքերը կատարել, գլխաւորաբար զաւակաց կրթութիւնն ամենայն ճշգրութեամբ, զգուշութեամբ եւ իրարու գործակցութեամբ ի գլուխ հանել, որն որ ամուսնութեան գլխաւոր ու էական նպատակն է:

Ամուսնութեան վիճակը կը մտնեն միայն երկու ազատ անձինք՝ այր եւ կին: Ինչպէս որ մէկ Քրիստոս եւ մէկ ճշմարիտ եկեղեցի կայ, այսպէս ալ ամուսնութեան մէջ մէկ այր եւ մէկ կին պիտի ըլլայ: Սակայն պէտք է որ երկուքն ալ բոլորովին ազատ ըլլան, իրաւցրնէ ազատ պիտի ըլլան նախընթաց որեւիցէ բրած կամ հանդիսիւ խոստացած ամուսնական դաշինքէ, ազատ ամէն ստիպմանէ ու բռնութենէ, վասնզի ամուսնութիւնն անլու-

Ծանելի կապանաց յօժարակամ խոստում մին է . ազատ պիտի ըլլան՝ վիճակին պարտքերը կատարելու անկարող ընող պակասութիւններէն, ազատ խարէութենէ ու մոլորութենէ, ազատ բռնի յափշտակութենէ, ազատ հոգեւոր ու մարմնաւոր ազգականութենէ ու խնամութենէ, ազատ կուսութեան ամէն ուխտէ, ազատ ծանր յանցանքէ: Եթէ երկու ամուսնացեալներէն մէկն աս արգելքներով կապուած է, չի կրնար վաւերաբար պսակուիլ, նախ հոգեւոր իշխանութենէ տնօրինում առնելու է:

Ամուսնացեալք պէտք է որ կրօնից ճշմարտութիւնները ճիշդ ու աղէկ գիտնան, եւ քրիստոնէական առաքինութիւններով զարդարուած ըլլան՝ որովհետեւ ինչպէս կրնան ամուսնացեալք քրիստոնէաբար ապրիլ ու իրենց զուակները կրթել, եթէ իրենք կրօնից ճշմարտութիւններն, եկեղեցւոյ վարդապետութիւններն ու քրիստոնէաբար ապրելու կերպը չգիտնան: — Նոյնպէս երկու ամուսինքն ալ պէտք է որ միեւնոյն եկեղեցւոյ, հաստոյ ու կրօնից որդի ըլլան. վասնզի ինչպէս կրնայ մտաց եւ սրտի միութիւն ըլլալ, եթէ երկուքը մէկ չեն ամենահարկաւոր պարագային, կրօնից եւ Աստուծոյ երկրպագութեան ու պաշտօնին մէջ: Եթէ մէկ կերպով զԱստուած չսիրեն, երբեք իրենց մէջ քրիստոնէական ճշմարիտ սէրն հաստատուն, զօրաւոր ու փոփոխակի չի

կրնար ըլլալ: Անոր համար մեր գորովագութ մայրը սուրբ Եկեղեցին արգելած է իր հաւատացելոց՝ ուրիշ ամէն այլակրօնից ու այլահաւատից հետ ամուսնանալ: Ուղղափառ հաւատացեալ ամուսինն՝ աս տեսակ պսակով վտանգի մէջ կը դնէ իր հաւատքը՝ եւ նոյնին պարտքերն առ Աստուած եւ առ անձն իւր, իր որդւոց ու ցեղին հաւատքը. ինքն ալ միւս այլակրօն ամուսնոյն ծաղրածութեանց ու թշնամանաց ենթակայ կ'ըլլայ, շատ անգամ ալ մարդկային ակնածութենէ՝ իր կրօնական պարտքերը զանց կ'ընէ, եւ այսպէս թէպէտեւ իր ճշմարիտ հաւատքը չկորսնցընէ, գէթ անտարբեր, պաղ ու անհոգ կ'ըլլայ: Բայց ասկէ՝ մէջերնին շարունակ անմիաբանութիւն, կռիւ ու ատելութիւն կը տիրէ: Աս ճշմարտութեան տխուր եւ ողբալի օրինակներն ամէն ատեն կը տեսնուին: Ս. Եկեղեցին սաստիկ կը ցաւի ու կը տրտմի, երբ կը տեսնէ որ իր զաւկրներէն մէկը ժամանակաւոր նկատութենէ կամ կիրքէ կոյրցած՝ իր հրամանին հակառակ այլակրօնի հետ կ'ամուսնանայ եւ իր դատապարտութեան ճամբայ կը բանայ: Այս նիւթին վրայ Ս. Ամբրոսիոս այսպէս կը գրէ. «Եթէ անզգգամին՝ ուրիշ որեւիցէ յարաբերութեան մասնակից ըլլալովդ, իրեն պէս անզգամ կ'ըլլաս, հապա որչափ աւելի ամուսնութեան մէջ, ուր մէկ մարմին ու մէկ հոգի կայ: Բայց ինչպէս սէրը մէկ կրնայ

ըլլալ, ուր հաւատքը տարբեր է. անոր համար, ով ուղղափառ, մի պսակոււիւր անոր հետ, որ հերետիկոս ու հերձուածող է ու կաթողիկէ հաւատք չունի ,, : —
 «Ճշմարիտ հաւատացեալը, կ'ըսէ Տերտուղիանոս, պէտք է որ ուղղափառի հետ ամուսնանայ, վասնզի նոյն իսկ հին օրէնքն օտարազգեաց հետ ամուսնութիւնը կ'արգելէր,» :

Ամուսնութեան վիճակին մէջ Աստուծոյ օրհնութիւնը, կենաց երջանկութիւնը, խաղաղութիւնն ու յաջողութիւնը վայելելու համար պէտք է ամուրի վիճակին մէջ առաքինի կեանք անցընել, ծնողաց ամէն բանի մէջ հնազանդիլ, զիրենք սիրել ու շվչտացընել եւ անդադար Աստուծոյ շնորհքն ու օգնութիւնը խնդրել : Անկարգութեամբ ապրողն, իր ծնողաց, ազգականաց եւ ուրիշներու հետ անհնազանդութեամբ, ատելութեամբ ու թրշնամանօք վարուողը, ոչ երբեք ամուսնանալէն ետեւ երջանիկ ու գոհ կ'ըլլայ : Պսակը սուրբ խորհուրդ է, նոյնն արժանաւորապէս ընդունելու համար վարուց անարատութիւն ու խղճի մաքրութիւն պէտք է. աս ալ կ'ըլլայ ապաշխարութեան ու Հաղորդութեան խորհրդոց արժանաւոր ընդունելութեամբը :

Որդեակ, եթէ աս վիճակը մտնել կ'ուզես, նախ զքեզ փորձէ ու քննէ. ծանր մտածէ ամէն պարագաներն ու կենաց բազմադիմի դժուարութիւնները : Լաւ

միտ դիր, ամուսնական վիճակին մէջ երեւակայած երջանկու թիւնդ՝ արտաքին պատահական բաներ, ժամանակաւոր բարիքներ, հարստութիւններ ու պատիւներ ստանալուն վրայ չի կայանար, եւ ոչ ալ երկրաւոր ուրախութիւններ, հաճութիւններ ու զուարճութիւններ վայելելու վրայ: Երբ անձ մը կ'ընտրես, որուն հետ Աստուծոյ առջեւ ամուսնութեան անլուծանելի կապով կապուիլ կ'ուզես, երբէք չնայիս ապականացու արտաքին առաւելութեանց, հարստութեան ու գեղեցկութեան, արտաքին երեւոյթներէն չխաբուիս, կրբէ ալ չկուրանաս: Այլ ամենայն զգուշութեամբ ու մտադրութեամբ դիտէ սրտին առաքինութիւններն, անմեղութիւնն ու բարութիւնը, կրօնքն ու բարեպաշտութիւնը, որոնց վրայ հիմնուած է ամուսնական երջանկութիւնը:

«Ինչու համար, կ'ըսէ Ս. Ամբրոսիոս, հարսնացուի մը վրայ պարկեշտութենէ ու բարեպաշտութենէ աւելի կերպարանաց գեղեցկութիւն կը խնդրես: Անիկայ քեզի միայն առաքինութեանց համար հաճելի պիտի ըլլայ. Սառային պէս երկիւղած ու առաքինի մէկն ընտրէ, որ Աստուծոյ օրհնութիւնն Արրահամու պէս լիուի վայելէս»: Նոյնպէս Ս. Օգոստինոս կ'ըսէ.

«Ան մարդիկ քեզի հաճոյական չըլլան, որ շատ հարուստ են, պատուաւոր պաշտօն ունին, ազնուական ցեղէ ու գեղեցիկ մարմնով են. հապա անոնք որ քրիս-

տոնեայ, բարեպաշտօն, ողջախոհ ու արդար
են, : : Ս. Հոգին ալ կ'ըսէ. Սոք է Գեղեցի-
կան. Ին՝ որ երկնէ յԱստուծոյ, Գեղեցի :
Աստուած իր օրհնութեամբն հոն կը
բնակի, ուր միայն Աստուծոյ երկիւղն ու
սուրբ սէրը սրտերը կը միաւորէ :

Ամուսնացեալք մինչեւ մահ իրարու
հետ աստուածպաշտութեամբ ու առա-
քինութեամբ պիտի յարատեւեն, անդա-
դար աղօթքով, կենդանի հաւատքով,
յուսով ու սիրով Աստուծոյ հետ պիտի
կապուին. զինքն իրենց սրտին մէջ ու
աչաց առջեւը պիտի ունենան, իր պա-
տուիրանները ճշդիւ պիտի պահեն, իրենց
պարտքերը հաւատարմութեամբ ու խղճի
մտօք պիտի կատարեն, Աստուծոյ խօսքերը
պիտի լսեն, ահիւ ու յարգութեամբ
սուրբ պատարագի ներկայ պիտի գտնուին,
յաճախ ապաշխարութեան ու ամենասուրբ
Հաղորդութեան խորհրդոց պիտի մեր-
ձենան, միշտ Աստուծոյ շնորհքն ու զօրու-
թիւնը պիտի խնդրեն, որ կարենան աս-
վիճակին ամէն աշխատութեանց ու դժուա-
արութեանց համբերել : Խօսքով, գործքով
ու վարմունքով իրարու բարի օրինակ
պիտի ըլլան, մէկզմէկ աստուածպաշտու-
թեան ու առաքինութեան պիտի յոր-
դորեն. մէկմէկու պակասութեանց պիտի
համբերեն, մէկզմէկ պիտի սիրեն ու ամէն
բանի մէջ մանաւանդ հիւանդութեանց
ժամանակ իրարու պիտի օգնեն : Արկու-
ամուսնացելոց աս գեղեցիկ ու շինիչ

ընթացքը Տերտուղիանոս այսպէս կը նը-
կարագրէ. «Ի միասին կ'աղօթեն, պահք
կը պահեն, մէկզմէկ կը խրատեն, կը սոր-
վեցընեն, կը յորդորեն, իրարու սիրտ կու
տան ու կ'օգնեն: Մէկտեղ եկեղեցին
կ'երթան. ի միասին Աստուծոյ սեղանը
կը մօտենան: Նեղու թեանց ու հալածա-
նաց՝ ինչպէս նաեւ ուրախութեանց մէջ
իրարմէ չեն բաժնուիր: Հիւանդաց այց-
ելութեան կ'ելլեն, աղքատաց կ'օգնեն,
ողորմութիւն կու տան, սուրբ Պատարա-
գին ներկայ կը գտնուին, օրըստօրեայ
ջերմեռանդութիւններ կը կատարեն,
առանց իրարու հակառակելու՝ զԱստուած
փառաւորելու եւ օրհնելու մէջ ալ իրարու
հետ կը մրցին: Քրիստոս այսպիսեաց կը
նայի, կը լսէ եւ կ'ուրախանայ, իր խաղա-
ղութիւնն ալ այսպիսեաց կը պարգեւէ:»
Իրենք իրարու հետ կը պսակուին Հօր,
Որդւոյ եւ Ս. Հոգւոյն անունով, քա-
հանան ալ զիրենք նոյն անուամբ կ'օրհնէ,
արդ ցկեանս աս անուամբ իրարու հետ
պիտի ապրին, ամէն բանի մէջ աս անունը
պիտի փառաւորեն, որեւիցէ անկարգու-
թեամբ ու մեղքերով պիտի չարատեն:
Աստուծոյ առջեւ իրարու հետ մէկ մար-
մին կ'ըլլան, մէկզմէկ իբրեւ ստացուածք
իրարու կու տան: Ի՛նչ անիրաւութիւն
կ'ըլլայ, եթէ մէկը միւսէն հեռանայ, եթէ
մէկը միւսին անհաւատարիմ գտնուի:
Իրարու մատանի կու տան, որ է խորհրդաւոր
նշան յաւիտենական անլուծանելի

միաւորութեան, անոր համար իրենք ալ պիտի ըլլան մէկ սիրտ, մէկ հոգի եւ մէկ խորհուրդ:

Ամուսնական միաւորութեան վախճանը՝ միայն ամուսիններուն սրբութիւնը չէ, այլ նաեւ զաւակաց կրթութիւնն է, զորոնք Աստուած իրենց կը պարգեւէ: Ծնողք իրենց որդիքը պիտի կրթեն աստուածապաշտութեան ու ամէն քրիստոնէական առաքինութեանց մէջ, տան մէջ անոնց բարի օրինակ պիտի ըլլան թէ խօսքով ու թէ գործքով, զիրենք ամէն մնասակար բաներէ զգուշացրնեն, մարմնաւոր ու հոգեւոր պիտոյքնին պիտի մատակարարեն, ժամանակին իրենց արուեստ մը սորվեցընեն, որ խեղճ ու դատարկ չմնան: Աստուած ինչպէս որ զաւակները մկրտութեան աւազանէն սուրբ ու անմեղ ծնողաց կը յանձնէ, նոյնպէս իրենցմէ կը պահանջէ: Եթէ իրենք անձամբ կրթել չեն կրնար, պէտք է որ առաքինի կրթիչներու ձեռքով կրթել տան՝ ամենեւին ծախքի չլնայելով իրենց վիճակին համաձայն: Ծնողք որչափ երջանիկ կ'ըլլան, եթէ օր մը կարենան Քրիստոսի հետ ըսել. Հայր սուրբ, զորս երեսն ինչ, պահեցի եւ ոչ ոք ի նոցանէ կորեաւ:

Օրինակներ:

Ս. Մոնիկա՝ երբ իր ծնողքը զինքը Պատրիկիոսի հետ կարգեցին, քրիստոնէայ կնքջ մը վայել գեղեցիկ վարմունքն ան-

միջապէս ցուցուց՝ հեթանոս, բարկացոտ
ու դաժան ամուսնոյ մը: Հեղութեամբ,
մեծանձն հոգևով, հնազանդութեամբ եւ
ուրախութեամբ կը համբերէր իր էրկան
ամէն դառնութեանց, վշտացուցմանց ու
նախատանաց. սիրով կը լռէր անոր բար-
կութեան ու նեղսրտութեան սաստկու-
թեանը: ՉՊատրիկիոս աս կերպով հան-
դարտեցընէին ետեւ ուրախ ու զուարթ
դէմքով անոր վարմանց իրաւունք կու
տար: Երբ դրացի կանայք իրենց էրիկնե-
րուն դէշ բնաւորութեան նկատմամբ կը
տրտնջէին, որոնք Պատրիկիոսին պէտ
բարկացոտ ու դաժան ալ չէին, Մոնիկա
անոնց կ'ըսէր. «Աս ամէն վշտակրու-
թիւնները՝ որոնց վրայ կը տրտնջէք,
առանձին կերպով ձեր չար ու արձակ
լեզուին տուէք, զոր բռնել ու լռել չէք
ուզեր, որն որ ձեր գրգռուած ու բար-
կացած էրիկներն ալ աւելի կը կատղեցընէ:
Ես իմ էրկանս բարկութեանը՝ հեղու-
թեամբ կը համբերեմ, եւ տաքութեամբ
բերնէն դուրս տուած յանդիմանութեանց՝
խոնարհութեամբ կը լռեմ. մէկէն փո-
թորիկը կ'անցնի եւ սրտմտութեամբ բոր-
բոքած կրակը կը մարի, խաղաղութիւնն
ու ցանկալի հանդարտութիւնը կը տիրեն.
ան ատեն բերանս կը բանամ միայն սիրոյ
ու խաղաղութեան քանի մը խօսք ըսելու
համար, որ ինքն ալ իր պակասութիւն-
ները ճանչնայ եւ ուղղուի»: Այսպէս կը
վարդապետէր դեռահաս կինն իր

տախօս ու տրտնջող դրացիներուն, եւ զիրենք համբերութեան, հեզութեան ու իրենց պարտուց կատարմանը կը յորդորէր, եւ իր խրատներուն ու օրինակին հետեւողները միշտ տնական խաղաղութիւնը կը վայելէին: — Ս. Մոնիկայի սքանչելի վարմունքը, հրեշտակային հեզութիւնն ու անդադար աղօթքը վերջապէս իր էրիկը քրիստոնէութեան դարձուցին, որ այնուհետեւ բոլորովին փոխուեցաւ, հեզ ու պատուական մարդ եղաւ ու երջանիկ մահուամբ մեռաւ:

2. Ս. Գոմէր ութերորդ դարուն՝ հարուստ ու բարեպաշտ ծնողացմէ ծնաւ, որոնք իրենց որդւոյն ճշմարիտ քրիստոնէական կրթութիւն տուին: Պիպինոս թագաւորն արքունիք կանչեց նոյն յուսալից ու սիրուն պատանեակը՝ որ իւր ազգականն էր: Հոն ալ Գոմէր իւր պարկեշտութիւնն ու անմեղութիւնը պահեց: Պիպինոս կարծելով որ Գոմերին մեծ բարիք կ'ընէ, զինքն իր կամացը հակառակ ազնուական ու հարուստ Ավինմարիա անունով օրիորդին հետ պսակել տուաւ: Սակայն Ավինմարիա անմիջապէս իր ինչ հոգւոյ տէր ըլլալը յայտնեց, որ կը կարծէր թէ հարուստ եւ ազնուական եղողը պէտք չէ որ առաքինի ըլլայ: Ասիկա ինչ դառնութիւն էր երկիւղած Գոմերին եւ որչափ վիշտ պիտի կրէր այսպիսի կնոջմէ: Բայց Գոմէր ամէն բանի մէջ զԱստուած օրհնելով կը մխի-

Թարուէր, որ այսպիսի միաւորութեամբ զինքը մեղքէ ու պակասութիւններէ կը պահպանէ, զինքը համբերութեան ու հեզութեան մէջ կըթելու եւ յաւիտենականութեան համար արդիւնք շահելու առիթ կու տայ: Անոր բարկութեան հեզութիւն, կռուասիրութեան՝ զիջողութիւն ու լուութիւն, թեթեւամտութեան՝ քրիստոնէական ծանրութիւն կը ցուցնէր: Երբ աս իր խոհեմ, սիրալիր ու յանկուցիչ վարմունքն իր կինը փոխելու յոյս կու տար, յանկարծ թագաւորին հրամանը զինքը պատերազմի դաշտն հրաւիրեց: — Ավինմարիա՛, որուն ուզածն էր իր երկան հեռաւորութիւնը, ալ սանձարձակ իր կրիցն անձնատուր ըլլալով՝ սկսաւ գայթակղեցուցիչ կեանք վարել: Բոլոր ինչքերն սպառելէն ետեւ՝ սկսաւ իր հպատակներն ու վարձուորները սաստիկ խստութեամբ հարստահարել ու նեղել: Անգթութեան մէջ այնչափ յառաջ գնաց, որ եզան տեղ ծառաները կառքերու եւ արօրի լծել, դաւազանի հարուածներով քշել եւ ան սաստիկ աշխատութեանց մէջ միայն հացով ու ջրով կերակրել կու տար: Ս. Հոգւոյն՝ Փօր Եմէնայն շարսֆիւնն ու շարսֆիւմսֆիւնով լծիրը՝ ճիշդ կատարուեցաւ:

Աերջապէս Գոմէր ութամեայ հեռաւորութենէն տուն դարձաւ: Բայց ինչպէս կտոր կտոր եզաւ սիրտը, երբ իր տան կործանումը տեսաւ ու իր հպատա-

կաց քաշածները լսեց: Ծանրութեամբ
 ու քաղցրութեամբ իր կինն յանդիմա-
 նեց եւ հրամայեց որ անչափ անգթու-
 թեանց փոխարէնն ընէ եւ ուղղուի:
 Գոմէր իր ազնուասիրտ ու առատաձեռն
 բնաւորութեամբն ամէն անիրաւութեանց
 հատուցում ըրաւ եւ իր տունը նորէն
 կարգաւորեց. իսկ կինն անուղղայ մնալով՝
 իրեն ծանր խաչ եղաւ, որուն դարձին
 համար անդադար աղօթք կ'ընէր: Աս-
 տուած ալ անոր ջերմ պաղատանացը
 լսելով՝ վերջապէս Ավինմարիա զգաստացաւ.
 ու անկարգութիւնները մեծ զղջմամբ ա-
 պաշխարելով մեռաւ: Ս. Գոմէր ասոր վրայ
 սաստիկ ուրախանալով, իր դառնութեամբ
 ու արդիւնքով լի կեանքը կնքեց 774ին:

Յ Ա Ն Կ

1.	Առաքինութեան եւ իւր յատկութեանցը վրայ	1
	Օրինակներ. Շուշան. — Տորիթ. — Ս. Վինկենտիոս	4—9
2.	Աստուծոյ սիրոյն վրայ	9
	Օրինակ. Եւքարիսդ ու Մարիամ իր կինը	12
3.	Երիտասարդութեան ատեն ու ըստ լոր կենաց մէջ Յիսուսին նմանելու վրայ	15
	Օրինակ. Դորոթեա բարի աղջիկը	19
4.	Ծնողաց պարտական յարգութեան ու սիրոյն վրայ	24
	Օրինակներ. Ալփոնսոս. — Երէք եղբարք. — Անհնազանդ աղուն պատիժը	33—37
6.	Հնազանդութեան վրայ	39
	Օրինակ. Յովակիմ պատանին	41
7.	Ծնողաց խրատներն ընդունելու եւ ի գործ դնելու վրայ	43
	Օրինակ. Ս. Օգոստինոս	45
8.	Խոնարհութեան եւ հպարտութեան վրայ	47
9.	Ընկերսիրութեան վրայ	53
	Օրինակ. Ճգնաւորն ու Աղքատը	59
10.	Ողջախոհութեան վրայ	62
	Օրինակներ. Յովսէփ. — Ս. Ագնէս 64—65	64—65

11. Ողջախոհ հուծիւնը պահէլու միջոց-
ներուն վրայ 67
12. Ողջախոհ հուծիւնը պահէլու ուրիշ
միջոցներ 74
Օրինակներ. Հերովդեսին Աղջիկը. —
Հռովմայեցի տիկինը 76—77
13. Սալէզեան Ս. Փրանկիսկոսի պարի
վրայ ըրած խորհրդածուծիւնները 78
14. Խօսքերու զգուշութեան վրայ . . . 80
Օրինակ. Բարեկիրթ Սպան 82
15. Անուն արեւելու եւ չարախօսու-
թեան վրայ 84
Օրինակ. Մարիաննա աղջիկը 89
16. Նախատական խօսքերու, կռուոյ,
չատախօսութեան, յանդիմանու-
թեան ու ծաղրածութեանց վրայ 92
17. Բարեկամութեան վրայ 97
Օրինակ. Շուշան օրիորդը 99
18. Ստախօսութեան վրայ 102
Օրինակներ. Ս. Փիլմոս. — Ս.
Յակոբ 104
19. Բարի խոստովանահօր մը հարկաւ-
որութեան վրայ 105
20. Թէ որչափ օգտակար է յաճախ
խոստովանութիւնն ի մասնաւորի
երիտասարդութեան ժամանակը 107
Օրինակներ. Պաշտօնակալը. — Աղ-
ջիկը. — Լուդովիկոս Թ. Թա-
գաւորը 112—113
21. Հաղորդութեան եւ նոյնն արժա-
նաւորութեամբ ընդունելու վրայ 114
Օրինակներ. Կինը. — Ս. Մարգա-
րիտա. — Հնդկաստանի ժողո-
վուրդը 118—119
22. Թէ ինչպէս վարուելու է առտու,
իրիկուն եւ օրւան մէջ 119

- Օրինակներ. Ս. Անտոն. — Գաւիթ
մարգարէն 123
23. Զգեստ հագուելու ատեն ըլլալու
աղօթից եւ զգեստուց պարկեշ-
տութեան վրայ 124
- Օրինակներ. Պաղոմայիս քաղքին
օրհորդները. Գոլէդդա. — Աննա.
— Դինա. 130—134
24. Ս. Աստուածածնի ու Ս. Յովսէփայ
ջերմեռանդութեան վրայ 135
- Օրինակ. Բարեպաշտ վաճառականը 140
25. Պահապան Հրեշտակին ու Սրբոց
ջերմեռանդութեան վրայ 141
26. Աղէկ գրքեր կարդալու վրայ 144
- Օրինակ. Եւպրասիա 146
27. Ուրիշներու հետ եղած յարաբե-
րութեան վրայ 148
- Օրինակներ. Մարիամ. — Յուլիա-
նէ 150—151
28. Գործունէութեան ու ժամանակն
աղէկ գործածելու վրայ 153
29. Մատանային երիտասարդները մոլո-
րեցընելու արուեստները 155
30. Փորձութեանց մէջ գործուած սխալ-
մանց վրայ 156
- Օրինակ. Ս. Յերոնիմոս 158
31. Թէ քրիստոնեայ մը իր երիտասար-
դութեան ատեն եւ ամէն ժա-
մանակ ինչ բանէ պիտի խորշի
եւ ինչ կարգի ու վարդապե-
տութեան պիտի հետեւի 160
- Օրինակ. Գոսիթէոս պատանին 165
32. Մկրտութեան վրայ 167
- Օրինակ. Մայրն ու Որդին 170
33. Գրոշմի խորհրդոյն ու Ս. Հոգւոյն
պարզեաց վրայ 171

- Օրինակ. Ճարտնի մարտիրոսները . 177
 34. Եկեղեցւոյ պատշաճ յարգութեան,
 պատարագի եւ անոր ներկայ
 գանուելու վրայ 180
 Օրինակներ. Հեղինոգորոս. — Ս. Ամ-
 բրոսիոս. — Եթելըէա. — Ս.
 Լուգովիկոս 184—186
 35. Քահանայից յարգութեան վրայ . 186
 Օրինակներ. Մեծն Աղեքսանդր. —
 Մեծն Կոստանդիանոս. — Աստու-
 ծոյ պատիժը 190—191
 36. Խաղի ու զբօսանաց վրայ 193
 Օրինակ. Անմիտ մութացկանը . . . 196
 37. Կերակրոյ, որկրամոլութեան ու գի-
 նովութեան վրայ 196
 Օրինակներ. Մեծաստունն ու Ղազա-
 րոս. — Գինով Կիւրեղս . . . 200
 38. Գիշերային հանդիսից, զբօսանաց
 ու պարի վրայ 201
 Օրինակներ. Մարտիրոս. — Երէք
 քորք 206—207
 39. Վիճակի ընտրութեան վրայ
 Օրինակներ. Ս. Փրանկիսկոս. — Ս.
 Ազնէս. — Եղիսարէթ կոյսը. 211—213
 40. Ամուսնութեան վրայ 214
 Օրինակներ. Ս. Մոնիկա. — Ս. Գո-
 մէր 225—226

2013

0015439

0015438

0015437

2001

«Ազգային գրադարան»

NL0015439

«Ազգային գրադարան»

NL0015438

«Ազգային գրադարան»

NL0015437

